

6111556

Incom. 154, 155.

Bibl. Jag.

Stamm
no. 1000

Et quia reliquiae quatuordecim, quae
tunc in hanc partem de
hinc in hanc partem de
hinc in hanc partem de

que cognoscitur expletio
hinc in hanc partem de
hinc in hanc partem de
hinc in hanc partem de

154-155

Jnc.

D. Henr.

PV
54

Sum
Cant
Jnc. pag.

*Boetius de disciplina
scolarium cum notabili
commento.*

**Boetius de disciplina
scolarium cum notabi-
li commento.**

Item 13422

BIBLIOTHECA
UNIV. CRACOVENSIS

nūcios
A. illi
repac
mirand
rdinib
Porel
Ueni
pba ca
q ipa
quē a
f facia
bon? v
eti in c
linolā
potēs
paup
philos
formo
niat a
det in
eus. z
q scil
causa
qtruo
fius.
finali
minia
poreft
pler. sc
Boreci

Osculet me osculo oris

o sui. Verba ista scribunt Laticor. j. Quorū ma-
teria et intellectus secundum aliquos est talis. Salomon
voluit desponsari cum filia Pharaonis. et misit
nuncios ad eā. Quibus venientibus sponsa assignavit. Quis est dominus vest-
ri. Ac illi dixerunt. Dominus noster est rex regum. dominus dominantium. rex glorie.
rex pacis. Ac illa. Est etiam pulcher. Cui nuncius. Pulcritudinem eius
mirantur sol et luna. Ac illa. Est etiam dives. Cui nuncius. Gloria
et divitie in domo eius. Ac illa. Est etiam potens. Cui nuncius.
Potestas eius a mari usque ad mare. Vis auditus sponsa dixit.
Veniat dominus vester et osculetur me osculo oris sui. Et talia
proba taliter qualiter introducta ad nostrum prout positum sic applicari
quod ipsa regina seu scientia prediues gratia de quolibet studere lo-
quens ad ipsum sub hac forma. Osculetur me ore. Et antequam
faciat. querit primo. Quis est dominus vestri. id est quis est studens. utrum
bonus vel malus. Si bonus. veniat ad me et osculetur me. et ducat
eum in cellam vinariam. Si vero malus. elongetur a me. quia in ma-
linola aīaz non introibit sapientia. Ultra querit. Est etiam dives
potens vel impotens. Si potens et dives. veniat ad me. Si
pauper et impotens elongetur a me. quia melius est pauperem ditari quam
philosophari. Querit ultra. Est etiam pulcher. id est utrum studens sit
formosus et bene dispositus. vel difformis. Si formosus. ve-
niat ad me. Si difformis recedat a me. Ut Boetius persuadet
in textu infra de filio Thimothei. qui fuit loripes. castra-
tus. etc. ut infra patebit. Istis sic deductis. Notandum primo
quod scire est rem per eam cognoscere. Soli ergo illi scias docet qui
causas de ipsis dicunt. Causas igitur prout libri videamus. Unum
quattuor sunt cause secundum philosophum. id est philosophorum. Et designantur per hos
versus. Quattuor ut fantur multi cause recitant. Formaque
finalis faciens et materialis. Unum causa materialis dicitur deter-
minata dispositio discipuli doctrinam capiēdo a magistro. Uel
potest dici disciplina scolariū. Causa efficiens dicitur fuisse du-
plex. scilicet movens et mota. Movens erat Marcianus quidam episcopus
Boecio multum dilectus. Motus autem efficiens causa fuit

dn̄s boeti⁹. Cā formal' assignat h̄ duplex sic alibi. s. forma tra-
ctadi ⁊ forma tractar'. Forma tractadi dī mod⁹ pcedēdi. et
ē p̄fai⁹ h̄. S3 forma tractar' consistit i diuisione p̄ntis libri. vt
īfra patebit. Cā final' ēvt scolares disponāt ad f̄cipiēdum
doctrinā a m̄grol. Et ḡ solz dici q̄ cā final' ītrīseca ē p̄gnitō
eorz q̄ tradūt i libro p̄nti. S3 cā final' extrīseca ēvt scīz h̄l
q̄ h̄ tradūt scolares meli⁹ disponi possint ad scīaz moralis
phie. Et notādū q̄ ex q̄ sūmū solatiū consistit i p̄ntis cogni-
tōe. igit hō nāfali desiderio īcliat ad p̄ntis cognitōez. Un̄
Ar. j. metha. ait q̄ oēs hoīes nāfā scire d̄siderāt. H̄ ē nāfali
d̄siderio. Nō p̄ntator tribi pbat rōibz. P̄ma Unūq̄q̄ enī
īp̄fectū appetit suā p̄fectōz q̄dū īp̄fectū ē. Res ei p̄fā pul-
cra ē. īp̄fecta p̄o dīformis. Verbi grā. dom⁹ q̄dū stat s̄b
īp̄fectōe ē dīformis. cū at p̄fā ē fm̄ formā tē efficit pulcra.
S3 hō fm̄ ītellectū ē īp̄fect⁹. eiusq̄ p̄fectio ē scīa. ḡ oīs hō
fm̄ ītellectū q̄ ē ei⁹ forma īpletia scire d̄siderat. Dīnoz p3
q̄ illd̄ ē rei p̄fectō. qd̄ ē act⁹ ad quē res p̄erat i potētia. Hō
at p̄p̄us erat i potētia ad scīdū oīa. ḡ dū actu p̄fect⁹ ē. ītel-
ligit. Hoc ē qd̄ dīc̄ Aresto. iij. de aīa. Intellect⁹ aīa actuale
ītellegere ē potētia oīa. Quicūq̄ igit ē actu. vīcz qū omnes
spēs actu recipit tūc p̄fect⁹ ē p̄ eas. Scda rō. vnūq̄q̄ d̄ d̄si-
derat cognitōez sibi determinatā ⁊ nāfālē. nā opatōes. p̄ce-
dūt a p̄ntū potētīs. Hāz at sūmū bonū ē nāfāl' opatio.
sic sūmū bonū ē oculi q̄ videat. ⁊ auris q̄ audiat. intellect⁹
p̄o q̄ ītellegat. Unūq̄q̄ igit appetit opatōez sibi debitam.
S3 opatio p̄nāfalis intellect⁹ ē scīrez ītellegere. ḡ fm̄ ītelle-
ctū hō nāfāl' scire d̄siderat. Tertia rō ē. q̄ vnūq̄q̄ appetit
statū suū excellētez. hūc at acq̄rit ex eo q̄ p̄iūctū ē ⁊ sūe suo
p̄ncipio. Verbi grā. dom⁹ statū h̄z excellētē. dū assilāt cau-
se efficiētī fm̄ formā ⁊ figurā quā mēte p̄cōcepit. S3 p̄ scī-
rez ītellegere hō p̄iūgit ⁊ assilāt qdāmodo p̄me cause. eo q̄
scīre ē spēs rez ītellegibilīū ī ītellectu recipe. Ergo cū hō
recipit ī ītellectu. ei⁹ sūt qdāmodo oīa. S3 p̄ma cā ē ī q̄
vt ī fonte effectiuo formali ⁊ finali sūt oīa. ḡ p̄ scīre hō assilā-
milat p̄mo p̄ncipio. Cōcludēdū est igit q̄ oēs homīes na-
turali desiderio ī ītellectu possibili radicato scire d̄siderāt.

Notandū
hō scīp̄m reg
ne. iuxta illd̄
mōviro q̄ op
fides sūt p̄bi
Turpe est se
rerū pericia.
tribuit ītel
ille intellect⁹
per opposit
bilis est īnf

paruitate p
uitas. erum
precibus o

Sic
delice
Lūm
pōit īntēū suū
scīb marciā
Quid at facit
D marciāne
lūtas. vt p̄pe
lastica. Unā
acq̄scere p̄b

Ignorant   Diffracto

tu. Utinaz cōpendiosū a spūs mei

rumnarumq; tenacitas amicis vestris.

2 2

[illegible]

diuersitas h̄ p̄miserit. Notandū h̄ q̄ in p̄ncipio p̄nt̄ lib̄i
q̄truoꝝ t̄gūt cause. de q̄b̄ sup̄. p̄ h̄ q̄ d̄r marciāne efficiēsa
mouēs. Et p̄ h̄ q̄ d̄r tēptabo efficiēs mota. Et p̄ h̄ q̄ d̄r sco
lariū finalis. Et p̄ h̄ q̄ d̄r disciplina. materialis.

Licet duplici genere cōmentoz sim impedi
tus nō tamen omnino diuersoz in quasdā are
stotilis et alioꝝ philosophoz editiōes. p̄prioq;
attenuat⁹ studio. et inhūani regis gottor⁹ cru
ciaty corrosus. philosophico p̄ueniēte cōsola
tu. extrēaq; p̄fūde trinitatis p̄spicatōe p̄mollit⁹.

Prins antoz p̄misit int̄tōz suā sub mō petitiōis. et cū h̄
posuit admissiōē petitiōis. Dic ponit ip̄edit̄ta siue occa
siōes p̄ q̄b̄ potuiss̄ d̄dicere petitiōib̄ marciāni. vt p̄ h̄ ostē
dat petitiōz h̄modi eē difficilē. Et dicit sic. O marciāne p̄
ces vr̄as exaudiui. lz sim impedit⁹ duplici genere p̄mētoꝝ.
nō tñ oīno diuersoz. qz forsan vnā t̄gūt materiā. Et licet
sim etiā impedit⁹ in editiōib̄ quozū dā libroz. s. Aristotilis
et alioꝝ phoz. Et lz sim attenuat⁹ p̄prio studio. Et lz sim i
pedit⁹ cruciatu regis gottor⁹. q̄si diceret. volo tñ exaudire p̄
ces marciāni. Notandū h̄ p̄mo q̄ si mirādo aliq̄s petet. q̄re
autor h̄ diuinū nō inocat auxiliū. cū tñ ad quēlibz p̄tineat
artificē in op̄is sui exordio diuinā implorare subuentōez.
Iuxta illud poete. Om̄ib̄ in factis pagendis siue pactis
Debet p̄poni de⁹ hūane rōni. Dicēdū q̄ p̄ h̄ q̄ d̄r Urina;
p̄p̄ediosū. diuinū iplorat auxiliū. Vult ei ip̄e dicere. vt do
min⁹ det sibi grām q̄ p̄p̄ediosum posset p̄ficere tractatum.
Notandū sc̄do q̄ i l̄ra p̄nt̄ t̄gūt q̄truoꝝ ip̄edit̄ta q̄b̄ de/

ceter Boeti⁹ potuiss⁹ petitoib⁹ marciiani s⁹ dixisse. Psimuz
q² tūc tps impediret⁹ erat sup omēs ylagogaz ac p⁹dicame
toz. Ar⁹. Nec at cōmēta nō sunt oīno diuersa. Qm in p⁹di
cabilib⁹ seu ylagog⁹ tradit rō fm quam ordo eoz ad inui
cē est sumēd⁹ fm subiectōz & p⁹dicatōz. Qrdo at iste actus
tradit in libro p⁹dicamētoz. Scōm impedimētū fuit corro
sio reg⁹ gottoz. Ille ei volēs expugnare ciuitatē romanaz
vbi Boeti⁹ erat p⁹cōsul postulabat sibi eū p⁹ntari. Et cū il
lū hiet. cū romanis i trāqlla p⁹ceuiere itēdebat. Hoc at
fecit i dolo. Cū ei Boeti⁹ sibi p⁹ntabaf. misit eū i exiliū. vbi
p⁹limalpartebat miseriaz genera. Habuit tñ phiaz i p⁹sola
trice. q² sibi i spē mulier⁹ pulcerrime apparebat. Et sic ciui
tas romana Boetio puata. caruit p⁹silio. q²re a p⁹fecto rege
facilit⁹ expugnab⁹ Pastore ei p⁹cussio. oues greg⁹ s⁹ facili spar
gūf. Tertiū ipedimētū fuit. q² occupat⁹ fuit. imo fatigatus
qdāmodo sup p⁹positōe libri d⁹ philosophico p⁹solatu. quez
dñ missus fuerat i exiliū p⁹pilauerat. Quartū ipedimētuz
q² p⁹molli⁹ fuit i cōpilatōe libri d⁹ trinitate p⁹sonaz i diuis.
q² cū ipē ad fidē catholicā puenerat p⁹cspit libz d⁹ trinita
te s⁹ hereticos z ifideles. Un⁹ seq⁹nt⁹ notandū q² illa p⁹ricula
text⁹. p⁹po attenuat⁹ studio. dupl⁹ p⁹t exponi. p⁹mo sic. q² stu
dium in maria q² an ipm nō fuit exposita neq² desc⁹pta. Se
cūdo sic. Boeti⁹ attenuat⁹ p⁹po studio. at⁹redēs illō p⁹solati
onis. Felix ē h⁹ regnū qd bz regē sapiētē. Un⁹ q²uis estz cō
sul roman⁹. nō tñ studere cessauit.

Secundum p. p. p. p. p.

pcessu natali z artificiali q̄ ḡdualis exhibitio vtriusq̄ intelli-
gētie i exercitio studior. Notandū h̄ q̄ duplex ē ordo seu
mod⁹ cogitēdi in q̄libz scia. i. natali z artificiali. Natālis ē
q̄ pcedit p̄ cās z pncipia ad effect⁹. Et assilā etia nature. qz
natā pus cognoscit cās q̄ effect⁹. Artificialis at ordo est
q̄n ecōtra ab effectibz pcedit ad cās z pncipia. Itē notan-
dū q̄ gymnasiū olim dicebat cōis loc⁹ luctādī. h̄ at sumit
p̄ scola. Sicut em̄ tūc fiebat cursus ad gymnasiū cā luctā-
di. sic fieri solz cursus ad scolas cā discēdi. Itē notādū q̄
h̄ p̄ricula. ḡdualis exhibitio. in textu posita dupl̄ p̄ expo-
ni. Uno mō sic. ḡdualis exhibitio. i. debita z ordinata ap-
plicatio intellectu ad scias. Alio mō sic. ḡdualis exhibitio.
id est. debita pcessio ad scientias.

*tres loq̄s
sūt p̄naturalibz*
in oratione *in iudicio* *in p̄p̄tione*
Eloquētie ei partes decēti naturalū et artifi-
cialū. pcessu et perspicua itelligētie cōprehēssio

Hic p̄firmat pus dictū q̄ vicz nihil meli⁹ sit debita cog-
nitōe tā in ordie natali q̄ artificiali dicēs. q̄ h̄ apparet i pri-
bus seu sciētis eloq̄ntie. Hmōi em̄ p̄ debitū ordinē acqui-
runt. Notandū h̄ q̄ autor sp̄alem facit mentōez d̄ scien-
tijs eloq̄ntie. q̄ sūt grāmatica. logica. z rethorica. qz tales p̄
mo acq̄rūt. Quare op⁹ ē p̄cipue circa eas debitū scire mo-
dū pcedēdi. Notandū sc̄do q̄re tres dicte scie iō dicūt sc̄-
entie eloq̄ntie. qz sūt de ip̄a eloq̄ntia seu sermone. Grāma-
tica q̄dē de sermone p̄gruoz incōgruo. Logica p̄o de ser-
mone vero z falso. Rethorica p̄o d̄ smōe ornato z inornato
Uez ē tū q̄ grāmatica maxie d̄z sermocional. qz p̄siderat
sermonē significatū tā q̄ subiectū. talit̄ aut̄ logica z retho-
rica ip̄m nō p̄siderāt. Itē notandū q̄ scie tres p̄dicte cō-
munit̄ dicūt triviales. qz tres vie sūt in vñū tēdētes finem
Doc tū min⁹ videt̄ vez. habēt em̄ hmōi finē diuersū. Fi-
nis em̄ grāmaticē ē exp̄ssio p̄cepti mēt̄. Finis logice ē rec-
tificatio actū intellecti. Sz finis rethorice ē p̄suasio i hō

niet in malis. Alia igit de causa trinitales dicunt. quia sunt
tres vie considerantes unum diuersimode. Considerat enim sermo
ne significatum quantum ad diuersas eius passiones.

ne nouimus stabiliri. In primis prius puerorum
oblectamenta sunt prelibanda. Secundo secunda. videlicet
qualiter adultorum elatio magistratui est subiicienda
Tertio de eorum elatione reprimenda. et exemplorum
commendatione distincte componenda. Quarto de sa-
gaci. punctione scolariu. eorumque gradualis statione
Quinto qualiter scolariu venerabilis et sincera
deuotio ad magisteriu est perscrutanda. Sexto de ma-
gistrantium norma. diuisioneque trina statuque
eorum erga subditos. modoque docendi precognitio

Hic ponit ordinem dicendorum. Dicit enim quod primo vult pone-
re quedam facilia documenta. quibus pueri primo debent imbui.
Secundo docet qualiter supbia scolariu sit subiicienda magistro et
scolasticis iungenda. Tertio docet qualiter magister resistet supbie
magno scolariu. apponendo exempla. Quarto qualiter scola-
res prudenter facient punctionem. et qualiter gradatim ad scientiarum cul-
mina ascendent. Quinto qualiter boni scolares ad gradum ma-
gistralem sunt promouendi. Sexto qualiter se habebit magister erga
scolares suos instruendo ipsos secundum modum bonum. Notandum
hunc primo quod ex ordine dicendorum apparet quod nunc in presenti libro agitur

in the last summer

ноб харноб

2. Kautschuk, das in der Natur vorkommt

22 0476 10010000 0111 1000 1/2

and under the circumstances, for A-9 upon

இரண்டாம் தனித் தனித்

இரண்டாம் தனித் தனித்

இரண்டாம் தனித் தனித்

nū leuare nō pūnt ad subtilia z difficilia. quia opus est eos
 pmo p facilem sermonē z exemplarē informari. Et taliter
 pmitit se Boetius facturū. Dicit em̄ se nunq̄ fuisse vsum
 tam facili stilo. Unde dī q̄ triplex est stil⁹ dicandi vel com
 pilandi scilicet summ⁹. mediocris. z infim⁹. Primo vritur
 Tullius in suis eplis. Et Boeti⁹ in de solatōne philoso
 phica. Sed vrit idem in libello de disciplina scolasti
 ca. Et tertio cōtervrit q̄cūq̄ mēt⁹ pceptū expmētes ydeo
 mate latino. Processit aut̄ Boeti⁹ ordine debito. Qm̄ itel
 lect⁹ iuuenū ppter cerebz fluidū est nō potēs recipe difficil
 lia. scalarim aut̄ ascendit. Primo em̄ facilioribz imbuitur.
 deinde mediocribz. Et tandē pfectioribz z difficilioribz cō
 fortatus. ad altissimoz cognitionē se potest erigere. Ad q̄
 quidem altissima humanus intellectus se habet sicut ocu
 lus noctue ad lumen solis. Unde Seneca. Sermo plu
 rium proficit paulatim in animo receptus. et Boetius in
 libro predicamentozū. Scientia festinata marcescit. me
 diocriter vero suscepta augmentatur et crescit. Item no
 tandum q̄ hoc nomen stilus capitur multis modis. Un
 de versus. Clausula materia scribentis z officium sit. Ac
 instrumentū dicitur esse stilus.

Stilus

^{qm̄ totius quo itz quo pcepto Invenia}
 Um indiscreti et impotentis septen
^{qm̄ inuenit}
 nis infantia ducitur ad imbuendum
^{namque pprehendit q̄ respicit in ordinem oblitus}
 videndū est ne mēbroz indecens sit dispositio.
^{qm̄}
 vtpote integraliū. vt manuū et pedū z aeris itēpe
^{potest de agnoscit ratioculans tenet}
 ries. vtpote cōstrigēt hyemis obtusitas. vī cō
^{in mēbra m̄ hūit}
 burēt; estati pfūditas piculi generet icremētū.

8 **Impedita pte phemali. ponti Boetius partē exerci-**
 tiā. q̄ diuidit̄ in duas partes. Primo em̄ poit̄ im-
 pedimēta impedientia aptitudinē seu habilitatē re-
 cipiēdi doctrinā a magistro. Scdo oñdit̄ quō pueri i sco-
 lis nouiter apposit̄ sunt informādi. ibi. In p̄mis igit̄ figu-
 raz̄ elemēta. Adhuc p̄ma in duas fm̄ q̄ duo sunt impedi-
 menta. p̄mū ex parte corp̄is. scdm̄ ex parte cibi z̄ pot̄. scda
 ibi. Libarior̄ at̄. Adhuc p̄ma in duas. p̄mo facit̄ qd̄ dictū
 est. scdo declarat̄ p̄ exempla. ibi Legit̄ ei Thimothei filiū.
 Et dicit̄ p̄mo sic. qm̄ puer septē annoz̄ apponēd̄ ē scholis
 cauendū est ne in tali puero sit indecēs membror̄ disposi-
 tio. mēbroz̄ quidē p̄ncipaliū. cuiusmodi sūt man̄. caput.
 z̄ pedes. ita q̄ ppter̄ corp̄is indispositiōnez̄ aīa nō impediā
 opando. Itē cauendū est etiā ne sit aeris intemperies. ne
 actus aīe inabilis reddat̄ et inept̄. Notandū h̄ q̄ infans
 scolis mācipand̄ tria in se habebit. vicz̄ corp̄is sanitates.
 membror̄ saltē p̄ncipaliū integritatē. z̄ victus cōpetētiam
 et vestitus. Indigenti em̄ meli⁹ est ditari q̄ philosophari.
 Indiget hō cibo et potu z̄ reliq̄ famulatu p̄ corp̄is susten-
 tatione. Insup̄ habebit discretiōem. qm̄ sicut sanitas regit̄
 corp̄. ita discretio regit̄ animā. Disponūt̄ em̄ pueri ad sciē-
 tias tripl̄r. p̄mo ex natura. scdo ex disciplina. tertio ex sola
 consuetudine. Nō em̄ modicū refert̄ inuenē sic vel sic assue-
 scere. Cōparat̄ em̄ aīa ad corp̄. cū sit motrix ei⁹ sicut artes
 ad instrumēta. ideo sicut diuerse artes diuersa hñt̄ instru-
 mēta. Nō em̄ eis dē vti⁹ instrumētis ars fabrilis z̄ carpētato-
 ria. consimiliter nec q̄libz̄ aīa eis dē vti⁹ mēbris. Cū igitur
 corp̄ z̄ ei⁹ ptes sint instrumēta aīe p̄ qd̄ suas exercet̄ opati-
 ones. ideo auctor docet̄ remouere impedimēta circa corp̄ cō-
 tingētia. vt aīa suas opatiōes p̄mpte exerceat p̄ corp̄ tāq̄ p̄
 instrumētū. Itō auctor dicit̄ Cū indi⁹ creti zē. Et est indiscre-
 tio referēd̄ ad mētē. impotētia at̄ ad corp̄. Ut qz̄ fm̄ p̄m.
 in p̄ncipio physonomie sue. aīe sequunt̄. ideo si corp̄ fuerit
 abile. tūc aīa reddit̄ subtilis ad exercēdū ppas opationes.
 Etia aeris intēperies impedit̄ aniam i exercitio naturaliū.

operattonū. quia sūm p̄m In libro de longitudine et breuitate vite. vita p̄sistit in calore naturali et humido radicali. S; p̄ nimium calorem humidum radicale dissoluit. Et p̄ frigus intensum calor naturalis extinguit. Iō tpe medio mō se habere pueri ad imbuendum sunt m̄cipandi

^{legitur} Legitur autem thymothei filium lepra incubente castratum loripedem gibbo tumens

tem doctrine mancipatū. plebeiam extitisse ab

iectionem. sociozūq; detractiōem ridiculosam.

Prins posuit autor quedā impedimēta. h̄ declarat ea p̄ exempla. Et diuidit hec pars in duas. sūm q̄ duo ponit ex exempla. scōda ibi. Similiter p̄toris. Et dicit sic. Legitur de Thimotheo q̄ habuit filiū q̄ erat castrat⁹ lepra incubente. et fuit male disposit⁹ in partib⁹ integralib⁹. scz in capite manu et pede. et ille fuit scolis apposit⁹. Et qz inordinataz habuit corpis dispositiōez. fact⁹ est abiectio plebis. ita q̄ erat posit⁹ in derisionē omniū suoz socioz. et p̄ nōs nihil p̄fecit Et est signū q̄ mala corpis dispositio magnū est impedimētū in acq̄sitiōe sciaz. Notandū h̄ q̄ Thimothe⁹ habebat filiū leprosum quē p̄silio medicoz fecit castrari spe sanitatis. q̄ castrat⁹. nō bene fuit curat⁹. Et fuit idem loripes et gibbosus. q̄ ad scolā posit⁹ plebis erat abiectio et sociozū derisio. vnde meli⁹ fuisset ipm nō m̄cipari ad doctrinādū

Itē notandū q̄ lepra est quedā infirmitas ex nimio calore pueniēs. Unde colerici vt frequēter sūt leprosi. p̄t nimium calorem. Et sūm Auicē. duplex est remediū p̄ leprā. Primo dū inuenis p̄cipit leprā diuidere d; vespertilionē. et membrō leproso supponere Scōdo d; remouere testiculos. i. illi em̄ p̄currūt omēs vene corpis. Quare in eis est calor intēssim⁹. q̄ tepescit testiculis abiectis. Hic ē q̄ castrati n̄ bar/

corripit

bescunt. Nota loripes dicitur ille qui habet pedes tortuosos seu pedes tortuosos. ita quod non possit deambulare circa alium cum corrigia. Et dicitur loripes a nomine lorii vel a nomine lora. re. quod est corrigia pendens in collo equi. Et dicitur loripes quasi habens pedem ligatum cum lora.

gibbus

Item gibbus dicitur dicitur tortuositas quae habet aliquis in dorso. quae causa est ex materia terrestri. et ex alio superfluo. Et de his nichil adpositum.

Similiter pretoris suburbani filiolus canicula

la instigante litteris vidimus mancipatum.

Cum autem solita non gauderet umbrellae propria

virtute destitutus histericis pena permollitus

et vitalibus tandem spiritibus attenuatus

Ex his patet quod nota in dicitur

phaticis morbis occubuit. Ecce quantum difficultatis

membrorum indecens dispositio. et aeris

inabilitas teneritati contulerunt.

Hic ponit exemplum de secundo impedimento. scilicet quod pueri non sunt litteris apponendi in aeris intemperie. Et dicit sic. Qui dam pretor erat rome habens filium quem in diebus canicularibus litteris apposuit. Et cum ille non poterat ire ad loca umbrosa. sicut romani solent facere. ne nimia caliditate grauentur. in diebus illis incidit histericam. Et in primo debilitatus in spiritibus vitalibus moriebat hidropicus. Tunc ultra faciendo exclamacionem dicit. O quantam difficultatem intulit istis pueris membrorum indispositio et aeris intemperies.

propterea

Notandum habet quod propterea fuit rome dignitas quidam. et quod illa habebat

bebat dicitur
sed magis
cia dicitur
epatis. p
dicunt m
pissis. U
Et deriu
ci colorie
nis. Et li
tensus. q
dies voc
bidosa.
facere co
cito puri
re in ven
p modum

EX

potus

simul

prim
corpori
ri adiac
ris appo
porus. v
quod ea de
est facul
rior. et
psequi
tius et si
fiunt mo

bebat dignitatē dicebat p̄tor. nō q̄ fuit p̄ alijs torquens
sed magis alijs p̄cipiens. Nec Dugutio. Item hicteric/
cia dicit̄ quidā morbus proueniens ex nimia calefactione
cpatis. per quē reddit̄ homo glaucus et crocei coloris. Et
dicunt medici q̄ post cōualeſcentiā illius sequitur hydro
p̄sis. Unde hictericus d̄r ille qui patit̄ talem infirmitatē
Et deriuat̄ a nomine hictip̄cis. quod est nomē ante glau
ci coloris. Itē canicula d̄r qdā stella apparēs i fronte leo
nis. Et igit̄ sole in tali signo existēte viget calor multū in
tensus. quia tunc sol est in p̄pria sua domo. Et a tali stella
dies vocant̄ caniculares. Et tūc tempa sunt multum mor
bida. Et medici prohibēt tunc minuere sanguinē. ⁊ etiā
facere coituz cum mulieribz illo tempe. Nam tunc omnia
cito putrescunt. Item spirit⁹ vitales sunt qui solent vine
re in venis corporis. et faciūt motū sanguinis. Qui spūs
p̄ modū sumi exalant.

hictericus

canicula

facile
et hictericus dicitur
et hictericus dicitur
Sibariozum autem mediocris sit facultas.
et hictericus dicitur
et hictericus dicitur
potus autē tenuis. eiusdemq; parcitas. vestium
et hictericus dicitur
simul absit penuria.

Prins posuit Boccius quedam impedimenta ex parte
corporis vitanda. hic remouet quedā impedimēta corpo
ri adiacentia. sicut cibus et vestis. Et sic dicit. Pueri litte
ris appposito debet esse facultas cibi mediocris. similiter et
potus. vestitū autē penuria absit sibi longe. Notandū hic
q̄ ea de causa puero scolis appposito. mediocris adhibenda
est facultas cibarioz. cum em̄ pueri vtunt̄ sup̄fluitate ciba
rioꝝ. tūc fit in eis pulsus quidā seu motus ad cerebrū. Et
p̄ p̄lequens discretio impeditur in eis. ita q̄ virtus cogita
tiua et similiter memoria in eis impedit̄. Quādo cūq; em̄
fiunt motus isti in cerebro. tūc p̄tutes predictae debilitat̄.

et ab istis virtutibus depēdet discretio intellectus. ut patet pla-
ne ex tertio de anima. Et ratio non est alia nisi quod cerebrum est per-
turbatum. eo quod sunt multi mores. intellectus discretiōem impe-
diētes. idcirco pueris mediocribus erit copia cibariorum. Etiam
alia est ratio. quia pueri forte non habent calorem valentē digere
re cibum forte. Undem etiam in pueris quod post prandium vel ce-
nam obliuiscuntur lectionum. et de matre cum memoria fuerit pur-
gata eiusdem recordantur. Item notandum quod potius pueri scholis
appositi eadem causa erit tenuis. Nam si forte biberet porum
destrueret in ipso iudiciū seu discretio intellectus. eo quod ex po-
tu tali multi fiunt vapores grossi ascendētes ad cerebrum.
unde cerebrum perturbaretur. Item notandum quod vestitus penuria
aberit puero scholis apposito. ea de causa. quia tempore hyemali
indiget vestibus. ne frigus excellens corrumpat proportionem
calidi cum humido. Similiter et tempore estivali. ne calor ex-
cellens ipsam distemperet

In primis igitur figurarum elementa re-
presentatiū ē imprimenda dilectio. cōiū-
gendarūque non parū artificiosa coniunctio. Nec
tali l. bozioso certamini multum insistentū est
nec cito ut seruiū placet abeūdum. Quod si est.
in multis promptior et abilior inuenietur.

Primo auctor posuit quādam impedimēta ad suū positi-
tū valētia. h. p. sequitur suū intentū. Et diuidit l. cc. para-
in duas. Primo enim ostēdit quāliter pueri sunt infor-
mādi in sciētis facilibus. Secundo quāliter in sciētis subtilibus. ibi.
Cōpleto autē. Prima adhuc diuidit in quatuor. Primo enim

ostēdit quāliter
in scia q. est
scia poe
thorica. ibi
cedere ad o
Et q. diu nō
h. mediocri
bū disposita
Notandū
hic puenit m
Et h. mater
eūq. forma
magi impro
modi sūt igit
p. Et h. m
tre sūt pma
tiose sūt trac
tudine vald
delectatiōe
inoge. Item
dū ē orthog
qrit ad binō
Secun
um impro
alioz phil
dar auctor
ut fideli re
in discen

ostendit quod pueri sunt informandi in orthographia. secundo quod liter
in scia quod est de fecat vocabulorum. ibi Laboriosi. tertio quod
scia poetica. ibi Senece atque traditio. quarto quod in scia re
thorica. ibi Leterorum atque. Dicitur primo sic. pueri primo debent p
cedere ad orthographiam. quod est scia de coniunctione litterarum et syllabarum
Et quod diu non est imitandum illi. nec etiam cito ab ea recedendum
sed mediocriter sibi est insistendum. Et si hec scia repiat in aliis
bonis disposita. ad sciens erit in eis processus habilior et promptior
Notandum huius primo quod elementum sumitur vno modo improprie. et
sic venit materie prime. Vnde dicitur elementum quasi eleuamentum
Et ergo materia prima dicitur elementum. quod ipsa eleuat et sustentat quod
cumque formas generabiles et corruptibiles. Sumitur etiam
magis improprie. et sic venit quattuor primis corporibus. cuiusmodi
modi sunt ignis. aer aqua. et terra. Et tertio sumitur maxime im
proprie. Et huius modo sumitur in proposito. et huius metaphorice per litteram. quia
littere sunt prima principia partium orationis. Item notandum quod pueri gra
tiose sunt tractandi quando primo apponunt litteras. tunc enim per iucundum
tudinem valde sunt attendati. Ut ergo tedium ab eis remoueat. cum
delectatione sunt informandi. Delectatio enim tenet operantem
in ope. Item notandum quod autor congrue dicit de tempore quod insisten
dum est orthographie. quoniam scia per exercitium et maxime labores ac
quirit. ad huiusmodi atque temporis longitudo requiritur.

secundum laboriosi certamen extat edificium
um improbi dindiniqz traditionibus. nec non
aliorum philosophorum quos venerabilis commen
dat auctoritas. Anaduertendum est autem in huiusmodi.
ut fideli resolutioni subiaceat latina traditio. et
in discentia ydeomate verboreneus explicata.
b

*nonne vultu nobis
et ostendit quod pueri
et in forma diu
sunt notandi*

Osteso pmo qdū informatōis iuuenū. h̄ pontif secūda.
 Et diuidit hec ps i duas. Hā pmo autor poit scdm qdū i
 formatōis. Scdo oñdit qnto tpe imorādū sit fūdamēto.
 de q ad pns ibi. Fūdamēti em tenacitatē. Et dicit primo
 sic. Pueri p^liaz z syllabaz cognitōem sūt informādi i sci
 entia Improbi z Dindimi. qsi dicat. pueri sūt informādi
 in scia q tractat de fcatz vocabuloz. z debēt eis etiā p̄bote
 nus exponi. Notandū h̄ pmo q scia de fcatz terminoz cō
 grue dī laboriosa. qz significata dictionū sūt multa. immo
 qsi infinita. Nō de infinitis facere certificatōez difficile est
 valde z laboriosū. Itē notandū q improbo z dindimus
 fuerit duo mgrī. q libros qsdā fecerūt iuuenibz congruos
 postqz cognouerūt lras z eas inuicē pūgere. z de illis loq
 autor in lra. Itē notādū q instructio fīda iuuenibz i sig
 nificat terminoz congrue dī edificiū. qz puer tēdere nō possz
 sine tali ad apicē sciaz. Nū sciendū q puer pmo facilibz ē
 imbuēd. qz declinū hz itellectū z debilē. qre de facilitibz g
 datim ad difficilia pcedet. Itē nota circa h̄ q i lra dī lati
 na traditio. q oportz vt fcata vocabuloz debite exponā. i.
 fm ydeomatz exigētā. Est ei in cognitōe fmōis significati
 uo ois doctrine pncipiū. Et h̄ pz testimonio phi. j. postorio
 rū volēt. qd nois esse pncipiū ois doctrine.

^{h̄ pmo} ^{sc} ^{fūdamētum} ^{pncipiū}
 Fūdamēti enim tenacitatē in his oportet cō
^{h̄ pmo} ^{sc} ^{fūdamētum} ^{pncipiū}
 stituere. Nec mēstruoso saltu phebēs abeundū
^{h̄ pmo} ^{sc} ^{fūdamētum} ^{pncipiū}
 est. nec solari cursu tantū cōfirmandū. Is exple
^{h̄ pmo} ^{sc} ^{fūdamētum} ^{pncipiū}
 to mercurij intervallo. Eodemq; fere duplica
^{h̄ pmo} ^{sc} ^{fūdamētum} ^{pncipiū}
 to diligenter immorandū est. Diligentia enim
^{h̄ pmo} ^{sc} ^{fūdamētum} ^{pncipiū}
 cuiuslibet operis obusitas permollitur.

Hic of
 entie. dice
 do gradu
 Hoc est. p
 sui comp
 nere fund
 sitas cuiu
 hic primo
 lorū fir
 ber fund
 loz in d
 fundamē
 acquirere
 nitione. d
 tues voc
 nens ete
 in his co
 dictū z
 sario ex
 rere inte
 eiusdē.
 struoso s
 significa
 Uel me
 mensibz
 guinis d
 est z h̄
 crescit.
 inuētur
 mercur
 nus. p
 Itē p
 ostēder
 rere scia

Hic ostendit quādiu sit immorandū secūdo gradu sci
entie. dicens sic. Non est immorandū seu insistentiū secū
do gradu sciencie per unū mensem. sine per cursum solis.
Hoc est. per unū annū. sed quousq; mercurius cursu
suū compleuerit. quia in vocabulorū cognitiōe oportet po
nere fundamentū. Et fiat hoc cum diligentia. quia obtu
sitas cuiuslibet operis mitigat per diligentia. Notandū
hic primo q̄ autor congrue dicit. In significatis vocabu
lorum firmū oportet statuere fundamentū. quia sicut se ha
bet fundamentū in edificio. sic se habet cognitiō vocabu
lorū in disciplinatōe. edificiū autem habet sic se respectu
fundamenti sui q̄ sine ipso esse nō potest. immo scienciam
acquirere volens necessario imbui habet in terminorū cog
nitiōe. Dicit em̄ philosoph⁹ p̄mo elencoz. Ignorātes v
tutes vocabulorū de facili paralogizant. Et ad litterā po
nens exemplū quo dicit. Fundamētū em̄ tenacitatē optz
in his constituere. Est autēz necessariū duplex. s. simpliciter
dictū et ex suppositiōe. Modo hic est intelligendū de neces
sario ex suppositiōe. Quoniam supposito q̄ q̄s sciam acqui
rere intendat. oportet vt significata terminorū cognoscat
eiusdē. Item notandū circa hoc q̄ dicit in textu. Nec mē
struoso saltu p̄bebes. q̄ menstruū a q̄ menstruosus a. u. m.
significat infirmitatē quā patiunt mulieres semel i mense.
Vel menstruosū potest significare euentū rei in pluribus
mensibus vel in singulis. Sz mēstruū p̄rie d̄r collectiō san
guinis i matrice mulieris vñ nutrit fetus in vtero matris. Et
est talis nate q̄si fūdat sup radicē arboris. arbor ampl⁹ n̄
crescet. Quia q̄ puer tam vili nutrit fomento ipotēti⁹ ē in
iūuētute q̄ in senio. Itē nota q̄ p̄ h̄ q̄ in l̄ra d̄r. In uallo
mercurij p̄pleto. innuit autor duos ānos vel modico mi
nus. Puer em̄ h̄z insistere tāto tpe vocabulorū expositioni.
Itē p̄ h̄ q̄ d̄r in l̄ra. Diligētia cuiuslibet opis. vult autor
ostēdere q̄ null⁹ tā obtusus esse p̄t q̄ ad ingeniū q̄n p̄t acq̄
rere sciaz. q̄m volēti p̄ficere nihil est difficile.

mānib⁹ dactyl⁹   20

Senece traditio. Lucani inxpletio. Virgilij
^{4. p. r. i. n. c. i. p. i. u. m.} ^{2. d. i. c. t. i. o.} ^{3. d. i. c. t. i. o.}
 p̄ixitas. Statij vrbānitas. Dura Flaccij trans
^{2. p. r. i. n. c. i. p. i. u. m.} ^{3. d. i. c. t. i. o.}
 latio. Burior Persij editio. Marciani non in
^{2. p. r. i. n. c. i. p. i. u. m.} ^{3. d. i. c. t. i. o.}
 digna lesio. Masonis discretio. sunt indagāda.
^{2. p. r. i. n. c. i. p. i. u. m.} ^{3. d. i. c. t. i. o.}
 memorialiq; cellule commendanda.

Hic ostendit quō pueri sūt informādi i doctrina poetica.
 B ē in auctorib; poetar; h nomiatim sc̄ptor; . vt exinde capi
 ant noticiā metroz; z diuersor; vocabulor; . dicēs q; i scien
 tijs Senece Lucani. z ceteror; poetar; i lra tactor; sūt iu
 uenes imbuēdi q̄tū ad p̄mū gradū scie. z sūt h̄mōi inda
 gāda z cellule memoriali cōmēdāda. Notādū h q; Boe
 tius intēdit h iuuenes effici debere rēthores. et crudiri in
 morib; . qd̄ sūme ē oportunū. iuxta illd̄ Senece. i d̄ forma
 vite. de qdā iuvene. Lūcr; esto benign; . pauc; familiaris.
 omib; equ; . ad miserādū p̄? . ad irā tard; . i aduers; firmus
 in p̄sp̄er; caut; . Itē legi; ibidē de eodē. Esto fugax vicioz;
 tuor; . alioz; hō nō scrutator; . Itē iuuenes p̄mo instruet̄
 in dictis Senece. q; mltas bonas cōpilauit epl̄as. in quib;
 iuuenes exēplarit̄ sūt instruēdi. Sc̄do instruet̄ in dictis
 Lucani. ipe efm̄ desēpsit bella romanor; q; cum Danibale
 habuēst. s; morte puenit nō cōpleuit ea. Et ad h̄ innuēdū
 d̄ i textu. Lucani inxpletio. Tercio i dictis Virgilij. qui
 mltā z p̄lra cōpilauit. Quarto i dictis Statij. q; libz; cō
 posuit d̄ ritu z facetiā. qd̄ innuit in lra cū d̄. Statij vrbā
 nitas Quinto in doctrinis Flaccij. q; alio noie d̄. Horaci
 us. vt d̄ i textu. Dura Flaccij trāslatio. Horaci ei trāslu
 lit epl̄as in qb; reseat nāta pedis. s. iambici. Inuenit efm̄ i
 greco qndā noie Archilān. alias Arceleniū. q; carmē qd̄
 dā cōpilauit p̄ sociū suū q; filiā suā sibi p̄miserat. acm̄ alteri
 tā copilauerat. Sexto i dictis Persij. q; libz; os qdā cōpo/

sunt reprehensibiles. tam bonorum quam malorum. quare in textu dicitur Durior
Persij editio. Septimo in doctrinis marciاني. qui etiam libros com-
posuit reprehensibiles malorum. quare in textu dicitur Non indigna lesio
marciاني. Octavo in dictis nasonis. qui composuit libros quosdam
de amore. Et licet propter nasi deformitatem dicebatur naso. propter in-
nomine vocabatur Quidi. Item circa hoc quod dicitur in textu Et memo-
riali cellule promedanda. Notandum quod in capite hominis tres sunt
cellule. In prima que est in anteriori parte capitis viget sensus communis
et fantasia. In secunda viget propter cogitativa seu ymaginativa. In
tertia que est in posteriori parte capitis ubi reservatur spiritus intelligi-
biles viget propter memorativa seu memoria.

Ceterorum autem philosophorum prout ingenii sufficit
capacitas. non sub silentio est pretereunda
moralitas. ut sic dictaminis setetiosa vigeat sere-
nitas. et metrorum floreat iocunditas. Quod autem tullij ve-
nerabilis facunditas summis desiderijs est collocanda.

Hic ostendit ad quam sciatur sit quanto procedendum. Et dividit hoc
per duas. Nam primo ostendit quomodo pueri sunt informandi in re-
thorica. Secundo ponit notabile. ibi Cavendum est autem. Primo
dicit sic. Scientia aliorum philosophorum non est permittenda. sed stu-
diose addiscenda quantum suffert abilitas intellectus. ut inde vi-
geat dictaminis serenitas. et metrorum iocunditas. Subdit
dicens. Rethorica Tullij summo est ope appetenda. Notandum
dum hoc primo quod duplex est rethorica. scilicet persuasiva quae tradidit
Aristoteles. quae procedit probabiliter per duas species argumenta-
tionis. scilicet per exemplum et per enthymema. Et illa dicitur quodammodo para-
logice. nec discenda est nisi post logicam. Alia est rethorica
yvisualis. et tractat de ornatu loquendi. et illa traditur in poetria
nova et veteri. in laborintbo. et in alijs libris pluribus. Et com-
b. 3

grue recōmēdat h̄ autor rēthoricā Tullij. q̄ sic modicu
valerē viuerē sine bñ viuerē. sic etiā modicu valet loq̄ sine bñ
loq̄ z ornate. Sc̄do notādū q̄ autor h̄ om̄s poet̄as appel
lat phos. qd̄ tñ imprope facit. qm̄ phi rem p̄siderāt p̄ cau
sas. poet̄e p̄o solūmodo q̄tū ad vsum. Itē notandū q̄ au
tor p̄ dictamen intelligit carmen p̄saice septū. p̄ metrū p̄o
intelligit carmē metricē scriptū.

^{triginta} Cauendū est aut̄ in h̄mōi ne cōtingat qd̄ io
^{triginta} cario cōngit. Ipse vero ^{triginta} trigita annis ^{triginta} ignoat̄
^{triginta} am suā ^{triginta} predictor̄ philosophor̄ ^{triginta} gimnasij tra
^{triginta} didit̄ imbuendā. Cū aut̄ dies vt preesset medio
^{triginta} crib⁹ aduenisset. se cui⁹ esset enēas vxor̄ diutius
^{triginta} dubitasse ^{triginta} asserēbat ^{triginta} quam in emistigior̄ virgi
^{triginta} lij serenitate inuenisset. ^{triginta} Bequisit⁹ at̄ a suor̄ di
^{triginta} scipulor̄ quodā prima magistri qualiter ī versu
^{triginta} poni posset. Respondit. absurdū est tantī nois
^{triginta} primam breuiari. sed acuto accentu pronūcia
^{triginta} ri. Ecce quantū dure ceruicis obtusitas tempo
^{triginta} ris perdidit et expense.

Hic ponit qddam notabile circa p̄dicta dicēns. Nō est
immorandū diu nimis scientiis dictor̄ poetar̄. ne cōtingat
viciū qd̄ Jocar̄o p̄tingebat. Un̄ ip̄e triginta annis insu

dauid die
ad dicta
batur lib
debat le
Lōmili
esset pma
centu del
abbrevia
eis infor
z laborie
in verita
modi di
cōsuetud
eptum. it
Et illi nō
suetudin
scientia
dictū est
Jocar̄o
dictis po
bitare cu
gus Vir
Un̄ emi
dimid⁹
vena qu
dorsū. z
collo. z
mō idem
git. Ali
triginta
pcedit
n pcedit
quadra
nificabi

daunt dictis poetarum prefatorum. nec aduertentia dedit vllaz
ad dicta aliorum. Cum autem debuit p̄esse mediocribus. quere-
batur sibi ab vno eorum. cuius vxor esset Eneas. Et respon-
debat se nūq̄ iuenisse in libris. quos tamē attente studuit
Eōsimiliter et requisitus a quodā discipulorum suorum. quāta
esset p̄ma syllaba istius dictionis magister. dixit q̄ acuto ac-
centu deberet p̄ferri. Esset em̄ absurdū q̄ p̄ma tanti nois
abbreviaret. Postea vero de socio ad sociū iuit petens ab
eis informari. Subdit autor exclamādo quantū tempis
et laboris ille perdidit. Notandū hic p̄mo q̄ quidā sūt q̄
in veritatis cognitiōne nō possunt informari. et sūt huius-
modi duplices. Quidā em̄ naturaliter tales sunt. et quidā
cōsuetudinaliter. vnde tales a natura habent cerebrū in-
eptum. ita q̄ habēt intellectū depressum et minime eleuatū.
Et illi nō bene possunt cognoscere p̄ se nota. Qui autē cō-
suetudinaliter sūt taliter imbuti. i vna scia estimāt se i alijs
sciētis nō posse p̄ficere. Qd̄ tū min⁹ est vix. qz fm qd̄ p̄us
dictū est. volēti p̄ficere nihil est difficile. Itē notandū q̄
Jocarius est p̄riū nomē viri q̄ triginta annis insudabat
dictis poetarum. Cū autē scolas regere temptaret. dixit se du-
bitare cuius vxor esset Eneas. quaz ip̄e Jocar⁹ in emisti-
gijs Virgilij inuenit. Erat autē Eneas rex Troianorum.
Vñ emistigiū d̄r ab emi qd̄ est dimidiū. et stigōs p̄sus q̄si
dimidi⁹ p̄sus. Itē nota p̄ illa l̄ra. dure ceruicis. q̄ ceruix d̄r
vena quedā in collo p̄cedens a cerebro. et terminat in sine
dorsi. et d̄r q̄i cerebri via. siue vis. et sumit h̄ p̄ capite siue p̄
collo. A quo ceruicosus idē qd̄ superbo Item p̄tingo vno
mō idem est qd̄ tango. vt vn⁹ ass̄er p̄tingit alterū. id est. tan-
git. Alio modo est idē qd̄ euenio. et ita sumitur hic. Item
triginta dic̄it quasi triagentos. Vñ gentos fcat centū qm̄
p̄cedit n. Cum p̄o n nō p̄cedit tūc fcat decē. Exemplū vbi
n p̄cedit. vt qngenta. Exemplū vbi n nō p̄cedit. vt triginta
quadraginta Vñ versus. A si p̄cedat gentos. centū tibi sig-
nificabit. Si nō p̄cedat. decē tibi significabit.

Completo autē hūmōi nō indēbite gīrma
sij rudimēto. ad maioris īquisitiōis scie
lūmīa. pcedēdū est. Scie inq; quā solā veri falsū
q; nouim⁹ īdagatricē. et scīaz scīaz. solā subtili
tati titulo obstipātē subiecta. Hec ē inquā scala
ris domīa que penetrāti vestīū naturā ad scīaz
quarūlibet fastigia prebet incremēta virtutū.

b *¶* Ic Boeci⁹ oñdit quō scolares informati puerilib⁹
sūt i alijs sciētīs. s. i logica informati. Et diuidit
h ps i duas. Prio recōmēdat logicā. scdo oñdit q
ordīe sit pcedendū ad eā ibi. Ad h⁹ at. Adhuc pma ps di
uidit in duas. pmo ei poit intētū p modū ptiuatōis. Et
cū h recōmēdat logicā. scdo subiūgit causā tal recōmēda
tōis. ibi. Quid at in cognitōe vniuersaliū. dicēs sic Postq
scolars pfecte ē erudit⁹ in doctrinis faciliōib⁹. tūc pceden
dū ē ad scīaz q maior⁹ eget īq̄sitiōis. vīcz ad logicā q ē sca
laris dñā. z veri falsiq; īdagatrix. q titulo subtilitatis alia/
rū scīaz obstipat subiecta. p̄bēs virtutū incremēta ad cetera
rū pncipia scīaz. Notādū h pmo q ex lra trahi p̄t triplex
recōmēdatio logice. Prio ei recōmēdat ex singlari p̄tatis
īq̄sitiōe. Lū dī īq̄sitiōis. Scdo ab habit⁹ dignitate seu
habit⁹ cōmunitate āpliori. cū dī. Scie maioris. Tercio ex
subtili mō pcedēdi. cū dī. q penetrāti vestīū nafaz Itēnora
q scīa p̄dicta. s. de lingua. de lris. poesi. f mōis ornatu. dī i/
dumētū. q; puenit rudib⁹. z nouis scolari⁹ i lūmīa pcede
re intēdentib⁹. Ubi notādū q logica z alia q̄libet scīa dī
lūmē intellect⁹ q illūmiat p scīaz. Intellect⁹ ei ignorās est.
sicut ocul⁹ in tenebris posī⁹. Scīa em̄ ē pfectio intellect⁹

Et ideo autor dicit in textu. *lumina*. Quidam tamen textus habet *limina*. Ubi notandum quod principia congrue dicuntur *limina*. Sic enim ingreditur ad domum per limina. nec sine eis fieri posset ingressus. sic nulla aggredi potest scientia sine principijs. Unde philosophus. *h.* metaphisice dicit. In foribus quos delinquet. Item notandum quod logica congrue dicitur scientia maioris inquisitionis. Ipsa enim summe est difficilis. cum sit de entibus rationis. que sunt cognitionis difficile lime. Item cum in littera dicitur logica est indagatrix veri et falsi. non est intelligendum quod in alijs scientijs non sint veritas et falsitas. immo in qualibet scientia sunt principia et conclusiones. ex quibus veritas sequitur et falsitas. Item notandum quod logica congrue dicitur obviare subiecta scientiarum quia rectificat ea. Ipsa enim via habet ad quarumlibet scientiarum principia. Item notandum quod congrue dicitur domus scalaris. Domus quidem. quia domus subtilius viro emoluit. Cum igitur logica subtilis sit investigationis. merito vocatur domus. Sclaris autem domus vocatur. quia sicut per scalam continuus fit ascensus et descensus. taliter etiam fiet in logica. Primo enim ascendit ad terminos et ad eorum compositionem in propositiones. et tertio ad syllogismos constituendos per compositionem preceps eorum. Item nota quod logica similatur vesti. Sicut enim vestis hominem circumdans tegit occulta in ipso. quia celat membrorum dispositionem et si difformem. Sic et logica celat occulta. videmus enim maiorem celare conclusionem. quam maiore posita non statim sequitur conclusio. Unde dicit philosophus primo posteriorum. quod maior antecedit conclusionem tempore. Sed minore posita sequitur statim conclusio. Maior igitur propter celat conclusionem. Item logica dicitur penetrativa. Nam sicut lignum quicquid durum penetratur acutum per cultellum aut securim. ita et si aliquid fuerit difficile per logicam penetratur. Item logica stabilis principia aliarum scientiarum. Sed si aliquid improbarer sic. Subiecta scientiarum sunt pre-cognita. primo posteriorum. igitur non possunt stabiliri. Respondetur quod subiecta scientiarum non possunt stabiliri per eam scientiam cuius sunt subiecta. tamen bene per scientiam communem. qualis est logica et metaphisica.

Quid autē cognitione vniuersaliū lucidius,
que triuialiū ē magistra, quadruuialiū potentia

collateralium autem virtutum plenitudo.

Posita recōmendatōe logice subiūgit Boeci⁹ cām hui⁹
modi recōmendatōis dicēs sic. Dictū ē p⁹us logicā p⁹bere
īncremēta p⁹tutū ad p⁹ncipia alia⁹ scia⁹z. cui⁹ rō ē. Quia ni
hil ē clari⁹ cognitōe q⁹q⁹ vniuersaliū. q⁹ est m⁹grā scia⁹z triui
aliū. z potētia quadruuialiū. z plenitudo p⁹tutū collatera
liū. Notādū h⁹ q⁹ vniuersaliū cognitōe. i. modo sciēdi vni
uersalia oīs scie. nihil ē vtili⁹ z lucid⁹. h⁹ mōi at modū tra
dit nobis logica. Quāuis em̄ logica sit p⁹ se z p⁹mo scia spe
cialis. cōis em̄ esse nō p⁹t vt sic. q⁹ nō ē de oīni ente. s⁹ solū
modo de entib⁹ rōnis. Qui tñ acc⁹ rōnis ad oīa entia sunt
applicabiles. Igit⁹ logica ex p⁹se q⁹nti d⁹ esse scia cōis. Dicit⁹
at logica m⁹grā scia⁹z triuialiū. potētia quadruuialiū. ple
nitudo p⁹tutū collateralū. Dm̄ i logica ē p⁹siderare tria. s.
q⁹ ip̄a est scia iudicatiua. operatiua. z inuētiua. Ex ip̄a sic
iudicatiua patet. p⁹ qd⁹ nonit vnusq⁹ sui sciti a s⁹gre rōez.
p⁹ h⁹ nonit ecōnerfo certus esse in suo scito. Aliquē p⁹o certū
esse i suo scito est ip̄m iudicare suū scitū. Cū igit⁹ p⁹ q⁹ da
re rōnem sui sciti p⁹ logicā. patz q⁹ logica sit scia iudicatiua.
Ex etiā sit operatiua patz. q⁹ ip̄a docet act⁹ rōnis. s. diuide
re diffinire arguere. z sic de alijs S⁹ p⁹m actū rōnis oīes
scie pcedūt. Igit⁹ logica in oīnib⁹ sciētijs ē opatiua. Est ec
īnuentiua. docet etiā q⁹lit p⁹ notū deueniat ad ignoti noti
ciā. Procedere at p⁹ notū ad ignoti noticiā ē ignoti notici
am inuenire. g⁹ logica ē alia⁹ scia⁹z inuētiua. Insup scien
dū q⁹ h⁹ logica i singulis sciētijs docet iudicare iuenire et
opari. efficac⁹ tñ z p⁹ncipali⁹ se bz ad vñ q⁹ ad aliud. Vñ
p⁹m iudiciū p⁹ p⁹at triuialib⁹. s. grāmaticē z rethorice q⁹
alijs sciētijs. Ptz h⁹. qm̄ p⁹ illd⁹ sumit iudiciū p⁹ qd⁹ accipitur
rei certitudo. s⁹ p⁹ logicā accipit rei certitudo i reb⁹ grāma
ticalib⁹. Quia p⁹ ip̄az in grāmatica z rethorica reddere pos

sum⁹ sciti nri cāz. Ergo logica ē triualaliū grāmatice scz re/
thorice z suūpsi⁹ iudicatiua. Ipā at est potētia. i. pncipiūz
opatiū qdrunialiū. qz fm potētiā opatiuā hz se logica per
pus ad qdruniales. Log⁹ at h de potētia actiua q ē pnci/
piū opatiōis et trāsmutādi altez inqzēū altez. z nō de potē
tia passiua q ē pncipiū trāsmutādi ab altero. Est igit lo/
gica qdrunialiū sciaz opatiā potētia. nā potētia opatiā de
seruit ad duo. s. ad formā z instrūm. Scdm ei ista duo dici
mur opari. Sz cū ita est q logica docet instrūm scz act⁹ rō/
nis p qz reddūt oēs scie qdruniales. Igit cū instrumēta i
qdrunialibz sciētis sūt a logica. z potētia opatiua reduci
hz ad instrumētū. se qz q logica est qdrunialiū sciaz opati
ua. Est etiā collateralīū sciaz plenitudo. qz ē scia inētiua
docēs pcedere p notū ad noticiā ignoti. Et qz sic inuenit
ignotū. igit logica est inuētiā. vñ scie subalternate iueniū/
tur subalternatibz inuentis. Subalternate em postero/
res sūt. Intelligam⁹ at logicā p subalternantē. Sz p sub/
alternatas scias collaterales.

Ad hui⁹ at imperialis domie apicē hoc ordi
ne scandendū est. In primis igitur terminoz in
trinseca cognitio. eozūq; i ppositōe nō latēs co
pulatio. ppositionūq; nō idigna cōnexio sūt ap
tāda. Terminoz aut determinatōes. quas sinca
thegreumata appellā⁹ memorzialiter mēti sūt i
primēde. vtpote que sophisticē nō paz dseruiūt
fantasie. Nouum autem noticiam meminimus

Crebraciū vix prudētē s; nō i hoc peritū quasi
iōignā sciērelatu sub silētio prēterisse. die āt cō
flict⁹ adueniēte eundē miserrime sophisticatōe
ab his vēiēte detētū. ⁊ a suoz collegio sequestra
tū. Quid vltēri⁹. pudoris āgustia cōfusus. id qđ
pri⁹ indignū asserēbat. sociatim mendicabat.

Hic oñdit qđ ordine sit pcedēdū in logica dicens sic In
logica pcedēdū est h mō. Primo acqrenda est intrinseca
cognitio terminoz. vt scz sciatur que possunt esse subiecta ⁊
pdicata Deinde sciendū est quō h mōi possunt ordinari in
propositōnes. Et cōsequenter quomodo ppositōnes ordi
nari possunt in sylogismos. Deinde diligens fiet inquisi
tio circa determinatōnes terminoz. cuiusmodi sūt synca
thegremata. huiusmodi em̄ multū deseruiūt sciē logica
li. prout deducit autor exemplariter de Crebracio. qđ licet i
alijs sciētjs fuerat peritus. non tñ in illis sufficiēter fuit i
butus. imo dixit artē sophisticā vix sciē relatu dignā Qua
revicē qđā disputatōis a quodā suoz scolariū in ea p̄fide
bat. Et g a suoz socioz cōsortio sequestrabat. Quo facto
qđ p̄us sp̄ruit postea sociatim mendicabat. Notandū h
qđ determinatū p̄cessum facere volens in logica p̄mo stude
bit cōgscere terminos logicales. puta subiectū ⁊ p̄dicatū
Nā sic l̄ra est p̄mū in grāmatica. sic subiectū et p̄dicatū in
logica p̄ma sūt mēsurā. Deinde debz sciri q̄l̄e sūt h mōi ad
inuićē p̄ponēdi ad p̄positionū p̄binatōnes. Deinceps q̄l̄e
p̄positiones in formā sylogisticā p̄nt inuićē cōbinari. Am
pli⁹ diligenter studebit habere noticiā determinatōnū t̄mi
noz vt sūt cathegremata qđ in parvis logicalibz. videlicet
in suppositōibz. ⁊ in alijs tractatibz Petri hispani habētur.

Itē aut
notās p
occurru
marim
erit l̄rēs.
dicata in
mā sylog
immo sci
subalterm
syn cathes
em̄ rōne
buloz de

hui⁹

sophisti

quacita

barbara

cōmente

et trāssa

Hic oñ

tur i tres.

ibi Ad iste

Primo di

phistica. q

cedit a io

natōes ob

dicat se ist

ligētia app

tedi pōita

Itē autor congruere dicit noticiā terminoz ad discendum,
notās p̄ p̄fectā t̄mior cognitōz. ne i p̄mo logical p̄cess⁹
occurso p̄tigat oberrare. Quā modic⁹ error in p̄ncipio sit
maxim⁹ in fine. Itē dicit q̄ terminoz copulatio in p̄pōne nō
erit latēs. imo manifesta. qm̄ i logica diuersa subiecta 7 p̄/
dicata inuicē copulāt. Itē dicit debite p̄ponēdas in for/
mā sylogisticā. nō em̄ q̄libz p̄pō cōponi p̄t cū q̄libz. Quin/
immo scire oportet qd sit vniuersale. qd subalternans. qd
subalternatū. qd accidēs. qd substantia. Itē opus est scire
syncategreumata. vt sūt om̄is null⁹. 7 sic de alijs. Illorū
em̄ rōne multe sūt deceptōes. Ignorātes em̄ p̄tutes voca/
buloz de facili paralogizant.

Hui⁹ at imperialis herē simbrijs dotata ars
sophistica. petulāti aīo confusa. nugatoricq; lo/
quacitatis eulogio perusa. fūco mulieris p̄fusa.
barbaras natōes obliquo sūdē respiciebat. quā
cōmentarijs alexādrī et nr̄is nouim⁹ decoratā.
et trāslatōne cōfectā. sūmopereq; curandam.

Hic oñdit qūo p̄cedēdū ē ad artē sophisticā. Et diuidi/
tur i tres. Rā p̄mo facit qd dictū ē. Scdo ponit notabile
ibi Ad istoz. Tertio remouet dubiū ibi. Si vō bon⁹ scie.
Primo dic̄ sic. Post p̄dictas scias p̄cedēdū ē ad sciām so/
phisticā. qm̄ ip̄a est locata i extremitatibz logice. Et ip̄a p/
cedit aīo petulāti. 7 est fūco mulieris p̄fusa. re/p̄cicq; alias
natōes obliq. quā alexāder 7 nos cōmētāuim⁹ Un̄ Boeci⁹
dicit se istā sciāz d̄ greco i latinū trāstulisse. Et ē maḡ cū di/
ligētia appetēda Notādū h̄ q̄sophistica i logice extremita/
te d̄ posita. Ip̄a em̄ sedet i logice extremitatibz cū sit sciā

apparēs et nō existēs. sophistica ei copiosa est scia apparēt
 z nō existēt. ppter ea sophistica pparat ad argumētationem
 verā sic pnatio ad habitū et sic obliq̄tas ad rectitudinem.
 Sicut g pnatio est posterior habitu. ita sophistica sequit̄
 logicā. Igit̄ d̄r esse situata in simbr̄is logicē. Est at̄ sophi
 stica p̄fusa anio inordinato seu perulāu ad modū meretri
 cis petulāz. Un̄ petulari p̄bū deponētale fcat actū vene
 reū exercere. Et fm̄ h̄ dīc̄ Aristotiles. iij. metha. q̄ logica
 z sophistica versant̄ circa idē. Differūt tamē desiderio vite.
 Dialectic⁹ em̄ ordinat vitā suā ad veritatis inq̄sitionem. so
 phisticus p̄o ad apparentiā. Itē notādū q̄ sophistica dicit̄
 perusa enlogio nugatorie loq̄citat̄. Nūm̄ sophiste arguūt
 p̄baliter z garrulāt. verā nō curātes sciaz. Et d̄r enlogiuz
 ab eu qd̄ ē bonū. z logos fmo. q̄i bon⁹ fmo. Itē sophistica
 d̄r p̄fusa fūco. i. colore deceptiuo. Nūm̄ sophistica vitēs niti
 tur decipe reducēdo ad metham. p̄r vanā gl̄iaz acq̄rēdaz.
 Un̄ fucus ē calor artificialis supaddit⁹ colori nat̄ali q̄ mu
 lieres deformes pungūt vultus vt videant̄ speciose. Est at̄
 similitudo. quoniā sicut talis color verū tegit colorē et na
 turalē. Sic sophistica veritatē tegit. ostendēs esse qd̄ non
 est. Item sciendū q̄ sophistica summa cū diligētia ē adi
 piscenda. quoniā sophistica docens vera est sciētia. Disci
 mus ei eā. vt nobis cauere valeam⁹ p̄ ipaz ne decipiamur
 a sophistice arguentib⁹.

Ad istorū et ceterorū perfectionē triplici so
 lemus vt i recordatione. Quarum prima voca
 lis. secunda mentalis. tertia cōmunis. Voca
 lis sophisticū facit. mentalis iudicem. commu
 nis si cōtinua fuerit perfectū facit. Vocalis ce

citatem mentalis scientiā. cōis vsum. vsus autē
magistr̃ parare festinat. Sicut enim prudentia
sine iusticia parū vel nihil pdest. Iusticia vero
sine prudētia multū. Sic sciā sine vsu parū vel
nihil prodest. vsus autē sine scientia multum.

Hic poit qddā notabile dicēs. Quicūq; aqrere vult ali
quā sciāz. triplici vtet recordatiōe. Quaz pma dī vocalis.
q̃ scz cōgscere docet voces dictōes i se. nō aut vocū scata
docet itelligere. Scda vocal mētal. q̃ scz docet rē cōgscere
re sic est. Siue q̃ docet cōgscere dictionū scata. Florē em̃
vocib; addiscere dīz scholar; eaz scata. Tertia vocal cōis. s.
vt qñ habitū vocū cognitiōe z eaz expōe fit ipaz ad inuicē
applicatio. Sbdit psequē q̃ vocal recordatio tñmō facit
scolarē apparētē. Multas ei pferēdo voces fit scholar; appa
rētē sciēs. lz nō existat. Sz mētal recordatio facit itelligētē
Et tal; si cōtinuata fuerit pscm facit scholarē Itē vocal recor
datio qndā gñat cecitatē Per hmōi em̃ hō n̄ videt itelligē
do. q̃uis aptitudiez hēat ad itelligēdū. sz mētal verā gene
rat sciāz Et cōis. s. vocal z mētal sil vsū generat z pmpri
tudinē Et p hmōi scholar; tādē reddit dign⁹ ingrio Qm sic
sciā p̃tutū sine p̃tutū opatiōe paz pdest aut nihil. Est ei me
li⁹ vna agere p̃tutē. vt iusticiā seu aliā. q̃ oēs scire p̃tutes. z
fm nullā opari p̃tutose. fm phm. j. ethi. Sic sciā pariformi
ter sine ei applicatiōe ad vsū l saltē i p̃mpto habitu nihil p
dest aut paz Op̃ari at p̃fecte z idēfinēt q̃i nō deficeret sciā
pdest mltū absq; sciā. Notādū h pmo q̃ recordatio vocal
facit hoiez apparētē scire. recordatio fm vocū scatōes facit in
dict; certitudinē. recordatio at fm scatōes vocū carū dēq;
vsitatōez facit p̃fectiōem. Itē notandū q̃ prudētia in p̃ncl
rectū nō accipit vt est vna p̃tutū cardinaliū. q̃ ē recta rō re
rū agibiliū. Sic em̃ oēs virtutes morales prudētia dicūt.

S; accipit h p rei iuste scia. Tñ vult h Boeci? sciam rei iuste paz valere sine iusticia. Sicut em̄ medicina paz valet sine corpis regimie bono. Corpis aut̄ regimie bonū absq; medicina mltū. Sic etiā scia rei iuste paz valet sine iusticia. Iusticia at̄ absq; scia rei iuste mltū. Qm̄ fm̄ phm. mlti opant iuste. sine tñ scia iusticie. Itē in pposito p vsū intelligit ac? multoties iterat? Un̄ em̄ scia sine vsu pdest. Verbi gr̄a. Scire grāmaticā. nō aut̄ loq; grāmaticē. paz valet. Loq; at̄ grāmaticē vsualit? grāmaticā tñ ignorādo. valet mltū. Generaliter ḡ scia sine vsu valet paz. Usus aut̄ sine scia mltū. Usus etem̄ quēlibet in sua facultate efficit po- tentē. Quāobrem bñ dixit Victorin? Natura facit abilez. ars facilem. vsus vero potentem

Si vero bonus sciētie tyrunculus. seriatim totā nequeat cōplectere orationez. saltē primaz capiat. pnunciatōem. donec gradatim ascēden- do cōtinuū pducere possit effectum.

Posito qdā documēto remouet dubiū dicēs sic. Dictū est q; ad pfectōez sciaz pdictaz triplici oportet vti recorda- tōe. Diceret ḡ aliq; quō hec oīa potuerit cognosci. cū sint difficilima ad cognoscēdū. Rñdet autor dicēs sic. Licet ali- q; nequeat in pncipio oīa apprehēdere. d; tñ gradati ascē- dere. Itā vic; q; pmo vocalē cognitōez acq̄rere d; . postea mentalē. 7 tñc vltēri? cōmunem. Et tandē ex his vñū debz facere p̄tinuū. Notandū h̄ q; oīo in pposito sumit p scia. et nō v̄t est dictionū ordinatio. Et non est h̄ aliud oīo nisi doctrina seu scia. q; est habit? firm? 7 ver? p demonstratōem acq̄sit? Itē notandū q; Boeci? in textu dicit gradatim. ad- denorandū q; scia successiue acq̄sita nō est tam abilis sicut scia cito acq̄sita. Et cā h̄ naturalis est bec. q; facil apprehēsiō

pueit ex hūiditate organoz. vt puta cerebri. ipſſio ei cito
fit i hūido. vt notū ē. Tal' tñ mltū ē labil'. Tarda āt alicui⁹
rei apprehēſio ⁊ difficilis pueit ex organoz ſiccitate. Un' in
ſubſtā duraz ſicca difficult' fit impſſio figure ſigilli. difficul
ter tñ bñdī remouet'. vt ſibi grā i cera molli cito ipmīſ ſi
gura ſigilli. etiāz cito pōt rē moueri. Pariſormit' hoies hñtes
cerebꝝ hūidū ⁊ organa hūida. cuiuſmodi ſunt ſāguinei et
ſleumatici cito apprehēdūt ⁊ cito obliuiſcūt'. Hoies ſo ſic
ca hñtes organa valde difficult' apprehēdūt. ſz n' cito ob
liuiſcūt'. Et h' ē cā qre melācolici vt i pluribꝝ meliores ſūt
clerici. Qm' ſz rem aliquā difficult' apprehēdāt. nō tamē
poſtq̃ apprehēſa fuerit de facili obliuiſcunt'.

¶ Iſis aut' ſciētijſ leuitatū de ſpeculatiōe
porphiriana ſcꝝ quīqꝝ vniuerſalium. que
ab Ariſtotele monſtra vocantur. Accedendum
eſt ad ipſius cathegorias neceſſario ⁊ que luce

expoſitionis in cōmentarijs bis patefecimus.

¶ Scēdo mō acq̃rēdi grāmaticā. poetriā. rethoricā
vſualē. ⁊ logicā i generali. pſeq̃nt' ſunt Boeci⁹ modū
⁊ ordinē acq̃rēdi logicā i ſpēali. Et diuidit' in duas.
¶ Hā p̃rio fac' qđ dictū ē. ſcđo rñdet tacite q̃ſtōi. ibi. Nec dū
h' gerūt'. Adhuc p̃ria i duas. Hā p̃rio fac' qđ dictū eſt. ſcđo
i ſpēali declarat cām ſui intēti ibi. Q̃ſtū vtilitat'. Dic' igit'
p̃rio ſic. Poſtq̃ ſufficiēt' vſū fuerit d' acq̃ſitōne grāmaticē
poetrie. etiā ⁊ d' mō acq̃rēdi logicā i generali. vidēdū eſt d'
mō ⁊ ordie acq̃rēdi logicā i ſpēali. Et ē ordo iſte. poſtq̃ pu
er fuerit ſufficiēt' informat' i p̃dict' docuēt'. vltēri⁹ infor
mabit' ſpēalit' i logica. Et p̃rio audiet libꝝ Porphiri⁹. in q̃
bēn' mātia qnqꝝ vniuerſaliū ⁊ eoz noticia. Deinde audiet li

brū pdicamtor Et cā ē qz liber qnqz vniuersaliū q ab Arz.
 vocat mōstra. itroductorū ē ad categorias pdicamētorz.
 q Bocci. h dīc se bis i suis mētariis patefecisse Notādū
 h qz Aristo. i. posteriorz vocat vniuersalia mōstra. derisorie
 ad Platonē. z h pgrue. qm Plato posuit ipa esse ydeas fm
 rē z rōem sepatas a singlaribz. Posuit ei spēz būanā i aere
 vel i stella sibi ppari. Ills at mōstz vocat qd n generat ad
 similitudinē sue spēi. Et p dñs vltia cū sint ppetua. oportz ipa
 esse alteri spēi a singlaribz. h mōi ei sūt corruptibilia. icor
 ruptibile at simplr differt specie a corruptibili Itē notād
 q mōstz. n. phisi. d. illd qd indeterminate se bz fm sue spēi
 dispōem. Ut si hō sex habeat digitos i vna manu. vel si bō
 sit gibbosus seu biceps d. esse mōstz.

Quātū vtilitatis habetur si in eis intrinseca
 cognoscatur noticia. Dic i spēali resumit seu
 declarat cām sui intēi. Et
 diuidit in duas ptes. Priō em facit qd dictū ē. scdō fmo/
 uet dubiū. ibi. Nōn lalis. dat g cāz qre liber Porphiriū ē
 audiēd. an libz pdicamētorz. z alios libros logicales. Un
 sine noticia qnqz vniuersaliū nlla scia pfecte scit. Om scia
 ē habit. pclusiōis. in q qdē pclusiōe priū pcludit de spē p
 diffinitōz ex genere z d. a integratā. Lū g. put hēt in phe/
 mīo qnqz vniuersaliū Porphiriū. scia vniuersaliū multū sit
 vtilis. imo nccaria ad diffinitōz diuisiōez z demonstratōem
 seqt qz acqreda ē nedū an pdicamtorz noticia. qnimo etiaz
 z an alias qscūqz scias. Notād qz autor signāter dīc. si tri/
 seca. ad excludēdū noticiā vocale qle habuit Sofroni. d
 qnqz vniuersalibz. Talis em nō sufficit. sz mentalis et cōis
 eoz noticia dūtaxat est sufficiens.

Nōne litteralis sofronici facultas in vicio
 notanda est. Inquā nostra quoqz volumina sti

li scemate decorata. nō sunt omittenda. Aresto:

tel q̄z tota succicta breuitas. voce licz tediosa sit.

non tamen est infructuosa. ^{Hic remouet du}
q̄ postq̄s scholaris sufficienter fuerit informat⁹ in grāmati/
ca. informand⁹ est in logica. Etia dictū est q̄ scholaris pmo
audire d³ Porpbirium. et libz p̄dicamentoz Arestotelis
Quereret q̄ aliq̄s. cū diuersi ordinauerūt diuersa. z con/
fēserūt circa p̄dicabilia Porpbirij. et p̄dicamēta Aresto/
telis. cu⁹ eoz op̄inioni stabit scholaris. H̄ dubium remouēs
dicit q̄ scholaris informand⁹ in logica nō p̄descēdet dictis
Sofronici. sūt em̄ h̄mōi inutilia et vicio noranda. Cuius
causa est. q̄z Sofronic⁹ t̄m vocalem habuit noticiā p̄dica/
biliuz. Sed stabit scholaris dictis nostris. et p̄cipue dictis
Aresto. licet em̄ illa voce sint tediosa. sententia tamen sunt
vtilissima.

Malui enim fideli seruire translationi q̄z ar/
rogantie reprehendi temeritate. Quid enim

Arestotelis lucida veritate serenius.

Hic rūt tacite q̄stōi. Et diuidit ista ps in duas. Primo
facit qd̄ dictū ē. scdo poit qddā notabile. Abi Nec dū h̄ ge/
rūt. P̄rio diē sic. dictū ē doctrinā Ar̄. fore obscurā. Dice/
ret q̄ aliq̄s. O boeci trāslator fuisti Aresto. de greco in la/
tinū. q̄re nō fecisti doctrinā ei⁹ sat⁹ planā. Rūdet dicens.
Ego malui fūire fideli trāslatiōi q̄ aliq̄d noui apponēdo.
temeritate arrogātie for̄sā rep̄hēdi. Un̄ boeci⁹ trāstulit do/
ctrinā Aresto. sic eā inuenit. q̄re z sub osilibz trāstulit eādē
Et h̄ signū ē. q̄z vbicūq̄ nō poterat inuenire latinū greco
correspōdēs ibi posuit dictiōez grecā. Sbdit qd̄ verū est
et p̄clari⁹ lucida veritate Aresto. q̄si dicat. nihil.

¶ Nec dū hec gerūtur grāmāticę fructuositas
est oblinquēda aliquo mō. Idē eā ei cuiuslibet
sciē cōmēdabil' reddit' possessio. Bethorice qui
de lepos. quadruiualiu quoq; bonos studiij cō-
paratōne nō habēt obmitti. p posse perquisita.
¶ In his āt studiij pteruitas florē generat. fructū
q; parturit si permixta fuerit dubitatio et tem-
pestiua.

¶ Dic pot' notabile dicēs sic. solar' tpe iformatōis sue i
logica oculū sp hēbit ad grāmāticā ne ipaz obliniscat. qm
sciē cuiuslibz possessio p eā cōmēdat. Etā rethorica ad au-
diēda pdicta nō ē obmittēda. imo pūne acq'rēda. Et oibz
his acq'sit' insudādū ē sciēt' qdruuiualibz. cuiusmodi sūt
musica. aritmetica. geometria. z astronomia. Eā qz studiij
pūnitās i eis generat florē. flos pducit fructū. z si dubi-
tatio admixta fuerit tēpestiua. Dic em phs i p'dicamentis
Dubitare de singulis nō ē inutile. Notādū h q grāmāti-
ce fructuositas ea de cā nō ē obliq'nda. Qm grāmātica vt
Alan' dic i anticlaudio docet tenellos infātes loq. z ad
loqndū instruit. Itē dic idē. Sic logica dirigit intellectū
ne aberret rōcinādo. sic grāmātica dirigit itellectū ne aber-
ret f'mocinādo. Itē grāmātica docet f'cata vocabulor ex-
p'mere. z f'monē platū itelligere. Igit' fructuositas ei' non
ē oblinq'nda. Itē Seneca dic de grāmātica. Nec est scia
q aperta oēs alie sciē aperiūt. qua clausa oēs alie sciē clau-
dūt. Itē dicit Eusebi' de eadē. Qui qrit alias sciās sine
grāmātica qrit terminū sine via. introitū dom' sine ianua.

pneq sine
alias acq
ositas nll
sciaz d gr
cognitōis
Itē notā
Primū ev
ctū. Dedit
sūt pform
fēuale d
dederit. sz
Quidaz
dū sūt i ep
Licer pbi
ti. Pretere
cerdotes
pho indig
gociatio
corpis. z
res. pot'
ē corpe. sic
desperatio
bz a pncip
pictū. dep
turalit' in
strari firm

breviter
c. nō no

pneꝝ sine mfe. Vmōi at̄ sūt ipossibilia. q̄re et ipossibile est
alias acq̄rere scias sine grāmatica. vñ ꝓcludit q̄ eiꝝ fructu
ositas nilatē ē obliq̄nda. Itē Alphorabiꝝ dicit ī de ortu
sciaz d̄ grāmatica sic. Grāmatica ē ꝓfectiua ꝓitatz totius
cognitiōis ianua. oimqꝫ liguar̄ erratiū 7 metroꝝ mensura
Itē notādū q̄ q̄nqꝫ sūt ab īq̄sitōe sciaz. nos retrahencia
Primū ē vita voluptuosa ꝓsistēs ī delectatōe ꝓm gustū 7 ta
ctū. Dedit ei sēsibilibꝫ n̄ dātes operā itellectualibꝫ. bestijs
sūt ꝓformes Un̄ hermes termagistꝝ antiqꝫ ydeotas. vitā
sēsualē diligētes. icrepās ait. Tales ei nulli hūanoꝝ opaz
dedert. sz more pecoꝝ vitā expēdert. Scdm̄ est via ciuilis.
Quidaz em̄ intātū se negocijs secularibꝫ imiscēt. q̄ ad stu
diū sūt iepti. Tertiū ē defectꝝ necessarioꝝ. Un̄ ꝓhs. x. ethi.
Licet philosophari sit meliꝝ q̄ dīcari simplr. tñ nō indigē
ti. Preterea alibi dīc̄ idē. q̄ acq̄sītꝝ vite necessarijs antiqꝫ sa
cerdotes egipti ꝓt̄ amirari ceper̄t philosophari. Paucꝫ tñ
ꝓhs indiget Paucꝫ ei nata minimisqꝫ ꝓrēta ē. Quartū ē ne
gociatio. q̄ maxie ē detestāda. Lū bonū aīe ꝓcedit bonum
corpis. Voles ei ꝓ bonis corporalibꝫ maxios suffērt labo
res. potiꝝ tñ ꝓ bonis aīe estꝫ laborādū. Sic ei aīa nobilioꝝ
ē corpe. sic 7 bōa aīe bonis corporis sūt melioꝝa. Quintū est
desperatio. Lū ei intellectꝝ n̄ de sui nata sit īꝓfectꝝ. eo q̄ se
bz a ꝓncipio sue creatiōis tāqꝫ tabula rasa in q̄ nihil est de
pictū. depingibil tñ sciētis 7 ꝓutibꝫ. cū om̄e ꝓfectibile na
turalit̄ inclinē in suā ꝓfectōez. Vmōi at̄ inclinatioꝝ nō fru
strari firmit̄ tenēdū ē. n̄ quoqꝫ mō desperandū.

¶ Hīs scolariū rudimētꝫ et virtutū icremē
tis. nūc de eoꝝ subiectōe erga magistratꝝ
breuiter ē ordiēdū Quoniā qui nō nouit se subij
ci. nō noscet se mgrāri. Absēx ē ei eū fieri magi

Itz qui nūq; nouit se eē discipulū. Debet at disci-
puli subiectō i tribus consistere. in attentōe. beniuo-
lētia. et docilitate. Ut sit docil' ingenio. attent' i
exercitō. beniuol' i aīo. Attent' inq; ad audiendū
docil' ad iūelligendū. beniuol' ad retinendū. Ista

vero tria ad perfectōez cōcurrūt permutatim.

b Abito mō acq̄rēdi sciam a discipulo. p̄seq̄nt' dēfīniat
Boeci' d' subiectōe z obediētia discipulor' erga ma-
gistros suos. Et diuidit h' ps in tres. In p̄ia ponit
intētū. in sc̄da dīc cāz sui intēti. ibi. Qm̄ q̄ nō nouit. i tertia
poit impedimēta q̄b' ipedit discipul' a studio. ibi. Nō sit at
discipul'. P̄rio dīc sic. Dēfīniato d' mō recipiēdi sciētiāz
a mḡro. p̄seq̄nt' dēfīniandū ē d' obediētia z subiectōe sco-
lariū ad mḡros suos. Et poit cāz sui intēti. qm̄ q̄cūq; sco-
laris nō subiecerit se mḡro suo nūq; efficiet mḡr. Miserū
ei est; cū fieri mḡm q̄ nūq; nouit se esse discipulū. Sbdit
q̄ scolariū subiectio consistere d' i tribus. p̄nt etiā uult Tull'
sc̄do rethorice. uic' i attentōe. docilitate z beniuolētia. ut p
h' tria possit scolars ad sciāz fructū p̄uēire. D' igit scolaris
esse attēt' i exercitio. attēdēdo dicta mḡri sui cū diligentia.
Qm̄ ut s̄ patuit. Obtusitas cuiuslibz opis pmollit dilige-
tia. Un. exercitiū est hact' mltoties iterat' vel exercit' habitū
inducēs. Erit etiā scolars docil'. n̄ ille d' docil' q̄ de facili
recipe p̄t sciāz siue rei cognitōz. Et differt a docibili. Un
illud d' docibile qd cito p̄t doceri. Un docilitas causat in
discipulo qm̄ sibi lucida z breuia p̄ponūt. Un'. Lucida cuz
breuibz dociles sunt reddere nata. Erit z scolars beniuol'
sc̄z ad retinendū audita a suo mḡro z itellecta. Qm̄ in mali-
uolā aīaz nō introibit sapiētia. Et p̄ tāto p̄tinue studebit z

attēte. Si
ver. i. cōmū
facit p̄uolū
fructū sciāz
eclat. medi
diligenter s
scolaris do
qua defert
potest scol

Itō si

la diuif

discol' q

discurri

retrict

coreas p

ocul' vag

vultu ic

Die oī
impediēt
incōstanc
Nō sit etiā
seruore. d
Primo p
nis eius
ipse ostē

attēte. Si ē enī teste pho pmo etbi. vna hyrundo non facit
ver. : ecvna pulcra dies estatē. Ita nec vna opatio fructuosa
facit fructuosū. Sic etiā vnicū exercitiū scolarem nō pducit
fructū sciāz. Et ob h dicit phs alibi. Scia festinata mar/
cescit. mediocriter hō sumpta crescit. Insistat igit scolaris
diligenter studio suo z attēte frēqnter laborādo. Erit etiāz
scolaris docilis ingenio. Un ingenii dī qdam frus anie
qua deferit se aliq̄s ad intelligibilia. Per tria enī premissa
potest scolaris puebi ad culmen sciāz.

Ita sit at scolary discol^o. discol^o at dī q̄si a sco/
la diuisus. scolan enī grece dī vacatio latīe. inde
discol^o quasi a vacatōe diuisus. Discol^o at ē qui
discurrit p vicos et plateas p tabernas et p me/
retricū cellulas. p publica spectacula. p pōpas et
coreas. p comesatōes et p publicas cenas. : hoc
ocul^o vagātibus. effrenataqz lingua. petulāti aīo.

vultu icōposito. Omib⁹ istis scola postponitur.
Hic oñ dīr qdā impedimēta debitā subiectōem scolariū
impediētia. Et sūt q̄ttuor. scz discolia. violētia. luxuria. et
incōstantia. Primo docet de discolia. scdo de violētia. ibi
Ita sit etiā discipul^o violent^o. tertio dī luxuria ibi. A luxurie
feruore. quarto de incōstantia. ibi Lū autem discipulus
Primo ponit interpretatōem discoli in greco. Secūdo po/
nit eius descriptionem. ibi. Discolus autem est. Et tertio
ipse ostendit per exemplum. ibi. Quodam vero tempore.

Primo dicit sic. Scholarum non sunt discipuli. quia discipulus interpretatur qui
separatur a scholis. Et scola dicitur a scola grece quod est vacatio. id est in-
teritio latic. Dicitur ergo discipulus qui diuisus a vacatōe scolastica. id est se-
paratur a continuo labore et exercitio scolastico. Tunc subdens
descriptōem discipuli dicit. Discipulus est qui discurret per plateas. per tab-
ernas. per domūculas meretricum. per publica spectacula. per lu-
dos. per supbas societates. per coenas. per comestationum frequen-
tationes. per turpes et publicas societates. Et huiusmodi oculis.
irrōnabili appetitu. effrenata lingua. luxurioso et incōstā-
tissimo animo. Ex quibus habetur scola postpositum.

Quodā vero tempore cum causa sanitatis recuperāde et
ob aeris intemperies. ritusque galloz facetos. ma-
tronarumque pios affatus. nos ad galliam trāstulisse
multos discipulos ut memimus visu percipimus in ciuita-
te Iulij cesaris. que parisi nūcupatur. multos aut
artes medicare perspeximus. nulli eis eis potestatem phie-
mistratibus. Glauos vero britānos studij precio-
romā comēantes quibus grauiter cōdolui. quia
atheniensium scitillulū mīmepascebant cum gallica
facetia grecari iceperunt. Sed si aliud quā tortuosam lu-
crecij volumina in partibus suis inuenisset. cōsilio nostro
nō tantū potuisset tempus Germanici furorū paucos

ispexi in
migrari n
et cōmili
Dicitur
recupande
pofacetia
multos disc
vidi scolar
cā. quia nō ac
debilit fuer
cā melius phie
quo gūiter
dū. sed parisi
ad quā tū sen
tū. et meo
volumina. d
dissent et ex
titulo magi
tū phibit
et. Et nā vid
laribus lippie
pdicto exem
Nō sit eti
fili in exēp
gis tamē
quādoq
leraras. c

ispexi⁹ intitulari. Magice at illusiōis hybernie
mgrari multos vidim⁹ De nris lippiētib⁹ patet

et cōuulsis. sed hec hactenus sufficiant.

Hic declarat qd dixi p exēplū dicēs sic. Cū cā sanitas
recupande trāstuli me ad frāciā ppr aeris intēperiē. Etia
ppr facetiā gallicoz. z pios affat⁹ dñaz. vt recolo. videbam
mīltos discolos ī ciuitate parisiēsi. etiā ī eadē ciuitate aliq̄s
vidi scolares diligētes. s; paucos. Etia q nō pfeceit ea de
cā. qz nō aderāt fidelit⁹ eos instruētes in phia. qz eoz mgrī
debilit⁹ fuerāt fūdātī Vidi etiā aliq̄s britones romā p̄gētes
cā meli⁹ pficiēdi ibidē. q magis incurreūt expēsas z frustra
q̄to gūiter p̄dolui. Sciebā ei q rome nō tā valēs erat stu/
diū. s; parisi⁹ z studiū athentēse excellebat studiū parisiēse
ad qd mī senō trāstulerāt. imo si tales p̄p̄t̄s māssissent ī par/
tibo. z meo vsi fuissent p̄silio. z dimississent inutilia Lucreci
volumīa. cū nō erāt nisi fabule inutiles. nō tantū ipis p̄di
dissent z expēse. Etia ī eadē ciuitate vidi paucos almanos
titulo magisterij intitulari. Etia vidi aliq̄s hybernos ī sciē/
tijs phibit⁹ mgrari. s. ī nigromātia. geomātia. pyromātia.
zē. Etia videbā ibidē ī ciuitate romana postmodū de sco/
larib⁹ lippiētib⁹ z fluētes oculos hñtib⁹. S; q dicta sunt de
p̄dicto exemplo sufficiant

Nō sit etiā discol⁹ violēt⁹. violētie at albin⁹ albei
fili⁹ ī exēplis. p̄deat. qui cū ess; fili⁹ dilectōis. ma
gis tamē iniquitatis p̄cursor. mgrō suo Brillio
quādoq; bulbuciēti man⁹ iniecit violētas et scc/
leratas. canā ac venerabilē ci⁹ caiciē fedo pedū

maculauit accessu. Que tãti sceleris cã. ad pri-
mã aeris ipressionẽ totã nequiuuit cõprehẽdere
pstitutõz. Proch dedecus. proch infelicis disci-
puli i caput felicitatẽ excessus. Tã scelerato ne-
ro gaudeat herede. tã coiquinato auit? successo-
re. Brillus cũ socrate seneceq; gaudeat appetitu

Nõ est dign? scia qui scie insurgit preceptori.

Hic poit scdm ipedimẽtũ determinate subiectõis scolarũ
et est violentia dicẽs sic. Scolas nã dẽz isferre mgrõ suo ob-
probrũ. sic fecit Albin? q multũ erat dilect? a parẽtibz. po-
ti? tũ fuit pcurzor iniquitatẽ. Lũ em mgr su? Brillus? legebat
balbutiẽdo. iniecit ipi man? violẽtas in caput ei?. venera-
bilẽ maculãdo caniciẽm fedo pedũ suoz accessu. Subdit
causam hui?. quia Albinus totum cõphendere non po-
tuit quod magister suus legebat. quia bonam nã habebat
facundiã. Concludendo dicit. Nẽ quantum dedecus.
quantusq; malignitatis accessus discipuli in caput sui ma-
gistri. Gaudeat igitur Nero de tanto herede. scilicet Albi-
no. et auitus de tam coiũquato gaudeat successore. Bril-
lus gaudeat appetitu Senece cũ Socrate. Subdit. Ille
non est dignus scientia qui offendit doctorem scientie.

Notandũ hic q violentia que hic ponitur secundũ impe-
dimentũ determinate subiectõis diffiniri non potest nisi
per motũ violentum. Est autẽ motus violentus recessus
a quiete naturali. vt si lapis naturaliter moueretur descẽ-
deret deorsum. Cum omẽ graue naturaliter tendit deor-
sum. Si vero sursum propiciat recedit a quiete naturali. z
dicit talis proiecchio motus violentus. fm hoc potest violẽ

etia ble in
minata qu
scipulorum
exemplũ ve
notandũ q
Brillius b
intellecit in
bilem eius
pliciter. U
in crinibz.
esse solent
tertio de c
Unde qua
tem roman
quo requir
terfici. Itẽ
lires tem
lio habere
strabant e
tre magnã
passus vol
sibi potiori
mult. Dixi
mere. Rel
peruener
Item oc
corripiebã
sibi. elige
scie cã en
fecit se min
quasi se ne
lign? v. i. q
deũ colẽs
qõ dum r
vocari ad

ria hic intenta sic describi. Violentia est recessus a deter/
minata quiete. que quidē quies cōsistit in determinata di/
scipulorum subiectōne erga magistrū. Et ponit Boecius
exemplū violentie de Albino. prout patet in littera. Itē
notandū q̄ Albinus ebetis fuit ingenij. et magister suus
Brillius balbutiens. Et sic Albinus quādoq; cum non
intellexit in prima prolatōne. quare ipsum inuasit venera/
bilem eius cōculcando caniciem. et exponi potest hoc du/
pliciter. Uno modo quia Brillius actu erat senex ⁊ can⁹
in crinibz. Alio modo quia fuit homo discretus sicut canī
esse solent. Item notandū q̄ Nero prout recitat Boeci⁹
tertio de consolatiōne fuit homo nephandus ⁊ crimiosus.
Unde quadā vice magnum videre cupiēs ignem ciuita/
tem romanā incendi fecit. Item videre volebat locum in
quo requieverat in utero materno. et fecit matrē suam in/
terfici. Item scire affectabat quantū doloris pateret mu/
lieres tempore part⁹. et fecit vocari medicos vt eorū cōsi/
lio habere posset illius experientiam. Unde medici mini/
strabant ei potionē vnde generabantur rane. Et sic in vē/
tre magnos sustinebat dolores a quibz tempore modico
passus volebat desuper liberari. quare medici dederunt
sibi potionē vnde ad vomitū prouocabat. ⁊ sic ranas euo/
muit. Dixitq; ad medicos. vnde pueniret eum ranas euo/
mere. Responderūt q̄ fructus ad maturū temp⁹ nōdum
peruenerat. Et sic natura produxit melius quod potuit.

Item occidit Senecam magistrū suū. vnde quia sepius
corripiebat eū de vicijis inuidebat ipm. Et vice q̄da; dixit
sibi. elige tibi mortē quā libet⁹ volueris subire. Seneca po/
sciēs eā enadere nō posse. elegebat disponi in balneo. ⁊ ibi
fecit se minui in mediana. et sic expirauit. Et ḡ dicit Seneca
quasi se necans. Itē notandū q̄ Anitus etiā erat hō ma/
lign⁹. vñ ipse erat discipul⁹ Socratis viri xpiani vnū vez/
deū colēt. Ipse at cogere volebat eū ad sacrificādū dy. q̄
q̄d dum recusabat. accusabat eum coram rege. q̄ fecit euz
vocari ad suā p̄sentā. ⁊ fecit eū bibere venenū ī noīe sui dei.

qđ nihil sibi nocebat. postea hō fecit eū biberere venenū ī noīe
ydolorū. Et hō facto intorica? expirauit.

**Luxurie feruore quibus discipul? studeat
se alienare. quā triplici diuiserūt satyrici
partitōe. Quādā in ornatu vestiū dicētes consi
stere. aliā ī coitu. tertiā gulositati assūtricē. Cu
iuslib; vero rabie fetulēra frequēter nouim? la**

borare subiectos. Hic poit tertiū impedimētū
subiectōez scholarū erga magi
stros suos ipediēs. qđ ē luxuria Et diuidit. Nā pmo diui
dit luxuriā ī tres spēs. Scđo psequit ponēdo exēplū. ibi Lō
tumelioso coit? appetitu dicēs. Discipul? volens pficere in
sciētīs cauebit sibi a feruore luxurie. quā diuiserūt satyrici ī
tres spēs. Prīa p̄sistit ī ornatu vestiū. scđa ī coitu. 7 tertiā ī
sup̄fluitatib; cibi 7 pot? Tūc reddit cām qre scolaris se ab
stinebit a luxuria dicēs. Videm? mltos luxurie subiectos
eādē incidere ī rabie. Notādū h q scolares ea de cā caue
būt sibi a luxuria. qz pficere volētes ī sciētīs qetā habebūt
mētē. ita q rōez habeāt p̄stātē. Etā erūt absoluti a passio
nib; corpis. sic sūt amor 7 timor. luxurie at insistētes ani
mū habēt inconstanē. 7 passionib; corpis sunt occupati.
Hmōi at corpis passiōes cū luxuria mētē faciūt inquietā
7 incōstātē. qre scolar? pficere volēs abstinēbit se a luxuria
Itē notādū q luxuria fm sc̄m Thomā ē ex imūdis desi
deriis pueniēs lubrica mēt; 7 carnis p̄stitutō. Ut alie diffi
nit Luxuria ē libidiose mēt; appetit? Appetit? qđ ē ex p̄se
su rōis. Tal' em̄ appetit? ē mortale pctm duz rō nō cohibet
hmōi appetitum. cum tñ possit cohibere. Sūt aut luxurie
octo spēs siue dīe. Prīma ē fornicatio. 7 ē soluti cū soluta.

Scđa ē ne
uersis lecta
rū q piugal
gritas corru
ledit. Sertia
ternitatis co
mia. q nafali
turā spēi. U
aliud ī nata
rā. Quā in
p̄mo mō pe
etiā in bestij
p̄tingit ī nat
dinosus coit
est licitus. al
qñ fit causa p
causa fornica
secund? iusti
Fragilis co
stinguendū.
lic mortale pe
impetuolus
honestas? 7 r
cū fit cā satia
fit ī nafalē m
fit loco phibi
parui. vel q
satyrici h est r
Quandā in co
Et tertiā in g
tira. 7 ē arbor
libidinosus. au
bet et? specie
suos m̄grōs ī
Itē luxuria

Secda ē meretriciū. ⁊ fit illa dupl'r. s. p'vanā libidinē cū di
uersis sectādo. Aut cū publica ꝓcūbēdo. Tertia ē adulte
riū q̄ iugalis thoꝝ violat. Quarta stuprū. q̄ regialis inte
gritas corripit. Quinta sacrilegiū. q̄ ꝓtinentia deo sacrata
ledit. Sexta ē incest⁹ q̄ vinculū ꝓsanguinitatis vel compa
ternitatis corripit. Septima est ꝓctm̄ ꝓ naturā sine ꝓodo
mia. q̄ natalis vsus coeūdi ꝓuerit. Est at̄ om̄e ꝓctm̄ ꝓ na
turā sp̄ei. Un̄ notādū q̄ ꝓctōꝝ aliud est ꝓ natāꝝ generis.
aliud ꝓ natāꝝ sp̄ei. Secdo mō om̄e ꝓctm̄ mortale ē ꝓ natu
rā. Quia in rōnali ꝓte sinderesis om̄i ꝓctō remurmurat. s.
ꝓmo mō ꝓctm̄ ꝓodomie ē ꝓ naturā. nō solū em̄ in hoīe. sed
etiā in bestijs diuersi sex⁹ q̄ in coitu ꝓueniūt. Et si alio mō
ꝓtingit ꝓ natāꝝ generis est. Octaua sp̄es luxurie dī esse libi
dinosus coit⁹ iugalis. h̄ aut̄ multipliciter accipit. quidā ei
est licitus. ali⁹ fragilis. ali⁹ impetuosus. Licet est triplex. vt
qñ fit causa ꝓolis ad cultū dei. vel cā reddēdi debitū. vel
causa fornicatōis vitāde. nō in se s̄ i ꝓiuge. Prim⁹ ē pietas.
secund⁹ iusticie. terti⁹ ꝓo cautele. Et his nullū dī esse ꝓctm̄.
Fragilis coitus iugalis est dñ fit cā delectatōis. Et ē di
stinguendū. Quia vel amor ip̄i delectatōis ꝓponit deo. ⁊
sic mortale ꝓctm̄ ē. Aut ꝓostponit deo. ⁊ sic veniale ē. Sed
impetuosus iugalis est. q̄ ex sola libidine ꝓueniēs metas
honestat⁹ ⁊ rōnis trāscēdit. Et fit qñqꝫ modis. Primo mō
cū fit cā satiādi libidinē ꝓ meretricia blādimēta. Secdo cū
fit ꝓ natālē modū. Tercio cū fit tpe ꝓhibito. Quarto cum
fit loco ꝓhibito. Quinto cū accedit ad ꝓregnātē vicinam
parui. vel q̄ est in fluxu mēstrui. S̄ vt autor innuit in lra
satyrici h̄ est rephēsores vicioꝝ diuise sūt luxuriā i tres ꝓtes
Quandā in coitu. de q̄ dictū est. quandā in vestiū ornatu.
Et tertiā in gulositate dicētes ꝓsistere. Un̄ satiric⁹ dī a sa
tira. ⁊ earbor qdā calida libidis exsiccatia. Inde satyric⁹. i.
libidinosus. aut libidinosoꝝ rephēsoꝝ. Nec at luxuriā ꝓ q̄ li
bet ei⁹ specie seu ꝓte est d̄termināte subiectiōis scolariū erga
suos m̄grōs impeditiua. q̄re ꝓcipue a scolarijs est vitāda.
Itē luxuriā nocet corpī ⁊ aīe. Hoīez cū debilitat. vires

enervat. animū īpedit. corp⁹ psumit dispōem. hōa exteri/
 ora ānihilat. etiaꝫ nocet oculis. qm̄ luxuriosi frēqntē habēt
 oculos rubicūdos ⁊ lippietes. Et tāgūt ppetates p̄dicte ī
 his met⁹. Femia. corp⁹. opes. aīaz. vim. lumia. vocē De/
 struit. annihilat. necat. eripit. orbat. acerbat. Itē. Ingeni/
 um. mores. aīam. vim. sensus. honores. Tot p̄dit p̄ bona
 cleric⁹ ī muliere. Itē dī ī textu. seculēra rabie. Et p̄uenientē
 qm̄ fm̄ medicos nimia luxuria causat debilitatē cerebri.
 ⁊ sic hō debilitat in capite. Et sic q̄ frēqntē vtunt luxuria
 sūt demētes et furibūdi. q̄re a luxuria abstinedū ē. Unde
 p̄hs in q̄dā eplā ad Albinū sic in q̄t. O clemēs impator. n̄
 inclia te ad coitū. q̄ ē ppetas porcorū. ⁊ act⁹ b̄ntorū. Scio
 imo q̄ ē corp⁹ destructio. vite breuiatio. vtutū corruptio
 leg⁹ trāsgressio. malorū morū generatio. Etiaꝫ p̄ nimīū coi/
 tū īpedit digestio nutriti. Etiaꝫ p̄ se q̄t inhabilitatio si/
 ne organorū indispositio. ⁊ p̄ncipaliter cerebri. Et luxuria
 bñ dī ppetas porcorū p̄t ei⁹ imūdiā. Quia si nata tantā
 nō apposuisz delectatōz ad actū luxurie. null⁹ talē pficerz
 Itē notandū q̄ ornat⁹ vestīū siue gulositas. nō dī actus
 luxurie formaliter vel essentialiter. s̄ cālī ⁊ dispositiue. hō
 ei pulcra hñs vestimēta ⁊ singul⁹ in mēbris disposit⁹ citius
 ad luxuriā īstigať. Et mulieres ī tali pot⁹ delectat. q̄re ⁊ ta
 le sepe palliciūt. Etiaꝫ gulositas disponit ⁊ causat luxuriam
 Juxta illd cōe dictū. Luxuriat raro nō bñ pasta caro. Et
 sic p̄ oppositū hō crapulosus sepe cōmittit luxuriam.

Cōtumelioso coit⁹ appetitu sāguineū Lucre
 cij filiū zenonis discipulū oīs roma fleuit inui/
 scatū. Qui tā clarissimis or⁹ natalib⁹. quātitat⁹
 p̄cere. qualitat⁹ sāguinee. mire siquidē eloquen/
 tie. p̄spicacis igenij. s̄ quotidianis et vltra debitū

nature nuptijs gaudebat. p̄e penā differēte. pa
trimoniū parētūq; cēsus illicite cōsumebat. Cū
ctisq; zelotipijs imiebat. aleis at̄ meretriciū cel
lulis semper inhiabat. pp̄rio vero destitut⁹ pri
ritu a parētib⁹ eiect⁹. ab aīcī et cōsorb⁹ dstitut⁹
Creditorib⁹ vndiq; fatigat⁹. notī et ignotī furti
studuit assistere. a crucis angustiis creberrime
a p̄e redēpt⁹ est. Ultimo cū parētī penuria rede
mi nō potuit. Eūdem ad eū lacris veīre cōpelle
bat. osculumq; ab eo voce querula petebat.
Pietatis autem motio ī filij petitiōem patrem
erexit. Erectiq; filius nasum morsu acutissimo
secuit dicēs Quare a meis primis errorib⁹ ica
stigatus euasi. Ut quid magistri mei documen
tis non obediui. sociosq; meos cōtempsi. Fi
lij patrem castigatiōi necesse est indulgere. ma
gistrumq; mores discipulum informare.

Hic p̄ exēplū d̄firmat dictū sū. q̄scz null⁹ exerceat actū
libidīs. dicēs sic. Tota ciuitas romana defleuit filiū Lu-
crecij. q̄ fuit sanguine⁹. or̄ de parentib⁹ nobilib⁹. ⁊ habuit
corp⁹ bñ dispositū. Et erat faciū⁹ ⁊ igeniosus. Nimis autē
insistebat luxurie p̄sumēdo bōa parētū suoz cū meretrici-
bus ⁊ catillis illicite. sic q̄ tandē a s̄sortio suo destituebat.
qñ scz āpl⁹ expēdere nō valebat. ⁊ q̄tidie verabatur a credito-
rib⁹ suis. tādē p̄o nō potēs pla acq̄rere. furari icepit. imo p̄
su⁹ ip̄m a patibulo redemit. P̄ze p̄o ei⁹ totalit̄ depaupato
p̄ ip̄m. ⁊ ex p̄e q̄nti p̄ illū āpl⁹ redimī nō potuit. Adduce⁹
tādē ad patibulū. voce q̄rula osculū a p̄ze suo petebat. Et
p̄ze suo ex pietate moto paterna. osculūq̄ p̄bete moris acū-
tissimo secuit ei⁹ nasū. i h̄ p̄iū p̄es s̄ba. P̄z q̄re nō correxisti
me tpe erroz meoz pueriliū. q̄re me nō p̄misisti documētis
m̄gri mei obedire. ⁊ q̄re te nō phibete socios meos p̄p̄si.
q̄si dicat. h̄ oīa mibi pueniūt ex q̄ nō correxisti me tpe deter-
minato. Ad dādū igit alijs exēplū vt corrigāt filios excelsos
sinos āputaui vob nasū v̄m. S̄bdit auctor. Necessē ē p̄z
intēdere correctōi filioz suoz. Et m̄ḡm suos discipulos
morib⁹ bonis iformare. Notādū h̄ q̄ vt p̄z i textu. necessē
ē p̄z intēdere correctioni filioz suoz. Rō est. q̄ teste p̄ho
nō pax differt iuuenē sic vel sic assuesci. Pueri cū p̄ corre-
ctōez a prauis morib⁹ renocati q̄ndā sibi assumūt habitū
boni. Incorrecti p̄o in vicia se declinātes habitū acq̄runt
vici. Qd̄ poeta attēdēs hortat p̄zes ad correctōes filioz
h̄ mō Lucrecij casum p̄z horre. nō sine natū Incastigatū.
si nō vis p̄dere nasum.

Ecce q̄ meretricū detestabil⁹ est incursum Est
ei meretrix nonaria inferni ianua. via iniquita-
tis. scorpienis percussus. viscariū sceleris. pu-
teus interit⁹ Et si qua est alteri⁹ luxurie ignomi-

nia qu

rit⁹ aut ia

pius d

cēlugā m

triciu accell

naria. ianua

riū sceleris.

luxurie. q̄

cū viro. illa

dit q̄ noc

stic p̄z d̄ ia

bāt mori q̄

retrix p̄ rā

tuit i loco

inferni. q̄

tal ad infe

via sine ia

q̄ suadet a

scorpiōis p̄

cauda vena

p̄fert s̄ba. d̄

q̄ ducit bo

corp⁹. vep̄

rē. Itē p̄

meretricib⁹

nedū cor p̄

⁊ iouin⁹ co

luert. q̄d i

os iacincti

q̄ necessar

Coma

rie dotat

nia qualibet alia grauior scelere deterior. Inter

rit⁹ aut iacinctin⁹ cunctis pater et Iouinus.

Prius docuit auctor fugā luxurie. h. psequendo intētū do/
cēt fugā meretricū dicēs sic. Quāta mala pueniūt d meret/
tricū accessib. Et describit meretricē sic. Meretrix est no/
naria. ianua inferni. via iniquitat. scorpiōis pcussio. visca/
riū sceler. et pute⁹ interit⁹. Addit auctor qsi sit aliq alia spēs
luxurie. q scz nō ē i coitu viri cū muliere. sz solū i coitu viri
cū viro. illa ē deterior qlibz pctō qd p luxuriā fieri pr. Sd
dic q nocumētū pueniēs scholaribz a luxuria q i coitu cōsi/
stic pz d iacinctinor ioninor viri prudētissimis. q poti⁹ vole/
bāt mori q vitio pdicto succūbere. Notādū h pmo q me/
retrix p tāto dī nonaria. qz antiq⁹ meretrix pparere nō po/
tuit i loco cōmuni aū nonā. Itē pgrue meretrix dī ianua
inferni. qz puerlās cū meretricibz bōa negligit opa. Et iō
tal ad infernū hz inclinātōz p easdē. qre meretrix pgrue dī
via sine ianua ducēs ad isernū. Itē dī via iniquitat. qz nū
q suadet ad bonū. sz poti⁹ ad mala quis pagenda. Itē dī
scorpiōis pcussio. Un scorpio dī qddā aial ore lingens et
cauda venefica pūgēs. pariformit et meretrix ligat. i. dulcia
pfert bba. qbo secū puerlātes decipiūt. Pūgit āt cū cauda
qz ducit homies ad mltā picla. sic q hō p eā nedū destruit
corp⁹. vez etiā et totā suā cōsumit subaz. et cū h amittit hono/
rē. Itē pgrue dī pute⁹ interit⁹. qz ē fouea mort. Un cum
meretricibz continue puerlātes cadūt freqnt ad foueā mort
nedū corpal vez etiā et ppetue. Itē notādū q iacinctin⁹
et iouin⁹ cogi nō poterāt ad actū luxurie. imo poti⁹ mori vo/
luerūt. qd itelligi dī d actū luxurie zodomitice. Itē fm ali/
os iacinctin⁹ et iouin⁹ moriebāt qz nō coierūt. Un coit⁹ qn
qz necessari⁹ ē vite. qz supfluitates p ipm remouēt.

Comesatōib⁹ āt et ebrietatib⁹ scda spēs luxur/
rie dotata pmutatim cū pdicta tāqz causa ad

causatu gaudet sustineri. ppter ei coitu fit ebie

tas relative. necno ceteroz viciozum genera.

Dic pseq de scda specie luxurie. Et diuidit h ps i tres. In pma oñdit qñd pma z scda spēs luxurie hñt se ad inui-
cē correlatiue. In scda remonet qñdā dubiū. ibi Unū at
modice sūptū. In tertia fac exclamatoz ad ebrietatem. ibi
Que psorte vinoso. z dicit sic. Scda spēs luxurie pñstena
in diuersi crapule generibz gaudet pmutatim cū pma tāqz
causa ad causatu. Qñ ebrietas sit relative ppter coitum. Et
etiā ppter varioz vicioz genera. Notādū h qz comesatio dz
vñs illicet? z imoderat? ciboz z potuū. Itē notandū qz
pma z scda spēs luxurie p tāto dicūt se hñt sic causa z cau-
satu. qz ebrietas est ppter coitū z ecōtra. Un Symon exposi-
tor dicit qz comesatio maxim inducit calorē. Ille at calor
dissoluit materiā q ē i inuenibz. seu dissoluit materiā quā
inuenit. Et illa materiā sic dissoluta emittit p coitū. ita qz
ebrietas est dispositio ad coitū vt causa. se hñs ad coitū tā-
qz ad causatu. Itē notādū qz. sūt spēs ebrietatis. Un?
Bis sex credat? sūt spēs ebrietat. Est vilis pñ? sapiēs ē al-
ter opim? Tern? grandia vorat. qrt? sua crimina plozat.
Quit? lururiat. fext? p oia iurat Septim? pñdit. octauus
singla vedit. Non? nil celat. qd hz sub corde fuelat. Som-
nia den? amat. ynden? turpia clamat. Et cū sit plen? vom-
itū facit duoden? Uel sic pñcte spēs alijs ptineut metris.
Ebriz atqz satur his ecce modis variat Dic canit. h plozat
h ē blasphem? h orat. Dic ē pacific? h ē nulli? aic? Dic sal-
tat let? h ē fñdē facit? Dic loq nescit. h cespitat. iste pigre
scit. Dic ē clamor? h ē pñbis viciosus. Disputat h. ille cur-
rit p cōpita ville. Nūc decū iactat. sociumqz feriēdo mac-
tat. Nūc seruit veneri. sonovult ipe teneri. Nūc vomit. nūc
vorat. sic bachi turba laborat. Un dic ipe met bach? h me-
tra. Sū de atqz color. nā dū p guttura color Mutat co-
lor. cedit a corde dolor. Unū dat fectū. frig? pñtū i estū.
Lentificat mestū. miset qz reddit honestū.

Uinū at modice sūptū acuit īg eniū. Intelle-
ctui vidē cōferre acūmē. Nō at modicē sūptū rō-
nē pturbat. itelectū ebetat. mēoriā enervat. ob-
liuionē imittit. errorē īfūdīt. et ignorātiā iducit
Ubi eī ebrietas. ibi furor domiat. vbi furor ibi
nllā sapiā. s; dissipietia euagat. De hmoi vero

quotidiana nobis patēt exēpla et virtutū decre-

Hic remouet qddā dubiū. Diceret eī aliq̄s
mēta. an ne scolar; poss; sumere potiū aliquē inebria-
tiuū. Remouet dubiū illd volēs q sic q scz scolar; sumere
pt vinū qd solet inebriare dicēs sic. Uinū moderate sūptū
subtiliat īgeniū z itelectui pfert acūmē. Si hō sumat im-
moderate. pfūdīt rōnez. ebetat itelectū. eradicat mēoriāz.
īducit obliuionē. dat errorē z āmīstrat ignorātiāz. Sbdit
eām. Ubi eī ebrietas. ibi p̄motio animi vidēt hē dñiū
Et vbi p̄motio ani. ibi nllā discretio. s; poti⁹ regit ibi stulti-
cia. Cōcludit dicēs sic. Quotidiana exēpla hmoi ebrietas;
z p̄rutū dāna patēt. p qd excusat se de exēploz assignatōe.

Notādū h q ea q in textu dicūt sup recōmēdatōe vini de
bono vino sūt itēptāda z subtili. grossū em̄ vinū z vile no-
eumētū induc itelectui z rōni. q cū etiā sumat mō. Uñ?
Uinū subtile fac ī sene cor iuueile. S; vinū vile dat cor iu-
uēile senile. Itē notādū q vinū ea d cā d; acuire īgeniū
dū mō modice sumit. q; p̄tualiē est caliduz z exsiccat spūs
subtiles seu vitales ī hoīe aperies venas p q̄s mouēt spūs
z spēs itelligibiles ad itelectū. Uñ vinū n̄ rēqrīt p̄ itelle-
ctū. hmoi eī singul ī hoīb; ē eā subtil. q; nō p̄mixt p̄misq̄li-
tatib; s; em̄ rēqrīt p̄ sēsus z organa eiūsdē q p̄nt subtiliari

Itē notandū q̄ vinū imoderate sūptū ea de cā b̄ enerua
re memoriā. z intellectū ebetare. q̄ grossi vapores ex vino
imoderate sūpto replēt venas p̄ q̄s spēs itelligibiles defer
ri deberēt ad memoriā. vñ intellect⁹ in sua opatiōe depēdet
a p̄ncipib⁹ inferiorib⁹. cuiusmodi sunt fantasia z p̄ cogitati
na. Et ille p̄ imoderatā vini sūptōez ipediū. z p̄ p̄ns intel
lect⁹ i sua opatiōe. Itē notādū q̄ memoria residēs in vltia
capit⁹ pte sicca ē refuās spēs rez sēibilibum. Un̄ qñ illa ni
miū humectat p̄ grossos vapores cerebri humefactiuos z
organoz sensitiuoz. reddit hō obliuiosus Itē q̄ vinū im
moderate sūptū p̄turbat rōem z memoriā ebetat. p̄ p̄ fili
tudinē platonica. Un̄ plato assimilat hūanū intellectū flā
me viridiū lignoz. Tal̄ em̄ est obscura z lucēs mime. Per
arefactōez hō viridiū lignoz z desiccatoz. lucēs efficit z cla
ra Pari mō intellect⁹ hūan⁹ p̄ nimia pot⁹ sūptōz p̄fus⁹ efficit
z obscur⁹. Cōpat etiā intellectū hoīs sobriū flāme siccoz
lignoz z arefactoz. put ex p̄missis sufficiēt p̄t colligi.

Que pestis cōsorte vinoso deterior est. qui si
nequeat studere. ceterosq; gimnasijs corrodit
hiare. vñ horrozē lit⁹ insonat. vel pugnis cesus
opē orat. Q̄ qual̄ permixtio studēt⁹ et dissolutō
Eijciat ergo tales ab itegritate p̄sortij prudētū
discretio ordie irregressibili et tpe determinato
Ihec āt spēs scōap̄ime quādoq; p̄ambula est
posterioris āt pedissequa et appetitia. Q̄ quātū

errore

no sob

Dic

deterior

studia i

pugnis

dicado l

q̄libet ig

amonee

determi

mā sic ca

cit. Q̄

plenū co

Un̄. S

ebrietas

tāgit. U

magni

lebrat

rū. z mil

ad regē. N

dicat. Q̄

nimio fu

Dñe rex

tu appell

Lū at m

lo. Dicit

appello a

rex fuit n

dedit. T

rūt sedat

re. Un̄ n

tandū q̄

castigare

iudicat p

erroris immittit ebrietas in mentem . nisi freno
sobrietatis castigetur ad vnguem.

Hic facit exclamator; d ebrietate dicēs sic. Que pestis est
deterior q̄ soci' ebri'. Nā si ipse met nō vult studere alios a
studijs ipedit et puocat ad discordiā. Et si q̄nq; pcutiatur
pugnis p̄ suā ebrietatē. rogat alios vt sibi assistāt suā vin
dicādo lesione. O q̄nta tristitia generat etia; p̄sorte ebrio.
q̄libet igit prudēs scholar' abstinebit se a p̄sortio vinosorū.
āmonēs eos a p̄sortij integritate irregressibili ordine et tpe
determinato. Sbdit q' h' scōa spēs luxuriē q̄nq; p̄cedit p̄i
mā sic causa causatū. et q̄nq; seq̄t tertiā. Tūc exclamādo di
cit. O q̄tū erroris immittit ebrietas nisi freno sobrietatis ad
plenū corrigat. Notādū q' sobrietas maxie ē desiderāda.
Un. Sobrietas flos ē sua merces optia dos ē. Et p̄ oīs
ebrietas ē maxie fugiēda. vii. Ebrietas frāgit q̄cqd sapiā
tāgit. Un dicit Symon expositoz i actib; Alexātri regis
magni q' ei' nafa fuit de facili inebriari. Quodā ei tpe dū
lebrui' fuerat īcepit ludē cū q̄dā suoz militū i ludo scaco
rū. et miles eū supauit. ita q' mltā fuerat lucr'. Et dixit tādē
ad regē. Dñe ego matto vos. Un rex valde p̄mor' fuit. Et
dixit. Nōo posses eū supare quē tot' mūd' neq̄t supare Et
nimio furore militē illū p̄cepit suspēdi. Tūc dixit miles.
Dñe rex ego appello. Tūc rex mag' fuit p̄mor'. et dixit Si
tu appellas tūc maiorē scis iudicē. cū tamē null' sit sup me.
Cū āt miles debebat suspēdi. dixit itez. Dñe rex ego apel
lo. Dixit vero rex. Ad quē appellas. Miles dixit. Dñe ego
appello ab Alexādro ebrio. ad Alexandrū nō ebriū. Tūc
rex fuit mor' alia rōne. et sibi inducias vsq; ad crastinū diē
dedit. Tūc seq̄nti die veit miles ad regē Et q' passioēs fue
rūt sedate i rege. ipse īsperit militē sapiāz. et p̄misit eū viue
re. Un manifestū ē q' hō sobri' nobilior est ebrio. Itē no
tandū q' castigare ad vnguē ē p̄fecte intrisece seu vltimate
castigare. sic faciūt lapicide volētes bene lapides planare
iudicat p̄ vnguē et p̄ h' videt rex sit ibi aliq' tortuositas vlt nō

Et p̄s̄tr̄ in p̄posito est faciendū. Itē notādū q̄ ebrietas mlt̄
multipliciter p̄t̄ remediari. Primo p̄ somnū. qm̄ fm̄ natales. op̄
timū ē ebrijs remediū vt̄ dormiāt. Sic ei sup̄fluitates po
tius p̄sumūt. In somno ei bona celebrat̄ digestio. Sc̄do
p̄ comestione. sc̄z modicū comedēdo. in q̄d agat pot̄. Ter
tio ponēdo testiculos ebrii ad aquā frigidā.

Tertia vero species luxurie est concupi
scentia. que ornatibus inhiat. potentū
q; progeniei maritata consistit. quibus pauper
tatis tuta facultas cedit licet inuita.

Expedito de duabz sp̄bz luxurie. h̄ p̄leq̄t̄ d̄ tertia. Et
diuidit̄ h̄ ps̄ i tres. Priō ei oñdit̄ q̄ sit tertia species
luxurie. sc̄do p̄ suas p̄prietates eā notificat̄. ibi. Nec
āt sp̄s. Tercio declarat̄ eā p̄ exēpla. ibi Lū q̄ndā Et dicit̄
p̄mo sic. Tertia sp̄s luxurie p̄sistit i p̄cupiscētia. q̄ intēdit̄
ornatū vestitū. z ē p̄iūcta p̄geniei potētū z diuitibz. paup̄ibz
āt ē aliena. lz paupes sint inuiti. Tū nō vult Boet̄ aliū in
p̄nti l̄ra nisi q̄ tertia sp̄s luxurie p̄sistat i ornatu vestimen
torū. Notādū h̄ q̄ tertia sp̄s luxurie magnū facit impedi
mentū p̄ficere volētibz i sciēt̄is. sunt em̄ intēdētes quicūq;
semp affectāt vestitū diuersitatem z ornatū causam placent
di p̄lo. Volētes at̄ h̄c cognitōez vitat̄. destruere dñt oēs
delectatōes sc̄lares. siue etiā sint i cibarijs. siue i vestitū or
natu. siue in coitu. vt̄ dicit̄ p̄hs in libro de p̄mo.

Hec at̄ sp̄s gaudet vestitū frequēti variatōe.
earūq; isigillatōe mēbratim. pectinla beneficio
ces. riē polire. et calamistri tortuositate florūq;

diuersitate fertatim lasciuire. facie fuco pfudere
nouaculeq; frequēti castigatōni inhiare. sinum
aromatib⁹ implere. gēmatib⁹ colla monilibus
ornare. parthorūq; cingulis vētrem castigatū
plebi ostendere. rostratis tabulatisq; calceis vt
regina incedere. collo elato. gutture inflato. mu-
tilato supercilio. oculo ipudico. fastidiosq; in-
cessu semicircularis pcedere gaudet. Baris at
parūq; modestis sermonib⁹ ampullare. apposi-
tisq; cibariis oīa fastidire. litib⁹ seruiētes. pbis
affines. ignotosq; cruciatib⁹ affligere. Vltiora
roq; scolis iteresse. paz pdesse. priō eis dēq; ab-
esse festinat. **Q**ual' et quāta viciū ē cōmixtio.
Hic notificat tertiā spēz luxurie p suas ppetates di. **Q**
gaudet frequēti variatōe vestiū z eaz insigillatōe de mēbro
ad mēbz. gaudet etiā ornare crines pectier calamistro. Gau-
det etiā facie pfūde fuco. gaudet eē floz diuersitate. gaudz
etiā pūna rasura. gaudet eē diuersi moribz z cingul ptho-
rū. z gaudz vestiū ptes spēbz odoriferi adimplere. Solz etiā
icedere collo monilibz ornato. gaudet etiā icedere calceis
rostratis ad modum regine. z incedere collo elato. gutture:

Inflato. supelilio mutilato. oculo ipudico. gaudet etiā in ceteris
dere semicircularit. et solet furiatib. loq. pterue. solet vexare
vicinos p. bis p. tumelio. Et addit q. h. spēs mltū nociua ē
ad doctrinā. Inhiātes ei isti speciei raro solēt esse i scolis.
s. pon. fugiūt a scolis. Tūc fac. exclamatōz. p. ipaz spēs. Q.
q. lis et q. nra est p. mictio vicioz. p. ringēs ex ornatu vestiū

Eū quondā me athenis discēdi cā recepisses.
ganimedē dictatoris filiū in oib. p. dictis laborātē
inspexi. qui quādoq. pedulis limbat. et quādo-
q. caligis maculat. p. horāq. cedrinis tibijs ela-
tus nud. p. cessit. ariopagūq. vt se stōachāt. im-
petiit. Cauteq. sepissime me. p. uidi. ne mihi isur-
geret q. alienigena erā. Quid plā dicā. deueit in-
tantāl. inuit. inopiā q. ea que pri. fastidiēdo cō-
tēpsit. medic. corrogādo p. posuit. fortūe meatu
p. mutato. Sed hec hacten. dicta sufficiant.

Hic declarat tertiā spēs luxurie p. exēplū dicēs sic. Eū
tpe q. dā transtulisses me athenis cā studiū vidi q. ndā q. vo-
cabat ganimedes laborātē oib. p. dictis. p. ditōib. tertiē spēs
luxurie. Ipse ei q. nq. incessit calceis limbat. et q. nq. caligis
maculat. et tibijs cedrinis. aliq. nud. p. p. vestiū breuitatē
incedere videbat. v. videre. lōgas h. e. tibijs diuersimode
ornatas. et dū itrauit ariopagū habuit se tāq. saturat. extē-
so et irato aīo. p. cedēdo. notos et ignotos vilipēdendo Ego.

igitur quod eram alienigena canebam mihi a sua societate ne mihi
bi insurgeret. Subdit sic dicens. Quid plura dicam de isto gani
mede. postquam perorinuaui sic predicta per aliquod tempus. ad tantam
deuenit paupertatem propter suas dilapidationes. quod ea quam prius con
tempnit post sociatum medicum rogabat fortune meatu per
mutato. Consequenter Boetius se excusat dicens has suffice
re additones per exempla. Cum in principio presentis libri promiserat
se processurum sub breuiloquio.

¶ Cum autem discipulus ad perfectionem
scientie tendere teneatur. effectiua; per
fectionis causam utpote continuitatis constantiam prout

facultas suppetit menti dinoscatur imprimere.
Expediunt tribus impedimentis determinate subiectionis
discipulorum. videlicet discoloria. violentia et luxuria. persequi
tur Boetius de quarto scilicet incostantia. Et diuidit hoc per in
duas. In prima docet auctor incostantiam a scolariis vitandam.
In secunda ponit naturam incostantie. ibi Quid in dilectionis opu
sculo. Et tertio ponit exemplum de incostantia. ibi. Cum in gim
nasijs. dicens primo sic. Discipulus perfectum facere volens processum
in scia. et clericus fieri perfectus. debet esse constantis scilicet tam diu vnus
discendo scias. donec funditus eam intellexerit

¶ Quid in dilectionis opusculo lucidius constan
tia. Quid incostantia nequius. prima parit. secun
da parta dissoluit. prima preedit. secunda retroce
dit. prima colligit. secunda collecta dispergit.

Hic ostendit naturam incostantie dicens. Quid clarius est et

lucidi?stantia in ope dilectōis. imo a scolare quilibet sume
est attendenda. et p oppositū incōstantia est vitanda. Constantia
em facit scolare intelligentē. incōstantia hō facit eū pus sci
torū obliuisci. Item cōstantia facit pcessū in scia. incōstantia
at retrocessū facit et obliuionē in eadē. Itē stātia colligit
fructū scie. incōstantia hō dispergit eundē. Notādū h q au
tor pgrue dicit. Cū discipul? teneat ad pfectōz tēdere esse
ctiua. Dicit em Poeta. Uerob q de numero bestiaz estis
cōputati. h relinqntes diuinū qd est i vob. s. sciaz. Itē no
tandū q incōstantia pgrue ponit impedimētū determinate
subiectōis discipuli. qm vt sup patuit discipuli subiectio
psistit in tribz. vizz attētiōe. beniuolētia. et docilitate. In
constās at scolaris nec attentus est ad audiēdū. nec docil
lis ad itelligēdū. nec beniuol? ad retinēdū. Quare p incō/
stātiā determinata discipuli subiectio ipedit. Un? stātia re
h accipit est studiū inchoati plēa adeptio. et incōstantia est u
dij inchoati pteptio. et alteri? psecutio.

Cū gymnasijs iudare decreuissēm? migrāt?
quoqz vicē obtinere dignū duxim? s. in incōstā
tie pl? vt veri? dicā ipsā incōstātiā fortuna nrīs
assignabat pceptis ibuedū Qui saturicis ibia
bat atramentis mensurnus. hystoric graphis
persepe diurnus. elegiacis annuus. rōne vero
differendi Aristotelis lamentabatur nocturn?
editionibus philosophicis. duodecim tabula

rum compilatōnibus quasi instantaneus om-
nibus siquidem in breui exiterat fastiditus.
Si vero libellorum inspectōni vel eorum scrip-
ture aliquando indulsisset q̄s plures per horam
incepisset, nulliq̄ licet breuissimo manus im-
poneret perficientes, Tandem mercatorū in-
cepit instare nauigio. primo vero noctis spacio
in nausae hyatu sentina cogente prouocatus,
et deinde ponti inundantis insultu perterrit⁹,
ortulanus esse cupiebat. Deficiente vero legu-
mine militie se transtulit exercitui. Elisis autē
hostiū incurrib⁹. fuge prim⁹ terga cōmēdabat.
Erathonis q̄ studiis tuti⁹ inhiabat. Cui⁹ semi-
circuli capacitas multis formabatur questio-
nibus, superioris vero circuli latitudo forma-
ta zodiaci planicie dragmis arripit septēplicib⁹

Hic poit Boeci⁹ exēplū d i cōstātia dī. sic. Eū decernisse
m⁹ insudare studijs cā acqrendi scias. postq̄ adept⁹ fuerā
magisteriū. dixerit ad me fortuna qndā scolārē ibūdūz. q̄
nimā sui p̄t incōstātiā pficere nō valuit. Un scolār ille p
mēse studuit carmīa satirica. p diē historias. p ānū libz
elegiacos. 7 lamētabat d libz Arj. d mō arguēdi tractāt
bus. p spaciū vni⁹ nocti scire nitebat oīes libz logicos
Arj. q̄i p tps instantaneū studuit p̄pilatōes duodecim ta/
bula 2. i q̄b rome sc̄pte erāt leges romanor. d q̄b oīb bze
uiter fuit attediā⁹. 7 si p borā p̄tinuassz m̄ros icēpissz li/
bz. nullū tñ lz breuissimū finiuissz. tādē voluit eē merca/
tor. 7 isistebat nauigio marino p mercātia exercēda. p̄ma
ho nocte ad nausēā p̄uocat⁹ p̄t immūdicies nauales. Et
postea timēs submergi. orculan⁹ fieri volebat. legumie aut
deficiēte trāstulit se ad militiā. Visis āt hostiū incurfibi p
mo cepit fugā. 7 voluit viceuersa studijs applicare. 7 appli/
cuit se studijs crathōis. ibi ei erat magi tur⁹ voluitq̄ stude
re q̄stōes difficiles sc̄ptas i sede crathonis rotūda ad mo/
dū semicirculi m̄l⁹ depicta q̄stōib. Latitudo ei supioris
semicirculi ad modū zodiaci dīsp̄sita p̄tinebat i sua sup/
ficie septe q̄stōes. Et in sc̄do circulo sedis eiusdē nouem
sc̄pte erāt q̄stōes. q̄ fm ordinē in textu oēs patebūt.

Prima vero litteralis protractio quesuit.

utrum empyrei celi dominatio aliqua terrei

tatis natura particeps posset obfuscari.

Hic Boeci⁹ enumerat q̄stōes sc̄ptas i sede crathonis. 7
p̄mo septe i supiori circulo desc̄ptas. sc̄do nouē i medio cir/
culo desc̄ptas. ibi Ultra semicirculi. Prīa igit q̄d ē h An
dñatio celi empyrei terreitatis p̄cipe nāfa possit obfuscari
Ista q̄d p̄t vno mō resolui. an de⁹ dñator celi epirei frenaz
nāfz videlicet humanā absq̄ diuine nature inhabitatiōe
possit assumere. Et fm hūc intellectu respōdet cōmētator

q̄ nafalīe neq̄q̄. possibīlī ei essz hoīez fieri asīnū q̄ deū fī
ri hoīez. nisi miraculose. Sz fm x̄itatē z fidē dicēdū ē. ex q̄
de^o est oīpotēs. oīa ei sūt possibilia q̄ sue nō derogāt poten
tīe. Sz nafaz dīuinā z hūanā vniri nllaten^o d̄rogauit sue
potētīe. Rō. qz nībil aliū ē dīuinā nafaz vniri hūane nafē ī
vnitate suppositi. q̄ dīuinā psonā q̄ ab etno fuit hypostasīe
respectu dīuīe nafē. esse hypostasīm respectu dīuīe nature
create ī tpe. Hoc at nō ē indecibile vel importēs. qz p hoc
circa dīuinā psonā nlla ponit ignobilitat. lz ei de^o sit sūme
bon^o z fuit ab etno. ī nllō d̄rogat bonitati ei^o. qm ē cā boni
tatī create ī tpe. lz h bonitas sit lōge inferior bonitate in
creata. Sic pformit cū psona filiī sit hypostasis increata
ab etno. ī nullo d̄rogat si sit hypostasis increata ī tpe
absqz mutatōe. Vel sic de^o de nō creante sit creās nlla mu
tatōe facta ī se. lz ī creata. sic psona q̄ nō erat hypostasī hu
mane nafē facta ē hypostasī ei^o nulla mutatōe facta ī se. sed
solūmodo ī nafa a sūpra. sic etiā de^o ē ī oībz creaturis absqz
depēdētia ad eas. qnimo create depēdēt ab ipō. sic etiā
cū de^o est ī nafa rōnali pvnionez hypostaticā nō depēdet
z hz substātificari ī hypostasi dīuinā. ḡ fm mō rheologicē q̄
stionē pmā intelligēdo ex dictī pz respōsio. Aliter p̄ itel
ligi seu poni h eadē q̄stio. put est pbisice p̄sideratōis. vtrū
scz intellect^o dīuin^o ex eo q̄ intelligit ista inferiora ignobili
tetur. Questio em̄ rōnabilē hz cām. qz Aresto. hz ī de aīa
q̄ dū aīa agit circa vīlīa vīlescīt. lz fm q̄ opat̄ circa subli
mīa extollit. Quia igit̄ act^o aīe circavīlīa facit eā vīlescere.
et actus aīe circavīlīa q̄ sūt speculatōis subtilī facit eā
extolli. Jō rōnabilē q̄rit. an h̄ circa actōes dei p̄tigat. cu
sus actio sup oīa extēdit. Ad qd dicēdū q̄ dīuin^o intellect^o
ex spēsō itelligibīlībz nec nobilitat̄ nec ignobilitat̄ Rō est.
qz dīuin^o intellect^o oīa tā nobīlia q̄ ignobīlia non fm suas
spēs. lz fm p̄p̄riā essentīā intuet̄. Vdet ei dīuin^o intellectus
oīa. z se z alīa a se p̄p̄riā essentīā. Nō sic ē de intellectu ange
lico et hūano. Intelligētia scit se p̄p̄riā essentīā. alīa vero
a se p̄ spēs. nō qdē acq̄sitas. lz sibi p̄creatas. Sz hūan^o in

tellectus scit se et alia a se per species acquiras. Non igitur offuscat in intellectu diuinus actioibus et cognitionibus. Et credatur per omnia quodam spirituali exercitio nullum tamen commiscet tamquam essentia et per essentia rei.

Notandum circa hoc quod dicitur celi empirei. quod secundum theologos tota corporalis machina consistit in duobus vicibus in natura celesti. et in natura elementari. Celestis distinguitur in tres celos principales. scilicet in empireum cristallinum et firmamentum. Infra firmamentum quod est celus stellatus continentur septem orbis septem planetarum. qui sunt Saturnus. Jupiter. Mars. Sol. Venus. Mercurius. et Luna. Istorum orbium natura est quod omnes mouentur. excepto celo empireo. quod est quietus. Sed natura elementaris in quatuor speras principales diuiditur scilicet ignis aeris aqua et terra. Spera ignis habet tria intersticia. superius vocatur igneum. medium ac inferius vocatur olympium. Sicut aer tria habet intersticia. superius vocatur ethereum. medium ac inferius vocatur aereum. In summo est calor et lux. propter solis propinquitatem. Et sicut in infimo propter radiorum de terra repulsionem. Sed in medio intersticio ad quod repulsio radiorum perungere non potest est frigiditas et obscuritas. in qua demones dicuntur habitare detrusi in hanc caliginosam aerem. Item notandum quod ad hoc quod dicitur. particeps. quod summum bonum a nulla creatura formaliter participari potest. sed bene secundum aliquam similitudinem. non tamen secundum similitudinem quam vel species propinquam. quam ipsum summum bonum est species. ad quam nulla creatura potest attingere. sed secundum similitudinem proportionis creature possunt esse principes summi boni. quia ista bona secundaria leges habent innatas a natura. in quibus sunt precepta proportionabilia. et secundum similitudinem proportionis similia. Ex notatis patet duplex intellectus questionis.

Secundo utrum spiritum vitalis seruitur terrene

fecis ambitu queat nature subsidio denigrari.

Secunda questio sedis cratonis in latitudine superioris circuli insignita est hec. Utrum spiritum vitalis fuerit terrene fecis ambitu queat nature subsidio denigrari. Nec quod duplex potest intelligi. Uno modo sic. an intelligentie et demones corpora possunt assumere. Secundo sic intelligi potest. an anime humane ex participatione earum cum cor

posse obunib
et intelligentia
pus sit princip
impossibile quod
angelus habet naturam
Si autem habet modum
fectus quod per se
best fallum
angelus non potest
humano fiat
uere in vna
homo potest
corruptibilis
incorruptibilis
tur angelus suus
illo autem exple
corpore. Ad
sunt ad finem
Gabriel fuit
cens. Que gra
firmiter. eum
non potuisset
dum igitur est
ne frigoris r
exercendo. se
gonis expulsio
et angelus ratione
to corpus ex
dissensio est i
Vult enim pla
disposita in o
ppius domi
pori infusa in
et exide oblira
bell. scilicet oim

posse obumbrant. Penes primum intellectum quodis dicendum est
quod intelligentia seu angelus non potest sibi assumere corpus. sic quod cor-
pus sit principium materiale. angelus vero formale. Ratione quod illud est
impossibile quod posito sequitur impossibile. ut patet ex primo propositum. scilicet
angelus habet naturam perfectam. etiam est plenius speciebus intelligibilibus.
Si autem hoc modo corpus humanum acciperet. tunc ignorans imp-
fectusque perficeretur. sicut et homo in principio natiuitatis. Sed
hoc est falsum et impossibile. ergo et illud ex quo sequitur. Secundo dicitur quod
angelus non potest suscipere corpus humanum. sic quod ex angelo et corpore
humano fiat unum suppositum. Ratione est. quod ea quod differunt plus quam ge-
nere in una specie conuenire et transformari non possunt. Scilicet angelus et
homo plures quam genere differunt. quia angelus est incorporealis et in-
corruptibilis. homo vero corruptibilis. Corruptibile vero est
incorruptibile plures quam genere differunt. ergo et cetera. Sed si intelligen-
tur angelum suscipere corpus humanum ad suum officium explendum.
illo autem expleto corpus derelinquendo. sic quidem potest suscipere
corpus. Ad hoc potest primo assignari talis ratio. finis supponit ea quod
sunt ad finem ordinata. Angelus autem est nomen officii. Unde
Gabriel fuit missus ad virginem Mariam salutandam di-
cens. Ave gratia plena. Et similiter angelus Thobias vi-
sitauit. eumque in terram Medorum deportauit. quod facere
non potuisset nisi corpus humanum assumpsisset. ymaginan-
dum igitur est. quia sicut se habet cyrotheca ad manum ratio-
ne frigoris remouendi. sic angelus ad corpus aliquod officium
exercendo. sed manus est abilis cyrothecam induere in fri-
goris expulsionem. frigoreque remoto cyrothecam exuere. Sic
et angelus ratione officii potest corpus induere. illo autem expleto itera-
to corpus exuere. Quo ad secundum questionis intellectum
dissensio est inter philosophos precipue inter platonem et Aristotelem
Vult enim Plato animam humanam ante corporis ingressum esse
dispositam in comparibus stellis. et scire omnia. in quibus tanquam in
proprie domiciliis residere. et fructibus relucere. humano autem cor-
pori infusa inclinata est crathere lacteo. vicem dulcedie carnis
et etide oblita totius celestis armonie quam viderat in comparibus
stellis. scilicet omnium prout et sciam. Sed per studium et assuetudinem

omnia recolligere. et ad actum omnium pertinere. Unde sic lapis pretiosus luto involutus nihil exercet naturalis bonitatis. Sed cum abstergitur ab eo impurum. tunc micat puritas naturalis. sic vult anima per studium neque exercitium vel assuetudinem virtutes aut scientias de nouo acquirere. sed potius impedimenta remouere. Contra hoc dicit Aristoteles. in. de anima. Anima in principio sue creationis est quasi tabula rasa non depicta. sed virtutibus scientiis depingibilis. Ad hanc etiam videtur esse Augustinus in suo libro de spiritu et anima dicens. quod anima creando corpori infunditur et infundendo creatur. Respondendum igitur est et tenendum cum Aristotele. quod anima non habuit aliquid esse ante corporis constitutionem. in dicitur tamen corpore quod ad sui inceptum. sed non quod ad eius permanentiam. Exemplum. volens transire mare indiget naui. Sed postquam mare pertransiuit. in suo esse permanere ac subsistere potest naui corrupta. Sic corpore corrupto non oportet quod anima corrumperetur. Nec illud est intelligendum sic pictagoras intellexit. videlicet quod sic nauta unus multas potest intrare naues. quoniam anima una multa potest intrare corpora migrando de corpore in corpus. Sed corpore cui anima unita fuit corrupto non quando aliud corpus ingreditur. sed in propter esse persistit incorruptum. Est ei anima in horizonte duorum mundorum. scilicet eternitatis et temporis. Eternitas quando a parte post. quia incorruptibilis finem non habens durationis. Ad hoc est Aristoteles. in. de anima dicens. Separatur autem habens. scilicet anima a corpore tamquam perpetuum a corruptibili. Anima igitur primo corpori infusa est in potentia ad intelligibilia. Et propter nimiam corporis rudem seu ineptitudinem ac imperfectum statim intelligere non potest. Sed quanto magis et magis corpus perficitur. tanto vis cognoscendi anime plus et plus maiora.

Tertio an iudaice trine diuisioni polorum. an aristotelice simpliciter acquiescendum sit partitioni

Tertia questio. vix tamen vnus sit celum sic voluit Aristoteles. an sint tres sic iudei et egyptii voluerunt. Posuit enim Aristoteles. vnus celum videlicet stellatum. septem sperarum celestium ipsorum septem planetarum preteritum. Iudei autem et egyptii triplex celum posuere. videlicet stella/tum quod est stellarum preteritum. Et cristallinum non quando ab vniuersitate

sed a perspicuitate. sed respiciente iudaice plenitudine. In quibusdam vero Salomonis a quo tertia. tunc venerunt. Saturni. duos quartus decimus. duos huiusmodi et ceteri. nata simpliciter maximam. quoniam rissimum. figuraturam omnium. quod primo mobilis spirituum habet. mo mobili. priora preteritum. bilis terminari. rursus fixum. Unde diuersi sunt opiniones Aristoteles. videlicet perire. Celum stellatum quod est mercurii

Quarta

videlicet in ipsis

partes totas

Quarta questio. iudaica voluntas continua quod videlicet non tamen

sed a pspicuitate. Et empireū. i. igneū nō ignee z ardētis nature. s. resplēdētis ad modū ignis. Theologi hō diuisionē iudaice pſentiūt. Quartū celū qētū z immobile addentes In q̄ thron⁹ veri Salomōis imobiliter tinet. Nā ad thronū veri Salomonis p̄ q̄ndecim gē⁹ ascēdit. Prim⁹ ē terre. scdus aq̄. terci⁹ aeris. q̄rt⁹ ignis. q̄nt⁹ lune. sext⁹ mercurij. septim⁹ veneris. octau⁹ sol. non⁹ martis. decim⁹ iouis. vndecim⁹ saturni. duodecim⁹ celū stellatū. tredecim⁹ celū cristallinū. quartusdecim⁹ celū empireū. Sup̄ q̄ celestis curia. Notā/ dū h̄ q̄ celū a brō Thoma sic describit. Celū ē corp⁹ p̄mū. nāta simplicissimū. icorruptibilitate solidissimū. q̄ntitate maxim. q̄litate lucidū. dyaphoneitate pspicuū. matia purissimū. figura spericū. locali situ sup̄mū. amplitudie creaturaz omniū in se p̄tētiū. Iste p̄prietates tā celo empireo q̄ p̄mo mobili pueniūt. S. p̄ter h̄ celū empireū est brōz spiritūū habitaculū. z spēaliē sedes dei nūcupatū. Sed p̄mo mobili spēaliē puenit q̄ est motu velocissimū. z i h̄ inferiora p̄tētiū influxiū. Voluit igit̄ Arestoteles mūdū sensibile terminari ad firmamētū. ita q̄ vltia speraz ē spera stellarū fixaz. Un̄ dici p̄t̄ fm̄ eūdū. q̄ nō est nisi vnū celū: q̄uis diuersi sūt orbes Sūt at̄ octo orbes seu spere celestes fm̄ Aresto. vt p̄z in his p̄sibz. Octo sūt spere q̄s sic poteris r̄p̄rere. Celū stellatū. saturn⁹ iupiter z mars. Sol ven⁹ h̄ic se/ quif mercuri⁹. vltima luna.

Quarto si iudaice. an termini ex ipsis sint.

vt i ipsis an q̄olibet sigillatim. Et si arestotelice cū

partes toti⁹ localiter moueāt quare nō totum

Quarta q̄stio incidēs ex tertia ē. Dato q̄ tres sūt celi sic iudaica vult opinio. An igit̄ sūt p̄tiniui aut p̄tiguui. Sūt ei p̄tiniua q̄z vltia sūt sil. i. nō distāt. S. p̄tigua sunt q̄z vltia sūt sil nō tā faciūt vnū sic p̄tiniua. Exemplū p̄mi sic cutis

et caro. Exēplū scđi. sic cū et camisia. si pō p̄sentia? Ar. pō
 nēti vñū celum. tūc alia emergit qđ. vīz. Ex p̄tes celi mo
 uent localit̄. et ipm totū celū localit̄ moueat. tenēdo opio
 nē iudaicā dici p̄t. qđ illi celi sūt p̄tigni nō cōtinui. Dicit tñ
 p̄mētator. de h̄ ponere solutōez fore ridiculosū. et cū ibidez
 p̄uenerit celosqz īspexerit. solutōz dubij seu q̄stōis posituz
 Sic qđ ad scđaz dubij p̄tē. vīz tenēdo viā Ar. vñicū celuz
 ponēdo. Cū p̄tes illi? mouēt localit̄. videt totū celū eodez
 moueri motu. Ad hāc p̄tē dubij dicūt qđā qđ totū celū nō
 mutat locū. eo qđ extra celū nō est loc⁹. p̄tes tñ celi locū mu
 tare p̄nt. sicut videm⁹ in motu lune et alioz planetaz. Disti
 guūt tñ h̄j duplicē motū locale. Hā qđaz ē mot⁹ fm locū.
 vt si qđ p̄cedat de vno loco in aliū locū p̄riū. Ali⁹ ē motus
 circa locū. vt si rota aliq volueret circa aliqđ rotūdū. Di
 cūt igit qđ h̄z celū nō moueat fm locū. s. de vno loco ad aliū
 locū p̄riū. mouet tñ celū localit̄ motu circulari. qđ circa lo
 cū. fm quē motū locatū ē sibi p̄p̄si loc⁹. Aliter rñderi p̄t fm
 Auerroim. qđ p̄mū celū ē in loco p̄ accñs. qđ centrū ei⁹ ē in
 loco p̄ se. et tñ mouet ī loco p̄ se. Est em̄ mot⁹ p̄mi mobilis
 ab itelligētia vñ aia nobili. et nō a natura tāqz ab aliq re mobi
 li motū illū pducēte. Cōsequē dicit Auerrois. qđ oē qđ sic
 p̄ accñs ē in loco sic p̄mū celū mouet fm sitū et formā. et nō
 fm subiectū. Hā subiectū qđ est suba spere non exit a loco
 suo. Sz forma ei⁹ ē dispositio ipi⁹ quā ipm h̄z circa p̄uerū
 centri. qđ est t̄ra. Nec at forma variat omī hora de vno cō
 uero rotūditatē ī aliō. Hā aliud p̄uerū rotūditatē h̄z ad po
 lū adlonis. et aliō ad polū austrī.

Quito cū elemētoz cōtinua fiat trāsmutatio.

an eadē que p̄mo. an alia elementa cōsistant.

Quia l̄ralis p̄tractio q̄siuit. cum elemētoz cōtinua sit
 trāsmutatio. an igit eadē sūt elemēta q̄ fuerūt p̄mo ī esse p/
 ducta. Notādū h̄ p̄mo qđ Aresto. in p̄mo de generatiōe et
 corruptiōe dicit elemēta ad inuicē agere et pati. et int̄ se ge

nerari et co
 Est igit qđ
 rāt creatōe
 totū agit in
 agūt in se
 onē p̄tis in
 p̄tingūt. sed
 se trāsmutā
 eoz sine m
 Hui⁹ opin
 D qđ p̄petu
 tilia tōz p̄
 onē era qua
 mēz. Hoc
 p̄ rarefactō
 cē aque. E
 fiunt. Et p
 at pugilli
 centū aer

Sexto

dētalē ac

nō recip

Sexta
 plicē habet
 gra. frigid
 dētalē aq
 eas ei⁹ esse
 questio. cu
 li. qđ p̄t ca
 litate esset
 conuenit

nerari et corrumpi. Generatio enim vni⁹ est corruptio alterius.
Est igitur quod an adhuc eadem sunt elementa quae in prima mundi fue-
runt creatore. Ubi considerandum quod duplex est actio. vna secundum quam
totum agit in totum. alia secundum quam pars agit in partem. Elementa igitur
agunt inter se. et patiuntur non secundum actionem totum in totum. sed secundum acti-
onem partis in partem. Ratio est. nam elementa agunt inter se secundum quod se
percutiunt. sed non percutiunt se nisi secundum suas superficies. et secundum eas
se transmutant. Et ideo eadem elementa sunt secundum substantiam. id est aliaque partes
eorum sunt mutatae secundum formas. secundum substantiam dico precipue naturaliter.
huius opinionis est Boetius in tertio de consolatore. metro. primo.
Quod perpetua mundi ratione gubernatur. Est igitur verum quod per sub-
tilitatem continue ex terra generatur aqua. Et e contra per condensati-
onem ex aqua fit terra. Et sic est de terra et aqua. ita est de aliis ele-
mentis. Hoc deinde quod in huiusmodi symbolis facilius est transire. Nam
per rarefactionem et subtilitatem transmutatio ex vno pugillo terre de-
cedit aquae. Ex vno aquae decedat aeri. Et ex vno aeris decedat ignis
fiunt. Et per vnum ex vno pugillo terre mille ignis. centum aeris fi-
ant pugilli. Sed per viam condensationis ex mille pugillis ignis fiunt
centum aeris. decedat aquae et vnum terre pugillum.

Sexto cum vnum contrariorum elementorum ut aqua acci-
dentale accipiat qualitatem ut caliditatem. quare ignis

non recipiat accidentale. qualitatem ut frigiditatem.

Sexta questio est. Cum vnumquodque quatuor elementorum du-
pliciter habeat qualitatem. vnam essentialiter et aliam accidentale. Verbi
gratia. frigiditas est qualitas essentialis aquae. humiditas autem acci-
dentale aquae. Sic ignis duas habet qualitates. caliditas est quali-
tas eius essentialis. siccitas vero est qualitas eius accidentale. Est igitur
questio. cum aqua posset transmutari a sua qualitate essentia-
li. quod potest calefieri. quare ignis non potest transmutari a sua qua-
litate essentiali ut posset frigefieri. Videtur enim quod quicquid
conuenit vni secundum qualitatem essentialem quod et alteri conueniat.

Si hoc aqua quod frigida est naturaliter per naturam potest calefieri. videtur
quod etiam ignis possit frigesieri per naturam. Circa quod notandum quod
de caliditate respectu ignis diuerse sunt opiniones. Vides
enim velle Petrus Hispanus caliditatem non esse in igne ut accidens
in subiecto. imo secundum ipsum est in eo ut substantiale. Dicit enim quod
ignis non est subiectum caliditatis. sed materia ignis est subiectum
ipsi. Est ergo caliditas in igne secundum ipsum essentialiter. Sed mirum
videtur cum forme substantiales corporum non habent propria. quod tunc
ignis et aqua secundum caliditatem et frigiditatem possint propriari. Sed quidam
doctor in quodam commento iohannis de vico ubi queritur. an qualitates sunt for-
me elementorum substantiales ipsorum sic distinguit. Duplex primum
git loquitur de elementis. Uno modo quantum ad ipsorum substantiam et absolute
et sic qualitates elementorum non sunt forme substantiales ipsorum
Sed Albertus magnus in postpredicamentis dicit quod caliditas est
accidens ignis. et est naturalis proprietas essentialis ignis. et per
hoc nec est pars ignis. quia pars non potest esse id quod est per se perfectum et
totum esse rei. Ad dubium igitur dicendum est putat dicit Aristoteles. in
meteororum. quod in elementis solus ignis est formalis. et omnia alia ele-
menta sunt alterius generis. Ideoque quod radicaliter in igne. profundius
radicaliter aliis elementis. Idcirco ab aliis elementis precipue ab
aqua et terra separantur sue qualitates secundum actum ipsas non manent
tibi in substantia. Sed remanent secundum radices vicem et potentia redeunt
te ad actum quando alteras cessat ab alteratione. Et ideo aqua calefacta
cessante calefaciente per seipsam efficitur frigida. Sed ex quo ignis est
rarissimus et ubique in frigidationem in frigiditatem recipiens in profun-
dum sui. et est valde formale. statim cum in frigiditatem inspissatur
a sua substantia et forma corrumpitur. Et ita proportionabiliter est de aere.
Sed non est ita de terra et aqua. quia illa elementa spissa sunt et non ita in
profundum sui suscipiunt alterationem eorum quibus mutantur. Et ideo aqua
bene potest calefieri. sed ignis non potest in frigidari manente eadem substantia
Et per hoc fundari potest habere esse in materia naturali. ignis est calidus.
hanc per se contingenti materia. aqua est frigida.

[Septimo si alia zona a nostra sit habitabi-

lis que

accessus.

Septima

Et sic. quod

recessusque a

distinguitur

cus. et est ei

cus. et est ei

cati tropici

quod duos p

ali. circuli

te. scilicet superio

Et ibi tagia

le. Poli. po

Plaga igitur

est per nimis

picos circuli

di. scilicet artic

tate. quoniam sic

describit ab

vna mediat

per mediat

tabiles sunt

culo equo

calore in ha

regio a nra

liditatem et fri

est in tropi

et calore.

poli antar

dicunt ibi

grece. quod

tra pedes n

lis que sit habitatum primeua natiuitas. quis

accessus. quis quantusq; recessus permutatim

Septia qd fuit An sit aliq alia plaga a nra habitabilis
Et si sic. q pmeua natiuitas habitantiu ibide. qd accessus
recessusq; a nra ad illa. z ecotra. Notadu h q i spera qnq;
distinguit circuli. q paralleli appellat. vn^o e parallell^o arti-
cus. z est circa polu mudi supioze. Ali^o e parallell^o antarti-
cus. z e circa polu mudi inferiori. Et sut duo paralleli vo-
cati tropici. vn^o eoz hyemal. reliqu^o ho vocat estiuat. Int
qd duos parallelos mediat parallell^o eqnorial. Est insup
ali^o circuli^o zodiac^o que sol sp describit. z ille ab vniuersali p-
te scz supiori vltra eqnorialē eleuat. i pre inferiori depmit
Et ibi tagit tropicu hyemalē. sup^o ho tagit tropicu estiuat
lē. Poli ho artic^o z antartic^o mltu vltra zodiacu sut eleuat
Plaga igit terre circulo eqnoriali subiecta inhabitabilis
est ppe nimiru calozē. eo q sol continue decurrit int duos tro-
picos circa circulu eqnorialē. Plage etiā subiecte pol^o mū-
di. scz articor z antartico inhabitabiles sut ppe nimia frigidit-
tatē. qm sicut zodiac^o ab ipis e remot^o. sic z sol q zodiacuz
describit ab ipis maxie remouet. Sz iste due plage quaz
vna mediat int tropicu estiuatē z circulu poli artici. reliq
ho mediat int polu hyemalē z circulu poli antartici habi-
tabiles sut. qz sut tpate calide z frigide. zona ho torrida cir-
culo eqnoriali subiecta q int tropicos mediat ppe nimium
calozē inhabitabil^o est. Hoc notato qrit qd. An aliq alia
regio a nra sit habitabil. Et pz rnsio qrtu est ex pte tpate ca-
liditat^o z frigiditat^o nō esse repugnantiaz. Quia sic plaga q
est int tropicu estiuatē z circulu poli artici e tpata frigore
z calore. Sic z plaga q e int tropicu hyemalē z circulum
poli antartici. etiā est tēperati frigoris z caloris. Un qdaz
dicūt ibi homies habitare vocātes eos antipedes. ab anti-
grece. qd est ptra latine. z pes pedis. qz hnt pedes suos cō-
tra pedes nros. Qx aut qrit de pmeua natiuitate. phice lo-

quēdo nō videt hīc locū. Pōnit em̄ p̄hs rerū generatōem
pcedere ī infinitū. nec aliquē assignat p̄mū generatorem.
Quātitatē etiā accessus ⁊ recessus null⁹ dimēsus est. eo q̄
nō p̄t esse trāsīt⁹ ⁊ accessus ab illa ad nrāz. ⁊ ecōuerso. eo q̄
zōa torrida mediat. q̄ circulo eq̄noxiāli subiecta ē. q̄ nīmīū
p̄t calozē inhabitabilis est ⁊ intrāsibilis. Trāsītus autēz
a nostra ad illā ⁊ ecōuerso necessario fieri h̄iet p̄ regioneꝝ
equinoxiāli subiectā.

Circuli vero mappa secundi. nouenaria ocu
los intuentium detinebat inspectiōe. Quarum
prima. zodiaci latitudinē modificatē circuloꝝ q̄
litate inspectiue. coluroꝝ termiōs diffinitiuē.

totiusq; forme quantitatem progressiue.

Prima questio secūdi circuli. nō quidē p̄ modū questi
onis pponit. sed p̄ modū descriptōis. habet em̄ sibi inscrip
tam latitudinē zodiaci seu obliqui circuli modificantem
mensurando et distinguendo. qualificat autem dispositio
nem caliditatis ⁊ frigiditatis s̄m excessus ⁊ defectū aut tē
peramentū respectu habitationū circulis suppositaz. Uo
cat etiā zodiacus obliqu⁹ circulus. qz in vna parte eleuat
ad virtutem centri. Et ibi adhuc est magna caliditas. In
alia parte dep̄mit ad p̄tē cap̄corni. Et ibideꝝ est magna
frigiditas. Circul⁹ v̄o eq̄noxiālis med⁹ est. Unde ī plaga
circulo eq̄noxiāli subiecta est excellēs caliditas. Istaz igit
qualitatē circuloꝝ s̄m excessū defectū v̄l temperamentū ca
liditaz vel frigiditatis p̄tinebat p̄ma descriptio cōspectiue.
Insup p̄tinebat termiōs seu fines coluroꝝ diffinitiuē seu
p̄ diffinitōem. Coluri nāq; diffiniūt p̄ ea quib; determinā
tur. Sūt autē duo coluri videlicet equinoxiālis ⁊ solsticia

lis. Equino
solsticialis
diffinitio
Uterius et
ue videlicet
coram spera
signa. Duo
libet gradu
ra diffinitio
solis a sign

Secu

riou. an su

netarum

Secū
ra v̄se sint
habeat p̄
motu sicut
storele dupl
iusmodi sur
p̄rios circ
ad questōe
motu orbis
fixam. ⁊ idē
signū est qz
figurā cruc
spas p̄ seip̄
mēto h̄mōi
Hamynus
Verbi grā
sem. Quia
q̄ p̄ijs mo

lis. Equinoctialis terminat in capite arietis ⁊ libe. Sed
solstitialis terminat in capite tauri ⁊ capricorni. Sic igit
diffinitioes coluroꝝ p suos fines detinebat etiā pma q̃stio
Uterius etiā cōtinebat totū ambitū celestis spere pgressū
ue videlicet progressionē solis a signo in signū. zodiac⁹ em̃
totam speram oblique circuit. Diuidit autē in duodecim
signa. Quodlibet autē signū triginta continet grad⁹. Qd/
libet graduū sexaginta minuta. et sic de alijs. ergo iā scrip
ta diffinitio p̃tinebat quantitatē totius spere q̃ ad pgressū
solis a signo in signum.

Secundo an stelle fixe sint in suo celo supe
riori. an suis circulis proprijs cōmeantes pla
netarum ad instar peruagari discernantur.

Secūda descriptio querebat. an stelle fixe i octaua spe
ra vise sint illi infixe. ita q̃ moueant motu octauæ spere. an
habeāt p̃rios epyciculos ⁊ differētiās q̃b p̃rio moueant
motu sicut stelle erraticæ. Pro dubio notandū q̃ fm̃ Ar
stotelē duplices distinguunt stelle. Quedaz dicūt fixe. cu
iusmodi sunt ille de q̃b q̃rit q̃d. Aliæ sunt erraticæ. q̃a hñt
p̃rios circulos q̃ dicūt epyciculi in q̃b mouent. Dicēduz
ad questōez q̃ stelle i octaua spera vise non p̃rio motu. sed
motu orbis mouent. Dicunt em̃ fixe q̃ materiam habent
fixam. ⁊ ideo mouentur fm̃ motum p̃mi mobilis. Hui⁹
signū est q̃z stelle iste qñq̃ faciunt q̃ndā figurā. Verbi gr̃a
figurā crucis. Figura at illa manet incorrupta. q̃d d̃signat
spas p seipsas eē imotas Si em̃ q̃libet p se moueret. in mo
mēto hñōi corūperent figure. Sic aut nō est de planetis
Ramvnyus eoz veloci⁹. alter p̃o tardi⁹ suum pficit motum
Verbi gr̃a. Saturn⁹ in triginta annis. luna p̃o infra men
sem. Quia igit planete pficiūt motū tpe inequali. ex h̃ p̃z
q̃ p̃rijs motib⁹ mouent ⁊ dinerfis.

**Tertio. an comete. p̄dignaliter rubētes. circu-
lariter cū ceteris percurrant stellis. an destruc-
tue create in suū cahos reuertātur nature per-**

Tertia q̄o est. An comete
missione naturantis. p̄dignaliē rubescētes moueāt
circulariter cū ceteris planetis. ita q̄ sint nate celestis. an cre-
ate destructiue in suū cahos r̄uertant. ita q̄ sint nate sepa-
rabilis generabilis et corruptibilis. Pro dubio notādū q̄ de
cometa varie fuerūt opinionones. Una fuit q̄ cometa fieret ex
iūctiōe pluriū stellarū vacantiū in eodē arcu. l̄z nō in eadē
altitudie arc⁹. S̄z h̄ opinio falsa ē. q̄ cometa bñ apparet si-
ne planetarū iūctiōe. Sicut etiā planete sunt iūcti sine co-
mete apparētia. Preterea planete nō tādiu manēt sicut co-
mete apparēt. Alij dixerūt q̄ cometa est q̄dam planeta raro
apparēs. q̄z frequēt est in radijs solarib⁹. S̄z dū radios so-
lares egredit. nobis apparēt. Itēz h̄ opinio est falsa. q̄ tūc co-
meta appareret sub figura spherica. Preterea. tūc essent plēs
planete q̄z septē. q̄o est 5 astronomos. Tertia opinio fuit q̄
cometa sit q̄dā planeta candā seu comā a vaporib⁹ sursum
elevator accipiēs. aut saltē ab aere circūstāte. S̄z itēz falsa
est h̄ opinio. q̄ tūc cometa sine coma appareret dū nulli va-
pores essent eleuati. Preterea. nō videt quō h̄ matia sit ele-
uata regularit. cū planeta possit moueri et continuari. Nec p̄-
dici planetā h̄re comā ex pte aeris inflāmati. eo q̄ aer mul-
tū distat a planeta. et ita cū eo continuari nō p̄t. Alij dicunt
cometā esse stellā de nouo celo imp̄ssam ad fusa mala no-
bis p̄nūciandū. vt vitā emēdem⁹. Recitat em̄ albert⁹ mag-
nus cometā s̄m Johannē damascenū et Senecā solūmō
ex pte dei puenire. et q̄dā fusa designare p̄sagia. S̄z quia
q̄rim⁹ cām nātalē comete. dicam⁹ s̄m sniaz Auicēne Alga-
zelis Tholomei et Alberti. q̄ cometa nihil aliud ē q̄ vapor
terrestis grossus et cōpact⁹. cui⁹ ptes mltiū piacēt. ascēdens

ab inferio-
ritate et ibi
grossus. Q
ptes etiā ip
bñ comite
suus thesau
p̄cipue tria
dē q̄z mag
et sic terra
lentiā desu
burit. et bñ
quit. eo q̄
signat etiā
tūc colera
facit licet et d
q̄ alij cōple
rū est desig
dam metri

Quar
virtutē su
primis g
tate an so
generanti
generati
quādoq̄
teris part

ab inferiore pte aris ad supiorē ptē eiusdē vbi ptingit cōca-
uitatē z ibi diffusus inflammat. Est cū vapor terrestris et
grossius. Quia si esset subtilis. cito euaporaret z dissiparet
ptes etiā ipi⁹ essent mltū coadiacentes. Quia vapor iste est
bñ cōmitt⁹ z viscosus Durat at cometa p totū tēp⁹ q̄ durat
suus thesaur⁹ scz materia exaltatiōis sue. Desig⁹ at cometa
p̄cipue tria mala. s. caristiā. pestilētiā. z guerrā. Caristiā q̄/
dē qz magno calore q̄ tūc viget hūiores ex terra extrahunt⁹
z sic terra sterilis efficit. z p̄sequēs caristia causat. Pesti-
lentiā designat. qz nimia caliditas tūc vigēs sāguiez com-
burit. z hūorē radicalē ab aīalibz extrahit. z sic mors subse-
quit. eo q̄ vita p̄sistit in hūore radicali z calore natāli. De-
signat etiā plia fūta. qz dū caliditas z siccitas mltū durāt.
tūc colera accēdit z augmētāt. Sz colera hūorē puocās
facit lites z discordias. Hic ē q̄ colerici sūt magis litigiosi q̄
q̄ alijs cōplexiōibz p̄plexionāt. Et sic cometa pluriū malo-
rū est designatiū. Et de bis comete significatiōibz sic ait q̄
dam metrista. Fiat siccit cometa necat z tpa carat.

Quarto an inferioris nature cōplexionata
virtutē suae eclipsim cōtrahāt ex planetis. an ex
primis generātibz. si ex planetis an scdm natiui-
tatē an scdm euentū. Si ex generātibz. cū vnū
generantiū sit albū reliquū nigrum. quare tūc
generatū non albū et nigrū. et quare generatū
quādoqz in extremitatibz assimilāt patri. in ce-
teris parturienti. quandoqz neutri generantiū

Quarta questio est. Utz complexionatū seu generatūz
 nature inferioris scz spere actiuoz et passiuoz pl^o p^otrahat
 naturā vel virtutē bñ operādi et eclipsim eiusdē ex planeta
 rū influētijs. an ex generātibz. Si quidē ex planetz. an igit^r
 fm respectū planetaz ad ipi^o natiuitatē rei. an fm enētum
 natiuitatē psequētem. Si ex generātibz. s. ex patre et matre.
 cū igitur vnū generatiū sit album. et reliquū nigrū. quare
 igitur genitū nō apparet nigrū et album. Quare etiā gene/
 ratū in extremitatibz vt in manibz et pedibz quādoqz assimi/
 latur patri. In ceteris hō membris scz quo ad cōplexio/
 nem et dispositiōem parturiēti assimilāt. qñqz hō neutri ge/
 neratiū. s. nec patri nec matri. qñqz hō vtriqz. Ad qstōem
 dōm q generata p^otrahūt suā complexionē a planetz et etiā
 ex ipis generantibz. Unū quidā phs nomie Hermogenes
 voluit in veritate absqz dubio sic esse q inferiora supioribz
 et supiora inferioribz correspōderēt. ita q natura inferior
 esset p^oporcionata et adequata nature supior. Dixit enim q
 opator miraculoz vn^o sol^o ē. q descēdit ois bōa opatio. et
 hē nāfa. qz pducit mirabilia. Cui^o p^o est sol. mater hō luna.
 q portāt ipaz p aurā. h est in vtero. Sol em p^ofert calidita/
 tem. luna hō humiditatē. Et sic solem dixit esse p^oz. lunā
 hō matrē. Ex his qualitatibz omīa inferiora pducūt. et sic
 parētes nasc. Natura nāqz omīa inferiora pducēs h^o esse
 in supioribz. His et absurdis h^o phi obmissis. dicēdū est q
 h inferiora pplexionata suam pplexionē et naturalē inclia/
 tionē ad bōa v^o mala opa: et a planetz et a parētibz suscipiūt
 Unū nāfa pducēs h inferiora. vtutē generatiuā pmo plane/
 ris et supioribz corpibz cōmēdat. Nec hō vlt^o vtutē forma/
 tiuā in hec inferiora trāsmittūt seu influūt ipis Verbi grā
 patri et matri qb vtrūqz tāqz instrumēt. Simile h^o est si vellē
 de ferro pducere cultellū. ad h^o vterer manu. Ad h^o autē q
 man^o formā illā ab intellectu practico sibi influxā ferro in/
 duceret. qz nō imēdiate posset explere. vlt^o vtutē suā ope/
 rādi malleo cōmēdat. Sic nāfa formatiūā vtutē et genera/
 tiuā pmo supioribz cōmēdat. Sed supiora vt ipaz bis infle

rioribz
 scdo phis
 quide rāq
 particulat
 est q gene
 cipit p pl
 figurā. for
 toribz ali
 desciso v
 forma in
 animal a
 in semie
 ua inueni
 linū. tūc
 tionē ad s
 magis d
 qz femina
 ad femel
 ferūt fm
 abunde
 frigore. d
 ueritatē
 quādoqz
 et mulier
 operat.
 operatio
 ma vero
 tum. Un
 parat. Un
 in co epist
 bene hab
 ma nāqz
 ris autē
 sed frigid

rioribus influat. primo in patrem et matrem transfundunt. Ideo in
 secundo philosophorum scribitur quod homo generat hominem et sol. Sol
 quidem tamquam agens universale et formale. homo vero tamquam agens
 particulare et quodammodo instrumentale. Concedendum igitur
 est quod generata secundum aspectum planetarum ad ipsorum naturam ac
 cipiunt complexionem et virtutem ac prout defectum. mores. formam.
 figuram. fortunam. colorem. et sic de alijs. a parentibus etiam vel gen-
 itoribus aliquantulum hec contrahunt. Quia in semine a parentibus
 desciscit virtus formativa derelinquitur. et hoc modo est in semine sicut
 forma in materia. ut opinabatur philosophus dicens. semine esse prout
 animal a parentibus desciscit. Sed potius formativa virtus est
 in semine sicut artifex in artificio. Si enim virtus formati-
 va inuenit dispositionem in semine ad unum sexum videlicet masculu-
 linum. tunc ex ipso producit masculum. et si inuenit in ipso disposi-
 tionem ad sexum femininum. producit femellam. Nam si in semine
 magis dominatur caliditas. per hoc disponitur ut potius fiat masculus
 quam femina. Sed si predominet frigiditas. tunc dispositus est
 ad femellam generationem. Masculus enim et femella non dif-
 ferunt secundum speciem. sed secundum materiam. Nam si semen desciscit
 abundet calore. dispositum est ad filij generationem. Si vero
 frigore. dispositum est ad feminam. ergo calidum et frigidum di-
 versitate in materia faciunt. Quod autem fetus quandoque patri
 quandoque matri assimilatur ad hoc diversitas spermatis viri
 et mulieris in modis et dispositionibus qualitarum multum
 operatur. Dabet autem sperma viri se secundum Constantinum sicut
 operatio artifex et substantia radicalium membrorum. Sper-
 ma vero mulieris se habet tamquam cibus assumptus in supplemen-
 tum. Unde sperma viri coagulo. mulieris vero lacti com-
 paratur. Viri enim sperma omnia facit per virtutem formativam
 in eo existentem. Sed in mulieris spermate in quo hec sunt
 bene habet se hec duo spermata sicut sigillum et cera. Sper-
 ma namque viri calidum est et siccum ut moueat et siccet. mulie-
 ris autem frigidum est et humidum. humidum quidem ut recipiat.
 sed frigidum ut teneat.

Quinto. que pportio motus ad motū p plan

netas et cōnexio. Quinta questio q̄sinit q̄ sit p
portio mot^{us} ad motū. et p̄iunctio ip
sor^{um} planetar^{um} ad inuicē. Ubi notādū q̄ Saturn^{us} iⁿ triginta
annis suū p̄iū p̄ficat cursū. Jupiter iⁿ duodecim. Mars
iⁿ duob^{us}. Sol iⁿ vno. Venus et Mercuri^{us} min^{us} q̄ iⁿ vno.
Luna iⁿ mense. Planetas nāq^{ue} Plato sic situauit. Nam
infimū dixit lunā. scōm sō solē. S^{ed} nō sunt sic ordinandi
Secū^{da} em̄ p^{er} lunā Mercuri^{us} est. p^{er} mercuriū ven^{us}. dein
ceps sol. iⁿ medio septē planetar^{um} tres sup^{er} se. tres sub se ha
bens planetas. Un^{de}. Luna mercuri^{us} ven^{us} et sol mars iupit^{er}
saturn^{us} Uel iⁿ s^{ecundo} merro. Post sim sum seq^{ue} vltia lūa subest
Ubi p^{er} quālibz l^{iteris} h^{abentur} dictionū sim et sum vn^{de} planetarū
itelligē^{da} ē. scz p^{er} s^{aturnum}. p^{er} i^{upitrem}. p^{er} m^{ars}. Per s^{olē} de
sum sol. p^{er} u^{en}. p^{er} m^{ercurium}. Et q̄ p^{er} o^{rdinem} planetarū.
S^{ed} q̄ sit pportio motū iā visū est p^{er} tps q̄ q̄libz eor^{um} p̄iū
p̄ficat motū. Un^{de} planete pportio^{nantur} ad inuicē iⁿ suis moti
bus recte sic numer^{us} pportio^{nantur} numero. Verbi gr̄a Sa
turn^{us} et iupiter h̄nt se iⁿ pportio^{nē} dupla sesquialtra. Un^{de} p^{er}
portio sesquialtra est q̄n mai^{or} semel p̄tinet min^{us}. et ei^{us} medie
tatē. vt tria et duo. et sex et q̄tuor. S^{ed} dupla sesquialtra est
q̄n mai^{or} bis p̄tinet min^{us} et ei^{us} medietatē. Et sic est iⁿ pposito.
nam tps mot^{us} saturni vicz triginta annoz bis p̄tinet tēp^{us}
mot^{us} iouis. et mediū. qd̄ est duodecim annoz et medietatē
ei^{us}. Jupiter ad martē se habet iⁿ pportione septupla. et sic
de alijs planetis

Sexto cū saturn^{us} iter planetas sit seuissimus
venusq^{ue} benignissim^{us}. an malignitas vnus re
tardat benignitatē alteri^{us} ex opposito venientis
Sexta qd̄ est cū saturn^{us} sit planeta seuissim^{us}. venus autē
benignissim^{us}. an malignitas saturni vneris benignitatē

tēperet et b
Rotādū
S^{ed} bñ di
Saturn^{us}
inflari^{us}.
do. Syve
ns et hūid
benigniss
fluxū est b
riora obtē
et cōmitti
planetar^{um}
nignitatē b
lip malign

Septi

et frigid
Septi
uonē et se
ter frigid^{us}
hūidus. B
tū ad nra
trāseat. R
a loco ori
interposit
vt p̄trāseat
frigid^{us} et si
rū p^{er} q̄ fiat
venti p̄tra
q̄ p̄trāseū
trāseū m

Octau

temperet et benignitas veneris malignitate saturni retardet.
 Notandum quod nullus planetarum naturaliter est moraliter quod ad suam naturam
 Sed bene dicuntur planete mali quod ad influxum et effectum. Cum igitur
 Saturnus naturaliter sit frigidus et siccus et per omnes horas in inferiora
 influat. Nec autem duo sunt virtutes quod consistit in calido et humido.
 Sed venus est planeta naturaliter calidus et humidus. caliditas
 et humiditas influat. quod ad salutandam vitam sunt necessarie. id
 benignissimum dicitur. Locursus autem duorum planetarum. quod videtur per in-
 fluxum est benignus. alter vero malivus se quod ad influxum in inferiora
 et commixtione fit medium spatium. ut puta tepidum. sic ex cursu
 planetarum malivoli et benignoli. malivoli quod est malicia per be-
 nignitatem benignoli obtineatur. Et e contra benignitas benivo-
 li per malignitatem malivoli retardatur.

Septimo cum chorus naturaliter sit siccus

et frigidus. quare nobis contrarius appareat.

Septima quod est. cum chorus ventus septentrionalis in fa-
 uonem et septentrionem medias. septentrioni propinquior. sit naturaliter
 ter frigidus et siccus. quare dum ad nos pervenit apparet calidus et
 humidus. Ad hoc dicendum quod licet naturaliter sit frigidus et siccus. quia
 tamen ad nostram habitandem non pervenit nisi per zonam torridam per-
 trahatur. Ratione huius frigus quod in ipso erat depellitur et caliditas
 a loco originis impeditur. Etiam antequam ad nos pervenit per maria
 interposita in locum suum originis et nostram habitandem oportet
 ut pertrahatur exinde humiditatem suscipiens. Licet ergo naturaliter sit
 frigidus et siccus a loco sue originis et a sua natura. tamen ratione loco-
 rum per quos fiat humiditas et caliditas sibi prohibetur quod exprimitur in
 ventis contrarie dispositionis sibi. quod sunt humidi et calidi. Eo enim
 quod pertrahunt regiones siccas. siccitas in eis regeneratur. Et quod per-
 trahunt montes frigidus. perpetue frigidi apparent.

Octavo quod sit elementorum conexio proportionalis

Octava qđ est. qđ sit elemētōz pportional' cōnexio. Ubi
notā dū qđ elemētū fm' Constantinū est simpla z mīma ps
corpis ppositi. Minima qđ ē qđ ad nos. qđ sensu nō pcepit.
Est em' pīcl'a mīma z vltia in corpīs resolūtōe. sic fuit pī
ma ī ppositōe. Dī aut' simpla nō qđ simplex sit elemētū sine
aliq' ppositōe. s; qđ nō hz aliq's ptes cōponētes specie z nu
mero differētes sic hnt corpa mixta. q̄libz ei ps aeris ē aer.
et sic de alijs. Et dī elemētū qđ elemētū fm' Isidoz. ab yle
grece qđ ē materia latine. eo qđ oīm corpoz ē materia. et qđ
pīncipiū fūdamētū. Scdm alios dī qđ eleuamentum siue
alimētūz. eo qđ oīa alia corpa alunt q̄litate elemētāribz et
augmētāt. Sūt aut' q̄ttuor q̄litate elemētāres. quāz due
sūt actiue. s. caliditas z frigiditas. z due passiue. s. hūiditas
z siccitas. Un' tal' est elemētōz cōnexio. qđ sp' duo elementa
īmediata ī aliq' puerūt q̄litate z simbola. qđ ēvni elemē
tōz essential'. z alteri accidētāl'. Verbi grā. ignis z aer con
uertūt z pueniūt ī caliditate qđ ē igni essential' z aeri accidē
talis. s; differit ī duabz alijs q̄litate. s. hūiditate z siccitate
qđ aer est hūid'. ignis hō siccus. Silr ē de aere respectu aq̄
Cōuertunt em' ī hūiditate qđ est aeri nāfalis et essential'. et
aque accidental'. S; differit ab inuicē frigiditate z calidi
tate. Sic etiā se hz aq̄ respectu t're. Cōuertūt em' in frigi
ditate. qđ est aq̄ nāfalis. t're hō accidētāl'. S; differūt ī sicc
tate z hūiditate. Terra em' est sicca. aq̄ hō frigida z hūida.
Elemētū āt pīū z tertiū. scdm z q̄rtū in nlla q̄litate cōue
niūt. s; in ambabz hnt p̄rietatē. Ut ignis in ambabz q̄lita
tibz p̄riat' aque. z aer terre Int' h' āt q̄ttuor elemēta duo sūt
melioris z purioris sube ac etiā lenioris. Et iō nāfali' mo
uent' sursū. z trahūt nobilitatē suā qđ ad opardēz z subaz su
am ex vicinitate orbis celestis. a qđ recipiūt influētiā nobili
tatis z p̄rūt'. Nā p̄tus celestis pmo influit sup' sperā ignis.
z post ignē sup' aerē. Et ideo h' duo elemēta sūt ceteris sub
limiora qđ ad situm. abilioz qđ ad motū. subtiliora qđ ad sub
iectū. clarioz z magis p̄spicua qđ ad formā. vigorosiora qđ

ad actū. S
grauiora n
aggregatō
duobz grol
ria qđ de for
ignis sider

¶ Rona
¶ Rona d
Ubi nota
ta duplici
cidente in
ab oriēte in
gulis diebz
turali quo
dam celeri
lorum suo
tur in quo
nis comp
quadragin
turnus mo
plet cursū
signo trigi
in tricēta
in quolibz
plet cursū
tur in quo
cursū suū
tur in quo
bisse mī
ta duobz
doz dī qđ
diatōe sup
logos plan

ad actū. Sed reliq̄ duo elemēta scz aqua et terra alijs sūt
grauiora motum a circūferentia ad centrum habētia per
aggregatōem partiū. et compactionē spissa et obtusa. alijs
duobz grossiora et materialiora. potius habentia de mate
ria q̄ de forma. q̄libet atqz hz suū ornatū. Verbi grā.
ignis sidera. aeryolatilia. aqua natatilia. z tra gressibilia.

¶ Nono quis solis luneqz meat⁹ sit et effect⁹.

¶ Nona questio quesituit meatū et effectum solis et lune.
Ubi notandū quo ad motus planetarū. q̄ quilibet plane
ta duplici motu mouetur. scilicet naturali et proprio. ab oc
cidente in oriēs contra motū firmamenti z motu alieno. s.
ab oriēte in occidentem ex raptu firmamēti. cui⁹ violētia sin
gulis diebz ab ortu ad occasū rapiunt. In motu autē na
turali quo nitunt⁹ contra firmamentū. quidam tardi⁹. qui
dam celerius cursum suum perficiunt. Et hoc ppter circu
lorum suoz dispositōem z quantitātē. Nam iupiter mora
tur in quolibet signo p annū vnū. Et sic in duodecim an
nis complet cursum suū. Mars morat⁹ in quolibet signo
quadraginta diebz. et perficit cursum in duobz annis. Sa
turnus morat⁹ in quolibet signo p triginta menses. z com
plet cursū suū in triginta annis. Sol atqz morat⁹ in quolibet
signo triginta diebz z decē horis z semisse. z pficit cursū suū
in tricētis sexaginta q̄nqz diebz z q̄drante. Mercuri⁹ morat⁹
in quolibet signo septuaginta octo diebz z sex horis. Et cō
plet cursū suū in trecētis z q̄draginta octo diebz. Ven⁹ mora
tur in quolibet signo septuaginta nouē diebz. Et complet
cursū suū in tricētis z q̄draginta octo diebz. Luna mora
tur in quolibet signo duobz diebz et dimidio z sex horis et
bissem⁹. et cōplet cursū suū a p̄cto vsqz ad p̄teritū i trigin
ta duobz diebz z octo horis. Scdo notandū q̄ sol ē m̄ Jfi
doz dī q̄st solus lucēs. eo q̄ sit fons tot⁹ luminis. cui⁹ ra
diatōe supiora z inferiora illustrant. Est autē sol ē m̄ astro
logos planetaz fortunaz ē m̄ sc. s. p̄ p̄iunctiōez aliq̄n sit mal⁹

dur⁹. calid⁹. siccus. et sic de alijs. Un⁹ sol omnia viuificat. et
 rebo omib⁹ vitā spēm et formā ammistrat. Sol at omib⁹ lu
 minarib⁹ celi maior ē q̄titate dignitate et claritate. et magis
 culti et exp̄ssi est lumis. et etiā maior est p̄tate et officij mlti/
 plicitate. ac motus vniformitate. Nā mouet sp̄ directo mo
 tu in circulo p̄prio sub zodiaco. mediū sp̄ tenēs locū. trāsit
 em̄ recte circulis suis p̄ mediā lineā zodiaci. cui⁹ metas et
 terminos nō trāscendit. Et ideo mot⁹ solis in circulo suo
 p̄prio est vniformis. q̄uis in respectu alioz dissilr moueri
 videat. Circul⁹ p̄o solis sic etiā zodiac⁹ describit p̄ duode
 cim spacia siue signa. q̄z q̄libet p̄inet triginta ḡd⁹. et q̄libet
 ḡduū sexaginta minuta. Un⁹ sol cedēdo ab vno p̄icto cir
 culi sui. et reuertēdo ad eūdem trāsit p̄ duodecim signa. Et
 trāsit ill⁹ circuli ann⁹ vocat. Nec in die natali p̄fecte tran
 sit gradū vnū. sed trāsit q̄dragitanouē minuta et octo. ita
 q̄ de illo sexagesimo minuto remanēt duo siḡ imprāsitā.
 In tantū igit deficit q̄ in vno die natali nō p̄ficit ḡdū vnū
 Sol igit motu suo ordinato et imp̄turbato cursu ordinat
 et p̄ficit vniuersa. Un⁹ Ambrosi⁹ sic p̄tutes solis describit
 Sol est ocul⁹ mūdi. iocūditas diei. pulcritudo celi. mēsu
 ra tempoz. p̄tus et vigor oīm nascentiū. dñs planetaz. de
 cor et p̄fectio oīm stellaz. Preterea sol est fons mentis. i. me
 morie. rōnis p̄ncipiū. lucis origo. rex nate. medi⁹ mūdi. ful
 gor olimpi. moderator fūdamēti. J̄do em̄ mouet et motū
 firmamēti. vt moderet et tēperet motū suū J̄do d̄r splēdor
 olimpi. q̄ dicit Macrobi⁹ in libro Liceronis. Diffinitio
 fuit Platonis. oīm speraz lumē esse a sole. Dicit ei Plato
 in thymeo. Ingeniauit de⁹ rex p̄ditor lucē clarissimā. quā
 solē vocam⁹. cui⁹ splēdore celi et oīa illustrāf. vt mun⁹ exi
 stat oīm aiantū. Et Ar⁹. i. libro de elemēt⁹ ait. Sol h̄z lu
 mē p̄riū. stelle p̄o et luna lumē a sole acq̄sitiū. Sic q̄n a can
 dela speculū ei oppositū illustrat. Itē notādū de luna. q̄
 luna d̄r q̄i lumis vna. i. p̄ncipal⁹ et maria. Est em̄ corpi so
 lari i magnitudie et pulcritudie simillima. vt dicit J̄lidor⁹.
 Luna vt d̄r i exameron est mater toti⁹ b̄uoris et mīstra. do/

minatr
 euas. et
 mā sūle
 nitudin
 luna sp̄
 in terrā
 caret. et
 tato p̄
 dit ex p̄
 pte sup
 terrā d̄
 uerso
 vidit
 nūlio q̄
 id in sp̄
 cit Tb
 mine⁹
 et lex
 incert
 le nūc
 circulo
 reales
 nua. Et
 ta. q̄n

p̄ri
 Ad d̄
 terra
 reuert
 inclusi
 i sup
 mītra

minatrix maris. lumē a se nō hñs. sed a plenitudine solis mu-
 tuās. Luna em̄ fm̄ appropinquatōz vel elōgatōez a sole. for-
 mā suscipit et figurā. Carēs igit̄ pprio lumē a pūctuali ple-
 nitudine solis lumē recipit. Ut em̄ dīc̄ Ar̄. i. li. elemētoz.
 luna sp̄ medietate sui a sole illūiat̄. et lumē receptū reflectit
 in terrā. H̄z em̄ luna natam silem speculo. q̄ pprio colore
 caret. et recipit colorem ab alio. Et q̄to pl⁹ soli appropinq̄t
 tāto pl⁹ de suo lumine p̄dit ex pte t̄re. S̄z claritatē quā p̄-
 dit ex pte inferiori. nullaten⁹ p̄dit ex pte celi. imo tāto pl⁹ ex
 pte sup̄iori illuminat̄. Un̄ qñ soli iūgit̄ nihil luminis ad
 terrā dirigit. S̄z ex pte celi iplēs illuminatio pmanet. et ecō-
 uerso qñ soli opponit̄ tota ad terrā et nō ad celū illuminat̄
 vt dicit Beda et Macrobius. Et ē luna int̄ planetas bre-
 uissio tpe sui mor⁹ ipletua. breuissimū em̄ h̄z circulus. et
 tō int̄ spaciū viginti octo diez p oīa siḡ zodiaci vagat̄ vt dī-
 cit Tholome⁹. Est at̄ luna planeta frigid⁹ cuz excessu. se-
 mine⁹ et nocturn⁹. Morat̄ aut̄ in q̄libet signo duob⁹ dieb⁹
 et sex horis et bisse. Int̄ oēs em̄ stellas erraticas lūa ē maḡ
 incertiz vagi mor⁹. Nā pp̄ breuitatē sui cursus. nūc sub so-
 le nūc sup̄. nūc ante. nūc retro euagat̄. Nā cū sol circuit p
 circulos australes inferiores. et luna paragrāt circulos bo-
 reales sup̄iores. tūc luna sup̄ma ē velut nauicula hñs cor-
 nua. Et qñ est sub sole tūc h̄z cornua versus terrā declina-
 ta. qñ p̄o decrescit tūc ē erecta. vt dicit Beda.

Ultima semicirculi planicies propone-

bat. Cur tremor est in terris.

Pr̄ia qō vltimi semicirculi est. q̄ sic causa terremotus.
 Ad dubiū dicendū breuiter. q̄ terremot⁹ ex eo causat̄ q̄ i
 terra vapores calidi sunt inclusi. Sol igit̄ p radioz suoz
 reuerberatōez ad terrā. sup̄ficiē terre calefacit. Vapores
 inclusi agitatēs viscera t̄re pcutiētes et petētes exitū. cū tra-
 i sup̄ficie sit p̄stricta resistit diuisioni. vapores exire nō p-
 mittēs. vapor ḡ inclusus calore tandē incēsus forit̄ terras

agitat. et ex tunc resistentia tremor quidam causatur. quod tremor quoniam
maior est. quoniam minor est. secundum quod vapores inclusi ascendentes et
exire volentes sunt plures aut pauciores. Et secundum etiam quod terra in
sua superficie est magis vel minus stricta.

Secunda questio
Cur concrepat aera fulgur. est. quod sit causa to-
nitru. Notandum quod tonitruum est ipsius generata in nube aqua
propter vaporis calidi et sicci agitatores. huc et illuc fugientes con-
trarii ab omni parte coartati. et ex his inflammati. se tandem in nube
extinguunt et ipsam rupes. Vel generatur tonitruum ex collectioe
nubium quoniam a ventis contrariis nubes agitate ad invicem colliduntur
tur ex mutua collisione ad invicem fit percussio in aere et strepitus
quod ab antiquis tonitruus nominatur. Dicit autem tonitruum vel tonitruum
a terrore. eo quod sonus terreat audientes. Unde interdum tam quater
percutit ut omnia discerneret videatur. Nec mirari super his debet
cum vesica quis sit quia tam magnus sonus efficit si veto sit re-
pleta et violenter fracta. Cum tonitruo frequenter simul fulgur emit-
titur. sed fulgur celerius videtur quam tonitruus audiri. Ratio. quia sensus
visus subtilior est quam auditus. Unde prius homo videt ictum hois ar-
boris incidens. quam ipsum sonum audiat. Unde philosophus dicit. tonitruum est
strepitus ventorum in sinu nubium receptus. quod propter mobilitatem sue
quodlibet partes nubis interrumpit. et fragorem tonitruum introducit
Unde secundum Aristoteli in libro meteororum. tonitruum aliud nihil est quam ex-
tinctus ignis in nube. Vapor enim siccus eleuatur. et calore ae-
ris inflammatur. quoniam a nube aquosa intercipitur subito extin-
guitur. ex qua extinctione strepitus tonitruum generatur. Si-
cut quando in aqua extinguunt ferrum ignitum fit sonitus et
stridor.

Tertia quod est
Cur maris exundet rabies. Cur rabies ma-
ris exundat. Ubi sciendum quod luna aquarum maris est attrac-
tiva. sicut adamas attrahit ferrum. sic luna movet et attra-
hit post se oceanum. Unde in ortu lune intumescit mare et
crescit ex parte orientali. sed decrescit ex parte occidentali.

Et ideo quoniam luna est in occasu tunc mare ex parte occidentis crescit. scilicet decrescit ex parte orientis. Secundum igitur quod luna plus vel minus perficit in suo lumine. sic plus vel minus in suo flumine mare se extendit. vel ipsum mare retrahit. ut Macrobius refert in libro Liceronis. Oceanus enim in decremento lune retinet istum modum. Nam primo die crescentis lune fit copiosior solito. et abundat in summo. sed secundo die minuitur. et sic descendit usque ad septimum diem. Deinde iterum crescit per septem dies. ita quod in quartodecimo die est iterum plenus in summo. Unde in nouilunio semper mare est plenissimum. et etiam in plenilunio.

Quarta questio est Cur gustusq; malignus. gustus malignus. hoc est que est causa salsedinis maris. Ad hoc dicendum quod duplex huius est causa. Una. quia transit per loca calida. Calida autem sunt due operationes. quantum ad propositum sufficit scilicet adurere et attrahere. Calidum igitur humores adurit. ex qua adustione in ipsis amaritudo relinquitur. hoc modo mare per diversa loca transiens amaritudinem recipere potest. Preterea cum mare sit valde latum et diffusum. virtute caloris solis dulcior et subtilior pars aquarum marinarum ab ipso attrahi potest. Et sic grossiores relinquuntur. quam cum faciliter euaporari non possunt calore solis aduruntur. quam adustionem amaritudo sequitur.

Que natura pennatorum estivalium in

hyeme deficientium et conuersim.

Quinta questio quesitum de natura auium. Cur scilicet quedam aves tempore hyemali a nobis alienantur. reperiuntur hoc estiuo redeunt. Ad quod dici potest. quod hoc contingit propter diuersitatem temporum. quoniam non omne tempus ad earum preservationem est abile. et

Ido recedēdoz redeūdo motu illo se nitūf cōseruare. Sūt
 em̃ qdā pēnata tam modici caloris nata. q̃ p̃t frig⁹ bru-
 male in loc⁹ frigidis sustētari nō p̃t. Et idō hyeme adue-
 niente qdā eaz ad calidas regiōes mūdi trāsualāt. vt vi-
 dem⁹ in ciconijs. Quedā loca paludiosa q̃rūt seu petunt
 vt hyrūdines. Quedā etiā plumis cadentib⁹ in aliq̃ cauer-
 nula terre vel arboris in ip̃is plumis iacent vsq̃ ad temp⁹
 vernale. Et tūc calore veris redeūte fortificat eoz calor na-
 turalis. q̃ p̃creat in corpe eoz plumas iterato. z sic reuiu-
 scūt ad nos reuertētes. vt cucul⁹.

Sexta q̃stio
Quid grandinis rotūditas. q̃stuit. qd ē gran-
 dinis rotūditas. Ubi notādū q̃ vt dīc Aresto. grādo ē im-
 pressio generata exvapore hūido z frigido a frigore fuga-
 tor ab interiorib⁹ nubis p̃t dominiū calidi circūstantis.
 Generat̃ at̃ in nubib⁹ a terra longinqs. Et iō cā generatio-
 nis ei⁹ est vapor frigid⁹ z humidus in cōcauitate nubis re-
 ceptus. q̃ ex frigiditate aeris p̃densatur. Nam partes hu-
 mide z frigide fugiētes calozē aeris se recipiūt in interiori-
 bus nubis. z ibi inueniētes vapores partes eius aggregāt
 z in substātiā grādinis p̃gelant. Unde vehemens calor
 estiuālis grandinis generatōem impedit. quia dissoluēdo
 vaporē ei⁹ partes aggregat̃as pariter nō admittit. Silr̃ ni-
 miū frig⁹ in hyeme. quia tūc non est caliditas in aere. quā
 fugiens frig⁹ se recipit intra nubē. Brando at̃ pua z rotū-
 da descendit ex sup̃imis locis. vt dicit Aresto. Causat̃ aut̃
 puitas z rotūditas ex mora ei⁹ in aere ex longo tpe. Unde
 ex p̃uolutōne diuturna rotundat̃. z calore aeris ptes eius
 aquee resoluunt̃ z minorant̃. Sz in grandine in loc⁹ vici-
 nis terre generata accidit p̃riū ex causa p̃ria.

Septima q̃ō p̃t qd ē ni-
Quid niuis plixitas. uis plixitas. Ubi notandū
 q̃ nix ē imp̃ssio exvapore frigidor hūido generata. z ī inf̃i-
 ma pte medij intersticij aeris p̃gelata a mediocri frigido re-
 spectu pruine p̃t admixtiōē calidit̃as. q̃ q̃dem caliditas

inclusa
 stare. rare.
 colore pp
 spersione
 git in pte
 nube mu
 mollicies
 ei⁹ cōp: in
 rior z sic
 mixtiōe
 ficie dīa
 cie q̃ ab

Reb
 q̃ nebula
 uiale refe
 p singlar
 Que qu
 frigidior
 frigida z
 mouet z
 ratiua. Q
 dit z in su
 aere fusa
 generat̃.
 neaz cor
 latronib⁹
 tina itine
 la z obse
 rī solis
 losa z gra
 ris sup̃fi
 guberna

An p

inclusa in ei⁹ substantia. et non statim devicta a frigore circū-
stāte. rarefacit ei⁹ substantiā et qualificat. recipiens albedinē in
colore p⁹ victoriā frigoris in fine. atq⁹ p⁹ expansionē et di-
spersionē p⁹tiā nubis. seu p⁹ frig⁹ debilitatū a calore fran-
git in ptes tātas ad modū lane carpte. Hic em̄ generat in
nube minus frigida q̄ est illa in q̄ grādo congelat. qd̄ testat
mollicies. nūi⁹q⁹ caliditas admixta nubib⁹ phibet partes
ei⁹ cōprimi inuicē et vehemēt⁹ aggregari. Hic q̄ aqua ē du-
rior et siccior ex frigore circūstāte. grandine tū mollior et
mixtione caloris in nube. Dealbat at̄ ex frigiditate i ei⁹ sup-
ficie dñate. et modico calore nix i aquā resoluta. tā a duri-
cie q̄ ab albedie de facili imutat

Octava qd̄ est. ppter qd̄ ne-
Rebule potentia. bule potētia est Ubi notandū
q̄ nebula est impissio facta ex resolutiōe nubiū in aquā plu-
uiale resolutoriaz. vt dicit Arest. Vapores em̄ sic resoluti
p singlas p⁹culas aeris diffusi nebula gignūt et inducūt.
Que quāto est terre vicinior tanto est obscurior spissior et
frigidior. A terra vero mag⁹ eleuata. mag⁹ est puia minus
frigida et obscura. Qñ at̄ nebula a sole trahit. sursū totalit⁹
mouet et in materiā redit nubis. et iō fute pluuię est signifi-
catiua. Qñ hō totaliter a radis solis repulsa deorsum ca-
dit et in suā redit originem deficit et euanesce. vñ purgato
aere fusa p̄scit serenitas. Aliqñ corrūpit in vapores ex q̄b⁹
generat. et tūc est mltū nociua floz. Etia est germinatiū vi-
neaz corruptiua. et diuersaz infirmitatū aialib⁹ iductiua.
latronib⁹ pueris est pueniēs. qz insidiar ipoz est occul-
tiua itinerantiū et pegrinatiū impeditiua. qz magna nebu-
la et obscura impedit in via q̄ est incognita et incerta. radio-
rū solis et aliar stellaz ē interceptiua. et iō nauigātib⁹ ē picu-
losa et grauis. vt dicit Beda. qz dū nebule obcuritas ma-
ris supficie occupat. vbi debeat naus recte verti ignorat
gubernator.

An viri⁹ lapidū ex cōplexione an ex natura.

An adamantina attractio ex componentibus

Nona qd
simul. an ex vnus tantū incurfu. est. an virtus
lapidū pcedat ex plectione forme cū materia. v^l ex forma
vel ex materia tm̄. Notāduz q lapis ē ens mixtū ex q̄rtuor
elemētis. In q̄ est tria p̄siderare. scz materiā lapidis. et h̄ est
grossa viscositas seu humidā terrestre. ita q materia lapi/
dis p̄cipiat ista duo elemēta. s. aquā z terrā. z p̄cipue fraz.
hui⁹ signū est. cū p̄p̄iū sit t̄re substare aque. om̄e gen⁹ lapi/
dis p̄iectū ad sup̄ficiē aque tendit ad fundū. Ex q̄ apparet
cū lignū ad sup̄ficiē aque positū nō cadit ad fundū. sed re/
manet in sup̄ficie. qd nō p̄cipiat p̄cipue illō elemētum qd
subst̄at aque. s. illō qd sup̄est aque. viz aerē. Querit autē
questio. an diuerse p̄tutes lapidū p̄sequāt ip̄os rōne mate/
rie vt dictū est. an rōne forme. an rōne p̄positōis forme cū
materia. Dm̄ cū Auicēna q p̄tus ē sequela forme. ex pte
cū materiā p̄gredi nō p̄t. qz cū oēs lapides eandē habent
materiā. seq̄ret q omēs eandē haberēt virtutē. Verbi grā
q omēs fugarēt venena. p̄cordarēt discordes. attraherent
ferrū. z sic de alijs virtutibz lapidū. De q̄bo Alber⁹ magn⁹
i suis tractat mineralibz. Forma igit q̄ est nata p̄ncipalis.
et p̄sequēs p̄ncipiū mot⁹ z q̄et⁹ est quāvir⁹ lapidū p̄seq̄t
Unde forma substantialis lapidū est nata mouēs cos z i/
clinās ad p̄p̄ias virtutes z ad opationes exercēdas. Unde
sicut forma hoīs mouet ip̄m ad virtutē operatiuā eozuz q̄
nō opat asinus. Sic forma magnetis et adamātis mouet
ip̄os ad virtutē opatiuā eoz que nō opat cristallū vel mar/
garita. Hec autē questio in generali p̄posita potest specifica/
ri h̄ mō. An virt⁹ adamantina p̄cedit ex pte materie tm̄. vel
ex pte forme tm̄. vel ex pte compositionis forme cum ma/
teria. Patet responsio. qz attractio sequit⁹ virtutē adamā/
tis. p̄tus autē p̄seq̄t formā z nō materiā.

Decima qd p̄ponebat
Quid pluuie dulcedo. q̄ causa dulcedis pluuie
est. Pro q̄ notandū q calidū adueniēs humido duo facit.

Vel ip̄m
maris ip̄m
s. digerit
ad aerē z
h̄ mō aqua
pluuial⁹ a
q̄ si mltū
funderet

Idem
Unde
hyeme
fontes in
fontium
et excelle
tatem. in
in ip̄am
viscera.
fluuij g
contrari
Nam co
stentiam
trarij for
fontiū te
dum ma
ni veben
nibus. si
sistit ma
ti maiore
applicat
hyeme c
ra depel
tificatur
pore bru
terre tan

Uel ipm adurit. vt caliditas folis p̄tinuā actionē in aq̄s
maris ipas adurit. et ex h̄ causat amaritudo. v̄l nō adurit
s̄z digerit z decoq̄t. attrahēs z allenās hūiditates īferiores
ad aerē z ipas calefacit. Et q̄ digestōe dulcedo relinq̄t. Et
h̄ mō aque pluuiiales efficiūt̄ dulces. Hinc ē q̄modica p̄s
pluuiāl aq̄ hūiectās segetes p̄f̄creat suscitāt z fructificat.
q̄ si mltū aque fontalis aut fluuiālis sup ipas sp̄geret. aut
funderetur.

Idutei hyemalis caliditas. estual frigiditas.

Undecima questio proponebat. propter quid fōtes in
hyeme sunt calidi. in estate vero frigidi. Videmus enim
fontes in hyeme fumare. Talis autem fumatio attestatur
fontium calorem. Dulius ratio est. quia frigus vehemēs
et excellens tangēs terre superficiem inuenit in ipsa calidi
tatem. in estate per poros terre receptam. Agendo autem
in ipam caliditatem. depellit eam ad interiora et ad terre
viscera. in quibus est reseruata ipsa aqua. ex qua fontes z
fluuij generantur. Nec autem caliditas resistit actioni sui
contrarij. scilicet frigiditati. ex qua resistentia fortificatur.
Nam contrariū agens in suum contrariū si inueniat resi
stentiam in ipso. sua virtus minorat. et virtus alterius con
trarij fortificatur. Hoc modo caliditas relinquit̄ ī aquis
fontiū tempore hyemali. Huius simile est. quia in hyeme
dum manus vehementer est infrigidata. si apponatur ig
ni vehemens calor agit in vehemēs frigus quod est in ma
nibus. frigus autem calido resistit. et per hoc q̄ magis re
sistit magis fortificatur. hoc modo contingit manum pa
ti maiorem punctionem. sed tamen per continuam ignis
applicatōem tandem frigus expellitur. Sic frigus in
hyeme circumstans toti terre. calidum susceptum in ter
ra depellit ad eius inferiora. Et sic calidum resistens for
tificatur. Preterea huius alia ratio esse potest. quia tem
pore brumali pori terre constringuntur. ita q̄ calor ipsius
terre tantūmodo per fontes valet euaporare. Estiuo.

ante tempore post terre solis calore aperiunt. ubi apertis cal-
ditas terre inclusa valet exalare. Et quia terra naturaliter est fri-
gida. absente calido frigefacit venas et fontium meatus. Hinc
etiam trahit causa. cur homines in hyeme celeriores sunt dige-
stionis quam in estate.

Duodecim quod querebat.
Visus triplex emissio. Cur sit triplex visus emis-
sio. quod non est intelligendum. cur quidam animalia acute. quidam acuti.
et quidam debilitate videntur. sed potius est intelligendum de diversis dis-
positionibus lineae ducentis visum super re visibilem. Nam omnis visio fit
secundum triplicem lineam ad modum trianguli vel pyramidis constitu-
tam. quoniam due procedunt ab oculo. et extenduntur super duas extremi-
tates visibilis. et tertia est per modum basis ymaginanda. prout
ab una extremitate visibilis ad aliam eiusdem. Conus enim illius
figure ymaginari debet in oculo. basis autem in re visa. Et si ra-
dios visuales proutingeret concurrere antequam ad oculum possent
proutingere. propter nimiam visibilis a visu distantiam proutingeret visi-
bile non videri. Et ad perfectam visionem tria exiguntur. scilicet organum.
prout ibi gratia. pupilla oculi ut sit determinate disposita. et quod me-
diū sit illuminatum. et etiam quod obiectum in determinata distantia
sit situatum. Alias enim visum circa visibile iudicando proutingeret
errare. Nam quanto obiectum visibilis plus distat ab oculo. tanto
per cursus radioz siue lineaz visualium constituitur angulum acuti-
orem. et per hunc tanto res visa apparet minor. Hinc est quod sol appa-
ret puer quantitas. cum tamen sit maior tota terra. Et converso quan-
to visibile est propinquius tanto per cursus radioz visualium consti-
tuitur angulum ebetiozem vel obrusiozem. Et per consequens visi-
bile apparet maius.

Ultia quod proponebat propter quid
Colorum concretio. sit colorum discretio. Ubi notandum
quod color secundum Aristotem. in de sensu et sensato est extremitas proprie
cui in corpore terminato. Non ei dicitur quod sit extremitas corporis
simpliciter. sed potius extremitas proprie. Nam dicitur quidam corpus quod
licet. De autem extremitas proprie. quod color apparet in extremitate.
Et dicitur in corpore terminato id determinato. ad duos corporum

indeterminator. licet enim in corporibus indeterminatis alius
quis est color. ille tamen non est in eis ratione perspicuitatis.
aut ratione pure transparentie. sed ratione alicuius termina-
tionis. Fit autem in corporibus indeterminatis. ubi gratia. in aqua per inae-
re lumine dicitur actus corporum indeterminator. tenebrae vero dicitur
privationes eius. sic quodammodo nigrum dicitur privatio-
nem respectu albi. quia est minoris perfectionis. minusque de
natura lucis participat. Generant autem colores medii per
extremorum colorum commixtionem. ita quod quilibet pars extremo-
rum commisceatur partibus alterius. De his autem ad librum
de sensu et sensato tractare relinquimus.

Cum igitur istarum questionum difficilis solutio
animi mutationis non posset adimplere. uxori
studuit predictis postpositis subiugari. Elisis
vndique virginibus. in tedium ductus. parenti-
bus sic respondit. Improbo corruptas. lectos
detestor aniles. Nil mihi cum feda virgine. solus
ero. Spretaque predictis. utpote solutionibus diffi-
cilibus. Tholomei preceptis. inquit. de cetero in-
sista. Sed signorum gradus planetarumque discursus
sine turris elevatione facili visu comprehendi non
possunt. Quid inquit de cetero faciam. Absit est

me esse hominē. utinam humanitatem possem

exuere. a zineitatēq; induere. specie permutata.

Hic Boecius enumeratis questionibus que descripte erāt in sede Crattonis. ostendit quō fecit fili⁹ inconstātie. Et pmo facit hoc. secūdo pcludit. ibi Quid de cetero faciam. dicens sic. Cum fili⁹ inconstantie in questionibus enumeratis. pficere nō poterat. ppter eaz difficultates studuit vxo/rari. Et cum viderat multitudinē hginū duct⁹ in tedium. parentibus suis sic respondit. Improbo corruptas ēē. ut pz in textu. Et concludit se magis solari velle q̄ ducere vxo/rem. Et tandē pposuit studere difficiles questōes Tholo/mei. dicens se pceptis suis velle insistere. Cur autē vidit q̄grad⁹ signoz z cursus planetaz de facili non poterant perpendi sine turris elevatione. dixit cōcludendo. Quid faciam de cetero. miserum est me esse hominē. Utināz possem exuere humanitatem et induere a zineitatē specie permutata.

Sit ergo discipuli summa magistratui subiectio. exercitij attentio. animi beniuolentia. ingenij docilitas. specierum luxurie euitatio. felicitisq; constantie debita professio.

Hic recapitulat seu epylogat recolligendo prius dicta dicens sic. Sit igitur summa discipuli subiectio erga magistrum. exercitij attentio. animi beniuolentia. ingenij docilitas. specierū luxurie euitatio. et felicitis constantie debita professio.

Explicit liber primus.

Incipit liber secundus

Omnia siquidem superius expedita ad
scolarium informatioem sunt affixa. Nunc

de eorum sagaci punctione breuiter est transcurrendum.

In quo secundum ordinem in prohemio promissum determinat Boetius de sagaci scholarium punctione. cum sint in partibus alienis. Et diuiditur in tres partes principales. In prima promittit intentionem cum hoc declarando diuersitatem completionum humane nature. In secundo ostendit quod requirunt ad prudentiam scholarium sagacem. ibi Felices autem discipuli. In tertia declarat requisita ad scholarium prudentiam respectu corporis. ibi Cum autem indiscrepans. Prima adhuc in duas. Prima enim promittit intentionem. secundo exequitur illud. ibi Cum igitur humani corporis predictio. dicens sic Omnia in precedenti libro expedita per scholarium informatioem sunt posita. scilicet in quibus debet informari Et quoniam se habebunt erga magistros suos. Nunc autem in presenti secundo libro de sagaci punctione eorum est breuiter tractandum. Notandum hoc quod ex quo dicebat in precedenti libri principio quod eius subiectum est aptitudo discipuli cognitioem veritatis recipiendo a docente. Iam ad hanc aptitudinem omnia que in hoc libro determinantur applicanda sunt et reducenda. quod in hac parte determinate sic reducendum est. Ostenso in parte precedenti in quibus debita aptitudo discipuli doctrinam recipiens consistit. quod in processu ad scias ordinato et in debita subiectioem respectu doctoris. que in tribus consistit videlicet docilitate. beniuolentia. et attentione. nunc auctor pertractat de prouisione aptitudini predictae necessaria. que ad eam amminiculat ipsamque inducit. Quoniam secundum Aristotelem natura humana est multipliciter ancilla. Propter eius enim nobilitatem et aptitudinem multis indiget Recte sic miles ad aciem

militie exercendū indiget pl'ibz. vitz armatura. seruis. eqs
 ⁊ alijs hmōi sibi necessarijs. Sic etiā hō. p'vite sustētatiōe
 indiget victu ⁊ vestitu sibi p'gruis loco p'nalali. Moies autē
 diuersaz sūt p'plexionū. Et qdā min⁹. qdā p'o mag⁹ ad sci
 entia sūt apti qm̄ aia corp'is p'plexionē p'comitat. vt dicit
 autor sex p'ncipioz. Et q' h' agit de aptitudine cognitiōem
 veritatis recipiēdi. etiā determinandū est de p'plexiōe que
 ad spaz amminiculat. Complexio at indiget nutrimento.
 Et si studiū exercere debeat indiget loco. q' studiū sapie ē
 p'uilegiatū vt loco solitario magis sit aprū. Alia p'o studia
 sic militar' ⁊ architectonicez. q' in publico pueniēti⁹ exer
 cent. Nutrimētū igit' ⁊ loc⁹ cōplexioni ⁊ studio organice
 obseruāt. Nā sic visus obseruat in oculo. sic p'plexio i nu
 trimēto. Tū sile est in medicinis. Ip'a eī exq' tractat d' sa
 nitate. p'mo oñdit i q'b' sanitas p'sistit. q' in hūoz adeq'tōe.
 postea determinat de his q' ad sanitatē amminiculat. eāq' in
 ducit ⁊ p'sernat. Sic sūt hūoz euacuatio sup'fluoꝝ. dicta
 p'grua. ⁊ alia hmōi. Sic recte p'cedit Boeci⁹. Postq' det
 minauit de his in q'b' aptitudo p'sistit. iā tractat d' illis que
 ad talē amminiculant. Et hee sunt puenientia loci. studiū.
 et mensura alimenti cuilibet apta.

Cum igitur humani corporis conditio fleu
 mate. sanguine. colera. melancolia cōsistat suf
 fulta. ab aliquo predictoꝝ quēlibet necesse ē eli

cere p'reminentia. *Dic Boeci⁹* exeq't intentum
 ostendēdo diuersitatē p'plexio
 nū. Et diuidit in duas. p'mo facit h' in generali. sc'do i sp'ea
 li. ibi Melancolico p'o. Dicēs p'mo sic. Tū nafa hūana cō
 posita sit ex q'tuor hūozibz. s. fleumate. sāguie. colera. ⁊ me
 lācolia. necesse ē quēlibz hoīm h'zē p'eminentia in vno predi
 ctoꝝ. Notandū h' q' p'plexio hūani corp'is q'tuor hūozibz

melancolia
 est quēlibz
 in sanguie
 sumit corp'
 re corp'. ⁊ d'
 ratione. ex
 pore aialis
 p'sic d'scri
 min⁹ domi
 nō simplic
 trinfeca vo
 cas p'sit
 quattuor h
 inuicem p'

Melancolia

to sub lo

rentib⁹. l

tunū. Sa

nam. po

sublioiū.

potus rec

studiū pte

racis stri

tuor fm q'

terminat d

melācolia scz fleumate sanguie colera fulta est. Un̄ necesse
est quēlibet hoīez ab aliq̄ p̄dictoz accipe p̄minētiā. scz. v̄l
in sanguie. l̄ fleumate. seu alijs duobz. Et est humor vt hic
sumit corp̄ hūidū i corp̄e aīalis generatū aptū natū nutri
re corp̄. z est q̄druplex vt dictū ē. Et qz fm̄ Ar̄. ij. de gene
ratione. ex eisde sum⁹ z nutrimur. It̄o cessante hūore in cor
pore aīalis. seq̄t ei⁹ desiccatio. Sc̄do notandū qz p̄plexio
p̄t sic d̄scribi. Complexio est p̄tertio seu p̄mixtio fm̄ magis
min⁹ dominās. abscedēs z recedēs ab extremis ad mediū.
nō simplicit̄. sz q̄ ad nos. Vel sic. Cōplexio est dispositio ex
trīnsecav̄el sup̄ficietē apparēs significās causas intrīnse
cas p̄sūt sebzē. Vel sic. Complexio est dispositio alicui⁹ d̄
quattuor humoribz resultantibz ex quattuor elementis ad
inūicem fm̄ p̄portionem inequalitatis.

Delancolico vero timori pigriciei⁹ subiec
to sub locis secretis et angulosis. strepitu⁹ ca
rentib⁹. lucis⁹qz paz recipiētib⁹ studere est opor
tunū. Saturitatēqz declinē. serāqz precauere ce
nam. potibusqz mediocrib⁹ gaudere ad nature
subsidiū. et. put studij desiccatio exigit plenaria
potus receptōe ad mensurā cōfoueri. ne nimij
studij. pteruitas ty sim generet. anhelansqz tho
racis strictitudinē. ^{Hic in spēali determinat d̄}
^{p̄plexionibz. Et diuidit in q̄t}
tuor fm̄ q̄ q̄ttuor sūt p̄plexiōes. p̄tes parebūt. Et p̄mo de
terminat d̄ melācolica p̄plexiōe. d̄. sic Delācolico timori

et tarditati subiecto. necessarium est studere in loco secreto et anguloso. ubi non sunt magni strepitus. ubi etiam non est lux intensa. Et gaudebit modica saturitate. cauendo sibi de serotina comestione. gaudebitque potibus mediocribus ad natam sue subiecti. put labor studij requirit. Potest recipere potum pleuriet alia. et foueri ad mensuram. ne nimia studij peruitas generet in ipso testum et pectoris strictitudinem et anhelum. Notandum hoc quod plexio melancolica est quando mixtum et quatuor elementis proponit seu humoribus. ubi humor terre predominat alijs humoribus in mixto existens. Et ideo si ille humor est frigidus et siccus. sic talis complexio est frigida et sicca et terre assimilatur. Sunt autem melancolici inferius grossi. superius autem apparent macilentius. eo quod melancolicus secundum humores melancolicus est plexionatus. Melancolia hoc est humor terre et grossus natus hominis deprimens in natus terream. Unum melancolici sunt terre compabiles. Terra autem inter omnia alia elementa est plus materialis. propter quod etiam dicitur sex omnium elementorum. Iam etiam melancolici maxime sunt grossi et minime agiles. Et propterea dicuntur etiam subiecti pigriciei. Sunt etiam timorosi. timor enim opponitur audacie. Audacia hoc est ira quando accensa principaliter propter bonum. Ira enim est accessio sanguinis circa cor. Cum igitur melancolici sunt humoris grossi eo quod sunt naturaliter frigidi et sicci. ideo calor eorum non habet virtutem accedendi sanguini. propter quod sunt timidi. De cetero etiam eos studere in locis secretis et angulosis. Quia secundum Aui cennam. immunitas a materia reddit nos intelligentes. Sed melancolici sunt maxime materia onerati. unde impeditur circa sensus omnis propter intelligentiam. eo quod necesse est quicquid intelligitur. transmutari speculari. ideo debent esse in locis secretis. Vel etiam quia timidi sunt ideo ad loca secreta fugiunt. Vel etiam quia valde sunt materiales. difficulter recipiunt impressionem alie cognitionis cibilis. propter quod faciliter possunt impediri. ideo nullatenus circa se strepitum pati possunt. De etiam melancolicus precauere nimiam saturitatem. quia cum sit grossus ex saturitate nimia grossi humores et pesimi possunt generari. et sic fieret oino inabilis. Cum etiam naturaliter sit frigidus. ne ex defectu caloris naturalis nimis cibum maneat indigestus. et sic corpus reseruetur. De etiam precauere cenam tardam. quia

p somnu
genera
dat ipm
pionis fig
stas anim
ci esse sol
ples bns
dit. q: no
bilq: v
baria cal
gvinu a
rone calo
Et rone
metari. E
bis met
No expe
suprio co
ens. Un
tem sup
Thora

Fluma

bus luc

informa

cibariis

cessu si

Dicor

pr inform

luc. pot

ris. Et si

p somnum fit digestio et huiusmodi aggregatio. Ne igitur humor
generatur ex cibo abundet excessus siue in sono ad cerebrum ascen-
dat ipsum destruendo. Quoscunque notandum quod melancholice comple-
xionis signa sunt. Nam melancholice est inuidiosus infidelis fallax incon-
stantis animi. tardus in omnibus factis. induratus humor appetitus. diligit
ei esse solus. est timidus dum homines despicere. ebrius est ingenio.
plures huiusmodi carnes. multum bibit. quod est siccus naturaliter. Parum come-
dit. quod non potest digerere ratione frigiditatis. parum appetit coire. ni-
hilque vel parum potat. quod frigidus est et siccus. Si homo vult appetere ci-
baria calida et humidum. puluerosa seu bene pipata sumat. bonum
quod vinum aut potum calidum potet. aut esset breuius vite. Sic ei
ratione caloris in cibis et potibus exstant calor naturalis augmentatur.
Et ratione humiditatis nutrimentum humidum radicale incipit aug-
mentari. Et sic plenus appetit et plenus potest sine his. Et sunt hec signa in
his metis contenta. Inuidiosus et tristis cupidus detrectus tenacis.
Non expers fraudis timidus luteique coloris. Nota typhus est con-
sumptio corporis naturaliter humectatur ex alteratione corporis pueri-
ens. Nam typhici per fleumatis emissionem consumunt. sic quod vir cu-
tem super ossa obtinent. Nam lato cibo possunt vitam prolongare
Thorax est peccatus vel lorica.

**Fleumaticus vero licet strepitu rugientibus edi-
bus lucisque capacissimis studij preceptis potest
informari. poculisque plenioribus potest sustentari
cibariisque omnigenis confoueri. venereoque ac-
cessu si fas est dicere mensurnus permolliri.**

Hic ostendit proprietates fleumatici. Et vult quod fleumaticus
potest informari doctrinis in locis clamorosis et capacissimis
lucis. potestque foueri multis potibus. et nutrirsi diuersis ciba-
riis. Et si liceat dicere potest semel in mense actum venereum exercere

Notandū h̄ q̄ fleumatic⁹ p̄t informari documēt⁹ studij in
locis clamorof. q̄ frigid⁹ est ⁊ humid⁹. Dorns autē est ca
loris ⁊ siccitat⁹ inductiu⁹. Si em̄ fricet ad corp⁹ calor ge
nerat. Quia igit⁹ frigid⁹ est mor⁹ q̄ est actus studendi diffici
lior est in maiori strepitu q̄ sensū mouet. ⁊ ita calor i eo in
tendit. ⁊ quodāmodo humor supfl⁹ digerit. Dabet enī
fleumatic⁹ sanguinē nō ita nobile sicut coleric⁹. Et ideo nō
faciliter p̄ strepitū in actu studij impedit. Strepit⁹ tñ non
pmouet. sed impedit speculatōem intellectuālē. Est autē
fleumatica cōplexio qñ aliqd mīxtū pponit ex q̄ttuor ele
mentis siue q̄ttuor humorib⁹ naturā elementorū psequētib⁹
ita q̄ humor aque⁹ alijs pdominat humorib⁹. Un̄ fleuma
ticus est frigid⁹ ⁊ humid⁹ sicut aqua. Et naturaliter om̄es
mulieres fleumatice sūt pplexionis. Signa autē p̄ q̄ cogno
scit fleumatic⁹ sūt h̄. Est albi coloris. carnosus. parua ossa
respectu sue carnis h̄ns. facie pinguis. nō cito irascit. timi
dus. ⁊ nō let⁹ rōne frigidi ⁊ stringētis. multū comedit. mi
nus bibit. tard⁹ est in factis suis. capillos h̄z molles et rec
tos. multū p̄tinuare pōt coitū. q̄ humid⁹. parū tñ appetit.
q̄ frigid⁹. Si v̄o mltū appete velit bibat fortia vina. come
dat cibaria calefactiua. sic pfortabit in eo calor naturalis
Designis ⁊ p̄prietatib⁹ fleumatici dant h̄ metra. Hic som
nolēt⁹ piger in sputamē mlt⁹. Est huic sensus hebes. pin
guis facie color albus. Et rōne humiditatis cito addiscūt. s̄
male retinent. ⁊ rōne frigiditatis tarde loquunt. Etia rōne
frigiditatis p̄z appetūt coire. rōne at būditatis mltū possūt

Sanguine⁹ vero cui⁹ cōplexiōis fauorabilior
ppago est. omnib⁹ sitib⁹ ac cibarijs pōt adapta
ri. quē ludēdo sepi⁹ grauissima questōe nouim⁹
cōfoueri q̄z si obliquantib⁹ hyrcis parietes sol⁹

ocillare

dum. l̄

simis. p̄

Hic po

plexio ē nō

do q̄stōes

Scia em̄

delectabi

q̄ sanguin

recepta re

guinea p̄

vbi aer ⁊

ture aeree

p̄dīat aliq̄

parabil.

bera am

ra. ad p̄

tacēs. s̄z fa

tū. vult p̄

petit. p̄t ca

gus aman

nosus sat

Coler

et solitu

ditu bil

venerab

ocillaret. non tamen in hoc semper est cōfiden-
dum. Hunc autem cibarijs omnigenis gratis

simis. potibusq; lenientibus decet hylarari.

Hic ponit proprietates sāguinei. di. sic. Sāguine⁹ cui⁹ cō-
plerio ē nobilior inf̄ cet̄as studere p̄t i oī loco. z sepe luden-
do q̄stōes icorpozare guissimas. nō tñ in h̄ ē sp̄ p̄fidēdum.
Scia em̄ meli⁹ a q̄cūq; acq̄ri p̄t studēdo q̄ ludēdo. z debz
delectabilibz vti cibarijsz potibz subtilioribz. Notandū h̄
q̄ sāguinei sūt natalit̄ calidi z hūidi. q̄re facili⁹ recipiūt et
recepta retinēt. q̄prop̄t ap̄tissimi sūt ad disciplinā. Un̄ sā-
guinea cōplerio ē qñ mixtū aliqd ex q̄rtuor p̄posit̄ elementz.
vbi aer z p̄t ei⁹ p̄dominat alijs elemētz. Vel vbi sāguis na-
ture aerēe alijs hūoribz ab alijs discussis elemētz in mixto
p̄dnat alijs elemētz. Iō h̄ cōplerio ē calida z hūida aeri cō-
parabil. Sig⁹ h̄ cōplētiōis sūt. s. q̄ ē let⁹ cantās larg⁹ seu li-
bera⁹ amabil. mediocrit̄ rubei coloris. pius. p̄stās. mode-
rat⁹. ad p̄tutes natalit̄ inclinat⁹. nō mltū loq̄ns. nec nimis
tacēs. s. faciū⁹ nō p̄cipitās facta. nō h̄ns appetitū inordīa-
tū. vult p̄uere sodalibz bonis. faciei nō rugose. mltū ap-
petit p̄t caliditatē. z mltū p̄t p̄t hūiditatē. Un̄ p̄sus. Lar-
gus amans hylaris ridens rubeiq; coloris. Cantans car-
nosus sat̄ audax atq; benign⁹.

Coleric⁹ vero pallidule effigiei plerūq; subie-
ct⁹ solitudini se supponat. ne nimis strepit⁹ au-
ditu bilem i totā effūdāt cohortē. sicq; mgrāt⁹
venerabilē ledat maiestātē. Q̄ mgrāt⁹ lesio ē

vitāda. Hūc cena grādiori nouim⁹ sustētari. po
tuq; fortiori deliniri Cauēdū āt ē ne lit; horroz
āministratōe pot⁹ isti⁹ rabidis mētib⁹ extrahat⁹.
Si āt qualitates assignare ignorās sit societas.
theoricos consulat. seq; sic cognoscat. pluribus

vero mentibus intimatum est gnothosolitos.

Hic oñdit p̄ditōes colerici. 2 p̄mo facit h. sc̄do subiun
git q̄ndā cautelā. ibi Lauendū ē āt. tertio remouet dubiū.
ibi. Si āt q̄litas. Primo dicit sic. Coleric⁹ q̄ ē pallide faciei
studebit i loco solitario. ne bilē infūdat p̄p̄ nīmū strepitū
in suā societate. Hec etiā venerabilē mgr̄at⁹ ledat maiesta
tē. Et subdit dicēs. o q̄tū vitāda ē lesio mgr̄at⁹. Pōt cole
ric⁹ etiā vti cena grandi. etiā 2 potu forti. Subiūgit q̄ndā
cautelā dicēs. maxime est cauendū ne litis horroz i potus
āministratōe extrahat. Et vltimo remouet dubiū sic inci
dēs. Cū sit dictū de quattuor p̄plexionib⁹ posset aliq̄s di
cere q̄uo nos h̄e poterim⁹ dictaz p̄plexionū cognitōnem
Remouēdo dubiū h̄ dicit Boec⁹. si ignoraueris assigna
re q̄litates. cōsule p̄hos speculatinos seu medicos. 2 sic fit
mentib⁹ intimatū. gnothosolitos. i. nosce teipm. Notādū
h̄ q̄ p̄plexio colerica est q̄n mictū componit ex q̄ttuor ele
mentis. siue hūorib⁹. sic tñ q̄ humor igne⁹ alijs humorib⁹
in eo p̄dominatur. Signa āt p̄ q̄ cognoscit h̄ complexio
sunt h̄. ipm esse pallidū sicut est color cinex. q̄d actionē ca
lidi sup humidū cōsumptuz fcat. etiā fortiter bibit et plus
q̄ comedit. Bracilis nō carnosus. facies ei⁹ macra et gra
cilis. cito irascit. ira q̄ eius cito trāsīt. audax est. preceps in
omnib⁹ factis. in tremore immoderat⁹. quasi nullū timēs
loq̄ndo. capillos hūis duos 2 nigros. supiora ei⁹ sūt gros

sa. ossa et ve
bilis et ve
re omnia n
nō attend
quia sicu
lio inuen
sunt suffr
sutus fal
cus croc
lo et mū
ra. ideo
q̄ omnia
predomi
tatē tñ. a
rois inee
modo p
fragibil
de q̄lita
alijs. al
nibus. 2
rū. Lo
ambab
fleuma q̄
fracto.
remissi
habene
ma cū n
mate q̄
inute p
differū
etiā etiā
nes p̄
dinofo
moq̄

sa. ossa magna. nervos et musculos habens duros. Do-
bilis et velox est et non piger. quia caloris est faciliter moue-
re omnia membra. prodigus est semper dans. circumstantias
non attendens. multum appetens quia calidus. parum potens
quia siccus. Unde si utatur humidis cibariis. utpote pul-
lis iuuenibus in recenti aqua decoctis. hec nature eius pos-
sunt suffragari. Signa hec habentur in his versibus. Hyr-
sutus fallax irascens prodigus audax. Astutus gracilis sic-
cus croceus coloris. Si quis dicat Auerrois super de celo
et mundo habet. quod omnia mixta habent predominium a ter-
ra. ideo moventur ad centrum ratione gravitatis. videtur id
quod omnia mixta sunt melancolica. Dicitur ad hoc duplex
predominium elementorum in mixto. Quoddam enim sumitur secundum quan-
tatem tantum. aliud vero secundum quantitatem molis. Dictum igitur Auer-
rois intelligitur de quantitate molis. quia in omni mixto terra
modo predominat. Dixit enim debet esse firmum. et non cito
fragibile. cuius causa est terra. Sed dictum auctoris intelligitur
de quantitate predominio. Unde aliquando quantitas terre predominat
aliis. aliquando qualitas et operatio ignis. et sic de aliis pro-
plexionibus. Hoc igitur modo proplexiones sortiuntur speciem et nume-
rum. Consequenter notandum quod nunquam due complexion-
es in ambabus proprietatibus oppositis simul esse possunt in eodem. ut
fleuma cum colera. et melancolia cum sanguine. nisi in gradu com-
fracto. Eo quod contraria simul eidem inesse non possunt. secundum rationem esse
remissus isti quatuor humores bene in uno congregantur. Et qui
habent symbolum ad invicem facile in invicem poni possunt. ut fleu-
ma cum melancolia. quia concitant in frigiditate. et sanguis cum fleu-
mate quia in humiditate concitant. Sed melancolia et sanguis ad
invicem poni non possunt. quia in ambabus quantitatibus seu proprietatibus
differunt. Et similiter colera cum fleumate facile poni non potest
cum etiam in ambabus quantitatibus repugnet. Quia igitur quatuor prople-
xiones perfecte raro pure et simplices reperiuntur. sed sepius permixte. ideo
divinoscere eas proplexiones non est puerile. Que tamen proplexio in
vnoquoque genere predominet capi potest aliquo modo per signa antedicta

Nota q̄ p̄plexio sāguinea q̄ calida ē z hūida affilāf aeri.
veri. v̄eto australi. z inf planetas ioui. ac inf erates homīs
iunētuti. Nec em̄ oīa calida sūt z hūida. Fleumatica vero
p̄plexio affilāf aq̄ inf elemēta. hyemī inf ptes āni. fauonio
inf v̄etos. lune inf planetas. z etiā sexui muliebri. Nec em̄
oīa frigida sūt z hūida. Colerica p̄plexio affilāf igni subso
lano. estati. z erati virili. z inf planetas soli. Nec ei oīa cali
da sūt z sicca. S; melācolica affilāf tre. autūno. boree seu
v̄eto septētrionali. saturno z decrepitu. Qm̄ h̄ frigida sūt
z sicca. Notandū q̄ triplex ē colera. s. cōbusta. tpata. z me
lācolica. Cōbusta viget in hoīb; nigrā hūitib; faciē. q̄si a so
larib; radijs p̄busta. Et tales sūt mltū rebelles. z de facili
ad irā cōmouēf. z cū inebriāf sūt furibūdī. Tpata at̄ cole
ra viget in hoīb; pallidā z aliq̄lic rubeam. hūitib; faciē. Et
sūt tales discretiores ī mēte. z freq̄nt furiosi nō multū seg
nes. Colera at̄ melācolica viget in hoīb; lurulētā faciē ha
bētib;. Et sūt h̄mōi sp̄ tristes. sp̄ hūites varias ymagiatōes
fantasticas. Et de tali intelligit lra.

Felicitis vero discipuli discretio magistratui
subijci gaudeat. eūq; metuēdo diligat. fidel' exi
stat. ne sub picturate dilectōis obtētū albin' exi
stat detrahēdo. Quid ei detractore nequi'. Ue
migrāt' deteriori. etiā si mille fuerit. Veniēti aut̄
migrō assurgat. p loco et tpe. ipsū salutādo incli
net. eūq; si iubeat asscquat'. P̄fāsiōni quoq; ei'
si pōt se inscrat cohabitādo. vt sic castigat' nō so

lū se ren
cōfluat
gistro su
presenti
tum. pp
pmprio
primat c
tum. eiu
Dic po
dictū suū
diuidit in
mar. ibi Q
felicit' discip
diligat. z in
q̄lis albin
dices. Qu
le essent.
locor tpe
Et si fieri
nō solū res
bia inq̄red
fm q̄ nec
dū p̄p̄ba
beat dicti
sibi exp̄ssū
deter se m
nō obedie

lū se remordeat. vix etiā si loc⁹ affuerit ad eum
cōfluat diligēter inquirendo. Si āt discipul⁹ ma-
gistro suo sp vt necessariū est nequeat exhibere
presentiā. tum ppter māsionis sue distantiam.
tum ppter alteri⁹ rei cām. dicticas lateri suo sp
pmpiores habeat cedulas ve. quib⁹ diligēter i-
pumat quod cōscientie pprie nouerit intima-
tum. eiusq; explicite inquirat dubitatum.

Hic ponit qddā pceptum generale. Et pmo fac h. scdo
dictū suū mag⁹ restringit. ibi Si āt discipul⁹. Adhuc priā
diuidit in duas. Priō poit doctrinā. scdo detractore excla-
mat. ibi Quid detractore nequ⁹. Priō dicit sic. Discretio
felis discipuli gaudeat se subijci mg⁹ratui. z metuēdo eum
diligat. z in oib⁹ ei fidel⁹ existat. Nō sub dilectōe picturata.
qlis albin⁹ extiterat detrahēdo Et tūc exclamat detractōz
dicēs. Quid ē nequ⁹ detractōe v⁹ detractore. dato q mil-
le essent. Fidelis etiā discipuli discretio assurgat incli-
nādo loco z tpe congruis mg⁹o suo veniēti. z si iusserit ipm sequat⁹
Et si fieri p⁹ inserat se māsioi⁹ cohabitādo. vt sic castigat⁹
nō solū remordeat se. s; cū loc⁹ fuerit cōfluat ad mg⁹m du-
bia inq⁹redo. Et illd mag⁹ specificat dicēs. Si discipulus
fm q necessariū ē neqat sp mg⁹o suo exhibere pntiā. inter
dū p⁹ habitatōis distātiā. z qnq; p⁹ alteri⁹ rei cām. tūc ha-
beat dicticas lateri suo pmpas. qb⁹ diligēt⁹ impmat quod
sibi exp⁹sū fuerit a mg⁹o. Notādū h q felix discipul⁹ gau-
dēt se mg⁹o suo subijcere ipm q timere d⁹. Nā q nō timet
nō obedit. z si nō obedit nō ē subiect⁹. Nō āt sic d⁹ timere
b 3

ipm sic fur patibulum. s. vt debitos honores sibi ipēdat. 7 e
mādato se subiiciat. ipm i nullo cōmouēdo. Ip̄m etiā dili
gere d3. qz si nō diligit ipm. p̄cepta sua nō cuitodit sed p̄tē
nit Talis āt p̄tēpt⁹ subiectōz ipedit. D3 āt discipul⁹ debitā
exhibēdo mḡro reuerentiā tpe 7 loco assurgere. Nō quidē
ōmī tpe. qz nō dū studio ē impedit⁹. nec oī loco. qz nō i sco
lis vel locis studiū. Et si p̄t discipul⁹ cōmorabit⁹ mḡro suo.
ne sol⁹ in studio se remordeat. Tūc āt q̄s se remordere d3
in studio q̄n p̄prio intellectu ad aliqd acq̄rēdū laborat. qd
p se inuestigare nō sufficit. Discipul⁹ em̄ q̄nqz magnos cir
ca materiā aliquā facit labores sup q̄ facili⁹ posset a mḡro
suo exp̄diri. Si āt cū suo mḡro morā h̄re nō possz habeat
dicticas in q̄b dubia emergētia p̄scribat. tpe vt oportuno
roz solutōez suo a mḡro inq̄rat. Nota dictica d3 a dicta
mē 7 ycos custodia. Un̄ Clerice dictica lateri sit sp̄ amica
Nā sine dictica vix retinebis ita. Item. Uox audita perit.
lra sc̄pta manet. Sed obijceret q̄s. h̄ est p̄tra cōmune pro
uerbiū. s. cordi nō carterē. D3 ad h̄ q̄ ista nō opponit⁹. pōt
ei p̄mo dubiū notificari et dicticis inscribi 7 postmodū in
tellectui. Et sic nō solū dicticis ē cōmēdandū.

Eum aut̄ indiscrepās cōueniēs qz affuerit cō
mēsaliū cōnexio annua vl̄ citerior scdm̄ p̄posi
tū cōmorādi volūtas. Salis āt lignoz qz i esta
te fragmēta. autūni copiā. vindemie triturā. ca
pricorni cōgeriē carniū. Q̄ qz p̄ficiēs sanitatis qz
p̄sentaneū scdm̄ facultatē in vnū cōponere. The
arthocopi mucor anxionari⁹ anhelitū infirmet

Et ne
carniū
sus int
memb
tidian
Post
p̄tēpti
dā alia
p̄cepta
dic sic
tra q̄ h̄
tūc p̄
piā sal
i estare
Doc ei
artocop
ta p̄fida
clusus
qd p̄t
politie
rudis q
bō. eo q
tate mel
vñ bō n
boies. v
antoz q
cr⁹ suppl
ciē i nu
nis. car
tib p̄plo

Et ne vini insipidi a cor cordis secretā cōfundat
carniū lanisterancoꝝ salisq; tritura fetoz inclu-
sus intestina corrumpat. lignorumq; defectus
membra contrahat. et quod deterius est quoꝝ

tidianis incurſibus ingrassetur anxionarius.

Postq̃ hoc eꝝ oñdebat p̃ceptū q̃ddā obſnādū i discipul̃
p̃t̃ aptitudiez f̃cipiēdi p̃gnitōez h̃itat̃ a docēte. h̃ oñdit q̃/
dā alia p̃cepta. Et diuidit h̃ ps i duas. Hā p̃rio ponit illa
p̃cepta. sc̃do d̃clarat eoz cās. ibi He artocopi mucor. P̃rio
d̃c̃ sic. Cū igit̃ p̃ncipio studiū seu scolariū fuerit cōcor̃s.
ita q̃ h̃eat p̃positū insiml̃ morādi p̃t̃ p̃vni? ā nī aut circiter
tūc pueniēs ē q̃ iuxta eoz facultatē festinet sibi p̃curare co-
piā salis. frumētū lignoz et copīā videmus. Sal q̃dē et ligna
i estate. frumētaz vīna i autūno. et i cap̃corno p̃geriē carniū
Docet ei mat̃e p̃ſeraneū ē sanitati. Et affligit cās. He mucor
artocopi iſficiat anhelitū. et ne eē vinū iſpidū cordis secre-
ta p̃fundat. et ne etiā seq̃t̃ rācor carniū. Et ne fetoz triture i/
clusus corrūpat intestia. et ne ligz d̃feci? p̃hat mēbra. et etiā
q̃d per? ē ne p̃tinua iſfirmitas seq̃t̃. Morādū h̃ q̃ f̃m p̃h̃m i
politici. h̃o vīnēs solitarie aut ē de? aut bestia. Rō ē q̃z ē a d̃o
rudis q̃ de nllō curā gerit. Et h̃ bestia noīat. Nō ei vīnit vt
h̃o. eo q̃ vite intellectuāli nō insudat. aut ē a d̃o p̃fect? felici-
tate mellicitatoria q̃ nllō idiger. Et sic d̃s. i. diuin? esse d̃r.
vñ h̃o nātalit̃ est aīal politicū et ciuile habitās int̃ alios
hoīes. vt sic hoīes sibi mutuo suppleāt defect?. Docet at̃ h̃
antoz q̃liē scolares sibi p̃uidebūt i diuerſ̃ varios eoz defe-
ct? supplētibz. nā p̃cta societate p̃grua scolares p̃uisione fa-
ciet̃ i nutriment̃z et alijs ad ṽsum vite necessarijs. vt i sale. lig-
nis. carbonibz. vīno. frumēto. et alijs h̃ mōi corp? p̃seruan-
tibz p̃plexionē iuuātibz et ad aptitudinē it̃erā āminiculātibz

Itē notādū q̄ vnusq̄s mēsis sua ppria h̄z exercitia. vt p̄t̄
in his p̄sibz a Ianuario p̄sequent enumerando Poto. ligna
cremo. de vite superflua demo. Do gramen gratum mihi
seruit flos mihi pratur. Vesses inclino. segetes tero. vīna
ppino. Semen humi iacto. mihi pasco sues mihi macto.

Item p̄ vocabulis text⁹ notet̄ p̄mo q̄ arthocop⁹ ē ab ar
thos grece qd̄ ē panis latine ⁊ copos labor q̄ si panis cū la
bore facit. Un̄. Est arthos panis qd̄ pbat arthocop⁹ Itē
rancor ē carnis pprietas. Acor vini. ⁊ mucor panis. Un̄
Carnis rancor. acor vini. mucor q̄z panis Item. Non mi
ser h̄ fertur. in cui⁹ sepe popina Puscidus est panis. caro
rancida. pendula vīna.

Magna vero discipuli cōmoditas est. put fa
cultas suppetit necessaria magistratui exhibere
ne dum ei⁹ inhiat executioni. rerū venaliū idul
geat comparationi. Q̄z absurdū est magistra

Hic Boet⁹ p̄tinuādo p̄positū suum
tus egestas. ostendit qd̄ expediat m̄grō ⁊ discipulo. di
cēs sic. Maḡ i h̄ p̄sistat discipulo cōmoditas vt suā iuxta
facultatē m̄grō suo. p̄uideat de vite necessarijs. ne tpe quo
sibi intēdere deberet instruēdo. circa rez venaliū curas se
habeat occupare. Subdit exclamatōz dicēs. Q̄z absur
da est egestas m̄grat⁹. Notādū h̄ q̄ maḡ in h̄ p̄sistit disci
puli cōmoditas vt iuxta sue facultatē exigentiā suo. p̄uideat
m̄grō de vite necessarijs. Sic em̄ tāto p̄t̄ fideli⁹ p̄ eū infor
mari. imo nūq̄ sibi facere poterit p̄dignā laborū recōpēsā.
Un̄ sic fili⁹ p̄t̄ subaz quā assumpsit a parentibz. nō sufficere
ei reddere equalēs. Sic nec discipul⁹ m̄grō p̄ scia ab eo si
bi mīstrata. In signū cui⁹ dicit p̄s in ethicis. Dñs paren
tibz ⁊ m̄gr̄is non p̄t̄ reddi equalēs. Faciat igit̄ discipulus

m̄grō
cessarijs
scolariū
fici p̄ue
gula sen

Lot
apprec
salubr

nati. v

tū. quo

rarioz

in quo

Quo t

Dica

Felix d

cessu. im

dicēs. Al

gerāt fa

seu diff

culo p̄t̄

cipio cu

sen ing

uideat p̄

sculinū.

actionibz

mgro suo iuxta facultatē exigentiā laborū recōpēfā. s. i. vite ne
cellarijs subueniēdo. Ne (vt dicit auctor) tpe instructōnis
scolariū victualijū pcuratōi hēat intēdere. vñ fruct⁹ scola-
stici pueniat minor amētū. Nā plib⁹ intēt⁹ minor est ad sin-
gula sensus. zc.

Lotricū at̄ vetulazq; remotio q̄ summo ope
appreciāda ē. eazq; accessus quāto rarior tāto
salubrior. Ne dū venerit aliquid suggerat iqui-
natū. vel a mācipio extrahat aliquid permolli-
tū. quoniā mācipioz raro reperitur clementia.
rarior in agone cōstantia. Ne seducēti mācipio
in quo confidit plenarie dominantis dilectio.

Quid tali fedius est. quid tanto grauius.

Hic agit de pūfisiōib⁹ adhibēdis inferiorib⁹ dicēns sic.
Felix discipul⁹ abstinebit se a frēqnti lotricū z vetulaz ac-
cessu. imo q̄to talis rarior tanto salubrior. Subiūgit cāz
dicēs. Ne vetule z lotrices pmissē domū ei⁹ accedētes sug-
gerāt famulātib⁹ seu p̄sulāt aliq̄ q̄b⁹ fieret ei⁹ depauperatio
seu diffamatio. qm̄ raro repit̄ fidelitas seruientū z in peri-
culo p̄stātia. Subdit exclamatōz dicēs. Ne seducēti man-
cipio cui dilectio dñi plenarie p̄fidit. imo tali nihil fedius
seu ingrati⁹ valet inueniri. Notandū h̄ q̄ studētes sibi p-
uideāt p̄grua de familia tam q̄ ad sexū muliebzē q̄ etiā ma-
sculinū. Ut p̄ eam de cura domestica subleuari scolasticis
actionib⁹ tāto efficac⁹ valeant inhiare. lz em̄ ipi indigeant

mulieribz. nō tñ eas debēt attrahere. qz cūz mulier nafalit
sit meretrix. ne lotrix ad suū veniēs mācipiū ipm elliciēdo
mala sibi psuadeat qbz bōa sua forsan dilapidarēt. Notā/
dū circa vocabula text⁹. qz agon agonis l'ago onis. dī loc⁹
belli. ab a qd est sine z gon⁹ angul⁹. qñ sine angulo. qā fieri
solet sine angulo. Sz fm Huguitōz venit a hbo ango gio.
ere. Inde agonizare. i. certare. Inde agonista. id ē. pugil.
Item mācipiū idē est qd famul⁹. z dī a man⁹ z capio. quia
seru⁹ dī esse capī manibz. i. pātibz sui dñi. ita qz suis pceptis
obediat. qd si nō fecerit rei⁹ nō existit seru⁹.

Hospitiū mūdum. suppellex mūdāta. thozal
dealbatū. mācipij prudētia rerū exit⁹ cōsiderāt;
seculitati domice sp assistētis decēri vultu sunt
cōponēda. Quid mācipio detrahēti crudeli⁹ est
Hic declarat Boeci⁹ seruiciū fideliū seruoꝝ declarādo
cū h exemplariter maliciā serui infidel⁹ dicēs sic. Seruus
fidelis hospitiū dñi sui seruabit mūdū z thozal dealba-
tū. Nec em̄ sūt signa fidelis serui. Oppositū at ē de māci-
pio detrahenti.

Eūctos terreat ifelix elymas ab elymādo di-
ctus. nomē ex re cōtrahēs. qui cū Ilycostrati
mūera suscepisset. pio ei vultu seruauit blādio/
ri oia ad nutū ammistrās. fidelisq; p oia existēs
fideliorē se esse pmittēs. Quicquid vero Ilyco/

strati possidebat fidelitas ipsi⁹ commissū est infu-
delitati. quid pla. cū nequissimi eliminatis infelix
puidētia cūcta. puidiss; sibi subpeditari. carniū
alimēta. pisciū fomenta. ceterarq; rerū venaliū
cōmertia. oīa in duplo q; essent apreciata do-
minicis aurib⁹ intimabat. Sicq; toti⁹ substātie
hausit incremēta. Hycostratūq; ī sūmā traxit
egestatē. et ī creditōz diurnā exclamatōez. qua
nihil amari⁹ imprimitur. Ne creditōz insania
maxia vero Hycostrati penuria eū ī mācipij er-
rorz cognitōz pduxit. Adē tarde cū elimatē sup
errore suo cōueit. Quo audito statī ī stumeliosa
verba. prupit. dominicq; ī viscerib⁹ mucronē se-
pelinit. qđ pri⁹ omiserat fecū asportauit. Onicū
q; corp⁹ canib⁹ ad deuorādū reliquit. Ecce q; de
testabile. pōitoris impietas scel⁹ perpetravit.

Hic declarat exemplariter predicta dāda suo q̄ vocabat ely-
mas q̄ hēbat dñm q̄ vocabat Hycostrat. Iste at̄ Elymas
p̄mo intrans hospitium dñi sui exhibuit se fidelē. z p̄misit se
in post adhuc fideliores. Et sic dñs su⁹ oīa sua bōa cōmisit
sibi disponēda. Qd̄ vidēs dicē? Elymas dixit se i duplo pl⁹
expēdisse i reb⁹ suis hūano necessarijs q̄ rei f̄ritas habebat
Quo dñm suū in summā traxerat paupertatē. creditor⁹ q̄ in
exclamatōz diurnā. q̄ nihil mēti amar⁹ ip̄mi p̄t. Daria at̄
penuria dñi sui sui i cognitōz eū pduxerat. Tādēq̄ eū sup
suo errore increpat. qd̄ dicē? Elymas dū audierat i f̄ba p̄
rūpēs cōtumeliosa dñm suū interfecit. Corpusq̄ dñi sui Hy-
costrati canib⁹ dimisit deuorādū. Tūc boeci⁹ exclamandū
dicit. O q̄ detestab. lefactū pditoris impietas ppetrabat
Flora q̄ tria sūt genera seruoz fugiēdoz. s. subtrahentiū.
vñ h̄ boeci⁹ nos edocuit. Scdm̄ est bilinguiū. vñ Bocci⁹
satis recitat in textu p̄ime seq̄nti. ibi Seru⁹ aut̄ biliguis.
Tertiū ē seruoz crudeliū. vid̄ in textu imēdiate seq̄nti iā
allegatū textū. ibi Seruoz siqdē crudelitate.

Seruus bilinguis procul expellatur. et ipsi⁹
imminēte nequicia statim deponatur. licet cō-

sanguinitatis proximitate coniūctus existat.

Hic boecius reprobat scdm̄ gen⁹ seruoz vitandoz di-
cens sic. Seruus bilinguis pcul expellat. z si consanguini-
tatis linea fuerit p̄iunct⁹

Seruorum siquidem crudelitate multos

sociorum vidimus incurrere iacturam.

Tangendo scdm̄ gen⁹ seruoz fugiēdoz. q̄ innuit cau-
savitatōis secūdi gener⁹ p̄missi seruoz fugiēdoz. Dicit sic.
Multas incidere vidim⁹ p̄icula p̄ seruoz crudelitates.

Creditorib⁹ at sūma adhibeatur dicti cōmē
datio. die q³ pref. x^o debiti semper. p posse solu
tio. Scholari vero cui pleno cornu copia nō ar
risit. o q³ dulcis est creditoris transactio. affi
niumq³ suffragii exhibitio. *Hic ostendit vili
tate acq^{re}ndi credito
res. Et pmo facit h. scdo oñdit modū acq^{re}di socios. ibi.
Prudētis s^o scholaris. Dicēs pmo sic. Sūma dicti cōmē
datio est creditorib⁹ exhibēda. 7 tpe p^o sūro mutuātū restitu
endū p posse. Declarat h dicēs. multū dulcē est transactio
creditoris. Et vicinor⁹ suffragia⁹ exhibitio scolari nō mul
tū in necessarijs abūdanti. Notādū h q³ scolares suo p^o
posse creditorib⁹ se exhibebūt paces p eos em actio discen
tis crebro adiunat. Nisi em scolari⁹ lōginqs studētib⁹ i
p^oib⁹ p creditores aliq^utiēs fieret subuētio. mltū occuparēt
t^ois repatriādo. 7 p p^ois suis a studijs i^opedirēt. q^ure p^ogruū
est imo summe pueniēs seruare fidē.*

Prudētis vero scholaris cōstātia s^o aliquo cō
sorte gaudeat spēali cui possit. p^oriā detegere cō
sciāz. qui nubila existēte fortūa diligēter subue
niat. Quorūq³ ingruente se sedulū exhibeat Et
si tetra mortis caligo affuerit. superstes faculta
tes disponat. si vero viu⁹ enadat. ab eo posset su
stentari pasci liniri cōsolari cubatū duci. diuer

sis etiā partib⁹ pcurari. Eligēte vero valitudine
libellis gaudeāt permutatim. questiūcul' certa/
tim. pmedabili etiā recordatōe gradatim. casti/
gatōis felicitate cōuersim. diuersis ac varijs io
corū generib⁹ dulciter obsequendo. Sicq; inter
eos mutue dilectōis maneat integritas. vt pri/
mei temporis ros instillans. in medio inun/
dans. in fine vero inebrians existat.

Hic ostēdit modū acq̄rēdi socios fideles ⁊ eligēdi. Et
p̄mo facit h. sc̄do oñdit ei⁹ vtilitatē. ibi. Quid dulcius. di/
cēs sic. Quilibet scholar' prudēs sp̄ aliq̄ socio gaudebit cui
propriā detegere posset p̄sciam. Et si fortuna fuerit nubi/
la inde posset p̄solari. Et si morbo p̄ueniat ab eo in sibi ne
cessarijs potest iuuari. ⁊ si viā carnis vniuerse ingrediat. p
eū facultates sup̄manentes fideliter disponant. Si q; ad
corpis puenerit valitudinē posset ab eo nutriri. consolari
et cubatū duci. Si vero vigeat sanitate p̄stina. gaudeat cū
eo pmutatim questionib⁹ disputatine. Etiā si opus fuerit
in morib⁹ ab eo dirigat. Ac etiā tpe ⁊ loco p̄gruis iocorū
generib⁹ ab eo recreari. quo mutue dilectōis integritas i/
ter eos videbit manere. Hoc etiā mō fiet q̄ dilectio primo
erit instillās. sc̄do inundās. ⁊ vltimo inebrians.

Quid dulcius. quid preclarior. quid certe
meli⁹. Adrestātus enī amoris nulla fauoris est

adeptio
scilicet
autem.
Dic
r⁹. qd ve
eptio ta
fm qd.
eos ven
ua ⁊ m
inibit
sciam. ⁊
pus qd
bus. ⁊
Si q;
tates.
Quo
tōe du
tiofisc
Debē
trāq̄lla
bois d
p̄stet
cētiā
diū
dit bo
modū
dio in
socio
eos
beran
nerat
neat
cis vi

adeptio. Inuidia vero si secundum quid euenerit.
scilicet in discendo. gratissima est. Simpliciter
autem. proprii auctoris consumptiua est.

Hic ostendit utilitatem predictorum. Quid est dulci? quod per se
est. quod uel melius est talis amicorum persistencia. nulla enim fauoris ad-
eptione tali potest esse melior. Subdit. si inter eos uenerit inuidia.
scilicet quod. uicem in discendo. talis est gratuita et bona. si homo simpliciter inter
eos uenerit. Bene nulla rationabili de causa tunc proprii corporis est persisten-
tia et mortale periculum. Horadum huiusmodi prudentes scolares. Perfortium
inibit cum socio suo sibi fideli. cui propriam posset detegere con-
fessionem. Hoc enim tam ad corpus ualeat quam etiam ad scientiam. Ad cor-
pus quod debet si fortuna fuerit minus prospera subueniat ei in repa-
bus. Si perueniat egritudine manum sibi porrigat adiutricem.
Si ergo terra mortis affuerit caligo ut supstes disponat facul-
tates. Si homo ualeat ut cum sustinet. pascat. linat. et proleat.
Quo ad scientiam quod debet. uicem ut permutatim gaudeat libellum reperi-
tione dubiorum et errorum castigatorem tam in moribus quam in scienciis. sola-
tiosus ergo etiam iocis ad honestatem spectantibus sibi inuicem obsequantur.
Debent ei solaciosis iocorum generibus honeste mutuo obsequium. quod
tranquilla requies uice humane est necessaria. Per ipsas ei spiritus qui uitam
hominis ducunt et vegetant recreantur. Nec autem requies in iocis quoddammodo
persistere uidetur. eo quod iocis quodammodo assilant ut ait ypcras. Deinde li-
centiam iocis sic damus licentiam quodammodo. Quies autem est necessaria curi que stu-
dium perit et se ipse impedit. Per iocum igitur cure depelluntur. Sub-
dit boetius in tertio quod integritas socialis dilectionis manebit ad
modum rosis generata. ut ros primo noctis tempore instillat. in me-
dio inundat seu crescit. in fine homo inebriat. Sic scolares cum
socio amicitiam pertrahunt. paulatim eam angeat. et ultimates inter
eos perfecte amicitie integritas persistat. non enim cito debet ge-
nerari et cito corrumpi. sicut de stipula incensa cito ignis ge-
neratur et cito deficit. Sed paulatim debet generari. ut sic perma-
neat incorrupta. Amicus ei summo quodammodo opere. Nullus ei sine ai-
cio uiuere eligeret. sicut bona omnia. per beatus octauo ethicorum.

Nihil enim tam aptum tamque conueniens ad res secundas et aduersas.
Iohannes dicit philosophus quidam. Amicitia est desiderabile nomen. refu-
gium felicitatis. miserie releuatio. quod est indeficiens etc. Item
notandum hoc quod duplex est inuidia. scilicet secundum quod et simplex. Inui-
dia secundum quod est quod venit legitimam propter rationem. ut si quis scholaris
plura sciret. et alius inuideret cogitans se etiam velle tantum addi-
scere sic et ille. talis inuidia gratuita esset et meritoria. Sim-
plex autem inuidia est quod non venit rationabile propter causam. Ut si be-
neficia. si quis alteri inuideret propter bona eius opera seu famam
laudabilem. talis inuidia proprium consumit auctorem. et est pec-
catum mortale.

Um me parētis vtriusque. puidētia ei⁹ col-
loquio ut assolet diebus paucis emittens
cōsolari. athenas ob causam studij me misisset. vni-
cum vite mee inueni custodē nomine Fauoneū. nō
a vento sed a fauore denotatū. hic cum me primo
inspexisset itinere fatigatū. diuersa cōsiderantē.
creberrime suspirantē. quesivit. cuias essem. se-
cūque me adduxit curialiter cōsolās. breuiter in-
quiredo. si ob studij causam illuc venissē. cuiusque p-
fessiōis essem. cuiusque facultatis. post triduum
vicorum nomina ostendēdo. Angipororum confraga.

dicēs hic vigēt chaldeoz presagia. Ptholomei
nō latēs glā. Aristotelē sincera veritas. Plato-
nis pbata deitas. Zenonis pcretio. Peri boni
dilectio. Pythagore pmissio. Homeri ylios. et la-
bor theseos. Euclidis theoreumata. Et micha-
li anxiomata. Baretis apozismata. ypocratis
scrutinia. Ariopagi efficacia. legū pitia. ypodio-
mij cōfusa glā. Eirci victoria. Palestre potētia
Cestus fulminatio. Dissiliū elatio. Flautarum
exclamatio. iuuenta peruagatio. coree cōnexio.

b Ic boeci⁹ oñdit exēplarit quō scholar⁹ qlibet fidelē
hēbit sociū dicēs sic Cū discretio parētū meorum
miserat me athenas cā studēdi pmittēs psolari ei⁹
colloqō paucul⁹ dieb⁹ put fieri ē psuetū. tūc inueniebā ibi
sociū vnū noīe Fauoneū. nō qdē a vēto denoiatum. s; a fa-
uore. q; mltū erat fauorabil. Qui cum me pmo insperisset
stinere fatigatū. diuersa psiderantē et crebro suspirantē. que
sinit de qua gēte et patria essem. Duxitq; me secū causa cō-
solādi. et qsiuit a me an ibi ppter studiū venissem. qsiuit etiaz
cui⁹ pfectionis et artis essem. Post tres ho dies oñdit mibi
noīa vicoz dicēs sic. h florent diuinatōes chaldeoz. h ma-
nifesta viget glā Tholomei. h clara p̄itas Ars. h probata
Platonis diuinitas. h zenonis discretio. et sic de alijs. viz
in textu. Notandū h q; Fauoneus Boeciū diuers⁹ inuo-
lutū curis crebro suspirantē cui⁹ esset pfectionis vel secte

curialiter interrogauit. Tūc em̄ tempis sicut adhuc sunt
tres erant secte p̄ncipales. scilicet stoicoꝝ. quoz princeps
erat Socrates. Sed quia Socrates non scripsit nisi de
moribus. ideo Platonis voluit suscipere tractatum. Alia
erat secta peripatheticoꝝ. quoz princeps erat Aristoteles
Tertia fuit epicuroꝝ. quoz p̄nceps erat Leucippus. Que
sunt igit̄ Fauone? cuius secte esset Boecius. Et ponit ibi
angipor̄toꝝ. Et venit a nomie angust? et portus. Presagia
autē dicunt̄ futuroꝝ diuinationes. que ex p̄iunctione seu con
cursu astroꝝ cognoscunt̄. in quibz chaldei studuerūt. erāt
autē apud eos. inuente. Tholome? autē multum viguit in
astronomia. ideo d̄: gloria. hoc est gloriosa sciētia astrono
mica ipsi? Tholomei. Aristotelica s̄o sciētia vocat̄ since
ra veritas. eo q̄ falsitati est imp̄mixta. Unde cōmentator
ait. qui recedit ab Aristotile recedit a veritate. Platoni at
attribuit̄ cōprobata diuinitas. Plato em̄ pre ceteris phi
losophantibz p̄mo oim̄ i celestiū intelligētiā et p̄me cause
cognitōz iūctetū videtur erepisse. Erat em̄ Plato Socra
tis discipul? qui moribz insudauit. Sed Plato in celestiū
cognitōem intellectū erepit. Unde et Socrates somnian
do se cignū album in sinu habere conspexit. q̄ de sinu suo
euolando. volatu celum penetrauit. se p̄ volatū erigendo.
Socrates expergiscēs nouit somniū illud alicui? fore pre
fagitiū. Certo igit̄ tempe transacto quia philosophie inten
dens assiduis p̄siderationibz subtilior exiterat. p̄mo natu
ras rerū generabiliū inquirendo. Deinceps in cognitio
nem corpoꝝ sup̄celestiū ingenium subleuauit. nec ibi siste
bat. sed naturā celi penetrando. de p̄ma causa ac intelligē
tijs altissimas habebat p̄templatōes. Morādū ibi. Zeno
nis p̄cretio. q̄ zeno geometer erat q̄ voluit p̄bare circuluꝝ
posse q̄drari. sic recitat̄ m̄etator. Arguebat ei sic. in q̄cūqz
genere p̄tigit̄ repire magis et min? i eodē est repire eq̄le. illd̄
ē cōe p̄ncipiū ad oēs scias. Sic etiā illd̄. in q̄cūqz genere
p̄tigit̄ repire extrema. i eodē p̄tigit̄ et medium repire. Hoc
at̄ p̄ncipiū cōe sp̄ealiter ad geometriā zeno applicabat per

ipm pba
p pncipi
ctus cōe
b̄r pbar
subsum
etiā min
in lra ze
siones p
bic dici
ctio vel
nū dile
quenda
quod est
dixit em̄
tradicti
nia p̄m
deleuit
e? fuit
nobilia
vt ad se
quandā
pora igit̄
corpora
as abili
cut nat
naues.
aut rep
nauta et
sicut na
est in B
nec etiā
aia p̄t
ad corp
tingit
nō p̄tigit

sp̄m pbādo sp̄ales p̄clusiones. qđ non est faciendū. Nam
p̄ p̄ncipia cōia p̄clusiones cōes p̄bari debēt. Eōis em̄ effe
ctus cōem req̄rit cām. Et speciales alic̄scie p̄clusiones de
bēt p̄bari p̄ specialia p̄ncipia. Processit ei zeno sic minorē
subsumendo. Sz p̄tingit rep̄ire circulū q̄drato maiorem z
etiā minorē. Sz p̄tingit rep̄ire circulū q̄drato eq̄lē. Dī ergo
in l̄ra zenonis p̄cretio. H̄ est p̄ncipioz cōmuniū ad cōclu
siones p̄prias diūctio vel copulatio. Unde cōcretio potest
hic dici p̄missariū ad cōclusionem intellectnalis cōiū
ctio vel copulatio. Ulterius dicitur hic in textu. Peribo
nū dilectio. quia Peribon^o de amicicia z dilectione lib^oū
quendā conscripsit. Aliqui tamen textus habent delectio.
quod est intelligendū q̄ Peribon^o om̄ia p̄ncipia deleuit.
Dixit em̄ q̄ nō cōtingeret cōtradicere. Et quia supra con
tradictionem aut affirmatōem et negatōem fundant om̄
nia p̄ncipia. ideo delendo cōtradictōem om̄ia p̄ncipia
deleuit. Ulteri^o dicit. Pythagore p̄missio. Unde p̄missio
ei^o fuit hoīes bñ z p̄mose viuētes post erutū corp^o corpora
nobilia debere ingredi. Et p̄ talē trāsformatōz depurari.
vt ad sedes celestes fierēt abiles. Sed hoīb^o male agētib^o
quandā p̄misit penā scz post mortē eoz trās corporari. cor
pora ignobiliū scz pecudū ingrediendo. vt p̄tinuā trās
corporatōem ad penitentiā reducerent. et ad sedes sidere
as abilitarent. Dixit em̄ animā comparari ad corpus si
cut nautam ad nauē. Nauta em̄ potest ingredi diuersas
naues. ergo anima etiā potest ingredi diuersa corpora. Hoc
aut̄ reprobātū est ab Aristotele. nō enim est om̄ino sile de
nauta z nauī. z de aniā z corpe. Est aut̄ bñ simile q̄ ad h̄ q̄
sicut nauta regit nauē. sic aniā regit corp^o. Dissimile tamen
est in h̄. qz sicut domificatio nō p̄t fieri p̄ q̄cūqz instrumēta
nec etiā ars aliq̄ alia. xbi ḡra nō p̄ fistulas z h̄mōi. Sic n̄
aniā p̄t migrare de corpe in corpus. Comparat̄ nāqz aniā
ad corpus velut artes ad instrumēta. Sicut igitur nō cō
tingit vnāquāqz opari p̄ vnū quodqz instrumētū. sic etiā
nō p̄tingit aniā q̄ est corporis instrumētū q̄libz corp^o it̄rare.

Delncepo p ylios homeri trolana historia ab homero de
 scripta intelligit. Per anxiomata s'o mychal' regulas z possi
 rões difficiles q's mychal' sup musica cõpilauit intelliga?
 Das em cū moreret in capsa eburnea depigi fecit. et eas/
 dē sepulcro suo iponi iussit. q' p' lōga tpa fuerūt inuēte. et
 anxiomata fuerūt appellare. ab ango gis. ere. eo q' intellectū
 anxiauerūt seu impediuēūt studentū. Per ypocratis scriu/
 tina intelligūt pncipia q' pscrutādo fm viā sensus z expe/
 riētie ab ypocrate fuerūt inuēta. Un' ypocras fuit medicus
 peritissim'. Perscrutabāt em oēs venas hoīm. Ipse ei fuit
 p'm' medic' q' corp' hoīs fecit mēbratim dilaniari sepando
 corp' a venis vt pcipet meat' oīm venarū. Lū at d'r ypodro/
 mū p'fusa gl'a. intelligendū ē q' ypodromiū erat locus in q'
 exercitabāt cursus equorū. Un' ex velocitate cursus vnus
 equi p' alio eq'tans p'fusa gl'az p'sequebat. Dicit etiā. Da/
 res apozismata. Un' dares faciles ppositōes z cōmunes
 facilliter intelligibiles p'pilauit. Un' vocāt hmōi apozisma/
 ta. h' est ap'iones. eo q' animū auditorū p' cor' claritatē ape/
 riūt. Itē ariopag' d'r ab ares qd ē p' z pagos villa vel loc'
 aut cāpus. q'si loc' v' camp' h'nt. Et sic vic' arheniensis
 vocabat' vbi p'hi studebāt. Inde ariopagita mgr illi' vici.
 Item palestra stre. d'r ludus vel locus luctādī. Et d'r a pa/
 lin qd est motus vel mobilitas. Item missile media corre/
 pra d'r sagitta. a mitto tis tere. q' mittit in hostes. Nota ibi
 Euclidis theoreumata. q' theos grece est timor vel de' la/
 tine. Inde theoro as are. i. videre. q' de' omnia videt. vel est
 p'siderare diuina. Inde h' theoreuma tis. i. elegans z ap'p'
 ta p'boz descriptio vel regula Unde regule geometricc di/
 cunt' theoreumata q'si apertōes. q' mētē lectoris aperiūt.
 Et h' theorisma tis. pro eodē. Scdm alios tñ theoreuma/
 ta dicūt p'pōnes p se note. Ubi notādū q' Euclides p'mo
 sciaz geometricā adinueit. Et p'misit p'pōnes p se notas ex
 q'bo speculāt p'clusiōes posteriores. P'io em oñdit qd pū/
 ctus qd linea. z tales terminos notificauit. Et ex illis col/
 legit p'p'ias ppositōes illi' scie. et hmōi theoreumata vocāt.

Itē circ
 cul' cu' p'
 eternā d'
 v' arare
 Tu habet
 tu cyroth
 albis velt
 latū missi
 pedibz. z
 chia in cr
 in approb
 Tu habet
 egolatus

Cū er
 liberali
 quāteq
 mpositas
 intētio
 moia d
 tan peci
 taneū el
 curie ne
 Alio et

Ite circa hunc textum Loree inuenio. Notandum quod correa dicitur cir-
culi cuius centrum est dyabolus. Et etymologizat quasi cor iens ad
eternam damnationem. Unde beatus Augustinus sic inquit. Melius est fodere
vel arare dominicus diebus quam correas ducere. Unde dicit Christus ad homines.
Tu habes in capite sertum de floribus. ego autem coronam spinearum.
tu cyrothecas habes in manibus. et ego clauos defixos. tu in
albis vestibus tripudias. et ego derisus pro te ab herode ad pi-
latum missus fui induit alba veste. tu tripudias saltando cum
pedibus. et ego pedibus laboraui. Ego pro te extensa habui bra-
chia in cruce. tu in correis brachia extendis ad modum crucis
in opprobrium meum. Ego in cruce dolui. tu in cruce exultas.
Tu habes latus et peccatum in signum inanis glorie et luxurie. et
ego latus pro te habui perforatum.

Cum ergo hec et alia multa fauonei intimaasset
liberalitas. que nam mihi esset facultas quesui-
t. quatenus expense loculi mihi posset sufficere nu-
mositas. Cuiusque disciplinæ promptior esset mentis
intentio. Dilectus sibi per ordinem responsis. quoddam me-
moriam dignum aicis auribus instillauit. quod se3 parci-
tati pecunie insisteret diligenter. quoniam pudori pre-
taneum est stulte commissum dilapidare. Cogenteque pe-
cunie necessitate pudore confusum me repatriare.
Aliud etiam non a via rōis exorbitans perpalauit. ut si

alic' disciplie me iſerere pri' diligēter inſpicere;
ſi bonis morib' obediret. liberaliūq; artiū vber
tate tuti' pollet. remotaq; oī negligētia ſuoz. p
motōi iougeret. cuiusq; pfeſſiōis eēt p triouūz
cū diligēter audirē. cūcta etiā conſiderarē. vt ſi
bon' licet balbutiēs. nō tamē ab eo recederē. v'
ſi nouerca cecitas ſubtilitatis ſimulachro ſtul
toz aures detinuiſſet retrograd' efficerer. Abſa
lo ſiquidē balbutiētis lz tedioſo fructu deliniri.
q; dulcore ſeducētis cecitatis gliari Fideliter aut
his et alijs ſecretis inſtructus duob' annis de
viginti dēptis atheis cōualui. Quicquid mali ex
pert' erā. ad boni faſtigia ſp ābelās. Iſo ē at dig
nus dulcoris acumiē q amaritudinis neq̄ inuiscari
grauamiē herodiani areſtoreſq; diſciplinē ſp ad
herēs. aliozq; ſcitillulas diligēt' mēti mēdauī.
Dic oñdit boeci' documēta q dederat ſibi ſauone'. di
cēa ſic. Poſtq; iſta 7 plā alia ſauone' mihi iūmaſſz interroga
uit q eēt ſacultas mihi 7 qntz ſufficere expēſ. Et cui' diſci

pline me
iſtillauit
gēter iſi
fulſa pul
uit docu
gēt iſpic
ybertate
intēder.
rē. Et p
ſi appar
ſicq; rtr
balbuti
dit di. q
maſit i ſ
tacūq; e
coris ac
git ſe ſp
ſcitillae
arbor a
cui' ama
i textu. h
ſcari gu
q nō gul
Secūdo
dare vi
clinās a
ſis 7 pec
as retē
abūdāti
datōis
cuſtodit
riā i don
cipale
eaz. Et
q debue

pline mētē intētio eēt p̄mptior. Quibz oibz p ordinē r̄fissio.
istillauit auribz meis documentū memoria dignū. s. q̄ dill
gēter isisterē p̄citati pecunie. ne inutilit ip̄a dilapidata cō/
fusus pudore cogere repatriare. Adhuc aliō mibi istilla/
uit documētū. s. q̄ si me iserere vellē doctris alie? m̄gri dili
gēt ispicere d̄berē si eēt bñ morigerat? Et si artū liberaliū
vbertate pollet. ⁊ remota negligētia suoz scolarīū p̄motōs
intēdet. q̄q̄ viderē cui? eēt p̄fessōis Et sic eū diligēt audi
rē. Et posito q̄ eēt bon? lz balbutiēs nō ab eo recederē. vel
si apparētia t̄m i ip̄o fuerit q̄ mētes stultoz assolet retinere.
sicq̄ r̄trogd? efficeret Sbiūgit cāz. meli? ē isormari fructu
balbutiēs lz tedioso. q̄ seducēs dulcore cecitat? gliari Sbi
dit di. q̄ fidelit p̄ dictū fauonē plurimis istruct? i secretis.
māsit i studio atbeniēsi. xviij. ānis sp̄ ābelās ad supiora q̄/
tacūq̄ etiā mala exp̄? Sbiūgit cāz sic di. Hō ē dign? dul
coris acumie q̄ amaritudis guamie neq̄ iuisuari. Subiū
git se sp̄ discipline arestotel? ⁊ herodiani isudasse. aliorū q̄
scitillas phoz mēti diligēt p̄mēdasse. Notādū h̄ q̄ scia est
arbor altissima. cui? radix amarissima. fruct? q̄ dulcissim?
cui? amaritudinē q̄ abhorret dulcedinē n̄ gustabit. Jō d̄z
i textu. Hō ē dign? dulcoris acumie q̄ amaritudis neq̄ iui
scari gu emie. Cui? p̄sonat illō metriste. Dulcia nō meruit
q̄ nō gustauit amara. Et q̄ nō studēt sūt illis gaudia rara.
Scdo notādū q̄ pudori p̄fētaneū ē cōmissa. stulte dilapi
dare vicio pdigalitat? insistēdo. Un̄ pdigalitas ē habit? i
clinās ad supercedendū seu supabundādū i latioribz exp̄
sis ⁊ pecuniāz p̄sūptibz vl̄ in defectū exp̄sionis vt custodi
as retēta. Un̄ pdigalitas nō t̄m liberrati opponit? fm sup
abūdātiā. imo eēt fm defectū. qz sic ē pdigalitas excessus
datōis ⁊ i p̄sūptibz pecuniaz. ita p̄t eē defect? i retētōibz et
custodia eaz. Uex t̄m pdigalitas mag? respicit supabūdā
tiā i donādo q̄ defectū i retinēdo. Recte sic liberalitas p̄n
cipali? ⁊ mag? ispicit dationē pecuniaz q̄ defectū retētōis
eaz. Et fm eustaciū triplex ē mod? pdigoz. q̄dā est pdig?
q̄ debite accipit ⁊ recipit. indebite t̄m ⁊ abundāter p̄sumit.

Ali⁹ est pdig⁹ q⁹ nō dat nisi qd optz. ita q⁹ nō deficit nisi ī re-
sentionibz. Et q⁹libz eoz p⁹ dici sūt pdig⁹. S; ali⁹ est mod⁹
pdigoz q⁹ p⁹ aliqd honorabile vl etiā delectabile psequē-
dū sua bōa psumit. Et talis pdig⁹ ē in textu. Notandū in
sup q⁹ pdigalitas est viciū z malicia. qz est habit⁹ inclinans
ad excessum z supabundantiā in sumptibz pecuniaz. In
hāc em̄ acceptōez pdigalitat⁹ p⁹sentit cōiter morales. Un̄
qz ipa ad vicia disponit. viciū z malicia dici potest.

E paupertatis facultati presentis operis
n droget simplicitas. cōfūdāt desperatio.
affligat desolatio. quid cūctoꝝ nature cōmune
dignum duximus examini committendum.

O Stēsa sup⁹ sagaci pūsiōne scolariū ostēdit Boeci⁹
impedimēta q⁹ talē pūsiōnē impediūt. Et cū h⁹ dat
remedia p⁹ h⁹ mōi impedimēta. Et diuidit p⁹ p⁹ in
tres. Nam p⁹mo facit h⁹. scdo enumerat illa impedimenta
ibi. Cū scolaris egestas. et tertio dat cautelas p⁹ talia ipe-
dimēta. ibi. Parentū detestabilis. Primo dicit sic. Ne sim-
plicitas p⁹nt⁹ libri obsit facultati paup⁹tat⁹. z ne sua cōfūdāt
desperatio. z ne solach p⁹uatō affligat dignū duxim⁹ exami-
mittendū qd nāte cūctoꝝ cōmune. seq⁹.

Cū scolaris egestas diuerso pcedat intuitu.
Cū ppter affiniū tenacitatē. tum ppter eoz in-
undantis pcelle penuriā. tum ppter eoz mortē
vel presentie carentiā. tum ppter alteri⁹ vitrici

vel nouerce iustitiamis obstaculum, tum propter priore
generis frus militie incuriam, tam propter germanie nu
bilitatis instaculum, tum propter familiaris adustionis
versutiam generali scemate pusi dignum duximus com
sulendum.

Hic enumerat impedimenta. Et per pre
sens per diuidi in tot partes que ponit impe
dimenta, partes patebunt. Dicit igitur primo sic. Dum paupertas
scolariu multis pueniat modis, aliqui propter parentum tenacita
tem, aliqui ex paupertate, aliqui ex eorum morte, aliqui propter eorum ab
sentiam, aliqui propter vitrici et nouerce instaculum, quique ex militari
incuria, vel nubilitate frus primogeniti, quique ex instaculo so
roris despiciende, quique ex sinistra informacione familie, Pre
terea dignum duximus dare consilium et remedium pro talis paupertate

Parentum detestabilis et adunca tenacitas
precum instaculo permollitur, tediosisque affatibus
plerumque dissoluitur, fletibus tempestiuis delinitur,
promissis fallacibus excecatur, munusculis affec
tuosis dissoluitur, adulatione si tempestiua fuerit per
foratur, Si nimis solidatur, adamantina licet te
nacitas fuerit, exemplari comonitu discutitur, alio

Hic ponit remedia pro
rumque rogatibus excitatur. predicta impedimenta. Et
per prius per diuidi in tot partes que ponit remedia, partes patebunt

Prio diē sic. Si parētes fuerit nimis tenaces tūc fili⁹ insi-
stat tediosis allocutōib⁹. Si at hū sufficiat tūc fletib⁹ tēpe-
stinis aut fals⁹ pmissionib⁹. vt acceptibilib⁹ munusculis d⁹
eos delinire. Si at ista tenacitas adhuc nimis fuerit soli-
data aliorum debet precibus deliniri.

Inundātis pcelle penuria p laboris icremē-
ta, ppriū obtēpanda ē. scriptitādo. trituras colē-
do. areas mūdādo. ad tps seruiēdo. Si tamē in-
geniosa scribēdi factas p lucy coegerit volūta-
riū necessitat⁹ stimulū ibibere. cauēdū ē ne deli-
ciosus mētē excecet appetit⁹. lucy enervet syre-
nosū. cōiter scribētū. pdiga raroq; siocl defrau-
det adulatio. ne familiar⁹ sinistra visu l⁹ auditu
ebibat q̄cādo scribēt⁹ dexterā pmolūt. Elebionis
neq̄cia nō obstāte parētele grā. o q̄ntū discēdi i/
cōmodū virtutisq; d̄trimētū mihi ptulit sub he-
diāo militātū. d̄ficiēte plexq; paterni cēsus igni-
culo. more p̄taxato merozē paupertat⁹ cauti⁹ duxi

mitigādū

laborib⁹

itimaui

sedib⁹ ib

malū qu

intrifeco

priusq; e

precū a

ris not

Hic po

rētū Et di

dubū. ter

simul. Di

scolaris

dādo. ma

scribendū

uet. et sic

ro inueni

sic debere

declarat

sic. Neq̄

cremēta

p̄no con

on⁹ ibire

mitigādū. Aliqđ ipūmēdo. tuti⁹ ē degere q̄; lōgi
labois itinera repatriādo iuit⁹ arrige. affinib⁹
itimaui neq̄cia glebiōis me pestifer; scriptozū
sedib⁹ ibui. lucroq; seducēti diurn⁹ gloriari. Ad
malū quippe plexq; parētū intētio pnior. igne
intrīseco euaporauit. solitoq; priuauit subsidio
priusq; exit⁹ acta. pbasset nō decliauit amentia.
precū āt ī nllō. pfecit istātia. qđ⁹ bimatū delato

ris notoria traditio remāsit. s; nō iulta recessit.

Hic ponit remediū p̄ paup̄tatē. q̄ puenit ex penuria pa
rētū Et diuidit h̄ ps in tres. p̄mo em̄ facit h̄. scđo remouet
dubiū. tertio adducit scia; partes patebunt. ⁊ legant p̄tes
simul. Dicit sic. Si p̄tes nimis fuerint depaupati. tunc
scolaris p̄rio vte; labore scribēdo laborādo. domos mūr/
dādo. mendicando. ad temp⁹ seruiendo. Sed iste modus
scribendi nō fiat nimis deliciose. ne lucrū syrenosus ener/
uet. et sic scribens non debet esse prodigus. q; sc̄ptores ra
ro inueniunt fideles. ita q; nō sint etiā adulatores dicētes
sic debere dilapidari acq̄sita p̄ sc̄pturā. Sbdit exemplū. q̄
declarat q; nimia sc̄ptoz adulatio socios defraudat. dicēs
sic. Neq̄cia glebiōis mltā mihi itulit incōmoda. Et ut; de/
cremēta sub herodiano dū studuerā. qm̄ deficiēte auxilio.
p̄no conabar ego boeci⁹ mitigare paup̄tatē. Tuti⁹ ei noui
on⁹ ibire paup̄tat; q̄; r̄patriādo lōgi itiner; arrige labores.

fio, velut vultū deturpātis pudore plena pulpe
resectio. Obtēperāde germanitatis insignia se/
cūdi theofrasti symachū filiū ycomicū nō sub/
silentio obmittendū est. Qui utroq; parētū vni
uerse carnis viā ingresso, iminētis infamie ger/
mane instantiā, dotis beneficio maritaliuit, seq;
meatib⁹ fortune obnixē cōmēdauit. Elyzie quo
q; marito naufragio surrepto, symachū fratrem
suū soror insequitur. Elyzia in mltis seruiendo
simulacra cūcta meritox symacho mīstrabat.
Nam, pprie carnis illecebris cū deesset sacras
florē secreti⁹ exponebat. Adaluit ei incurie vicio
clam Elyzia succūbere q; fraterne sedus constā
tie se viua disrūpere, nec ab iceptis retrograda
pmāsit quousq; ichoata fine termīauit idoneo.

Hic docz remediū q̄ paupertatē ex pte sororis nubilis di
cēs sic. Succurrēdū est sorori dū modo apta est ad despō
sandū, ne ei⁹ gēnitas polluat indigno pollice. Sbdit fa/
ciēdo exclamatōez Q. q̄ sororis p̄fessio castitatē laudāda.

pudorisq; ei? straria cōmissio dolenda. immo velut pulpe
amputatio pudore plena totam deturpat faciez. Declarat
B exemplariter de qdam dicto symach? q fuit fili? secundi
theofrasti. q sue subuenit sorori. qd sub silētio nō est obmie
tendū. Qui qdem symach? parētibz suis mortuis dedit so
rozi sue oēs subam hereditariā cā repellēdi instātiā iminē
tis infamie eiusdē. seq; p mēdauit fortune meatibz. Postq;
āt soror sua Elyzia p naufragiū suo puabat marito reddi
dū fratri suo parē vicē. Deditq; sibi dona plurima i mltz
sibi obsequēdo. imo dū in post incidebat cuz symacho frē
suo i paupratē. ppria deficiēte facultate carnis illecebz se
crete florē exponebat. Daluit ei vicio incurie clā sue cū be
re q; se uina fratne pstatie sed? distrūpe. Nec ab iceps? retro
grada pmāsit. donec ichoata sine terminauerat idoneo

Tenacitatis idustrie rudimēto adustōi dome
stice succurrēdū ē. ne mutuate pecūie diligētia
bilē ifūdāt. alteri? ve rei cōflict? casū pferat. qēqd
sub his fiat caute pferēdū ē. ne pusilla rex tena
citas vultū idicio rubor; i postex obstipet. La
bulata plexq; fortia vni? scintillule lesiōe ruere
dinoscūtur.
Dic oñdit documēta p egestatē q pue
dinoscūtur. niter pcessa pecūia. 7 pūo fac h. scdo decla
rat p exēplū. ibi Quid de caluo milite. di. sic. S bneniēdū
ē domesticē dilectōi documēto sapiēti. ne diligētia cōcesse
pecūie trā generet. 7 ne postea alteri? p flict? casū pferat. Et
qēqd fiat sub his caute pferēdū est. ne modica rex tenaci
tas vultū p obstipet rubore Declarat p silē. Nā mag dino
scunt edificia ex scintille vnius lesione sustinere ruinam.

Quid de caluo milite luce sapie predito sense
rit caluicies cognoscit. qui primo militie flo
re transitu faciendo amphora quando sub birro
latentem secum detulit. macipijque gratia comendauit.
statuque leui permutato alterius vice elegit cohortis
Olla quae de fictili cocum conuenit. rixae rancorisque fre
no dissoluto. indigne cocum rancorem perferens. calui
ciei fictile incussit. quae postmodum edera deco
rata. nullius de cetero succi conexio in pristinum
statum potuit reuocare lesionem ex incussu ficti
lis sibi stirpique probra contrahendo.

Subdit declarando per exemplum quomodo contingebat cuiusdam qui alte
ri accessit pecuniam dicens. Quid calua frons senserit viro lu
mie sapientie coronato cognoscit per sequentia. Ipse enim faciendo
aditum suae militie suppleuit secum amphoram pecunia plenam quam
sub veste secum portabat. Ea quae fidelitati serui sui commiserat.
Ipso autem animum mutante dictam amphoram ab eo cui ipsam commi
sit postulabat. Locus pro sine seruo cui fuerat commissa indi
gne hoc sustinens percutiebat caput domini sui cum amphi
ora adeo quod ipsum leserat quod nullo modo potuit sanari. postea
vero cum idem dominus edera debebat coronari inueniebatur in
capite suo lesura per amphoram sibi facta. unde tunc sibi totum
que progeniei eius confusio generabatur.

Sit igitur tñta paupertatis facultas. mūda.
paruoq; cōtenta. incurſus viriliter perferens.
ad ſūma ſe anhelās. oīb⁹ obediēs. et. p̄mpta fa
mulatu. ad obloquēdū tarda. fidel' obſcāo. inte
gradulciſq; colloq̄o. cordis tñſitate carēs. qm̄
eius oppoſitū cum ea morari non app̄cciatur.
Licet enim a multis deſtituatur laboris retri
butio. tamen ab aliquo promerebitur fauoris
adeptio. Unde emerito plerumq; lapſu tempo
ris cōtingit quod annuo nequiuit produci cur
riculo. adulatoris officio delatorisq; conſortio.
pro loco negotioq; temporis exterminatis.

Hic Boecius ſolaſ paup̄tatē dicēs ſic. Paup̄tas erit
tuta. modicis cōtenta. ſuſtinēs audacter imputatōnes. af
fectās ſemp ad altiora. obediēs omnib⁹. tarda ad obloquē
dū. p̄mpta ad famulandū. fidelis in ſervitio. fauorabi
lis in verbis. cordis tñſitate carens. Oppoſitū em̄ eius
ſc; ſupbia in ea vituperat. Subdit cautelā circa p̄ dicta.
quia dicit p̄us q; paup̄tas erit p̄mpta in famulatu. ergo
ſubdit h̄ cautelā dicēs. Licet a multis retributio laboris
deſtituat. ab aliq; tñ vtriq; fauoris adeptio impetrabit. Uñ
ſepe vñco dic̄ acquir̄ q; anni toti⁹ p̄curſu. p̄duci nequit.

Et ad
exterma
nactas
eius p̄p
deficere.
p̄ungit e
et h̄mōi
dus circ
q; opor
deſtruct
liberal
ralitas
defecit
Seco il
documē
at ſuffici
fluū ad g
cit. q; ſu
cuſtodie
regulas
efficit h̄
et. q; h̄
tice. Juc
lior hoī
p̄gruent
Iſta ac
ſuoz lar
et expoſit
tenet ad
S; aliq
dētes ſib
ceſſitatē
defecit
h̄o fruſt
decipit.

Et si adulatoris officio sortioque detractoris. pro loco tpe
exterminat. Unum notandum circa textum expeditum. quod ad unam te
nacitas seu illiberalitas sumope est vitanda. Quoniam sic in divi
tibus et pecuniis quantum ad expositum donationem et sumptuum contingit
deficere. sic etiam quantum ad retentum acceptum et eam custodiam
contingit excedere. Habetur pro ad hoc inclinans de illiberalitas.
et homini habetur est vitiosus. Quadruplex enim assignari potest mo
dus circa istam materiam. Primo contingit errare in dando minus
quam oportet. et in deficiendo in donationibus. et quod defectu sequitur
destructio amicitie. Tales enim illiberales a cunctis odiuntur.
liberales vero propter primum maxime amantur. Ideo dicit Boetius. quod libe
ralitas reddit homines maxime honoratos. Patet ergo quod maximus
defectus et vitiosus est in donationibus per quos amicitia corrumpitur
Secundo illiberalitas quodammodo videtur esse deformis nasci. et est
documentum pertrariari. Nam in animalis nutritio cum nata habe
at sufficientiam alimentum per suum ipsam preservationem. ipsa ordinat super
fluum ad generandum sibi simile. Illiberalitas vero propter pertrarium fa
cit. quod superflua que non sunt necessaria per sui preservationem retinet et
custodit indigere non concitando Ideo illiberalitas non insequitur
regulas et documenta nasci. Preterea per defectum in donatione
efficitur homo incivilis et incommunicativus. Hoc autem est contra naturam
ei. quod homo naturaliter est animal politicum et civile. sic habet primum poli
tice. Incivilis autem secundum materiam et formam aut pravus est. aut me
lior homine patet. quod ad civiliter concitando oportet habere aliquam
congruentiam benivolentiam et amicitiam ad ipsos cives vel alios
Ista autem non possunt privari vel preservari nisi per aliquem bonorum
suorum largitionem et concitationem. Errat enim in defectu expensarum
et expositione circa suam propriam sustentationem. Nam homo naturaliter
tenetur ad suum ipsam dilectionem decentem et conversationem honestam
Sed alii illiberales deficiunt in expensis circa seipsum non au
dentes sibi de propriis pecuniis necessaria procurare. vel secundum ne
cessitatem nasci. vel secundum decetiam stat. Et in isto videtur maximus
defectus et error. Est etiam error in defectu expositionis in hoc quod
homo frustratur proprio fine quem desiderat et intendit. et ita seipsum
decipit. Nam per hominem retentum seu tenacitatem maxime et ser

ueter hō desiderat ditari. S3 p talē defectū efficiť pauper
Nā diues ē ille q sup pecunias dñat. z eis utit ad finē i quē
sūt ordiate. Nā esse diuitē magis sūtit in uti q̄ i possessione
ut dīc Arz. z Seneca. Nō q̄ parz h3. s3 q̄ plā cupit paup est
S3 hoīes i expēsis deficiētes pecunijs subijciunt. nec hñt
diuitias. s3 magis diuitie hñt eos. qz hñt vno mō dī qd ē du
cere altez fm suū ipetū z nafam. sic febris febricitatē. sic z
diuitie ducūt illiberalē fm ppiū impetū. Iō illiberalis est
fūilis p̄ditōis. z etiā inuirlis. Rō. qz virilis hō d3 sup oīa
bona dñare. q̄ sūt ordiate ad sibi subseruiēdū. S3 p illibe
ralitatē hō seipm subijcit pecunijs. iō tenax et illiberalis ē
vilissime p̄ditōis. Error etiā p̄git i excessu acceptōnis z
acq̄sitōis diuitiaz. Sūt em aliq̄ ita acceptiui q̄ n̄ curant
vnde cūq̄ venirēt diuitie. Sumerēt ei a paupibz idigēti
bus. q̄b deberēt de p̄p̄is subuenire. imo aliq̄ sūt ita accep
tiui q̄ vilissimis officijs p pecuniaz acq̄sitōe se exponūt. si
cut tortores et latrinaz mūdatores. imo aliq̄ sūt ita accep
tiui ut etiā iusticiā aliena bonā rapiūt z subipiūt. etiam
mō q̄cūq̄. Quisimodi sūt raptōres. homicide. fures. simo
niaci. z sic de alijs. Error etiā p̄git in nimis custodiēdo.
qz p h̄ p̄prio sine pecunie puant. scz vsu suo. Preterea. cu
stodia pecuniaz ē mltipliciter piculosa. p̄ fures. p̄ tyran
nos. p̄ reges tpales. q̄ sepe man⁹ apponūt. Iō dī. j. ethico.
q̄ pecunie cū labore acq̄rūt z cū metu custodiūt. Illibera
les hō etiā p̄ illiberalitatē tendūt ad ipossibile. s. ad satiā
dū appetitū diuitiaz q̄ insatiabil est. Sic patz p doctrinā
Salomonis dicētis. Diuitiaz appetit⁹ nllō est termio p̄fi
nitus. s3 crescit i infinitū. Et qz illiberalitas et adamantina
tenacitas adeo ē detestabil z nocīna. iō sūmope evitāda.
Scdo notādū q̄ idēptificādo tenacitatē cū illiberalitate
queri possit an illiberalitas etiā auaricie possz idēptificari
Ad qd dicēdū ē cū scrō Thoma q̄ auaricia dupl̄r p̄sidera
ri p̄t. Uno mō ut ē hñt inclinās animū z affectū ad mltas
diuitias possidēdas. nolūt tñ aliqd de alieno surriper de
tinere. s3 etiā nō velint aliqd dare. nec etiā audeant circa se

aliqd expēde Et sic auaricia ē eadē cū illiberalitate. ⁊ sic auaricia n̄ ē pctm̄ mortale. Scdo mō p̄t capi auaricia p̄bitu inclināte animū ⁊ affectū hoīs ad abūdantiā vtiliū ⁊ bonoz exteriorū n̄ curādo vnde cūq; hēat. imo volēdo aliena rape vel detinere. Cuiusmodi est vsurari⁹ ⁊ symoniac⁹. Et h̄ mō auaricia opponit iusticie. ⁊ ē pctm̄ mortale. Et lz ip̄a h̄ mō p̄supponat ⁊ comitē illiberalitatē. nō tñ adeq̄te p̄riat illiberalitati q̄ etiā p̄fat̄ circa bōa aliena. Isto ḡ mō n̄ ē eadez cū illiberalitate. His v̄is p̄seq̄nt̄ de tenacitate seu illiberalitate p̄ p̄p̄tōez ad p̄digalitatē p̄siderādū ē. q̄ illiberalitas simplex ē peior p̄digalitate. q̄ p̄digalitas tribz modis facili⁹ curabil⁹ ⁊ sanabil⁹ est magis ip̄a illiberalitate. Prim⁹ sumit̄ ex pte egestat̄. q̄ difficile ē ex nlla pte recipiētē. ⁊ sup̄abū dāt̄ expēdētē suā t̄palē subaz ditari v̄l diuitē remanere. Stati ei suba t̄palis ip̄m d̄relinq̄t. ⁊ sic instigabit a nāfa ad magis ⁊ magis retinendū. eo q̄ ip̄m de aliq̄ viuere optet. Et v̄gēs nccitas ip̄m pūget ⁊ monebit ad desistēdū a sup̄fluis donationibz. ⁊ etiā ad aliqd̄ detinēdū ⁊ p̄ se retinēdū. Pretea cū ip̄e totū dederat nō hēbit qd̄ dare vel expēdere. iō cessabit a tali datione. sz p̄riū est de illiberali. Illiberalē s̄o ip̄osibīlē ē qd̄āmodo depaupari. cū p̄tinue accipiat ⁊ custodiat q̄ de quanto p̄ se senescit de tanto p̄ cupit ⁊ inclināf ad desistendū a sup̄fluis dationibz. Ideo illiberalitas auget̄ p̄ ista motiua. Prodigalitas s̄o de facili curat̄. Cōiter ei d̄ q̄ alijs vicijs senescit sola auaricia inuenescit. Tercio mō h̄ idem p̄ ex pte dictam̄is rōnis. Nā p̄dig⁹ directe appetit honestū. saltē v̄z vel apparēs. Sz appetit⁹ illiberalis magis tendit ad bonū vtile. modo facili⁹ sanatur appetitus tendens ad honestatē inordinate q̄ tendēs ad vtile. Quia appetitus vtilis non est terminatus. sed crescit in habituz.

Patet h̄ idē sc̄do p̄ncipaliter. qm̄ illud viciū est pei⁹ qd̄ h̄z
ortū ex affectu vili q̄ qd̄ p̄cedit ex affectu hōestati. S̄z p̄di
galitas ori⁹ ex affectu hōestati. illiberalitas p̄o ex affectu
vili. ḡ illiberalitas est peior p̄digalitate. Alio mō p̄z qz
viciū pei⁹ est qd̄ ori⁹ ex maiori nociuo. S̄z hōestū ē magis
appetibile ⁊ facile alliciat q̄ vtile qd̄ nō h̄z rōem appetibilis
f̄m se. Hōestū h̄o sua vi nos trahit. ⁊ sua dignitate nos al
licit. vt vult Tulli⁹. Pr̄terea viciū illd̄ pei⁹ est qd̄ magis cō
trariat̄ mediocritati. s̄z illiberalitas magis p̄riat̄ benignitati
⁊ liberalitati q̄ p̄digalitas. qz illiberalitas p̄riat̄ liberali
tati in simpl̄r nō dando. s̄z p̄digalitas in nō dādo sic opoz/
tet. ḡ zc. Ampli⁹ illiberalitas p̄ducit hoiez ad peiorē vitaz
q̄ p̄digalitas. ḡ est peior ea. Tenet p̄na. qz ex habitudine ad
p̄sequentiā possum⁹ arguere alic⁹ actus maliciā. An̄s p̄z. qd̄
illiberalitas ducit ad oēs filias auaricie ⁊ iniusticie. s̄z ad
f̄monia. furtū. homicidiū. p̄demnatoz innocentū. ⁊ par
tim ad ydolatriā. ⁊ ad mechandū p̄ lucz. Sicut ḡ illibe
ralitas est peior p̄digalitate. sic etia⁹ act⁹ illiberalitatis est
peior actu p̄digalitati. Nam dare cui nō oportet ē minus
malū vel melior opatio q̄ nō dare q̄b̄ oportet. Probat h̄
Berardus odonis. p̄mo. qz nō dare q̄b̄ oportet ori⁹ ex ap
petitu inordinato pecunie seu boni vili. q̄ aliq̄s appetit pe
cuniā p̄ se nō audendo eā dare vel exp̄dere. Iste at̄ appe
tit⁹ est inordinatissim⁹ ⁊ p̄ naturā vili. ⁊ vtile nō d̄z app̄ci
p̄ se. s̄z p̄ vsum. S̄z dare cui nō oportet ori⁹ ex appetitu
hōestati saltē apparēt. Et iō illa apparētia hōestati excu
sat ⁊ minuit pctm̄. s̄z nō totaliter auferat. Pr̄terea illibera
lis peccat in bonos. qz nō dat bonis q̄b̄ dare oportet. S̄z
p̄dignus peccat i malos dādo s̄z q̄b̄ nō oportet. mō p̄mū ē
ḡm q̄ sc̄dm. Notādū vltio q̄ m̄l̄s occasionib⁹ q̄s moneri
p̄ ad dandū. tenacitatē v̄ illiberalitatē extirpādo. Primo
p̄ datōis hōestate. nam p̄ datōnē diuine hōestatis et
bonitatis noticia inest nob̄. maxie p̄ s̄z q̄ de⁹ dedit oīb⁹
esse ⁊ viuere. s̄z his clari⁹. illis p̄o obscuri⁹. vt h̄c p̄mo celi.
Nec diuine bonitati p̄ datōem aliqd̄ accrescit. Iō nō dat

propter incrementū bonitatis. s. propter honestatē opis. Preterea
dare videtur potissima opatio inter opationes nature. Sed natura
nullū inutile opationis operatur. quia dirigatur ab agente infallibili. § 2.
Maior patet. quia generare sibi sibi et concipere se est quodammodo
dare. quod tamen est principalissima opatio nature. ut patet secundo de anima.
per hoc enim generans matrem assimilatur primo enti. Potest etiam quod
occasionari ad dandum propter aliquod delectabile acquirendum. sicut
aliquis datur meretricibus. Vel propter complacentiam et delectationem in
turpibus operibus in illis quibus dant. sicut quod datur histrionibus
adulatoribus. cantoribus. et sic de alijs. Et finaliter propter quācumque
quod aliam voluptatē. et propter honorem et propter vanā gloriam. vel propter al-
teri nocere.

¶ Cum ad magistratus excellentiā bene i-
dolus iuuenis velit accedere. necessarium
est ut tria genera statuum quos innuit Aristoteles in assignatione probabilitatis diligenter in-
telligat. Sunt autem quidam vehementer obtusi.
alii mediocriter. tertii excellenter acuti. Nullus
vero vehementer obrusorum vidimus unquam philosopho
nectare iebuari. Istis vero ars mechani-
ca gaudet maritari. Mediocribus autem politica.

i Ab hac parte ostendit Boetius qualiter sit procedendum ad
apicem magistratus. Et antequam ostendat talem modum po-
nit quasdam divisiones valentes sibi ad propositum. Secundo

exequit deposito suo. ibi Istis siquidem. Prima in duas
diuidit. Nam pmo facit quod dictū est. secūdo ostendit q
sunt scientijs applicandi. ibi Nullum vero. Primo dicit sic
Quādo iuuenis bone inquisitōis et puenientis dispositio
nis pponit acquirere apicē magisterij. tūc necessarium sibi
est ut cōsideret tria statūū genera q innuūit ab Aresto. in as
signatōe pbabilitatis. Illa em̄ debēt pncipaliter cōsiderari.
Et subdit ponēs diuisionē. q qdā sūt hoies rehemēter ob
tusi. qdā mediocriter. et terij excellēter acuti. Et tūc appli
cat illos ad scias spēales dicēs sic. De numero rehemēter
obtusoz nūq̄ vidim⁹ aliquē inebriari nectare philosophi
co. Sz ist⁹ gaudet ars mechanica maritari. Et mediocri
bus politica.

Excellenter vero acutoz tres inuenim⁹ parti
tiones. Quoz primi excellenter acuti. alij me
diocriter. terij excellentissime acuti. Excellen
ter acutis arridet yconomica. mediocribus sub
lunari globo phisica ypothecariozūq; practi
ca. Excellentissime acutis. quos maxime notos
scdm philosophiā Arestoreles in topicis vocat.
vniuersaliū per experimēta singulariūz arridet
cognitio. Hec triuialiū dnā. quadruialiū potē
tia. Q̄q; felix ē exhibitio istoz. Mediocritas at

extrem

quādo

florē co

dit h pa

dubiu. i

fac qd d

lo p Ex

iuenit

excellē

dicēs. q

nit phil

nenit ip

riū. Ita

dic qd f

set ei a

tionē i

florē

babile

Et rāq

rudes.

ph rāq

cis su

atq; p

dmed

gd. h

oport

tudinē

ruli. A

data d

inē se

Reeti

h rec

extrema p̄ticio bonosq; p̄fectos sibi cōparauit
quādoq; h̄z cū sudore m̄grāt⁹ ditati sūt honore.

Hic poit subdiuissio
floze consūpto iuuetutis. nēvltimi mēbri Et diu
dit h̄ ps i duas. Hā p̄rio poit talē diuissioē. sc̄do remouet
dubiū. ibi **Mediocris** at. Adhuc p̄ma i duas. Hā p̄mo
fac qđ dictū ē. sc̄do oñdit q̄b̄ sciēt̄s sūt applicādi. ibi pau
lo p⁹ **Excellēt acut̄s**. di. sic De nūero excellēt acutoz triplex
iuenit̄ gđ⁹. qđā ei dicūt excellēt acuti. qđā mediocres. z ali
excellētissime acuti. Tūc s̄dit q̄b̄ sciēt̄s isti sūt applicādi
dicēs. q̄ excellēt acut̄s arridet yconomica. mediocribz pue
nit p̄hifica z p̄ctica apothecarioz. et excellētissime acut̄s cō
uenit ip̄a p̄hia q̄ fac̄ noticiā vniuersaliū p̄ cognitōz singula
riū Ista ei ē dñā triuialiū. z potētia q̄druuialiū. S̄bdēdo
dic̄ q̄z felix ē exhibitio illi⁹ Et tūc vltio r̄mouet dubiū. Pos
set ei aliq̄s q̄rere. Si mediocrit̄ acuti acq̄rere possēt p̄fec
tionē i p̄hia. Et r̄ndet boeci⁹ q̄ sic. z h̄ cōsūpto floze iuuetut̄s
Notādū h̄ q̄ p̄babile sic diffinit̄ s̄m **Ar̄. j. topicoz.** Pro
babile ē qđ videt̄ oibz aut pl̄ibz vel sapiēt̄ibz. z his l̄ oibz zē.
Et tāgūt obrusi p̄ h̄ qđ d̄z oibz. nā qđ oibz parz bñ capiunt
rudes. **Mediocres** tāgūt p̄ h̄ qđ d̄z pluribz Et maxie acuti
p̄ h̄ tāgūt qđ d̄z sapiēt̄ibz. Vel sic diffinit̄ s̄m **Boeciū i topi
cis suis.** Probabile ē qđ videt̄ oibz l̄ pluribz vl̄ maxie not̄s
atq; p̄cipuis. l̄ vnicuiq; artifici s̄m ei⁹ facultatē. vt medico
d̄lmedicia. naute d̄ nauibz Itē notādū q̄ stat⁹ h̄ appellat̄
gđ⁹. h̄z aut̄ gđ⁹ fieri in certo ordie. Et id̄ i statibz quendam
oportet ponere ordinē. Sūt ei qđā vehemēt̄ acuti s̄m ap̄ri
tudinē igeniū z ingeniosi. aliū mediocres. z aliū vehemēt̄ ob
tusi. Acuties ē dispō alie⁹ ad frutē penetrādā. z ē accōmo
data ad itellectū l̄ igeniū. Quātū ei suffic̄ ad p̄ns tal̄ ē dñā
int̄ sensū z itellectū. qz s̄c̄us stat i sup̄ficie rez s̄c̄ibiliū z re
flectit̄. nec p̄t p̄tigere interiora rez. Intellect⁹ at̄ nō sic stat.
h̄z recognoscit̄ interiora. z non solū exteriora seu sup̄ficialia.

Propter h̄ d̄ h̄e p̄tutē penetratiuā q̄ occulta nate pene-
trat. Un̄ actio acuti ē penetrare. Et q̄ excellēter ingenio/
si sufficiūt penetrare ea q̄ latitāt ī p̄fūditate rez ex h̄ dicūt
vehemēter acuti. Qui at nō p̄nt penetrare nāfas rez occul-
ta indagare. s̄z solūmō sup̄ficialia et sensibilia cognoscere
dicūt vehemēter obtusi. Mediocit̄ at acuti dicūt q̄ ī q̄bus
dā p̄nt penetrare rez nāfas speculādo. in q̄busdā p̄o defi-
ciūt. ita q̄ ad speculatiōez p̄cipue entiū diuīoz p̄tigere nō
p̄nt. Cōsequēt̄ notādū q̄ Albert⁹ magn⁹ cap. vltio p̄mi li.
de intellectu et intelligibili fm̄ facultatē nate intellectuāl̄ q̄ est
in hoīb⁹ q̄ndā causat intellectuāl̄ diuisionē. de qua etiā p̄cipue
Arist. et Auicēn. ac eoz seq̄ces faciūt mētōez. Sūt etiā q̄daz
intellect⁹ pl⁹ p̄tinuo rpi p̄iūcti. Et hī in formis ymaginādis
et sensui sūt imixti. Quidam p̄o sūt pl⁹ separati. et q̄dā medio
mō se h̄nt. Quidā etiā vires ymaginādi vel aliqd p̄ sensus
p̄cipiēdi nō h̄nt. Et p̄mi q̄dē intellectuāl̄ sūt obscuri. nil acci-
piētes nisi cū magno labore. Et oportet vt doceāt p̄ exem-
pla sensibilia. Et tales aut sūt impossibiles aut difficiles ad
intellectū diuīoz p̄ se manifestoz. q̄ ī p̄ma p̄hīa tradūt. Et
vocāt mali genij a vulgo seu obtusi. Scōi at aut p̄ se aut
ex p̄ua doctrina nati sūt intelligere oīa. q̄ intellectuāl̄ agentez
nō h̄nt q̄si efficiētē p̄ abstractiōez intellectuāl̄ s̄z h̄nt eā q̄si p̄
forma p̄ quā anim⁹ intelligibil̄ cūcta opat. Et h̄ vocāt ab
Auicēna intellectuāl̄ sance siue mūd⁹. Ab aristot. at diuin⁹ in-
tellect⁹ appellat. h̄ ei leui studio ad p̄phetias accipit illumina-
tionē. et ad sup̄noz verā interpretatiōez. Medi⁹ at intellectus
est q̄ facilius inuat studio et doctrina ad intelligēdū tā p̄phe-
tica q̄ diuina. Sed terci⁹ inuari nō p̄t aliq̄ rōne. eo q̄ neq̄
separat⁹ est. neq̄ h̄z instrumēta q̄bus inuēt opib⁹ aīe sensibilib⁹
Et h̄ aliq̄n p̄rigit ex vicio complexiōis. aliq̄n ex p̄suerudie
nō extollēdo se vltra sensibiliū acceptiōez. Notādū p̄scqn̄
ter q̄ moralis scia aut ē de bono hoīs fm̄ se. aut ē de bono
e⁹ respectu mltitudis. Si p̄mū. sic est monastica. q̄ ē pars
scie moralis tractas de mō viuendi vni⁹ fm̄ se. Et d̄z a mo-
nos qd ē vniū. et ycos custodia l̄ scia. q̄si scia tractans de cu

studia
lentia me
moralis.
minia rel
titudis d
economy
et genera
mica. De
stos vel
milie. E
ad domi
diuisiō
ciuitas. v
q̄si scia tr
Est at d
ē dicta p
mica et p
in societ
pater qd
ex vestitu
bus liber
em viuer
bus nō p
faciūt ad
est aīa l̄
inter cer
oīa anim
Hasta em
strat. U
di sūt oī
paratiōe
uētib⁹ v
cienter a
sufficiē
ita p̄rā

stodia vel regimine vni⁹ p se. Per anthonomasiā. i. excel-
lentia monastica dicta est ethica. Ethicus em̄ idē est quod
moralis. z ethica idē est qđ moralitas. Si est de bono ho-
minis respectu multitudinis. h̄ est dupl^r. aut est respectu mul-
titudinis domesticę. z sic est yconomica. Un̄ yconomus vel
economus penultima correpta d^r tam pecuniarū qđ frugū
z generaliter oīm qđ possident dispensator. Inde d^r ycono-
mica. Dicit autē yconomica s̄m qđdam ab ycos qđ est cu-
stos vel scia z onos familia qđ scia tractās de regimine fa-
milie. Est em̄ yconomica dispēlatiua d^r familia. z de his qđ
ad domū ptinet. Si s̄o est de bono hoīs respectu multitu-
dinis ciuiliū. sic est politica. D^r aut politica a polis qđ est
ciuitas. vel a polis qđ est pluralitas. z ycos custodia l^r scia
qđ scia tractās d^r regimine vel custodia ciuitatū z regionū
Est at̄ differentia vt polis vrbis z pluralitas d^r. Un̄. Urbs
ē dicta polis. dico ad plurima polis. Quo ad ipas ycono-
micā z politicā. Dic est sciendū qđ nafale ē hominī viuere
in societate. qđ hō nafaliter ē aīal politicū z ciuile. Primū
patet qđ duplici via. pma sumit ex victu. qđ hō indiget. scda
ex vestitu. qđ regit. tertia ex remotōe phibētū. p quā ab hosti-
bus liberat. q̄rta ex disciplina z sermone p quē instruit. Cū
em̄ viuere hōi sit nafale. oīa illa qđ faciūt bñ viuere z sine q̄-
bus nō p̄t sibi i vita sufficere. sūt hōi nafalia. Int̄ oīa at̄ qđ
faciūt ad sufficiētā vite hūane est societas. Nafaliter ḡ hō
est aīal sociale. Patet s̄ pmo ex victu qđ hō indiget. Dō em̄
inter cetera aīalia meliorē h̄z tactū z completionē. ideo int̄
oīa animalia indiget cibo diligent^r et artificial^r pparato.
Nafa em̄ alijs aīalibz qđi sufficienter nutrimentū ammini-
strat. Verbi gr̄a. animalibz nō ex rapina viuētibz. cuiusmo-
di sūt oues. boues. zc. amministat herbas. q̄bz absq; alia p-
paratōe sufficiūt ad nutrimentū. Animalibz s̄o ex rapina vi-
uētibz vt lupis. leonibz. z ceteris talibz. ex alijs bestijs suffi-
cienter alimentū amministat. Nafa igit̄ in oībz alijs aīalibz
sufficienter nutrimentū amministat. qđ nō h̄nt cōplexionem
ita purā z ad mediū reductā sic bō. ideo nō indiget cibo ita

depurato sic hō. Alijs g̃ aīalibz sufficientē cibaria pnt sūe
a nafa pparata absqz artificiosa coctioē z pparatioē amini
strāf. Et qz hō pplexione hz puriore. indiget alimēto ppa
rato seu depurato. Un frumētū qd a nafa pducit z si aīali
bus esz sufficiēs nutrimentū. hōi tñ nō sufficeret i cibū nisi
pparet z depuret. Id ex eo panis efficit z coq̃t vt cōgruus
cibz efficiat. Ad h̃ aryna sola pua nō sufficit societas. Idō
vt hō vicē p̃rone sibi sufficiat in vita. indiget societate vt hu
iūsmodi suppleat defectū. Et sic dictū ē de frumento sic de
alijs cibarijs ē intelligēdū. Scda via ad idē sumit ex pte
indumentoz. qbz hō tegit. Sic em nafa alijs aīalibz puidz
in victu. sic z in vestitu. Bestie ei et aues natalit vident h̃re
indumentū. lanā vicz z pēnas. hōi at nafa nō sufficientē pui
det i vestitu. Et q̃ em hō est nobilior pplexiois qz alia aīa
lia a frigiditate z intēperie magz hz offēdi qz alia. Luz igit
nullz sufficit sibi ad victū z vestitū pgruū sine alteri sociē
tate. seq̃t qz hō nafalē morū seu ipetū hz ad h̃ qz sit aīal so
ciale. Tertia via ad idē sumit ex remotōe phibētū. prout
ab hostibz z inimicis defendimur. Nafa ei aliqbz aīalibz ad
suisuitōz dedit cornua. vt bobz. qbz dā dētes. vt lupis. ca
nibz. aliqbz vngues. vt vrsis. z leonibz. aliqbz corpis agili
tatē. vt leporibz. z h̃mōi. Sz nafa nō dedit hōi tā qz excellē
tiori aīali cornua v l vngues ad suisuitōz Sz dedit ei ma
nū que (sm phm i de moribz aīaliū) est organū organozū.
Nā p manū organa z q̃cqd facit ad defensionē valem fa
bricare. Ergo si nafalē ē hōi desiderare p̃servatōez vite. cū
hō solitari nō sufficiat sibi ad habēdū victū z vestitū. ad fa
bricandū arma sibi z organa p q̃a p̃rijs defendat. nafalē ē
ei vt desideret vinere in societate. Quarta via sumit ex di
sciplina p quā instrumur. nā alia aīalia sufficientē inclināt
ad opa sibi obita ex instinctu nafe absqz instructōe pcedēte.
Sic aranea debite telā fac ex instinctu nafe. dato qz nō q̃
alias araneas vidisset tenuisse Et sic ē de p̃rūdine respectu
nidificatōis. Nō at sic est d hōie. ille ei nō sufficere est instru
ctus a nafa ad opa sibi debita. ob id nafa hōi dedit loq̃laz

sive p̃m
disciplin
ideo nafa
sic aīal
sumit ex
pte imp
ea q̃ in
ad p̃nac
cōmuni
vitā suf
uile. eo
cialiter
q̃dā p̃ri
mia pui
sūt paup
z agros
mia pui
voluntat
ideo ex
unne p̃p
bona z
eis nō su
p̃fectio
nū sit. at
di p̃tem
sociale.
nō ciuil
cidit. Q
nolēs le
uinus. v
bit. Ro
vel ē be
tissimis
salū ar
salia acc

siue p^rmonē. vt p^rmonē hoīes se iuicē doceāt. 7 vñ ab alio
disciplinā recipiat. Et q^z hⁱ fieri nō p^t nisi cū alijs viuam⁹
ideo nafale est hōi cū alijs viuere 7 esse aīal sociale. Q^uāt
sic aīal ciuile 7 politicū duplici viā inuestigari pōt. Prima
sumit^r ex pte p^rmonis. 7 ē iā tacta. Alia ad hⁱ idē sumit^r viā ex
pte impet^r nafal. nā oīa aīalia nafalē hūt ipetū ad p^ruādū
ea q^z insūt sibi a nafa. q^zre nafa etiā dedit hōi nafalē ipetuz
ad p^ruādū ea p^r q^z posset sibi i vita sufficere. Hoc at^r p^rtingit p^r
cōmunitatē ciuilez. eo q^z ciuitas d^z esse p^rtentia oīm q^z ad
vitā sufficiūt. Licet aut^r hō est aīal naturaliter sociale 7 ci
uile. eo q^z quendā hⁱz impetū 7 aptitudinē vt ciuilit^r et so
cialiter viuat. tñ p^rhⁱs p^rmo politicoz triplicē t^ragit cām cur
q^zsdā p^rtingit nō ciuilit^r viuere. Prima ē fortuna. scōa ni
mīa p^ruitas. tertia nimīa bonitas. Ex fortūa q^zdē. q^z nimīū
sūt paupes. nⁱ potētes ciuilit^r viuere. sⁱz cogūt^r ciuitatē exire.
7 agros colere. Scōm p^rpter q^zd aliq^s efficitur inciuilis. ni
mīa p^ruitas esse p^t. eo q^z prauū appetitū habēt corruptuz. et
volūtātē p^ruersam. q^zre nequeūt ciuilit^r viuere. 7 p^rm legē.
ideo erūt ciuitatē. vel expellūt. Tercio aliq^s nō ciuilit^r vi
uunt. p^rpter nimīā bonitatē. Vita em̄ ciuilis 7 p^ringalis est
bona 7 conueniēs hōi vt hō. Sūt aut^r q^zdā t^rate p^rfectōis vt
eis nō sufficit viuere vt hō. sⁱz p^ringū 7 ciuilitatē rennuētes
p^rfectiorē eligūt vitā. Licet em̄ nubere 7 ciuilit^r viuere bo
nū sit. tñ nō nubere 7 inciuilit^r viuere causa liberi^r vacan
di p^remplatōi meli^r ē. Sic 7 hō naturaliter ē aīal ciuile 7
sociale. nō obstāre q^zp^rtingit aliq^s nō ciuilit^r viuere. Q^uē
nō ciuilit^r viuūt aliq^s. aut ex paup^rate v^l fortuna sibi hⁱ ac
cidit. Q^ud nisi sic fiat. vel ē talis bestia. 7 scelerat^r sine ingo.
nolēs legē. nec potēs societātē sustētare. Vel ē q^zsi de^r. i. di
uinus. vitā eligēs altiorē. Propter q^zd p^rmo politicoz scri
būt. Non potens alijs cōicari. nulla est pars ciuitatis. sed
vel ē bestia vel ē de^r. Int^r hoīes aut^r viris diuis īgenio acu
tissimis cognitio singlarū p^rexpimētālē acceptōez vnuer
salū arridet. Et hⁱ mod⁹ i sylogizādo p^rtingit. ibi em̄ vnuer
salia accipiūt^r tāq^z nota. Et p^rceditur ad p^rcludendū aliq^s

ignotū. vel etiā ecōuerso cognitio vniuersaliū arridet p ex
perimētālē cognitōz pēculariū. *Quod?* at iste pigit in p
missis. Nā pclusiōes notificāt p pmissas. pmissē at p pnci
pia z maxias. pncipia at z maxie p se note accipiūt p sensū.
z p expimēta sensibilia. Un p expimēta amiratōes z memo
riā. pmo accesserūt boies ad indagādū phisicā vitatē. Ido
dicit phs q pē amirari cepeūt philosophātes philosopha
ri. Hos acutissimos q h arridet cognitio vocat Aristoti
les maxie notos fm phiaz. eo q maxie sūt abiles ad acqre
dā phisicā cognitōz. *Mediocres* tñ excellēter acuri stude
re hnt in phisica. z ad altiores etiā pgrere pnt scias. sz scie
complemētū nō tam cito attingūt sic excellentissime acuri
imo oportet eos ptnuis laboribz studiū insudare. Et con
supto tpe iuuetutē ad pfectōz illoz pnt pgrere. Un Plato
docuit q post qnāgita ānos ptnues sensitue deficiūt. ktu/
tes ho itellectuales vigorē et incremētū recipiūt. Un Ar.
pmo de aia dīc. Si senex accipet oculos iuuenis: videret
vtrūqz iuuenis. Aia igit fm se nō antiqz vl senescit. aut in
viribz natalibz deficit. nisi p qnto ex ineptitudie z ibecilli
tate organoz pcedit. Accedēte at senectute ptnues itellec
tuales depurant z illustrāt. *Dur?* exēplū ponit Algazel di
cēs. Dū sapiēter ptilia inq̄rere volum? senes sapiētes et in
mulez experitos accedim? Et in h qdammodo dinosci pē
ptnues itellectuales et sensuales esse diuersas. Nā si eēnt
eēdē. crescēte vna cresceret z alia. Qui? oppositū dictum est
Ergo bñ dī i textu. mediocres posse extolli ad magisteriū
altioris scie qz phisice. floze iuuetutē p̄supto. z alias nō. qā
tūc ptnues itellectuales fortificate i specuādlo sūt vigoro
siores. Ita etiā mediocribz practica apothecarioz. Practi
ca aut dicitur a praxis grece qd est opus latine. z practici
isti cyrurgici appellant. a cyros quod ē manus. z ycos scia
qz manualis scia. eo q vulnērū curatio z alia hmoi d qbz
tractat cyrurgia cū manu exercent. Sed excellenter acu
tis arridet yconomica. q ē domus ac familie gubernatiua
Proporcionabiliter em sic phisica gaudet mediocribz. et

etiā apot
ter acur.
sophice
bis gaudet

Istis

sciat qui

ueretia.

toz cōm

cuiuslibz

dimisso c

Diebo

stat? magi

poit docu

mo poit qd

lucreci? p

gistrat? p

riā z vi exp

broz inspe

q ille inq̄r

societate ad

Secdo

tioni. vt c

credat. vt

tantū cō

et iā apothecarioꝝ p̄ctica. Sic yconomica gaudet excellē
ter acutis. Vehemēter at obtusi vt dictū ē ad oēs p̄tē philo/
sophice p̄itatis sūt inepti. Iō mechanica seu manualis scia
bis gaudet maritari.

Istis liquidē hoc mō ordiendū est. primo vt
sciat quisq; que ad tanti nominis pertinent res
uerētia. vt quīsita exprimere noscat. et ne scrip/
toꝝ cōmissiōi se totaliter cōmittat. vt lucreci⁹ q̄
cuiuslibz questōis p̄posite sibi nodū inquiredo

dimisso comitatu sedul⁹ ad libros confluebat.

Dic boeci⁹ poit qdā documēta. p̄paramētū ad decorē
stat⁹ magisterij faciētia. Et diuidit h̄ ps i tot ptes q̄t autor
poit documēta. ptes patebūt. Adhuc p̄ma i duas. Hā pri
mo poit qdā documētū. scdo declarat p̄ exemplū. ibi Ut
lucreci⁹. Primo dicit sic. Volēs sublimari ad decorē ma/
gistrat⁹. p̄mo scire d̄z q̄ z q̄t p̄tineāt tantū noīs ad reueren/
tiā z vt exp̄mere sciat ea q̄ nōscit. z ne se totalit̄ cōmittat li/
broꝝ inspectōi. Et h̄ declarat p̄ exemplū d̄ lucrecio dicēs.
q̄ ille inq̄rendo nodū cuiuslibet q̄stionis p̄posite obmissa
societate ad libros suos currebat.

Scdo vt libroꝝ copiā sue acquirat exercita/
tioni. vt cū op⁹ fuerit eos cōsulat. nec oīno eis
credat. vt nigro qui mōtani sui mgri monitis in
tantū cōfusus est q̄ oē verbū ab ore ipsi⁹ p̄gref

sum quaternis exarabat. ⁊ tāq; sacz estimabat
Nihilq; aliū magisterij vicē obtinēs ī scol' pre-
dicabat. Unde mltotiēs pudore pfusus abibat
Quippe miserrimi ē ingenij se vti iuentis et nū
q; iueniēdis. Stultiusq; est mgrāt' orōib' oīno
cōfidere. Sed primo est credendū donec videa-
tur quid magister sentiat. postea fingendū est
eundem in docendo errasse. vt sic forte reperi-
re queat quod cōmisē obijciat sedulitati.

Hic ponit scōm documētū valēs ad dignitatē magiste-
riū. Et diuidit h' ps. Nam pmo facit qd dictū ē. scō poit
exemplū. ⁊ tertio adducit cōmune puerbiū. pres patebūt.
Dicit g sic. Volens pmoueri ad dignitatē magisterij. acq-
rat sibi copiā libroz ad q's recursū h'c possit dū p't. non tū
totā intentōez cōmittat libris. Et h' declarat exēplo dicēs
q' accidit nigrio q' moit' mōtani sui mgrī ī rātū pfidebat
q' oē ybū ab ore suo pgressum libro iscribebat ⁊ tāq; sacz
estibat. Et cū idē magisterij accepit dignitatē. nihil aliū ī
scolis pdicabat q' verba sui mgrī. Et sic mltotiēs cōfusus
pudore abibat. Et tūc exclamat dicens sic. Miserrimi qp-
pe est ingenij semp vti inuentis. nūq; autem inueniendis.
Et adhuc stulti' ē oīno pfidentia h'c ī dictis magistrōrū
Et p't discipul' credere donec rationabiliter meli' sentiat.
Notandū h' q' diuersis de causis magister non se totali-
ter cōmittere debet libris. vtz ppter libroz amissionem. ne
ic3 libris amissis. scia totaliter amittat. Ne g pt.ingat h' ne

cecessa
tradas q
Scōm
ratōe iu
p't debite
tatem ⁊ v
tandū q
bit sibi d
non oīm
mēdari.
rit eos v
genio. D
pfidentia
non est c
de aia. D
doctrinā
tellectus
pmo po
Unde q
Dicit tū
fundata
pfundat
diuinaz

Ter

libroz q

tellectu

sione v

Allos n

Adip

ecessariū est sciam impmere cordi. Un̄. Lordi non carte
tradas q̄ noueris arte. Ut si carta cadit secū sapiā vadit.
Scdo p̄t p̄fusionē tollēdā. Nō em̄ m̄gr̄ q̄libz ī argumen
tatōe seu r̄sione libros accede p̄t. Etia et libris statim nō
p̄t debite ad sensibilia r̄ndere. Tercio p̄t opinionū noui
tatem z diuersitatē nō est libris penit̄ p̄fidendū. Irē no
tandū q̄ volens ad magistralē p̄moueri dignitatē p̄uide
bit sibi de libris sue exercitatōi necessarijs. ea de causa q̄a
non om̄ia possunt imp̄mi. hoc est memorie viuaciter com
mēdari. Opus est ḡ libroz h̄e copīā vt temp̄ cum affue
rit eos valeat p̄sulere. non etiā p̄prio est semp̄ p̄fidendū in
genio. Dicit em̄ Auerrois tertio de celo. q̄ nimia ingenij
p̄fidentia frequent̄ fecit Auicennā errare. ymaginatōi etiā
non est credendū. q̄m̄ impossibiliū est. vt dicit p̄hus tertio
de aīa. Cōmuniter tñ scia p̄mo acq̄rit a libris studēdo vel
doctrinā auditu p̄cipiēdo a m̄gr̄o. Om̄is em̄ doctrina in
tellectiua fit ex p̄existenti cognitione sensitiua. vt habet in
p̄mo posterior. Sapiētia em̄ sine experimēto h̄i non p̄t.
Unde qz iuuenes carēt experientia. idō prudētes eē nō p̄nt
Dicit tñ Albert̄ magn̄ q̄ ante q̄ aīa fuerit ī cognitōibz p̄
fundata. nō accipit nisi p̄ sensū z ymaginatōem. Cum vero
p̄fundata fuerit redit ad habendū sup̄sins z aliaz reruz
diuinar̄ scientiaz nobilissimā.

Tercio vt quosdā hēat quos secrete edoceat
librosq; legat. alijsq; rudimētis informet. vt sic
itellecta sciat. scitaq; exprimere discat. ī expres
sione vsum cōparet. vsus at̄ magisteriū p̄p̄iet.
Alios nāq; docere p̄p̄ue facultas est industrie.
Dic ponit tertiū documentū circa statū magisterij. di

cōs sic. Volēs magistralē acq̄rere dignitatē habebit in se-
creto aliq̄s socios q̄s edocebit. ⁊ libros eis leget. ⁊ per p̄s
alios documēt̄s informet. vt illo mō sciat intellecta exp̄me-
re et vsu p̄parare. Usus hō parat magisteriū. Nam doce-
re alios ē facultas p̄prie industrie. Itē notādū q̄ magist̄rā
dus q̄sdam hēbit clam ab eo instruēdos. p̄mo p̄p̄ habitus
sciētifici acq̄sitiōez. s. p̄mo ad sciaz p̄cedendo. deinde p̄pter
habitu acq̄siti radicatiōem. ⁊ sic semp studebit. Alioz et̄m
informatio p̄p̄r̄ ē intellectu eruditio. Prouerbiāl̄t̄ em̄ d̄r.
Qui docet aliū instruit seip̄m. Ad magisteriū em̄ p̄ceden-
do p̄mittendū est studiū. H̄ est vehemēs animi applicatiō ad
sciaz acq̄rendum. p̄mo vsus studiū. sc̄do alioz informatio.
Un̄ sicut discipul⁹ studet p̄p̄ sciaz adeptā ratificandā. ac
disciplinā informādā. idō exercitiū magistratui ē necessa-
riū. Exercitiū em̄ facit intellectu p̄paratum seu p̄nūciare
p̄mpte. sc̄z itelligēdo arguēdo ⁊ respondēdo. ⁊ generalit̄ in
om̄i actu studiōsū potētē. iuxta illud victorini. Natura fac̄
abilē. ars facilē. vsus vero potentem.

Quarto vt hos aliosq; sibi alliciat. vt cū ma-
gistrandi oportunitas affuerit. eorū intrinseco
gaudeat aspectu. Quid turpi⁹ est q̄ p̄io incepti-
onis tēpore sol⁹ destitui. vt Flaui⁹ qui ob sui ge-
neris imperiū. gazeq; dominātis opulentiam
cūctos sibi credidit subiugari. Tēpore vero pri-
mi cōcursus elapso. raro repperit sedalem qui
legi cōductōis adhesit l̄z inuit⁹. minas oīgenas

regali

neū est

gistrati

Dic p

rat p ex

tatem m

cū fuerit

seco illo

q̄s post t

ob gener

uit sibi cū

raro aliq

proponē

notos et

seco gau

vñ ciuit

p̄d̄s et

igit̄ ciuit

saria m̄ḡ

gisteriū p

di. causa

Item de

re peripa

nando et

modo per

dictōis a

nit. Un̄

vr̄q; p̄

qd falsum

qd est cal

Qui

regaliter addendo. Generositati tamē cōsenta-
neū est propter duplicē affinitatis particōz, ma-

gistrātis saltem ad temp⁹ fouere presentiam.

Hic ponit q̄rū documētū. Et p̄mo facit h. scōdo decla-
rat p̄ exemplū. ibi. vt flau⁹ Et dicit. Volēs acq̄rere digni-
tatem magistrat⁹ z q̄ futur⁹ est rector alliciet sibi socios. vt
cū fuerit oportunitas magistrādī gaudere possit de intrin-
seco illoz aspectu. Subdēs cām dicit sic. Quid turpius ē
q̄ post temp⁹ inceptōnis sol⁹ p̄manere fm q̄ flau⁹ Nā ip̄e
ob generis sui imperiū z gaze domināt⁹ opulentia estima-
uit sibi cūcta subiugari. Sed tpe primeū p̄cursus clapsō
raro aliquē repperit sodalē. Et sic minis eos constringere
proponebat. Itē notandū q̄ magistrād⁹ allicere studebit
notos et ignotos. vt dū magistrādī tps affuerit eoz intrin-
seco gaudeat aspectu. Regimē em̄ ciuitati erit cōparabile
vñ ciuitas fm p̄m in yconomicis est domoz pluralitas
p̄dīs et possessionib⁹ abundās ad viuendū ordiata. Sic
igit⁹ ciuitas h̄ requirit. sic regimē socioz mltitudinē neces-
saria mḡo p̄curāda expostulat. Debet aut⁹ ad gradū ma-
gisterij p̄cedens socijs vti triplici de causa. viz causa legē/
dī. causa opponendi. et causa disputandi seu respondendi.
Item debet magistrand⁹ frequētare scolas et obambula-
re peripatetice. quoz gr̄a et fauore sperat cōmēdari obser-
uando etiā singula q̄ in l̄ra tangūt. opponat em̄ z r̄ndebit
modo peripatetico. Vñ peripatetici ad vtrāq̄ ptem cōtra-
dictōis arguere p̄sueuerūt. Sic em̄ de facili veritas inue-
nit. Vñ Aristoteles peripateticoz p̄nceps ait. Ponentes
vtrāq̄ p̄tradictōnis ptem. de facili speculabimur qd verū
qd falsum. Vñ peripatetic⁹ d̄r a peri qd est circū. et poros
qd est calcās vel ambulās.

Quito vt quoz gratia coronād⁹ est et fauore.

illoꝝ scolas peripatetice obambulet. curialiter
qꝫ opponat. pteruiētesqꝫ acriter remordeat. di-
ligētiusqꝫ p tpe respondeat. ne si muta fuerit vo-
lūtas. ignorantie iputei cecitati. vñ arrogātie te-
meritati. Multos siquidē ob respōsiōis pteruita-
tē speculantiū. licet inuite audiūm⁹ frui precipi-
cio. Non enim discētis est. probis contume-
liosqꝫ affatib⁹ regentē incitare. Nec licet sum-
ma familiaritate cōiunct⁹ fuerit. docētis ipsi⁹
secretis nisi iussus debet inhiare. iussus vero i-
uite. Mōne Fotini proteruitas zenocratis scru-
nia aperuit. et prius edocta publice aspexit. se-
qꝫ ingrāri credidit si oēs zenocratis abstulisset
mineruā. Qua ablata zenocrates legcre desijt.
Fotinus ablati vti nesciens. frenesi laborauit
grandiori. Proprioqꝫ discipul⁹ confusus labori.
alieno nūqꝫ inuidebit honori.

Hic ponit qñtū documētū. et est tale. Volēs mgr̃ari p/
ambulabit epitetice scolas illoz a q̃b p̃moueri p̃t. Lu/
rialiterq; d; opponere z remordere p̃ternitēs. Et etiā p̃m/
tpis erigentiā rñdere d; . Ne si nimia affuerit taciturnitas
sue ip̃utet̃ ignoratiē l'arrogatiē. Sbdit auroz se multos vi/
disse p̃fufos p̃p̃ p̃ternitatē rñsionū. Uñ nō est discēt̃ inci/
tare regēre affatib; p̃tumulosis. Notādū h̃ q; diuersis de/
caus̃ mgr̃ ñ se totalit̃ cōmittē d; lib; . vic; p̃p̃ lib; oz amif/
sionē. ne. s. lib; amissis scia totalit̃ amittat. Ne g̃ p̃tigat h̃.
necessariū ē sciaz imp̃mere cordi. Uñ. Lordi nō carte tra/
das q̃ nouer; arte Ut si carta cadit secū sapiat adit. Scdo
p̃p̃ p̃fufionē tollēdā. Non em̃ mgr̃ q̃libet in argumētatiōe
seu rñsiōe lib; os accēde p̃t. Etiā ex libris statū nō p̃t debite
ad sēsibilia rñdere. Tertio p̃p̃ opinionū nonitatē z diuer/
sitatē ñ ē lib; penit̃ p̃fidēdū. Itē sic p̃us dictū ē volēs ad
mgr̃alem p̃moueri dignitatē p̃uidebit sibi de libris sue ex/
ercitatiōi necessarijs. ea de cā. q; ñ oīa p̃nt ip̃mī. h̃ ē memo/
rie viuacit̃ cōmēdari. Opus est g̃ lib; oz h̃c copiaz vt tēp̃
cū affuerit eos valeat p̃sulere. nō etiā p̃prio est sp̃ p̃fidēdū
ingenio. Dicit ei Auerrois. iij. de celo. q; nimia ingenij cō/
fidētia frēq̃nt fecit Auitennā errare. ymaginatiōi etiā nō ē
credendū. qm̃ impossibiliū est. vt dic̃ p̃hs. iij. de aia. Com/
muniter tñ scia p̃mo acq̃rit̃ a libris studēdo vl' doctrinam
auditu p̃cipiēdo a mgr̃o. Dis em̃ doctrina intellectuina fit
ex p̃existēti cognitione sēsitiua. vt hēt in p̃mo posterioruz
Sapia ei sine experimēto h̃i nō p̃t. Uñ q; iuuenes carēt
exp̃ientia. iō prudētēs esse nō p̃nt. Dic̃ tñ Albert⁹ magn⁹ q;
aū q̃s aīa fuerit i cognitionib; p̃fūdata. nō accipit nisi p̃ sensū
z ymagiatōez. Cū h̃o. p̃fūdata fuerit redit ad habendū sui
ip̃h⁹ z aliaz rerū diuiaz sciaz nobilissimā.

Um autem dies summe promotionis
affuerit, breui scemate compendiosoq;
m 2

affatu veneranda cōmendetur socioꝝ collectio
Sicq; ad honous initialis incrementa intrepi
de pcedendū est. decenti ornatu. festiuo appara
tu. si facultas suppetit cūctis ad libitū professio
nis eiusdē splendide procuratis. Cautē enī con
siderandū. cauti⁹ inuestigandū est ante magiste
rij elationem. vt primi anni discursus pꝛe pꝛia si
opus fuerit possit sustentari facultate. Turpe
enim est tanti nois reuerentiā pꝛima frōte mē
dicare. vt scrutoni⁹. qui omnib⁹ ad magisterium
pertinentib⁹ venerabiliter executis. luce tertia
cepit mendicare. Tanti vero nois ausus mox
eū penituit. Quid mirū quasi instantanee delu
sus abscellit. tāti honozis fastigia de cerero nū
q; cōfessus **O** q; feliciū venerāda ē cōmendatio
Ic Boeci⁹ ponit spēale documentū. Et diuiditur
h hec ps in tres Primo cūm ponit documētū. Secūdo
addit quandā cautelam. ibi. Cautē tamen. Tercio
declarat p exemplū. ibi. Turpe cūm est. Sed legant partes

simul. Et
strād⁹
ad incr
appar
solēne. Et
ciendū
care p
tis vene
care. vi
Subd
ecitus
nis ad
Dicit en
discipul
le suppo
tū sup se
re a vi
currere
ymagin
ē res vi
deat nec
s; mediū
plicus. v
breuis
derata
lectum

c

uata. m

dilatō

simul. Et dicit sic. Cū fuerit dies p̄motōis maxime. magi
 strād⁹ p̄pēdiolo gaudeat f̄mōe ī collectōe socioꝝ. ⁊ p̄cedat
 ad incrementa magistralis honoris decenti ornatu. festino
 apparatu Et si facultas sup̄petat socijs p̄curabit conuiuiū
 solēne. Et ponit cautelā circa cōuiuiū dicēs q̄ caute p̄spi/
 ciendū est. vt bona p̄mi anni sufficiāt. Turpe est em̄ mēdi/
 care p̄ma frōte. f̄m q̄ accidit Scrutonio. q̄ tertio die pac/
 tis venerabilis singul⁹ ad magisteriū p̄tinētibz. cepit mēdi/
 care. vñ nūq̄ de cetero tāti nois excellētiā audebat p̄fiteri
 Subdit ḡ Bocci⁹ finalit⁹ sic dicēs. O q̄ venerāda ē felicitas
 eritus p̄mēdatio. Notandū h̄ q̄ magistrād⁹ tāte p̄motio
 nis ad ḡdū magisterij scemate breui. f̄boꝝq̄ ornatu vtī d̄z.
 Dicit em̄ p̄hus in politica sua q̄ralis d̄z esse f̄mo m̄grī ad
 discipulos q̄lis erit distātia int⁹ visū ⁊ visibile. Cū si visibi/
 le supponat⁹ visui nō videbit⁹. generaliter em̄ sensibile posi/
 tū sup̄ sensū nō facit sensatōez. Preterea si nimis remoue/
 ret a visu itez nō videret⁹. eo q̄ p̄tigeret radios visuales cō/
 currere añ oculi p̄tactū. ymagiatōez p̄spectiuoꝝ imitādo
 ymaginādo visionē fieri. sic figura pyramidalis. cui⁹ basis
 ē res visa. conus f̄o ī oculo. Relinq̄t ḡ visibile vt debite vi/
 deat nec d̄z nimis elongatū esse neq̄ visui nimis diunctū.
 sz mediū est seruādū. Sic ⁊ sermo m̄grī nec d̄z esse nimis
 p̄licus. nec tedio p̄turbet aures audientiū. Nec etiā nimis
 brevis ne obscuritatē secū p̄bat. Breuitas ḡ sermonis mo/
 derata ē seruāda. q̄ audientē delectet atq̄ audientiū intel/
 lectum illuminet.

x̄peditis aut⁹ que ad scolariū eruditōem
 sūt digesta. dilucidādi moderatiōe obser/
 uata. nec angere lectorē breuitate curam⁹. nec
 dilatōe cōfūdere. nūq̄ lucidiori leuioziq̄ scema

te perusi. Quoniā nō solū discretis. vix etiā ru
dib' enigmati serie postposita cōmēdat. Itē
ad magistroz venerādā maicstatē pperādū est.

ostēdit Boet' q' ad magisteriū sūt necessaria
p h' pseq' de his q' pueniūt alicui iam ad gradū ma
gisterij pmo. Et pmo pmittit intentū. scdo illud
exēq' ibi. Mg'roz talis hēt diuisio. Et dicit pmo sic. Post
q' expedita sūt q' p'inet ad scolariū informatōz. 7 h' debito
docēdi mō obseruato. Nō em' curauim' rectorē angere bre
uiloquio. nec aliquē p'fūdere curabam' sermōe p'lixo. Nū
q' em' p'mōe faciliōri sum' p'usi. Subiūgit cām. qm' lib' iste
nedū discretis s'z etiā ignaris est cōpilar'. Sūt igit' obscu
ritates h' postponēde. nūc hō in p'nci cap'lo ad venerabiles
mg'roz dignitatē est accedēdū qūo s'z se regēt cū iam fue
rint p'moti. 7 de facto alios reperint.

Magistroz talis habetur diuisio trina. Qui
dam tantoz duabus vrbib' ceteris fulgentio
ribus. rome s'z et arhenis morantes. vlti' ne
quaq' p'cedentes. inquantū fortuna succedit al
tius venerantur. Alij obmittentes predictarū
fastigia. opidoz adiacentium querūt alimenta.
Tum ppter nouercā discipline egestatem. tum
ppter natalis patrie dulcozem renitentē. Tam

istoz q; alioz quidam. ratione pulcre denomina-
tionis imperium assumunt. vt honorificentur.

Alij ratione intelligentie. ne ignorantia eorum
confundatur. Tertijs subtilius speculantes pro-
pter vtriusq; partis incrementa magistralia co-

trahunt paludimenta. **Hic exequitur intentum**
ponendo triplicem magistrorum diuisionem. Et primo facit hoc. secundo ponit quasdam
doctrinas a quolibet rectore obseruandas. ibi Taliu na/
q;. Dicens sic. Triplex est magistrorum diuisio. Quidam em
habitant in duabus ciuitatibus magis excellentibus. vt sunt roma
et athene. nuncq; ulterius procedentes. sed q; diu vixerint
ibi perseverantes. in quantum fortuna saltem eis succedit. et
ibidem multum commedant. Sunt etiam et alij predicta-
rum ciuitatum homines dimittentes. qui post grad^o ma-
gisterij adeptione in ciuitatibus circumiacentibus lucra que-
runt. Tum propter egestatem scientie contrariam. tum pro-
pter dulcorem patrie natalis. Item quidam magistrorum
gradum assumunt magistralē. propter denominationem. vt
scz magistri vocent. Alij rōne intelligentie. ne scz ignoran-
tia confundant. et alij ratione vtriusq; dictoz. vt videlicet
altius nominent. et vt scientiaz acquirant. Nota duplex
assignatur causa in textu quare quidam magistrorum i studijs
generalibus non perseverant. Una est paupertas. indigentibus
em meli^o est ditari q; philosophari. Alia est dulcor natalis
patrie. Item triplici fine magistri regunt scholas. qdam vt
pulcrum nomen scz magisterij adipiscant. Alij vt p^otinuu
studium et exercitium proprium perficiant intellectum. Tercij ppter
vtrūq;. vtz ob magisterij dignitatē. et intelligentie pfectionē.

Magistrādi g̃ honorē magisterij z fructū p̃seq̃ volētes. sic
sciētis sic z honestis moribz debēt efflorescere. Uñ Socrates
dixit p̃us esse insudādū moribz. in q̃bz docet̃ q̃lit̃ enor̃mes
passiones r̃frenari possunt z sedari. ne regulā recte rōis i-
pediāt. z p̃nter intellectū alijs sciētis posse iuuari. Quoz
cū rō absorpta ē i infimo hoz intellect⁹ nō ē clari luminis
recepti⁹. Sedent̃ igit̃ p̃mo passiōes. vt ip̃is sedatio sciaz
p̃replatōi insistere valeam⁹. Mg̃r p̃stās i vultu z volūtate
esse dz. Nā q̃cqd volūtatis appetit seu intellect⁹ p̃cipit. sup̃ h
vult⁹ quādā fac̃ attestatōez. Jō vult⁹ quoddā ē signū anie.
Uñ phisonomi dicūt oēs phisonomiā p̃ncipalit̃ in vultu
esse p̃siderādā. Uñ mōstz in corpe freq̃nt̃ ē mōstrū in aīa.
Uñ Auerrois. Dis diuersitas q̃ ē i corpe est p̃p̃ diuersita-
tē potētiaz aīe. Ponit̃ aut̃ in l̃ra paludimētū. z ē vestis pur-
purea. z ponit̃ p̃ indumēto m̃grali. q̃ vtūt̃ regētes. Quicū
qz at̃ m̃grōz debite vult p̃seq̃ fruct⁹ magisterij. i. honestate
moz vniuersa dz relucere. Mozes at̃ hoim sūt varij. qdā
laudabiles. z qdā vitupabiles ext̃it. Uñ p̃mo de moribz
iuuenū tā laudabilibz q̃ vitupabilibz est vidēdū. Deiceps
de moribz senū tā laudabilibz q̃ vitupabilibz tractādū est
cōpēdiōse. Iuuenes at̃ p̃mo sūt moris laudabil. qz sunt li-
berales. sc̃do qz sūt animosi z bone spei. tertio qz sūt mag-
nanimi. q̃rto qz nō maligni moris. q̃nto sūt misericordes.
sexto qz sūt verecūdi. Sūt at̃ iuuenes liberales. eo qz n̄ sūt
expti indigētie. z bona q̃ possidēt p̃prio labore nō acq̃sier̃t.
Quilibz cū maiori diligētia retinet suas facultates. q̃n p̃p̃
indigentiā mala aliq̃ passus est. vel q̃n illas facultates p̃-
pria industria vel labore acq̃siuit. qz qd̃ cū labore acq̃rit̃
diligenti⁹ retinet̃. Sūt etiā iuuenes bone spei. qd̃ phus. ij.
rethorice triplici pbat rōne. Primo qz paucor̃ expti sunt.
nō in mltis passisūt repulsā. idō oīa credūt obtinere. Sūt
etiā bone spei. qz in eis mltū abundat calor. Corde igit̃ et
alijs mēbris inflāmat̃ ex calore in mēbris eoz ext̃it fiunt
bone spei z animosi. Rursū iuuenes paz vixēr̃t in p̃terito.
z p̃m cursū nafalē debēt mltū viuere i iusto. Cū igit̃ memo-

ria sit re
memori
namini
magnit
liberales
fiant ma
lidi. sed
excellen
excellen
unt exce
ques su
to iune
cunt effi
malos.
Lūtrā
hoim ea
ri sua in
centes.
nes sunt
dia cū
nocent
cili ad n
beliciti
tat. Ex
cum g̃
timen
Et sic
sic nam
phus se
insecut
crediti
ces oīa
nō hab
em iuu
p̃cupi

ria sit respectu p̄teritorū. ⁊ spes respectu futurorū. parvū lūne
memoria. multū autē vivūt ipe. Tercio p̄tigit eos esse mag-
nanimos. nam ex h̄ aliq̄s est magnanim⁹. q̄ dignificat se
magnis. ⁊ ingerit se ad faciendū maḡ. Juvenes ḡ cuz sint
liberales animosi ⁊ bone spei non h̄nt vnde retrahant q̄n
fiant magnanimi. Sp̄ialis ad h̄ rō est. q̄ iuvenes sunt ca-
lidi. sed calidi est sup̄ferri. ḡ iuvenes semp̄ volūt sup̄ferri ⁊
excellere. Inter cetera at̄ p̄ q̄ homo aliq̄s videt̄ sup̄ferri ⁊
excellere est honor ⁊ gl̄ia. Juvenes ḡ quia sūt calidi cupi-
unt excellere. et maxime desiderāt honorē ⁊ gl̄iam. ⁊ p̄ se
quēs sunt magnimi. cui⁹ p̄prie nata boni esse videt̄. Quar-
to iuvenes sunt laudabiles. quia nō sūt maligni moris. Di-
cunt̄ em̄ esse nō maligni moris. quia non credūt alios esse
malos. imo vt in plurimū credūt om̄es hoīes esse bonos.
Cui⁹ rō est. quia incepti de operib⁹ aliorū indicāt de factis
hoīm ea que vident in seip̄s. Ido d̄ sc̄do rethorice. q̄ pue-
ri sua innocentia alios mensurāt. Sicut em̄ ip̄i sunt inno-
centes. sic ⁊ alios innocentes esse credūt. Quinto q̄ iuue-
nes sunt misericordes. Ex h̄ em̄ maxime p̄surgit misericor-
dia cum credim⁹ alios idigne pati. Quare si iuvenes sua i-
nocentia alios mēsurāt credentes eos indigne pati de fa-
cili ad misericordiā commonent̄. Sexto iuvenes sūt eru-
bescenti ⁊ verecūdi. q̄libet em̄ timet p̄dere q̄d nimis affec-
tat. Erubescētia autē ⁊ verecūdia est timor ingloriatiōis.
cum ḡ iuvenes quia calidi sunt nimis affectant excellere.
timent etiam ingloriari. quare etiam de facili erubescunt.
Et sicut iam numeravim⁹ sex mores iuvenū laudabiles.
sic numerare possum⁹ sex vituperabiles. quos etiam tāgit
p̄bus sc̄do rethorice. Primo em̄ iuvenes sunt passionum
insecutores. sc̄do de facili sunt fr̄ibiles. tertio sunt nimis
creditivi. quarto sunt nimis p̄tulosi. quinto sūt mēda-
ces oīa q̄dāmodo p̄tina ceter asserētes. sexto in actionibus
nō habēt modū. s̄ faciūt om̄ia valde immoderate. Sunt
em̄ iuvenes p̄mo passionū insecutores. ⁊ maxie insequūt̄
p̄cupiscētiās circa corp⁹. sūt em̄ incōtinētes. ⁊ venercorū

insecutores. Quod duplici de causa contingit. Nam cum iuvenes sūt percalidi. corpe autē calefacto naturaliter sic venereorū appetit. ideo corpis dispositio iuvenes incitat ad venereorū ꝓcupiscentias. Rursus h̄ idem nobis ꝓrigit. quia quasi in om̄ibz nostris actionibz vel sequimur passio nem vel rōnem. Et quanto min⁹ ratio viger in nobis tan to magis passio vigorat. Iuvenes ḡ qz sunt in experti non vigentes intellectu z ꝓudentia magis regunt passione q̄ rōne. q̄re vt in plurimū passionū sunt insecutores. Sc̄do de facili sūt ꝓribiles. nam aīa sequit̄ corpis complexionēz. Sicut ḡ in corpibz iuuenū humores sunt in magno motu sic iuvenes habēt volūtates et ꝓcupiscentias valde verri biles. Idō sc̄do rethorice d̄r. q̄ iuvenes acute ꝓcupiscunt sed cito saturant. vehementer volūt. sed de facili ꝓmutant. Tercio iuvenes sunt nimis creditiui. qđ duplici rōne po test contingere. ꝓmo qz nō sūt maligni moris. Nā non pu tant alios esse malos. sed sua innocentia alios mensurant. Cum ḡ naturale sit vt qđ de facili credat quē nouit eē bo nū. Iuvenes credentes homines innocentes esse de facili omnibz credunt. Rursus h̄ idē ex inesperienza contingit. nam iuvenes existentes in experti ad pauca respicientes d̄ facili indicant. Unde puerbialiter dicitur. q̄ qui modica nouit cito iudicat. ḡ iuvenes quia nō sunt multorū experti statim cum eis aliquod negociū exponit ad multa respice re non valent. eo q̄ sunt multorū ignari. statim de illo nego cio indicant. et sic esse credunt vt eis ꝓponitur. Quarto sunt contumeliosi. appetunt em̄ maxime excellere. quia er go videtur eis q̄ excellāt. ꝓtumelias inferūt. et de facili cō tumeliosi fiunt. Quinto sunt mendaces. z qđammodo oīa ꝓtinaciter asserūt. quia em̄ sunt in experti. seipsos ignorāt. et se om̄ia scire putant. De omnibz respondēt. volūt videri scire. idō de facili mentiunt. Postq̄ menti sūt. appetētes gloriāz in mendacio sunt ꝓtumaces. Cogitant em̄ se esse ingloriosos si appareat sic nō esse vt asserūt. Sexto ī suis actionibz nō habent modū. sed om̄ia faciunt valde. odiūt

valde
et ꝓcu
scētia
go qui
cupisc
etiā me
Quar
nes ha
est. su
tus. n
venen
lido s
tis. cor
em̄ qz
petitu
tatis
z mod
ꝓ illib
ctat r
re q̄ n
retina
habēt
se ad a
aliqu
gano
trans
frigid
modū
et in s
habent
vt ait
ratiui
becilli
eū qu
tores

valde. et generaliter omnia faciunt valde. Unde precipue ira
et concupiscentia habent vehementes. Nam ira et concupi-
scentia semper vehementes sunt nisi per rationem moderentur. Er-
go quia iuvenes magis viuunt passione quam ratione non habent con-
cupiscentias moderatas. sed omnia faciunt valde. Senum
etiam mores quidam sunt laudabiles et quidam vituperabiles.
Quattuor laudabiles numerare possumus. Primus est. se-
nes habent concupiscentias remissas et moderatas. secundus
est. sunt misericordii. tertius. dubia non pertinaciter asserunt. quar-
tus. nihil agunt valde. De concupiscentia enim senum maxime circa
venerea est moderata et temperata. Nam corpore existente ca-
lido seu calefacto fit incitatio venereorum. quod per locum ab opposi-
tis. corpore infrigidato fit remissio concupiscentiarum. Constat
enim quod concupiscentes venerea per appetitum extendit se in alia. sed ap-
petitus senis magis restringitur in seipso. quam senes ratione frigidita-
tis restringunt in seipsis. ut habeant concupiscentias remissas
et moderatas. Ex his etiam patet quomodo senes sunt illiberales. Nam
per illiberalitatem dupliciter peccari potest. Primo. si ultra quam di-
ctat ratio teneat quod habet. Secundo. si propter rationem concupiscit habe-
re quod non habet. Senes autem magis peccant per illiberalitatem in
retinendo ea quod habent. quam in concupiscendo indebite ea quod non
habent. quia per frigiditatem magis restringunt in seipsis quam extendunt
se ad alia. Cum igitur nulla sit actio anime in qua anima non utatur
aliquo organo corporeo. sicut in opere artificiali variato or-
gano variatio fit operis. Sic in actionibus anime corpore
transmutato anime sequuntur corporis complexionem. In-
frigidato autem corpore anima per appetitum inclinatur ut sequatur
modum frigidum. Et quia frigidum restringit et condensat. et remis-
sit in semetipso. Ideo senes ratione frigiditatis concupiscentias
habent remissas. Secundo senes sunt misericordes. Sed
ut ait philosophus non propter eandem causam senes et iuvenes sunt mis-
ericordii. Quia iuvenes propter amicitiam. senes autem propter im-
becillitatem. Quilibet enim miseretur super amico suo et super
eum quem indigne putat pati. Ergo iuvenes sunt amicitiarum ama-
tores sua innocentia mensurantes. Estimant enim omnes esse bonos.

ut qz sūt amatiui amici cliaz. Preterea qlibz existēs i imbecillitate vel in defectu. desiderat ut alijs sibi ppatiāt z ei misereant. ppter h de facili inclināt ut illis misereant. Et ita senes ppter imbecillitatē qz vellēt alios compati z eis misereri. de facili miserēt alijs. Tertio senes nihil dubiū ptnaciter asfirmāt. ut ait phs. ij. rethorice. Senes ei vixerūt mltis ānis. z viderūt se mltoties decipi. ideo nō audēt aliqd ptnaciter asserere timētes se decipi. Idō ait phs q senes oēs dubij sententiā apponētes. qsi nihil forte. nihil fixe pnūciātes. Idō senes nihil agūt valde. Sz in opibz suis vident eē tempati Sic em iuvenes qz i eis abundāt pcupiscētie z passionēs tendūt i extremū z agūt valde. Sic senes q hnt passionēs z pcupiscētiās remissas. ut plurimum agunt moderate. Possunt etiā nūerari sex mores senū vitupabiles. Primo sūt nimis increduli. Secō sūt valde suspiciosi. Tertio sūt timidi et pusillanimes. Quarto sūt illiberales. Quinto sūt difficilis spei. Sexto nō verēcūdanr. sz sūt inerubescitini. Sūt em senes pmo increduli. qd ob expiētiā ptingit. In mltis nāqz expi sūt. cognoscētes hoies. z in mltis mēiti. idō nō de facili credūt. estimātes alios esse deceptores Idō. ij. rethorice dr. q senes mltis annis vixerūt. z in plibz sūt dcepti ergo ppter hāc expiētiā ptingit eos incredulos esse. Secō senes sūt suspiciosi. Quicūqz em vidēt ut i plurimū suspiciant mala. z in deteriore pte referūt Vidēt ei senes ecōtrario dispositiui iuuenibz. qz pueri sua innocētia alios mēsurāt. z oia in meliore pte referūt. credētes oēs hoies bonos Senes pō ecōuerso. qz mltis annis vixerūt. z i mltis peccauerūt. facta alioz fm ea q fecerūt in seipis mēsurāt. ppter qd ut i plurimū credūt alios esse malos. in peiore pte eoz referētes opa. Un. ij. rethorice dr q senes qz vixerūt mltis annis esse nō potest qn in multis peccauerūt. ideo sūt mali et suspiciosi. sz oia in deterio referētes. Tertio senes sūt pusillanimes z timidi. Sic em i eis deficit humor z calor. ita deficit i eis cor z vita. Idō sūt timidi z pusillanimes. Timidi. qz i eis calor nātāl dicitur Quicūqz ei ē nātāl frigid⁹ oz

qz li nāt
les. quor
ob exper
ria. Und
nem. Si
nibz z in
ergo def
pter exp
credibile
tes igitu
eos illib
gitant ei
futuro. E
ideo nō v
futuro. se
in pterito
entes.
ca oia
ria pteri
et parum
ficiūt. z m
lectant in
Sexto
sūt illibe
student e
noris. Li
perit sem
causa qre
haberi in
ficiūt in v
in animo
dos. Pos
nes em sū
senes et f
sur quali

quod sit naturaliter formidulosus. Quarto senes sunt illiberales. quod tripliciter contingit. Primo ex defectu vite. secundo ob experientiam temporis. tertio. quia non viuunt spe. sed memoria. Unde anima ut in plurimum sequitur corporum complexio nem. Sicut ergo senes in propriis corporibus deficiunt in humo ribus et in vita. sic videtur ipsis quod cura etiam deficiat. Timentes ergo defectum pati. illiberales sunt. Rursus sunt illiberales propter experientiam temporis. Quia enim multis vixerunt annis credibile est eos passos fuisse multas indigentias. Timen tes igitur indigentiam pati illiberales fiunt. Contingit etiam eos illiberales esse. quia magis viuunt memoria quam spe. co gitant enim se multum vixisse in preterito. et parum victuros in futuro. Et quia memoria est preteritorum. spes vero futurorum. ideo non viuunt spe. nec confidunt de his que debent acquirere in futuro. sed viuunt memoria. confidentes de his que acquserunt in preterito. Fiunt igitur illiberales acquserita non de facili tribu entes. Quinto sunt male spei. nihil enim bene sperant. sed cir ca omnia se credunt deficere. Nam spes est futurorum. memo ria preteritorum. Ex quo ergo senes multum vixerunt in preterito. et parum se credunt victuros in futuro. ideo in sperando de ficiunt. et modica se cogitant facturos. Non enim viuunt ac de lectant in sperando. sed magis memorando. quod sunt difficilis spei Sexto sunt inuerecundi et inerubescitui. Nam quod senes sunt illiberales. magis curant de utili quam de honesto. Et ita magis student ea que important utilitatem quam ea que requirunt status ho noris. Cum ergo verecundia sit timor inhonoratōis. non com petit senibus. quod ipsi magis cogitant de utili quam de honore. Un causa que quis est verecundus? ut dicit philosophus est hec. quia perit haberi in honore et honestus reputari. Senes autem sicut de ficiunt in vita et in humoribus ac calore naturali. sic deficiunt in animo non curantes reputari. que contingit eos esse inuerecun dos. Possit etiam una assignari causa que est communis ad omnia tacta. Se nes enim sunt frigidi. Frigidi enim est stipare et costringere. ergo senes ex frigidaute stipantur et retrahunt in seipsis. et reddun tur quasi immobiles ut nihil audeant. nihil credant. nihil

ſperet. nō curēt excellere neq̃ reputari. Viſis tam moribz
iuuenū q̃ ſenū. tam laudabilibz q̃ detestabilibz. de facili
parent mores eoz q̃ ſunt in ſtatu. Sūt em̃ illi in ſtatu. qui
mediāt inter ſenes z iuuenes. Vñ q̃cqd laudabilitatis in
iuuenibz vel ſenibz reperit. in eis q̃ in ſtatu ſunt eſſe poeſt.
Nam nō ſūt nimis calidi vt iuuenes. nec nimis frigidi vt
ſenes. ſz tenēt mediū int̃ vtroſq̃. Ideo ſūt timidi vbi timē
dū eſt. z audaces vbi audendū eſt. Silr. qz nō oim̃ ierper/
ti vt iuuenes. nec in tot decepti vt ſunt ſenes. Jō nec oibz
credūt. vt faciūt iuuenes p̃t̃ in experientiā. nec oim̃ diſcre/
dūt vt faciūt ſenes. eo q̃ in multis ſenes ſūt decepti. ſz me/
dio mōſe hñt. Jdo. ij. rethorice d̃r q̃ ſunt in ſtatu. nec ſūt
oibz credentes. nec om̃ibz diſcredētes. ſz mag̃ ſm̃ veritatē
indicāt. Ampli⁹ nō ſūt intempati vt iuuenes. nec formido/
loſi et inutiles vt ſenes. Sz vt d̃r. ij. rethorice ſūt viriles in
tēperantia. z tēperati in veritate. Uniuerſaliter g̃ dicam⁹ q̃
q̃cqd laudabilitat̃ in ſenibz vel iuuenibz reperit. in his q̃ ſūt
in ſtatu poeſt reperiri. Et q̃cqd vituperabilitatis i ſenibz
vel iuuenibz reperit. ab his q̃ ſunt in ſtatu p̃t̃ excludi. Sic
igif loq̃ndū eſt de moribz hoim̃. nō tñ hec om̃ino habēt ne
ceſſitatem. qz ſenes p̃nt eſſe liberales z magnanimi. Iuue
nes etiā p̃nt eſſe temperati z ſtabiles. Sed h̃ intelligenda
ſūt ſm̃ quandā p̃nitatē z inclinacōem q̃ ad curſū z ordinē
naturalē. Loſeq̃nter notandū q̃ m̃gr̃ in ſm̃one verax eſſe
d̃z. Vñ veritas p̃ſiſtit in equatione. dicēs g̃ pl⁹ q̃ ſit in re. a
p̃tate rōne ſupabundātie diſcedit. Si nō ea q̃ ſūt neget. z
minora p̃ſitet a veritate recedit rōne defect⁹. Lū igif men
daciū ſit fugiendū. q̃ nō ſūt veraces nec oſtendunt ſe tales
quales ſūt. rep̃henſibiles ſūt. Nec m̃gr̃ g̃ rep̃henſibil̃ exiſtat
Verax aut̃ d̃z eſſe. A veritate at̃ aliq̃ deniāt p̃ ſupabundā
tiā. oſtendētes ſe p̃bis factis maiores q̃ ſūt Et tales iacta
tores appellāt. Aliq̃ ab ea declināt p̃ defectū fingētes d̃ ſe
iſtis aliq̃ vilia. q̃ iſtis nō inſunt. vel negātes de ſe iſtis ali
qua q̃ tñ eis inſūt. Et hi deſpectores vñ irriſores p̃nt appel
lari. Veritas igif mediat int̃ ironiam. et deſpectōz z iactā

tiam mo
d̃z eſſe v
quā nō h
nō credi
et ex p̃ſeq
ſedo et b
nus. z d̃
tandū ib
punitōe
ter ibi af
et mode
foritud
do medi
bilitatē.
rudo rep̃
repm̃it
eſſe hab
ca iras.
p̃ſequen
Eſt ei in
timus.
nobis m
natural
rentes. ſ
ctam vl
ius q̃ eſ
ri volun
mere ira
Plures
min⁹. p̃
ſequitur
iras rep̃
tendit ca
mē man

tiam moderās despectōes. et repmēs iactātias. **U**gī igit
d3 esse verac. nō em̄ d3 fingere se benignitatē h̄ere vel sciam
quā nō h3. nec d3 cedere sibi inesse maliciā quā sibi inesse
nō credit. Veritas tñ pncipalit̄ circa repmōnē iactātiar
et ex psequēti circa moderatōez et despectōez. Ideo phus
sedo eth: corz capitulo de veritate ait. Declinare ī aliqđ mi
nus. et dicere de seipō minora q̄ sūt. nō est prudētis. **N**o/
randū ibi **M**ansuetus. q̄ qz ī passionibz ire et ī appetēdo
punitōes et vindictas cōtingit supabūdare et deficere. opor
tet ibi assignare virtutē aliquā repmētē supabundantias
et moderantē defectus. Et hec est mansuetudo. Sicut ei
fortitudo mediat inter timores et audacias. sic mansuetu/
do mediat inter iram p quā cupim⁹ vindictā. et inter irasci
bilitatē. p quā cōdonam⁹ mala nobis illata. Uñ sicut forti/
tudo repmīt timores et moderat audacias. sic māfuetudo
repmīt iras et moderat irascibilitates. licz aut māfuetudo
esse habeat circa iras et irascibilitates. pncipalit̄ tñ est cir
ca iras. Nam pmo et pncipaliter intendit repmēre iras. ex
psequenti aut intendit moderare passiones oppositas ire.
Est ei nob naturaliter ex malis nobis illatis vindictā appe
tamus. Et qz ppiū malū vix p̄t esse ita modicū. qn videat
nobis multū. rōne affectōis ad nosmetip̄os. Idō nō solū
naturaliter inclinamur ut velim⁹ punire. mala nobis infe
rentes. sed etiā qdam mō naturale est nobis appetere vindi
ctam vltra p̄dignū. Uidet em̄ nobis q malū illatū sit ma
ius q̄ est ī rei veritate. et ita iniuriatores nostros pl⁹ puni
ri volum⁹ q̄ fm iusticiā puniēdi sūt. Difficile est igit repri
mere iras et nō appetēre punitōes iniuriar vltra q̄ rō dicat.
Plures igit peccāt ī appetēdo pl⁹. pauci sō ī appetendo
min⁹. Propter qđ si vir⁹ est pncipalit̄ circa mag⁹ difficile.
sequitur q mansuetudo pncipaliter opponat ire. et intēdit
iras repmēre. Ex psequenti aut opponit irascibilitati et in
tendit eam moderare. Quod patet ex vi nominis. Nā no
mē mansuetudinis ire tēpamentū nominat.

Alium nāq; quicūq; venustatis assumpte
debitiq; officij velit emolimēta, psequi. i. hōesta/
te morū vniuersa oportz vt polleat preclar². vt
scilicet in sermone sit verax. in iudicio iustus.
in consilio prouidus. in cōmissio fidelis. cōstās
in vultu. pius in affatu. virtutib² insignis. boni/
tate laudabilis existat. Si quid vero contrarij
accidat. humane fragilitatis appetitui solet ac/
cidere. conuersatiōe etiā sit bon². Nulla siquidē
res magis perniciosa discipulo q; vita magistri
cōtumeliosa. Infusa enim sepissime corūpi vi/
demus ex fetido vase. quoniam vas fetidū cor/
rumpit aquas. Sic scientia in vita magistri vi/
ciosa corrumpitur et vilescit.

Hic ponit quasdam doctrinas ptinentes ad statū ma/
gisterij. Et diuidit. Nam pmo facit h in generali. secundo
in speciali. ibi. Quicūq; magister adipisci velit assūpte ho/
norabilitatis incremēta scz magisterij z debiti officij opor/
tet q; varijs luceat in moribz. Non sit scz mēdax. z q; sit rec/
tus in iudicio. circumspect² in consilio. fidelis in cōmissis

ptas facie. p^{ri} allocutōe. v^{er}utib^{us} insignis. ⁊ laudabil^{is} iⁿ bo-
nitate existat. Et si oppositū eneniat. B^{ea} hūane accidere solet
fragilitati. Etia^m bon^{us} erit iⁿ p^{er}uersatōe. Rō q^{ui}m nulla res di-
scipulo ē tam nociua sic p^{er}uersa m^{ag}ri vita. Unde res infu-
sa fetido vasi statim corrūpit^{ur} ex tali vase. Pariso^{ph}is m^{ag}is scia^m iⁿ
vita m^{ag}ri viciosa corrūpit^{ur} et vilescit.

Hec at^{que} predicta ad aīe docēris iⁿformatōz di-
gesta sūt. Nūc δ ceteri^{us} primarijs videā^{ur}. Nō di-

co p^{ri}o q^{ui}dē primis. s^{ed} δ sc^{ilicet}do p^{ri}mis differēdū est

Dic iⁿ sp^{eci}ali p^{ro}it^{er} doctrias ad rectorē p^{er}tinētes. Et diui-
dit. Nā p^{ri}mo p^{ro}mittit intētū. sc^{ilicet}do illd^{um} exeq^{ui}t^{ur} dicēs sic. Jam
sc^{ilicet}pta sūt posita ad docēris iⁿformatōz q^{ui} ad seipm. Nūc at^{que} di-
cere volū^{nt} δ alijs p^{ri}marijs. nō q^{ui}dē p^{ri}o p^{ri}mis. s^{ed} sc^{ilicet}do p^{ri}mis.

Tenet^{ur} q^{ui}q^{ue} doctor q^{ui}sq^{ue} erudit^{us} eē. māsuet^{us}. rigi-
dus. antiqu^{us}. nō negligēs. nō arrogās. Sit inq^{ui}q^{ue}
erudit^{us} p^{ro}u^{er}bi ei oportet q^{ui} discat q^{ui}q^{ue} doceat. Trini
ei cōpatōe. nouim^{us} assistentē doctrie. Valde eni
absurdum est et iniquum. vt imperiti peritis.
nouelli antiquis. rudes p^{ro}ferāt^{ur} emeritis. Nā an-
suet^{us} q^{ui}m disciploz elatōz pati q^{ui}ndoq^{ue} oportunū
ē. Nā magister frāco iⁿmāsuetudis p^{ro}deat in exēplū
Qui ob disciploz suo^{rum} nobilitate sua vtētū ir-

refrenabilē arrogantiā. laqueo se suspēdit. Sapiē
ti⁹ ei egisset si māsuēditiē vs⁹ fuisset. Bigid⁹ si li
sit doctor. In scolariū ei āplexu rigore vti cōmo
dissimū ē. vt sc; errātib⁹ vindictā iponat. sophi
staz lites dissoluat. oblatrātes remordeat. oblo
quētes reprimat. pteruiētes castiget. totāq; de
termiatiōez dialecticā faciat. Antiqu⁹ nō ānis. s; p
petua scia. si vtrūq; affuerit sanior erit cōditio
regendi. Hic exēq⁹ intentū ponendo p⁹prietates q⁹s
rector respectu suoz scolariū h⁹c tenet. dicēs
sic Doctor p⁹mo tenet esse perit⁹. mitis. rigid⁹. nō negligēs
nō supb. Declarat illas p⁹prietates dicēs. Rector erit erui
ditus. oportet eū vt p⁹ns discat q⁹s alios doceat. Etā tenet
eē exp⁹ i arte triniāli. Qm ē absurdū idoctos p⁹ferri doctis.
Et nouellos in doctrinis p⁹ferri antiq⁹s. et ignaros p⁹ferri
l⁹atis. Declarat scōm dicēs. Rector d; esse mitis qm sup
biā disciploz aliq⁹tiēs sustinere oportunū est. Declarat ex
emplariē de qdā mg⁹o q⁹ nomiabat Franco. q⁹ non vtebat
māsuēditiē. imo ipe suspēdit se laq⁹o p⁹pter irrefrenabilē suo
rū scolariū supbiā. q⁹ sua vti volebat nobilitate. Veli⁹ m ei
fuisse q⁹ māsuēditiē vsus fuisset. Declarat tertiū di. q⁹ mg⁹
d; eē rigid⁹ i scolariū aspectu. q⁹ rigore vti in scolares ē cō
modissimū. s. q⁹ rector iponat errātib⁹ vindictā. et q⁹ soluat li
tes sophistaz. reprimatq; oblatrātes et insurgētes i eū. et q⁹ p
teruiētes atq; rebelles castiget. et totā faciat detmiatōz dya
lecticā. Declarat q⁹rtū di. q⁹ mg⁹ erit senex. nō qdē i ānis. s; p
petua i scia. si tū vtrūq; affuerit sc; q⁹ tū i ānis sit antiqu⁹.
et etiā in sciētia. tanto sanior erit conditio

Itaō negligēs, quoniā sicut ī vnoq; ope mater
iueniē cōstantia, ita vniuerse doctrine et disciplīe
nouerca ē incōstātia l' negligētia. Sportuni⁹ ei
ēēt arti mechaice dseruire q; negligētis iugo one
rari. Itaō arrogās, qm̄ viuax paupē scitulla exti
guit^r arrogātia magistrātis, volūtasq; discēdi a
diuitib⁹ sequestrat. Quoniā arrogātis magistri
sedulitas nūq; fidelit^r aliquē instruxit. Ibi sunt q
id qd sciūt, docere hūili cōtemnūt, et qd recte
sapiūt, recte mīstrare nequeūt. Quoniā in fasti
gio positi meretiū mētes ī fastidio dspiciūt. Nec
ī datorē scie cām referūt, s; ppriā in se respiciūt
excellētiā. Ibi sūt q fimbrias dilatāt, philateria
magnificāt. In publicis spectacul^r eminētiora
querūt sibi sedilia, ab oib⁹ rabbi noīe saluari de
siderātes. Tales siqde oīm bonoz collectio iu
re sodalitat^r ablato a se religauit.

Hic declarat q̄ntū dicēs q̄ doctor nō erit negligēs. qm̄
istātia mater ē i om̄i ope. Negligētia p̄o nouerca ē cuiusli
bet doctrine z discipline. Oportuni⁹ ei cēt scolari mechanic
artib⁹ deservire q̄ negligēt⁹ mgr̄i iugo onerari. Deide po
nit sextū scz q̄ mgr̄ nō erit supb⁹. qz īgeniū paupis scholaris
lz subtile extinguit p supbiā mgr̄i regent⁹. volūtasqz discēdi
a diuitib⁹ seq̄strat. Qm̄ arrogāt⁹ mgr̄i sedulitas nūqz visa
est aliquē īstruere fidelit. Sbdit declarādo p̄prietates sup
biētū dicēs sic. Nū sūt supbi q̄ spernunt docere hūilit qd
p̄us didicerūt. qd q̄ recte sapiūt nō p̄nt recte mīstrare. In al
titudie ei positi discētū mētes ī fastidio despiciūt. nec cām
scie ip̄oz referūt in deū. lz p̄p̄iā in se respiciūt excellētiā. Nū
etiā fūmbrias dilatāt. habitusqz magnificant mgr̄ales. In
publicis spectaculis eminētiōra querūt sedilia. ab om̄ib⁹
noie magistri querētes salutari. Tales siquidem a bonoz
scolariū collegio relegari debent.

Um aut bōe inquisitionis tyro legēdi cā
c
scolas itrauerit rigore extrīsec⁹ assumpto.
cōsiderandū est vt aurore tpe cōtinuo submissa
voce īcipiat. ore rotūdo mediocriter ascēdēdo

neminē nisi maxia vigeat necessitas expectādo
p
Ostis q̄busdā documēt⁹ generalib⁹ circa act⁹ z cō
ditōes mgr̄oz. h̄ poit qdā documēta mag⁹ sp̄ēalia
Et diuidit h̄ ps in tot ptes q̄t ponit documēta spe
cialia. ptes patebūt. Adhuc p̄ma diuidit ī tres. Flā primo
ponit p̄mū documētū. scdo reddit cām eiusdez ibi. Qm̄ si
magistrāt⁹. Tertio declarat dictū suū p exēplū ibi. S3 nō
vt assuer⁹ poeta. Et dicit p̄mo sic. Qm̄ aliq̄s de nouo irat
scolas cā legēdi. p̄mo apparebit matur⁹ facie. z p̄mā īcipiet

lectōez tpe matutio incipiēs submissa voce z exp̃ssa decla-
 ratōe. ascēdēdo paulatī. neminēq; expectabit mag̃ nisi vige
 at oportunitas. Hic adū h̃ pmo q̃ tyro onis. d̃z nou⁹ mi-
 les. z vsus iā inoleuit quēlibz. dignitatē adeptū seu artem.
 tyronē appellare. Et sumit in pposito p nouo mg̃ro. Tyro
 igit̃ bone inq̃sitōis tpe aurore. submissa voce. rotūdo ore.
 mediocrit̃ ascēdēdo neminē nisi vigeat necessitas expectā-
 do. suā inchoabit lectōez. D̃z notat̃ tpe aurore. qz tūc vru-
 tes sensitine legētū z audiētūz mag̃ sūt disposite ac min⁹
 occupate exterioribz. q̃ illa hora tyro suā inchoabit lectōez
 Uñ tps matutinū cū sol orit̃ aurore noiat̃. Sol ei suo ca-
 lore mltos attrahit hūores incōsūptos. Qñ at̃ splēdidum
 aliqd̃ videt̃ p hūidū grossū ip̃m apparet rubeū sic flāma vi-
 ridiū lignoz. Ergo sole oriēte qz hūores mediāt̃ int̃ visū z
 solē apparet sol rubicūd⁹. D̃z etiā tyro icipe rotūdo ore. vt
 meli⁹ possit pceptū suū discipul⁹ explicare. rotunda nāq; si-
 gura int̃ cet̃as capacissima ē z pfectissima. Uoc ei a mg̃ro
 plata ore rotūdo in aerē circularit̃ recipit̃. z q̃ circularit̃ ac-
 cipit̃ ab auditu. Hā son⁹ suas spēs mltiplicat p inundatōes
 circulares recte sic lapis picet̃ i aquā. Ut q̃ pfecti⁹ pceptō
 mg̃ri habeat̃. rotūdo ore ac remissa voce. ne p nimīū strepi-
 tū discipul⁹ impediāt̃. tyro suā inchoabit lectōez. Hō d̃z cē-
 quēq; sine cā nēcāria expectare. qz discipuli pntes p lōga
 expectatē tpa atrediarēt̃. z qdāmō ad irā p̃mouerēt̃. ne p̃p̃t
 diuturnā expectatōz ip̃emet tyro posset p̃turbari. nec legē-
 do duci i merorē. Etiā qz discipuli sōnolēti. pudore sūt p̃fū-
 dēdi z deridendi. ac a suis socijs subsannādi. et p̃ psequēs
 aut maturi⁹ festinabūt̃. aut saltem pudore confusi p̃p̃ium.
 dormitabunt in scandalum.

Quoniā si mgrāt⁹ diligētia aliq̃s vltra debiti
 t̃pis spaciū expectare p̃sūperit. hos siqdē pigri-
 ciei rācore cōfūdet. ire qz rācore se p̃minuet Cū

at pigriciei discipul⁹. dormitat ois artifex. mgrⁱ
nouerit sedulitatē. aut maturi⁹ festiabit. aut pu
dore cōfusus. i ei⁹ obprobrium dormitabit.

Hic reddit cām sui dicti. scz q mgrⁱ neminē dz expecta
re tpe legendi. dicēs sic. Si diligētia mgrⁱ aliqs expectare
velit discipulos vltra debitā legēdi horā. tūc pntes pnt
babit discipulos ranore pigriciei. 7 semetipm destruct rā
core iracūdie. Cū at discipul⁹. dormitiōis artifex. nouerit
diligētiā mgrⁱ sui. aut tūc d ceto mani⁹ cōparebit. aut pu
dore pfusus sui mgrⁱ. in ei⁹ obprobriū dormitabit

Sz nō vt Alssuer⁹ asserit poeta. Quē dromo/
nis castoris discipuli pigricies in risum nequi/
uit excitare. Eo vero more quotidiano vsq; ad
primā stertēte. vnguib⁹ scabris mēbrarim musi
cū melos agentib⁹ oculisq; lippiētib⁹ lucē explo
rātib⁹. Matutini exercitij laboris in scolis res
ne pagit. cōsortib⁹ adueniētib⁹ sic aiebat. lucis
diei rubore aurore rubor adhuc ne cōfūdatur.
Istis itaq; negātib⁹. mediā ptē diei creberrime
Tomnolet⁹ expleuit. grās dō agēdo. Alsaluit eniz

sani capitis habere duriciā q̄; infani pitiā Si ve
ro meridiane adesset plerūq; disputatōi. natiū
morē excedere nesciēs. naso vigilāte stertebat.
affinibusq; iportune coaxatōnis ob strepitū fa
stidia p̄bebat. Bū aliqñ olera scōas ei? delicias
hauriret. ore hiato sōno luīa p̄misit. Assan? vero
l; turpida aliqđi vase p̄debat. S; sopor ei? cor
pori nociu? erat. dñ cibaria icarcerare quesivit
Elo quē fructū maturitat; marciāe socioꝝ caris

sime credit; hūc eueire. vñ si qđē nouit discretio
Hic declarat quod prius dicit. per exemplum. dicens.
Non est faciendū prout dicit Assuerus poeta. de quodaz
dromone. Quem nequit excitare in risum pigricia dromo
nis discipuli Castoris. Illo vero dormiente consueto mo
re vsq; ad p̄mam. vnguibus scabris dulce faciendo canti
cum per membra. ⁊ oculis lippientib; lucem explorantib;.
q̄siuit. ne peragerent res matutini laboris in scolis. Item
q̄siuit etiā. ne rubor lucis diei p̄funderet rubore aurore. S
est. vtrum ne esset dies. Socj; aut suis dicentib; q̄ nōdū
esset dies. expleuit mediā p̄tem diei p̄tinue p̄ somnū. agen
do grās deo. q̄ maluit sanū h̄re caput ⁊ satū q̄ infanū et
pitum. Et si meridianis qñq; p̄t̄gebat eū interesse dispu
tatiōib; natiū nesciēs excedere morē. naso vigilāte sterte
bat. socj;sq; suis ob iportune coaxatōis sonū tedia faciebat.

Dū at aliqui sua accipet olera. ore aperto. oculos sōno cō-
milit. man⁹ p^o ei⁹ l⁹ imūda i scutella aliqd capiebat. s³ som-
nus ei mltū erat nociu⁹. dum cibaria q̄sui t̄carcerare. q̄a
dū enigilauit nihil i scutella iuenit. q² p socios suos om̄ia
fuerit exhausta. Cōcludēdo dicit boeci⁹. O marciāne so-
cioz carissime ad quē fructū maturitatē credis hunc pue-
nisse. v^{ia} s̄ nonit dilectio. q̄si dicat. ad nullū pueniat fru-
ctū. Notādū insup q² scolares pponētes mltū discere non
debēt mltū dormire. q² ex p̄tinuo sōno multa oriū^r vicia.
Per sōnū ei null⁹ reddit bon⁹ l⁹ mal⁹ vt bē^r ex libro ethicoz
Felix em̄ nihil differt a misero p dimidiū vite. vic⁹ p tpus
sōni. Sōn⁹ at ordiat in refectōz spiritū s̄sitiuo⁹ p pti-
nuos labores fatigaroz. Un̄ somn⁹ ē ligamētū sensū exte-
rioz. S̄sitiū ei exterioribz spiritibz s̄sitiuis depaupat sō-
nus adit i eoz recreatōez. Itē notādū q² dromo elegit si-
bi ignorātiā sani caput⁹ poti⁹ q² sapiāz caput⁹ infani. Scōz
at s̄tate. s̄t⁹ z sapiā q̄libz bono corpis ē p̄ferēda. Un̄ meli⁹
est h̄z aīaz fulcitā scia q̄ corp⁹ ornatū indumētō. Corpis
em̄ ornamēta auferri p̄nt. aīe p̄o ornamēta. cuiusmodi sūt
p̄ntes z scie difficulter auferri p̄nt. Dinc ē q² Ars. vitā cō-
tēplatiuā p̄culit vite opatiue Dromo p̄p̄iū nomē ē. vsus at
iā inoleuit q² q̄libz rarā⁹ z sōnolē⁹ talit̄ potest appellari. >

I differēdi cā doctor meridiā⁹ adierit stu-
diū. p̄cauēdū ē ne sophistico polleat appa-
ratu. n^o tetr⁹ moueat⁹ difficultatib⁹. s³ studiosa p̄
meditatōe oib⁹ armat⁹ itrepid⁹ leat lites. easq³
facili mēte pponat. vt qd⁹ q̄sq³ obiecerit ita mēo-
rie disponat. vt detegēdi tpe a via rōnis nō rece-

dat. s
mode
maria
differ
Et qd
rit co
si diffi
cōme
diffic
serua
tantu

p
Et di
meridi
ras di
velit a
mouer
tpe a
aduen
dubio
meli⁹
tando

dat. Sz ordie cōpetēti enumerato. dilucidandi
moderatōe assūpta explicite dissoluat. Si vero
maxia discretoꝝ mētibus. vt assolet. dubitatio
differēdo cōtigerit. studiis vtēdū est dīberādo.
Et qđ naturalibꝝ motibꝝ mēs exagitata dictaue
rit conscie. i. crastinū differēdū est. Eodēq; mō
si difficilimū qđ p̄meditatꝝ q̄s fuerit. dissertatōi
cōmendandū est. Faciliꝝ enī differēdo plerūq;
difficultatis scintillula reperitur. q̄s si studij ob
seruatōi committeretur. Quoniā nō in altero
tantum. vt dicit Aresto. inquisitio est veritatis.

p **D**īto pus mō obseruādo i legēdo. h̄ ponit modū
mḡo obseruādū tpe disputādī. Et p̄mo facit hoc.
scđo ponit qđdā incidēs. ibi Animaduertēduz est.
Et dicit p̄mo sic. si q̄s doctor studiū inierit cā disputatōis
meridiane. cauebit sibi ne ipe sophisticē arguat. nec obscu
ras difficultates moueat disputādo. sz bñ p̄meditabit qđ
velit arguere. ita qđ sit p̄mpꝝ in soluēdo. Et si q̄s aliquam
mouerit instantiā p̄medabit eā taliter memorie. ne soluēdi
tpe a via vitatꝝ recedat. Si q̄s difficilꝝ intricatio disputādo
aduenerit. ad quā p̄tūc rñdere nō sufficeret. dicat. sup h̄
dubio deliberatōnez vsq; in crastinū h̄zeuolumꝝ. vt tanto
melꝝ decidi valeat. Siltꝝ si dubiū aliqđ difficilimū dispu
tando incideret. p̄positā nō rāgēs q̄stionē dicat. Nec diffi

cultas spēalem tāgit materiā. Sup illa igit spēalē habēā⁹
disputatōez. discretiores puocādo q̄scūq̄. vt ip̄a adeo me
lius delucidef. Facili⁹ em̄ differēdo difficultatis scintilla
plerūq̄ reperit q̄ si studiū obseruatōi p̄mittet. Non em̄ te/
ste pho in altero tm̄ veritatis est inquisitio.

Adinaduertendū est etiā q̄ trib⁹ modis vti so
let dissertatōnib⁹ discretoz cognitio. Quis si/
quidē et inusitatis editiōib⁹ gloriari. veteribus
tritissq̄ discipuloz mētes palliare. vetustissimis
etiā et inouatis tāq̄ apprijs riuis manātibus
credētū intelligētias exercitare. et si quid hoz
triū discipuloz sagacitatem oblectauerit. archi
scolari iniūgēdū ē vt eis recordatōis serie fidei
liter ip̄rimat. l' exarādi diligētia cōmēdet. Mag
nū siquidem vtilitatis fomentū i his colligetur
Dic ponit q̄ddā incidēs seu notabile. Et diuidit i plu
res ptes fm̄ q̄ pl'a pōit notabilia. Et dicit sic. Vgri discre
ti trib⁹ solēvri modis disputādo. Aliqū em̄ solēt pponere
noua aliq̄ z inaudita q̄bz gl'iant. Scdo antiq̄ z cōia solent
eis renouare. Et tertio ātiq̄z dicta q̄ ab vsu recesserūt solēt
renouare. z discipulos i ill' informare. Solētq̄ vti talibz q̄ si
p seip̄os fuerūt innēta. Et si hos obfūādo modos notaue
rint rectores scolares i ill' delectari. instruat eos in ill' adō
diligēt⁹. cōmittēdo ea archiscolari. h' ē mag⁹ intelligētī inē
suos scolares. vt ip̄e iuxta seriē sue recordatōis fidelit̄ eos

informet. Et si talis scholaris nō sufficiat totalit̃r cōmēdare
memorie. tūc inscribant̃ talia cedulis vel cartis.

Ut ad horū mgrāt̃ apicē pueniat discipulus
studio cōtinuitatis imorādū est. recessuq; secre
tion. l̃z sāguine⁹. insistentū est. ne strepit⁹ assiste
tiū eum hebetet. vel emigrantium eum confun
dat. vincul⁹ nullis vitales spirit⁹ impredientib⁹.

Dic poit doctrinā q̃ spectat ad scholares ad magistrat⁹
apicē sperātes puenire. dicēs sic. Ut scholar⁹ ad sūmitatem
hmōi magisterij pueniat. in disputatōib⁹ q̃ p̃suet⁹ ē exerci
tare sedul⁹ imorabit̃ studio. sicq; sollicitus puidere sibi stu
dij sui tpe de loco solitario. dato etiā q̃ sāguinee eēt p̃plexi
onis. ne circūuenientiū clamore pfundat. ṽl strepitu obam
bulatiū impediāt. nec etiā spūs sui vitales vllis videantur
vinculis p̃pediri.

Idonestati cōsētaneū ē. vt secreta rimādo soli
tari⁹ magister existat q̃ libellos extrahēdo p̃sen
tiā suā cūctis exhibeat. Idōne detractōis filius.
mgrī sedulitatem libellos extrahentem aspici
ens. quid inquinatum meditaretur vtiq;.

Dic poit alijs documētū p̃cernēs modū mgrandi dī. sic.
Vltū ē honori p̃sētaneū vt mgr volēs secreta studere soli
tari⁹ tpe studij existat. ne fili⁹ neq̃cie. mgrī vidēs p̃tinuitatē
studēdo. aliq̃s meditare⁹ nephas. sic vicz forte detrahēdo.
dicēs. Ecce q̃lis est mgr noster nullā p̃t exp̃mere particu
lā. nisi p̃tinne suos consulat libros.

Si vero primeuo tpe magistrātis diligētia co-
piā discētiū nō habuerit. idcirco nō tepescat. nō
spe deposita euanescat. s; rāto acri⁹ studijs insi-
stat. seq; ī cōflictu strēnue pbat. vt sic lz cū pau-
cis honorē cōtingat. Paucoz ei cōsortio mltos
delinitos. pfūditatis studio vigēte. frequenter
strēnue vidim⁹ intitulari. Thōne theofrast⁹ sub-
tilitatis artifex. paucoz suffultus ornatu. spe de-
fraudatus. regendi curam abiicit. quod tamen
inconsulte egit. consult⁹ subegit. seq; studiū ob-
seruationi cōmendabilem exhibuit. Asunerib⁹
tamē leontini discretio multozū auditoz sibi
acquisiuit consortium. Pulchrius enim sic de-
gere censuit q; discētiū cetū desitui.

Hic ponit alia quedā documēta a rectore seruanda. di-
cens sic. Si mgr pmo sui magisterij tpe discētiū copiā nō
habuerit. nō d; ob id tepescere. nec spe deposita desperare.
sed rāto diligēt⁹ studio inhiabit. seq; strennuū ī p̄flicu ex-
hibebit vt scz cū pauc⁹ honorē p̄rigere valeat. Vlti em cō-
sortio paucoz. studio pfūditat⁹ deliniti. visi sūt intitulari.

Decla
pauco
cerit in
medab
q; mgr
Pulch
Hortā
nō hab
nescer
Tull
Dac
sui fin
ratōez
z mer
tudo p
titudi
pectat
nō ē. v
bit sp
est p̄
bōa m
mal. sp
ō inu
speo
ponit
scolan
re esse
llo nā
lz circ
riū. sp
aliq
ē circ
delec
le. qm
rē

Declarat exemplariter d' theofraſto. q' lz artifer ſubtilitatis.
paucoꝝ ornatu ſuffult'. ſpecꝝ defraudat' regēdi curā abie
cerit incōſulte. tñ imo p'ſulcr' egiff' ſi ſtudio iheſiſſ'. ſeqꝝ cō
mēdabile ſic exhibuiſſ'. Itē aliō poit' exēplū d' eodē dicēs.
q' m'gr' Leontin' muneribꝝ mltōꝝ acq'ſiuit p'ſortū dicēſ
Pulcri' eē degere mltōꝝ p'ſortio q' diſcētū cetū deſtitui.
Notādū h' p'mo q' lz m'gr' p'mo m'grat' tpe ſcolariū copiā
nō habuerit. idcirco nō d' tepelcere. nec ſpe depoſita eua/
neſcere. ſz tāto diligēt' ſtudijs d'z ihiare. Un' ſtudio ſm
Tullii ē vehemēs animi applicatio ad aliqd p'ficiēdū. ſm
Macrobii at' ſtudiū ē curā ſolicitudō vnāquāqꝝ rem ad
ſui ſinē deducēs optimū. Nec ſpe depoſita caſe d'z i deſpe/
ratōez. Eſt at' ſpes certa expectatio fuſe b'itūdis ex d'i grā
z meritis p'p'is pueniēs. Un' i hac diffinitōe n' ſumit' certi
tudo p' demōſtratōis certitudie. Spes ei viatoris ē cū cer
titudie opionis. z n' demōſtratōis. Cā p'o p'ncipal' h'mōi ex
pectatōis ē dei grā. Sine meritis tñ p'p'is aliq' ſperare ſpes
nō ē. v' ait Breg'. ſz p'ſūptio. In hac q'dē diffinitōe n' deſcri
bit' ſpes vt ē p'p'. ſz pot' put' ē mot' ſpei z n' p'p'. Spes p'o vt
eſt p'p' ē audacia mēt' d' largitate p'cepta habēdi vitā etnā p'
bōa merita. Inē fide at' z ſpem tal' ē d'ia. Fides ē d' bonis z
mal'. ſpes p'o d' bonis tñ. Cōueniūt iſup. q' tā fides q' ſpes
d' inuiſibilibꝝ ſūt. Fides at' ē de bonis ſibi z q'buſcūqꝝ alijs
ſpes p'o ē de bonis ſibi tñ. Scdo notādū q' i ſpe vt cōiter
ponit' q'tuor ſūt p'ſiderāda. ex q'bu arguere poſſum' m'gr' ſ
ſcolariū rectores z generalit' reipublice gubnatores debe
re eſſe bone ſpei. Primū ē. ſpes ē de bono z n' d' malo. d' ma
lis nāqꝝ timor eſt. nō at' ſpes. Scdm ē. ſpes ē d' arduo. Nā
lz circa q'dcūqꝝ bonū poſſit eē amor. vel gaudiū aut deſide
riū. ſpes tñ nō ē niſi circa bonū arduū. Null' ei ſperare d'z
aliqd niſi videat' ſibi bonū arduū z difficile. Tertiū ē. ſpes
ē circa bonū futuz. d' p'ntibꝝ ei bonis nō ē ſpes. ſz gaudiū z
delectatio eſſe p't. Quartū ē. ſpes h'z eē circa bonū poſſibi/
le. q'm null' ſperare h'z circa bonū ip'oſſibile. ſz mag' deſpe
r'. Dec at' q'tuor vic'z bonū arduū futuz z poſſibile cō/

petunt magistria scholas regentibus. ac vniuersali reipublice rectoribus. Debent ei magistri bonum scire et virtutes suorum discipulorum. et bonum sperare debent. Rursus. bonum quanto communius tanto diuinius. Cum igitur bonum scholas regentium sit commune diuinum circa bona excellentia et ardua. id non solum spectat ad magistros scholas regentes tendere in bonum. sed etiam quidam modo tendere debent in bonum arduum. Quanto ei maior est caritas. tanto plura ei contingere possunt. et maiori indigent prudentia ac maiori consilio. Cum ergo consilium non sit nisi de rebus futuris. non quidem impossibilibus. quia de his nullum consilium. sed de possibilibus. ergo decet magistros et vniuersali reipublice rectores considerare bona. et illa non solum ut sunt ardua. sed etiam ut futura et ut suntabilia.

Pietatis vero habitu scholarium rector delinit discipulorum corda paupertate degentium studiososque discipulorum mulcere tenet. cibarius vicis. calceis. vestibus saltē trius. si factas suppetit. ceterisque subueniat donatiuis consilioque ut decet excitare. Que preclariore nature erogatio. quam suauior. quam veris scholaribus erogatio. preclariorem est scholarē pfoueri in quibus minima est donatus exhibitio. maxima vero recipiens promotio quam histrionum meretricumque incursum deliniri detestabilibus.

Hic ponit secundam doctrinam seu alius documentum dicens quod magistri debent suis scholaribus pauperibus diligenter sub eis militatibus quoniam munera largiri. cibaria scilicet calceos vestimenta. et hominibus si facultas suppetit. Et non solum eis subueniunt auxilio. sed etiam consilio.

Sbdit cām. qm̄ nlla donatio dulcior ē ⁊ hōestior q̄ veria
q̄ sit scolariib. Est ei hōesti⁹ paupēz p̄fouere scolare q̄ rez.
p̄dictaz largitōez lenonibz porrigere aut meretricibz.

¶ Aubila lz quādoq; fortūa existat. nō tñ magi
strāt; cura d̄speret. lz sp̄ p̄sonalit se gerēdo. incur
sus virilit̄ p̄ferat. dulci⁹ expectādo. ¶ Proch Cori/
andi pudēda trāsactio. ¶ Poit aliā doctrinā dī. sic
L c3 fortūa rectoris in p̄nci
pio sui regim̄is sit obscura. nō tñ ob h̄ d̄sperabit. lz virilit̄
sufferre d̄z īcursus infortunij finē expectādo dulciore. nec
faciat sic Coriand⁹. q̄ p̄mo īfortunat⁹. suū d̄sperādo regi
mē penitus dimisit. ¶ Hūq; de post regim̄ini scolariū se in
uoluerē intendens. sicq; magnā passus est paupertatem.

¶ Si at ob festiui t̄pis īpulsū. deliciāz loca visi
tare placuerit. sp̄ sui cet⁹ nobiliores formaq; emi
nētiores docēt; secū hēat discretio. ¶ He q̄si desti
tut⁹ solatio null⁹ videat⁹ aut vilis. ne ī piculū ex
citei. ¶ Baronis salt⁹ felicioz suoz cetū priuari ī
doliuit. ¶ Hic ponit aliā doctrinā ostēdens q̄lit se ha
bebit m̄gr in societate dicēs. q̄ rector scolariū
ob festiui t̄pis instātiā si loca deliciāz visitare voluerit. tūc
secū h̄e d̄z nobiliores sue societatis. formaq; eminētiores.
ne quasi destitut⁹ reputet seu vilis. ne sibi p̄tingat similiter
lic̄ Baroni bone p̄uersatōis m̄grō. Qui t̄pe q̄dā dū spa
ciare intendebat rustici q̄dam supuenerāt. vñ ioliuag⁹ q̄a
tūc fuerat. indecenter multum tractabatur.

Licet inquā in scolis rigid⁹ existere debeat.
in gressu tamē salutādo deuot⁹ pmaneat. sermo
ne iocūd⁹ trāsmigrātib⁹. comes alludētib⁹. fide
lis āmonitu pmozātib⁹. castitate caut⁹ affinib⁹.
ne supinantis nasi fetorem si quis affuerit for
te amicabile ebibat affinitas.

Hic boeci⁹ remouet qddā dubiū. Dicto ei p⁹ q mgf i
scolis vte⁹ rigore. dubitaret q⁹ vtz etiā extra scolas rigoro
sū se exhibebit. remouēs h⁹ dubiū dicit. Licet mgf in scolis
rigid⁹ esse debeat. extra tñ scolas hūilis erit ⁊ deuot⁹. quēl
bet scz salutādo trāsmigrantiū. eritq⁹ fidelis sermone secū
cōmorantib⁹. erit etiam cautus circa castitatē vicinis suis
ne p ipsos diffametur.

extrema presentis voluminis extat cōpi
latio vt de magistrātib⁹ quos liberalib⁹
nouerca discipulis egestas cōpult iuadere fines
alienos. et de illis quos natalis patrie dulcedo
reuocauit. aliquid sub compendio dicamus.

Stud est vltimū caplm pnt⁹ libri. in q poit boeci⁹
qdam documēta ad stat⁹ mgfōz ptnētia. Et diui
dit hec ps in duas. Primo em ponit modū pcedē
di mgfōz ppter egestatē repellēdā. Secdo oñdit statū magi
stri regētis in patria ppria ibi. Cū ob dulcoris. Adhuc pri

ma in quattuor. Primo ostendit de quo vult docere. scdo erqf
intencu. ibi Si ob egestas. tertio ponit qddā documentū
mgrī ad discipulos. ibi Cū aut magistrans. Quarto ponit
quidā doctrinā. ibi Anaduertendū ē. Primo dicit sic. Fi/
nalis opilatio pñt libri est de mgrīs q̄s egestas liberaliū
disciplinā nouerca fines inuadere cōpulis alienos. z etiā
d illis q̄s patrie natalis dulcedo reuocauit. De ip̄is tamē
aliqd sub compedio est dicendū

Si ob egestatis repellēde cām spe lucri que/
rat quis odorē dulcissimū. considerandū est vt
saluo magistrat⁹ honore. parcitati quantū que/
at insistat. vestib⁹q; mediocrib⁹ inhiat. scolariū
regimini precipu⁹ idulgeat. puerisq; p̄io vultū
prebeat benignū. parētib⁹q; eorū benigniores
affatū. docēdiq; aditū spōdeat benignissimū. vt
sic nō solū corda puerorū emolliat. verū etiā pa/
rentū pecuniā extrahat. famāq; efferat popula/
rē. Scole vero iura regaliter defendat. ordie do/
cēdi pri⁹ edocto perutatur. Eisdē etiā aliquātulū
adultis se rigidū exhibeat. Ipsorū ora ad recte

loquēdū cōponat. digitosq; ad scribēdū cōstrin-
gat. ad legēdū oīno informet. rigore iusticie cō-
comitāte. vt sic nō solū ī doctria. veyetiā in face-
cia cōueiat. Ludēdiq; spaciū tēpestiue cōcedat.
docēdiq; beneficiū nllō casu subtrahat Si vero
cōtumacē. superbūq; inueniat. dulciter eū casti-
get. exēplaq; mox pponat q̄b' reputat'. Alloq̄n
parētū assēsu virgis affligat'. vt sic ad vnguē ca-
stigmat' euadat. vl' desperat' ī ignominiā cadat.

Hic subdit intentū suū dicēs sic. Lū q̄s ordinē regendī
acq̄siuerit cā egestat' rpellēde. suabit sibi pcepta q̄ sequūt'.
Dz em̄ paritati insistere q̄ntū valuerit. mḡrat' saltē bono-
re saluo. Vestib' etiā inhiabit mediocrib'. scolariū regimī
p̄cipu' indulgebūt. Scolariū p̄mo vultū oñdet benignū.
Parētib'q; ip̄oz affatū benigniorē. docēdiq; aditū doce-
bit benignissimū. vt sic corda nedū p̄molliat discipuloz. ve-
rū etiā parētū acq̄rat pecuniā. famāq; sic dilatat. Scōle ec-
tura regalit' defēdat. ordinēq; docēdi p̄us edoctū insequat'
suisq; scolarib' aliq̄ntulū adultis se rigidū exhibeat. oraq;
ip̄oz ad recte loq̄ndū cōponat. digitosq; eoz disponat ad
scribēdū ad modū docēdi totalit' eoz informet rigore iusti-
cie sp̄ p̄comitāte vt sic nedū ī doctris veyetiā 7 in facecia
erudiāt. Cōcedatq; eis tpe saltē p̄gruo spaciū ludēdi. nllō
etiā casu docēdi subtrahat bñficiū. Si q; p̄tumacē supbū
q; aliquē int' suos habuerit. dulciter eū corripiet. exēplū mo-
rū ei pponēdo. Quib' nisi sic rep̄mat' parētū assensu p̄gis p

cutiat. vt sic ad vnguē castigat⁹ ena dat. l' saltē desperat⁹ cō/
fusione incidat i phennē. Notandū q^d si mgt^r rebelles ha/
buerit scolares z maliciosos. tales sunt castigandi ac mo/
rum exemplis corrigendi. Nam terribilia exempla eis pro/
poni debent vt sic terreat. Bonaz exempla applicent. vt
p ea ad bona alliciantur. Est at^r Socratis sententia. qua/
druplici de causa homines fieri bonos. Quosdā a nāsa. q^d s/
dā ex assuefactōe z psuetudie. q^d s dā p psultatōem psuasivā.
alios vero per pene inflictiōem. Unde versus. Lausantur
esse boni. phis. mos. suasio. pena. Unde pueri ab infantia
ad bonos mores sunt instruēdi. quod via quadruplici ve/
nari potest. Prima sumit^r ex parte naturalis delectationis
Secunda ex defectu rōnis. Tertia ex prouitate ad malū
Quarta ex vitatiōe habitus oppositi. Prima via sic patet.
Nam fm phm in ethicis. adeo naturale est nobis delecta/
ri q^d ab infantia delectari incipim⁹. Un z pueri statim de/
lectant cū mamas sugere incipiūt. Si igit^r nobis ab infā/
tia accrescit pcupiscentia delectabiliū. etiā ab infantia illi
est resistendū. Statim igit^r cū pueri sermonū sūt capaces.
bonis moribz instruēdi sūt. Scda via ad idē sumit^r ex ra/
tionis defectu. Nā tāto mag^s aliq sūt cōmonēdi ad bonos
mores q^{nto} mag^s incitat^r ad lasciuiā. z q^{nto} mag^s sūt passio/
nū infecutores. vt patz p phm in ethicis. Sz in etate iuue/
nili hoies sūt maxime lasciui z passionū ifecutores. q^{nto} tunc
maxie ē subueniēdū. vt p monitiōes debitas z correptiōes
pueniētes. a lasciuijs retrabant. Quare cū rōne sic pcupi/
scentias z lasciuias refrenare dz. Quanto q^s magis incli/
nat vt sequat^r passiones. tanto mag^s indiget dictamine recte
rōnis vt passiones refrenēt. q^{nto} in etate iuuenili pueri sunt bo/
nis moribz instruēdi. q^{nto} tūc mag^s ab vsu rōnis deficiūt. et
mag^s passionū sūt infecutores. Tertia via sumit^r ex prou/
itate ad malū. Nā cū aliq^s ē prou⁹ ad malū. optz ipm mltū
assuescere i p^ritiū. ne inclinet^r ad illū. vt plurimū em hoies
fm mores se habent quasi quedā virga ad tortuositate in/
clinata. Unde et Aristoteles in ethicis docet nos h mō ad

bonos mores debere dirigere quō dirigis et rectificas ꝑ ꝑga
tortuosa. Volēs igit ꝑga tortuosā rectificare vltra mediū
rectitudinis i pte ꝑriā hz incliare. q sic incliata redit ad me/
diū et rectitudinē. Sic et nos qz obliq̄tate et p̄nitatē hēm⁹
ad malū et ad delectatōes illicitas. dēm⁹ p mltū tps ab illi/
cit⁹ delectatōib⁹ abstinere. vt hāc p̄nitatē ad malū valeam⁹
deuitare. Immo sic ꝑga rectificāda ad ptes ꝑriā vltra me/
diū trahit vt possit redire ad mediū. Sic et nos fugiendo
delectabilia dēm⁹ nos vltra mediū deflecte. mltas etiā de/
lectatōes licitas cauēdo. vt facili⁹ ab illicit⁹ valeā⁹ abstinere
Et qz tāta ad malū hēm⁹ p̄nitatē. oꝝ nos p diuturna tpa i
ꝑriū assuescere. vicz i bonū. vt facili⁹ hanc p̄nitatē possim⁹
vitare. Ab ipa igit infātia i choādū ē vt flinq̄ntes lasciuia/
sequimur bonos mores. Quartavīa sumit ex vitatōe habit⁹
ꝑriū. Nā qz iuuenēs sūt molles et ductibiles. si absqz frēo p̄mit/
tāt statī lasciuia exequūt. eisqz viciosi hīc⁹ imp̄mūt. Sic i
cera molli statī ip̄mit forma sigilli. Ne igit iuuenēs vicio/
s habitib⁹ i formēt. statī ab infātia sūt monēdi et corrigēdi. vt
p monitōes et correctōes debitas a lasciuīs retrahant

Cū āt m̄grantis dilectio etate i frigidatos sta/
tuales vt planetistasqz scolastici i troit⁹ habuerit
pticipes. si correctōis lima vti nequerit. senio cō/
fect⁹ aridēdū ē. statualib⁹ i gemiscēdū. planeti/
stis fauoris simulacro cōgaudēdū ē. calamistra/
tos cirris hirsutis perurat. fusoqz pfusos. lacri/
mis irrigatib⁹ gulā pfūdat. molles caute eiiciat
ne mentis sue reatū aliū cōmoti participant.

Dico pot' aliā doctrinā quā obſuabit mḡ circa ſchola
res ſenio induratos. vagabūdos. ſupbos. ⁊ luxurioſos. di
cēs ſic. Si mḡ ſcolarū rector habuerit ſcholares ſenes.
duros. ⁊ inſtabiles ī ſuis ſcolis. ſic q' correctōne ſcolasti
ca uti nequerit. tūc ſenib' arridebit. duris ꝑdolebit. et vaga
būdis dilectōis apparētia ꝑgaudebit. Itē corrigit calami
ſtratos. fūco ꝑſuſus lacrimis irrigare faciat. luxurioſosq'
caute a ſcolis expellet. ne alij ſcolares reat' ei' ſdē ꝑcipēs
efficiant'. Notādū inſup ⁊ ꝑcipue q' ad illā ꝑticulā. Eū at
magistrat' q' qdā ſcolariū ꝑꝑt etatē ſūt indurati. ⁊ his ꝑſe
tiendū ē vt ſenib'. Alij ꝑo ꝑ maliciā ex naſali ꝑplexiōe tra
ctā. duri ſūt ⁊ obruſi ingenij. ⁊ his ꝑpatiendū ē. Alij ꝑo ex
ꝑſuetudine mala ſūt indurati. ⁊ his ſimulachro falſo ꝑgan
dendū ē. Dz em̄ mḡ circa tales apparere tāq' mitis. verū
em̄ ꝑhis aut ꝑberib' eoz correctōi inſiſtere dz. eo q' poſſunt
ꝑꝑoſito remoueri. Et hi planetiſte ꝑnt appellari. a nomie
planeta ⁊ a ꝑbo ſto. Stant em̄ vt planete. q' nūq' ſtant ſꝑ
mouent'. Secūdi at ſtatuales appellant'. a ſto ſtas. qz ſemp
in eodē ſtatu ſtāt ⁊ permanent. niſi alicuius ſciētie adeptio
nem perfecte attingere poſſent.

Animaduertendū eſt aut q' quoz erogatiōe
laborioſū delinitur certamē. in illis doctrinalis
cōꝑrobetur effect'. Verū nāq; effect' opis exhi
bitōe declaratur. Ordie at cōpetēti viciffim ſūt
cōuocādi. vt fideli ſcrutinio pateat qd ſubmini
ſtrantiū labor diurnus erogauerit. Submiſtrā
tiū at cure nō ſꝑ cōfidendū eſt. quoniā aut illoz
o 3

cupidoitas fractis assibus plerūq; permollitur.
aut spe defraudata tepescit fidelitas. aut vt vi/
deat' crudescit potestas. Sicuti vero felici pau/
pertati misericorditer deferendū est. sic non mi/
nus ipsius eruditioni attentius insistentū est.

Hic ponit alia doctrinā p modū notabilis. dicens sic.
Rector scolariū erit fidelis circa illos vñ capit emolimēta.
H est a quib; dignā accipit laborū recōpensā. Et si querat
quō sciri poterit q; ipse circa tales fidel' existat. Rñdet Boe/
cius q; p opis exhibitiōez h poterit discerni. Et si dicatur
quō sit ista opis exhibitio. Rñdet. q; in h sit vt mgi puocet
suos subiectos loco et tpe pgruis vidēs an sublectores eis
fidelit' intēderit. Subdit in lra q; nō sp ē pfidēdū cure sub/
lectorū. ipi em qñq; pmolliūt mlierib; discipulū. et qñq; te/
pescūt remūeratōis desperatōne. et qñq; se fingēdo fideles
nīmū exercēt tiorē circa scolares et seueritatē. Et inuehit
p tales sublectores seu submistrātes. dicens. Sicuti pō feli/
ci paupertatē. ac si diceret. submistrātes nō solū p diuitib;
laborare debēt. s; sic felici paupertati ex pietat' viscerib; ē cō/
patiēdū. sic nō min' ē erudiēd' discipul' paup q; diues.

En at cena affuerit pauperior. cōmēsali b' est
erogāda. familiari b' vicinitatisq; cōplicib' inui/
te est porrigēda. ne familiaris vox reuelet sua se/
creta detrahēdo. vl' ne mltiplicitatis anus. poi/

ga anni ppinet aduētādo. Quid anni conscia fu-
tilius proterua. In minimis pcul absit rapaci-

tas. et fame nouerca adunca tenacitas.

Dic oñdit de honore m̃gri scolariū rectoris. Et primo
facit h. scdo remouet dubiū. ubi Cauēdū ē etiā. Et dic sic.
Si m̃gro alicui cena fiat paupior. ita q̃ aliq̃culū vinat in
paup̃tate. tūc dūta rat sollicit⁹ erit ad p̃curādū familie sue
z sibi p̃p̃s nccaria. nō scz mltos iuitādo hospites. reputa vi-
cinos suos z mulieres. Sbdū cāz. ne ip̃i secreta sua reue-
lēt si q̃ viderit l' audierit. Etiā ne vetula reuelēt hostib⁹ de
m̃gri paup̃tate. qz nihil ē loq̃ci⁹ antiq̃ muliere. Nō etiā erit
idē nimis tenax. qm̃ nimia tenacitas bone p̃trariaf fame.

Lōscq̃nt nota q̃ i minimis reb⁹ adunca tenacitas nouer-
ca fame. magistris adesse nō dz. In eñ duo mala melius
est m̃gros z generalit̃ reipublice rectores eē. pdigos q̃ te-
naces l' auaros. Nō triplici p̃t̃z rōne. Prima. qz meli⁹ ē ali-
quē ifirmari morbo curabili q̃ incurabili. Prodigalitas
ā ē morbo curabil'. z h̃vel ex etate. Nā q̃ sūt pdigi i iunen-
tute qz senes sūt auariores i iunenib⁹. cū veniūt ad senectutē
vt i plurimū curaf eoz pdigalitas z desinūt esse prodigi
Vel etiā ab egestate. nam q̃ pdigi sūt vt i plurimū egēt. qz
expēse supabundāt redditib⁹. Experiēdo igit̃ indigētiā a
pdigalitas renocāt. Ergo fm̃ p̃m pdigalitas ē morbo cu-
rabil'. vel ab egestate. l' ab etate. sz auaricia ē morbo incurā-
bil'. Nam quāto q̃s pl⁹ senescit tāto mag̃ auaricia iuvene-
scit. qz igit̃ pueniēti⁹ est aliq̃ue egrotare morbo curabili q̃
incurabili. In duo mala min⁹ malū ē. m̃gros z vniuersaliter
reipublice rectores immoz q̃scūq̃ esse pdigos q̃ tenaces.
Scdo h̃ idē patet. qz pdigalitas est mag̃ p̃p̃inqua virtutī
q̃ auaricia. Nam liberalis nō libēt̃ recipit. sz libēt̃ dat.
quoz vtrūq̃ facit prodigus. neutrum vero facit auarus.

Differt igitur prodigium a liberali. quia prodigium non dat ut debet. quibus dicitur. et
cur? gratia dicitur. Cum igitur prodigium non sit amator pecunie. sic nec li/
beralis. facilliter prodigius liberalis fieri potest. Tercio hoc
idem patet. quia prodigius multis predest. avarus autem seu illibe/
ralis vel tenax nulli predest. imo sibi ipsi nequa est. Unde igitur
tur viciosum est aliquem esse prodigum quam tenacem.

Cauendum est etiam ne illorum puerorum pulveri fe/
tulento plenus; triennis alludat ibidem. licet maxima
comitum gazeque affuerit confluentia. confederati
ve amoris opulentia. nisi honoris promotio vi/
geat in amore. vel facultatis elatio in honore.

Hic ponit cautelam quam rector scoliarum servabit. dicens
sic. Cauendum est ne rector scoliarum permaneat alicubi labo/
rioso in regimine scolastico ultra tres annos licet etiam copi/
am ibi scoliarum habuerit. et lucri vel confederati amoris opu/
lentiam. nisi saltem vigeat promotio honoris in amore. vel fa/
cultatis elatio in honore.

Um ob dulcoris patrie delicias paratum
c
que venerabiles aspectus regendi curam
quis susceperit in natalis soli confinio. pomposo
affatu insistentum est. laute splendideque procurati/
oni vicissim arridendum. vestium varietate gaudere

dū est. Quoniā vestis polimite venustas, anni-
lox insignia, mltos maiorē glia; q̄s veritas aut
decor exigit cogūt obtinere. Ornat⁹ fauor affa-
tusq; lepos quāplurimos sensu Ennio compa-
ratos Homerū ausu excedere compellunt.

¶ Ita est secūda pars p̄ncipalis hui⁹ vltimi capli i
q̄ ostēdit quō rectores in xp̄ia patria regēdo se ha-
bebūt. Et ponit p̄mo talē doctrinā. Si q̄s curas
regēdi in xp̄iis assumpserit p̄tib⁹, p̄t delectatōes xp̄ie pa-
trie, z venerabiles parētū suorū aspect⁹, insistat p̄posito af-
fatu lauteq; z splēdide sibi de necessarijs p̄uidebit, vestiti/
q; circa variatōem erit p̄cipu⁹. Qm̄ vestitiū ornatu vnā cuz
alijs ornatib⁹ plures maiorē vidim⁹ consequi gloriā rei q̄
veritas exhibebat.

Ordine docendi pretaxato diligenter obser-
uato, iocorq; damnosa libido attēti⁹ sit ablata.
vt qđ raro cōtingit, p̄nincialis honor famā con-
ferat in tituli cōmendatōem. Quāto vero venu-
statis titul⁹ magis surrepserit, tanto magis sub-
iectorū insistendū fauori, vt qđ oris, pprii nequit
effferri tinnitib⁹ eorū tēpestiuīs eroget⁹ affatib⁹,

ut non solum morum dulcedine .verum etiam
proprie facultatis acumine spectetur.

Hic ponit alias doctrinas a rectoribus seruandas . dī . sic .
Odie docēdi pmissio diligēt obsequio . diligēt tollenda ē
voluptas dānosa ludoz . vna et dānosa voluptas luxurie .
vt (qđ raro ptingere solet) honor pprie patric mēto pferat
pmedatōez . Et qđto magis vite cōmēdatio accreuerit tanto
magis fauori discipulorū ē insistēduz . vt eoz diuulget vocibz
qđ eoz mēto ore pprio nesciuerit expmēre . vt sic nedū mox
videat in dulcedie . veretia in sciaz acunie . Notādū h qđ
cū mēto curā regēdi acceperit ob delicias dulcoris patric .
et venerabiles parentū aspectū i natalis soli pfinio . pōpōso
affatu insistēdū ē . et sic de alijs i lra possit . Et aliqđ vitupant
qđ honorē suū nō curāt . Alij hō laudāt . honorē nō curādo .
qđ hūiles sūt . Curare igit ppriū honorē vno mō ē laudabi/
le . alio mō vitupabile . Nā nō curare honorē . vici nō volen/
do facere bōa opa . honore digna . vitupabile ē . Debem⁹ ei
curare honorē . nō vt sim⁹ ambiciosi . nec finē nostrū ponē/
do i honoribz . s; agēdo opa honore digna . Opa qđē hono/
re digna dupl'r pnt p'diderari . vel vt nob pporcionata . vel
vt magno honore digna . Et idō circa honores est duplex
frus . Una qđ respicit honores mediocres . Et h a p'ho dī .
honoris amatiua . Alia est qđ respicit honores magnos . vt
magnanimitas . Nam eadē opa pnt esse magnanimitatis
et virtutis . Nam agens opera fortitudinis vt aggrediens
pugnā . si fecerit h qđ delectat in talibz actibz fort⁹ ē . Si hō
agat h qđ talia opa sūt magno honore digna . magnanim⁹ ē
Sic etiā si qđ agat opa castitatis . qđ delectat in eis . castus
est et temp⁹ . S; si hec agat qđ sūt magno honore digna .
magnanim⁹ est . Ideo picula bellica nō sunt ppria materia
magnanimitatis . s; pot⁹ materia fortitudinis . Nec etiam
delectabilia s'm sensū . sunt ppria materia magnanimitat⁹ .
sed pot⁹ tempatiue . Propria igit materia magnanimitat⁹

est honor. Un̄ quecunq; agit magnanim⁹. illa agit vt sunt
magno honore digna. Dinc magnanimitas qdē ornat⁹
oīm fructū dici p̄t. Sicut em̄ magnificētia ē ornat⁹ libera-
litatē. qz magnific⁹ opa liberalitatis facit excellētiori mō q̄
libal. Sic ec̄ magnimitas ornat⁹ qdā ē oīm fructū. opa ei
fructū sunt honore digna. Et sic magnanim⁹ opa singlāz
fructum opabūt. Inter autem magnanimitatēz z honoris
amatiua. hec est differentia. Qm̄ opa aliaz virtutū vt sur. t
magno honore digna sic p̄tinent ad magnanimitatē. Sz
vt sunt nobis ordinata. c̄vt ordinant ad honores medio-
cres. sic p̄tinent ad fructū q̄ d̄r honoris amatiua Un̄ hono-
ris amatiua se habet ad magnanimitatē. sicut formositas
corporalis ad magnitudinē. Pueri em̄ si habēt membra p̄-
porcionata et p̄formia. formosi quidē sunt. sz non pulchri.
qz pulchritudo nō est nisi in magno corpe. Sic et faciētē
opera mediocriter honore digna. dicūt honoris amatiui.
Sed faciētē opa magno honore digna. magnanimi ap-
pellant. Agri igit̄ vel quia sunt honoris amatiui vel mag-
nanimi. et si necessitas eos urgeat causa lucri honeste acq̄-
rendi in natalis soli p̄finio regentes (fm modū q̄ tangitur
in lra) se regere debent.

Eum aut̄ tam morum q̄ facultatis in publi-
cum euenerit cōmendatio. considerandū est ne
incestus caput obstipet. adulteriū ora cōfūdāt.
illiciteq; malignitatis fetor famam denigret. ne
rose vernum. emittentes odorem vidcantur ex-
pirare. et lilia sudore acquisita decrescere.

Hic Boetius ponit vltimā doctrinā seu cautelā a quo
libet doctore seruandā. Et pmo facit h. scdo declarat h in
exemplo. ibi Venerabilis aut Crathonis effigies. dicens
sic. Qñ cōmēdatio rectoris siue laus. venerit in publicum
tam in moribz q̃ in artibz. puidendū est ne act⁹ illicit⁹ v^l in
bonest⁹ circūdet raput m̃grī. vel q̃ adulteriū siue fornica/
tio p̃fūdāt faciē ei⁹. Et q̃ fetoz malignitatis famā nō dent
gret. ne rose vernū emittētes odorem videantur expirare
et lilia adepta labore euanescere.

Venerabilis Crathonis effigies ppue facul
tatis cōplicib⁹. alijs etia⁹ qui eū aspectu vnico
attigerāt. meroris cām prebuit et incrementū.
Qui i questoris diuersoris ob Eufrasie vxoris
sue delicias obdormiuit. In amplexādo reper/
tus. capillis extract⁹. verbere castigatus. vulne
ratus. sale fricat⁹. vrina seruoz perfusus. angu
lis eiect⁹. trabibus recept⁹. tandē lassatis torto
rib⁹ genitalibus priuat⁹. sterquilinio supposit⁹.
trāseūtib⁹ exposit⁹. plebis abiectio. disciploz de
solatio. cōmilitonū extitit obprobriū. Erudum
ac crudele. et miserrimū cūctis extitit spectacu

lum doloris. Affinitatis gratia. parenteleq;

gloria in nullo sibi proficientibus.

Dicit Boetius declarat exemplo quidam predicta propter singula eorum
Et primo facit hoc. secundo ostendit finem non semper correspondere prin-
cipio. ibi Licet prima. dicens sic. Facies laudabilis Cratho-
nis magistri meroris augmentum dedit suis sociis. etiam et alijs.
quod enim duntaxat semel viderat. quod ipse obdormiuit in habitacu-
lis questoris propter eufrasie uxoris sue delicias. Ipseque inue-
tus amplexando tale. capillis extraxit. sberere castigat. vul-
nerat. sale fricat. vrina suorum perfusus. angulum eiecit. trahibit
fcept. tandemque tortoribus lassatis. genitalibus puat. sterquilinio
supposit. trasfensibus exposuit. plebs abiectio. discipulorum desola-
tio. comilitonum obprobrium. crudele atque miserum cunctis extitit.
doloris spectaculum. affinitatis gratia parenteleque gloria in nullo
sibi proficientibus. Notandum hoc quod luxuria octo habet species. quarum
due tangunt in se. vix incestus et adulterium. Prima est sim-
plex fornicatio. et est soluti cum soluta. Secunda est meretricium.
vage luxuriando. et cum publica concubendo. Tercia est adulterium
scilicet alterius foris violatio. et dicitur quasi ad alterius foris accessio. Unum
vir et sibi mulier tripliciter committit adulterium. Primo si vir
uxorat cum soluta coeat. Secundo si solus cum maritata coeat.
Tercio si uterque sit in copula matrimonij. et illud est grauius.

Quarta species est stuprum. quod sibi ipsa integritas corrumpit. ut
patuit prius ibi. A luxurie seruoze. De namque species luxurie
necum a magis. verum etiam a quibuscunque poculum scie salutaris
suscipiendo sunt vitade. Unum luxuria multipliciter est nociua. Nam
deo est contumeliosa. demonibus placida. luxuriosis nociua.
proximi scandalifera. propriae aie damnatoria. mentis infatuatoria.
anxietatum generatrix. conscientie amaratoria. hominis defecatoria. et
vilissimo domino. scilicet carni subiectiva. Prouenit autem luxuria ex
multis. scilicet ex ocio. ex imoderata cibi et potus sumptione. ex vetula-
rum instigatione. ex proprio exemplo. ex mulierum aspectu et colloquio.
ex musicalium instrumentorum sono. ex turpiloquio. Octo tamen sunt

lururii possant assignari remedia. Primum est aqua lachri
marum extinguens omnem luxurie feruorem. Secundum est cibi et po
tus subtractio. Tertium ab occasionibus luxurie elongatio.
Quartum extreme mortis cogitatio. Quintum ut de se nulla
sit presumptio. Sextum est frequens occupatio. Septimum pro
priae carnis domatio. Octauum est temptationis resistentia
et rebellio. His meditationibus si Cratho usus fuisset in deso
lationem discipulorum ac obprobrium commilitonum non tam
turpiter succubuisset.

Licet prima quandoque salua fiant indicia, vltima
tamen alterius saporis inquinamenta permanebunt.

Hic Boetius ostendit finem non semper principio correspondere.
dicens. Licet prima indicia quandoque fuerint salua, vltima tamen
alterius saporis inquinamenta permanebunt.

Finit Boetius de disciplina scolariu. Impressus
Argentine. Anno domini. MD. cccc. xxi. In die san
cte Brigide.

Bibl. Jan

BIBLIOTHECA
VNIuersitatis
GROENINGENSIS

James

[illegible]

